

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 1

การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด
นครศรีธรรมราช

Development of Health Tourism Management Model of
Nakhon Si Thammarat

ภายใต้แผนงานวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช
ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

Development of Health Tourism of Nakhon Si Thammarat
as a Center of Health Tourism in the Upper Southern of Thailand

โดย อาจารย์รัฐศวรรณ์ กิ่งแก้ว และคณะ

ตุลาคม 2561

เลขที่สัญญา RDG60T0037

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 1

การพัฒนาแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของ
จังหวัดนครศรีธรรมราช

Development of Health Tourism Management Model of
Nakhon Si Thammarat

คณะผู้วิจัย

อาจารย์รัฐศวรรธน์ กิ่งแก้ว
ดร.ดำรง โยธารักษ์

สังกัด

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ภายใต้แผนงานวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช
ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

Development of Health Tourism of Nakhon Si Thammarat
as a Center of Health Tourism in the Upper Southern of Thailand

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช. สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช” เป็นโครงการวิจัยย่อยที่ 1 ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช” คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จอย่างดี ด้วยความอนุเคราะห์จากคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ ดร.เบญจวรรณ สร้างนิทร นายแพทย์ธานินทร์ สนธิรักษ์ ดร. แพทย์หญิงประภา วงศ์แพทย์ และ คุณพรทิพย์ บุญทรง ที่กรุณาสละเวลาให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษาตลอดการทำวิจัย ขอขอบพระคุณผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ นักวิชาการ และสื่อมวลชน ที่ได้สละเวลาให้สัมภาษณ์สำหรับข้อมูลเชิงลึก และเข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผลลัพธ์การวิจัย ทำให้งานวิจัยนี้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การจัดการการท่องเที่ยว การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว จนสามารถบรรลุเป้าหมายของการวิจัยได้อย่างราบรื่นและเป็นรูปธรรม คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

บทสรุปผู้บริหาร

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้คัดเลือกจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็น 1 ใน 12 เมืองต้องห้าม...พลาด Plus เนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความพร้อมมีศักยภาพ และมีความหลากหลายทางพื้นที่ทางธรรมชาติวิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559) และจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ใช้ศักยภาพนี้มากำหนดจุดยืนการพัฒนาจังหวัดว่าเป็นเมืองแห่งธรรม คือ เป็นแหล่งธรรมะ ธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม รวมถึงเป็นแหล่งเกษตรสุขภาพ นอกจากนี้ ยังมีผลการวิจัยที่บ่งชี้ว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง (เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ, 2559) เหมาะสมที่จะผลักดันให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับสากล และเป็นจังหวัดที่น่าสนใจในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเน้นภาพลักษณ์ของจังหวัดให้เด่นชัดขึ้น นอกจากนี้ยัง พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพที่โดดเด่นหลายอย่างที่สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในจังหวัดที่หลากหลาย อาทิ อำเภอลานสกา มีหมู่บ้านคีรีวง ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นพื้นที่ที่มีโอโซนที่บริสุทธิ์มากที่สุดในประเทศไทยและแม่น้ำตาปีตอนบน (กิโลเมตร 184-221) บริเวณบ้านขุนพิปูน ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน มีคุณภาพน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ดีมาก เป็นแม่น้ำสายเดียวในประเทศไทยที่ได้คะแนนสูงสุด (กรมควบคุมมลพิษ, 2558; ชาวไทยพีบีเอส, 2560) จากข้อมูลที่พบว่า ทั้งคุณภาพอากาศ และคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมากในอำเภอลานสกา และอำเภอพิปูน ตามลำดับ จึงจุดเด่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสธรรมชาติและวิถีชีวิตชาวบ้าน นอกจากนี้ยังมีสถานที่ปฏิบัติธรรมที่สงบร่มรื่น มีศูนย์การแพทย์และสปาแบบองค์รวมจากภูมิปัญญาไทย เป็นดินแดนต้นตำรับของความเป็นปักษ์ใต้รวมถึงอาหารการกินที่พร้อมด้วยเมนูสุขภาพหลากหลาย

เมื่อพิจารณาข้อจำกัด ข้อด้อย และปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการ ซึ่งนำไปสู่การการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีเป้าหมาย 3 ข้อ โดยเฉพาะในข้อที่ 3 คือ ทุกภาคส่วนมีจิตสำนึกในการพัฒนา คำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืน และกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนแผนพัฒนาสู่การปฏิบัติระดับนโยบาย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้มีการกำหนดคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติให้เป็นหน่วยงานหลักในการพิจารณากำหนดนโยบายหรือให้ความเห็นกำกับดูแลนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบและสั่งการต่อไป โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะเลขานุการคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติทำหน้าที่ในการนำนโยบายและข้อสั่งการในระดับนโยบายระดับพื้นที่และระดับชุมชน (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564, 2560) ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าในระดับนโยบายมีกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างชัดเจนในระดับพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนและจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการกำหนดยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน ยกเว้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชและในระดับชุมชนเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช การกำหนดยุทธศาสตร์ยังไม่มีความชัดเจน อีกทั้งยังไม่พบการศึกษาเชิงประจักษ์อย่างรอบด้านของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ยังไม่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างแท้จริง การขับเคลื่อนแผนพัฒนาสู่การปฏิบัติส่วนใหญ่จะตกอยู่ในมือของแต่ละสมาคม ชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ และพบว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดภาคใต้ตอนบน ยังไม่มีต้นแบบใดเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ดังนั้น จึงควรต้องมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการในการขับเคลื่อนที่เป็นระบบและรูปธรรมรวมทั้งกระบวนการเชื่อมโยงกลไกต่าง ๆ ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม/ ชุมชน แนวคิดและลักษณะของวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม/ ชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชและในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัดเจนในลักษณะภาคีเครือข่าย โดยอยู่บนฐานศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดในปัจจุบัน เพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชและในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน
3. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาหลักของการวิจัย ได้แก่ วิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การจัดการการท่องเที่ยว การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว และ ทฤษฎีเครือข่าย

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูล คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงนโยบายและประสานงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรงในการกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และถ่ายทอดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการและหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ ทั้ง 6 ประเภท ได้แก่ (1) หน่วยงานภาครัฐ (2) หน่วยงานภาคเอกชน (3) ชุมชน/ ท้องถิ่น (4) องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ (5) สถาบันการศึกษา และ (6) สื่อมวลชน ที่มีอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตด้านเวลา

ใช้เวลาทำวิจัย 1 ปี ระหว่างเดือนมิถุนายน 2560 ถึงเดือนพฤษภาคม 2561

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ ได้แก่ เครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 138 หน่วยงาน

กลุ่มตัวอย่าง เลือกรมาจากประชากร จำนวน 138 หน่วยงาน โดยใช้วิธีการเลือกแบบไม่มีโครงสร้าง เครื่องคิด และใช้เกณฑ์หน้าที่และความรับผิดชอบหลักของบุคลากรในการเลือกหน่วยงาน ได้จำนวนทั้งหมด 50 หน่วยงาน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง หน่วยงาน ๆ ละ 1 คน รวมจำนวน 50 ตัวอย่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและวรรณกรรม แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแผนยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสัมภาษณ์เรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชจากเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 6 ประเภท
3. แนวคำถามการสนทนากลุ่ม มีประเด็นในการสนทนาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การตรวจสอบเครื่องมือ

หัวหน้าโครงการวิจัยใช้การบันทึกเสียงร่วมกับการจดบันทึกข้อความสำคัญในการสนทนาและพฤติกรรมที่สังเกตได้ในขณะการสนทนาโดยผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน รวมถึงการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้มา กระบวนการนี้จัดทำเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาต่างชนิดกันในการยืนยันความถูกต้องของผลสรุปในการวิจัย (Triangulation) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน ประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 7 ปี ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี นักวิชาการ มีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชเชิงประจักษ์ไม่น้อยกว่า 3 ผลงาน และ สื่อมวลชน ทำงานในฐานะสื่อมวลชนไม่น้อยกว่า 2 ปี เป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการ และแก้ไขปัญหาการจัดการด้านต่าง ๆ ในการให้ความคิดเห็นและข้อมูลเชิงลึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ในช่วงเดือนตุลาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน 2560

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามขั้นตอนดังนี้ (1) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (2) การจัดระเบียบข้อมูล (การให้รหัส) (3) การแสดงข้อมูล โดยจัดกลุ่มข้อมูล ใช้ตารางแสดงข้อมูล นำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยาย และ (4) วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับวิธีการพรรณนา เรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การตรวจสอบข้อมูล

ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับตรวจสอบข้อสรุปและตีความผลการวิเคราะห์ ด้วยกระบวนการ ดังนี้ (1) ใช้นักวิจัยอื่นมาวิเคราะห์ข้อมูลเดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบว่าผลที่ได้จะยืนยันหรือขัดแย้งกันหรือไม่อย่างไร และ (2) ใช้ข้อมูลเดียวกันแต่วิเคราะห์จากมุมมองทางทฤษฎีที่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน กิจกรรมความร่วมมือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่การปฏิบัติ จะเป็นบทบาทของคณะกรรมการ 3 ชุด ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) 2) คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช (กบจ.นศ.) และ 3) คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจจังหวัดนครศรีธรรมราช (กรอ.นศ.) และยังพบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (ทกจ.นศ.) ที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย กำลังประสานงานให้เกิดภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับจังหวัด โดยการกำหนดกติการ่วมกัน อีกทั้งยังมีการประสานงานจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช (ททท.นศ.) ให้มีการประชุมร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามการแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ยังไม่สามารถนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับภาคใต้ตอนบนและระดับจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ เนื่องจากเป็นเพียงการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ฉะนั้นการที่จะผลักดันให้การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน จนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของไทยทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดจะต้องกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้ (1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น การจัดเวทีประชาเข้าใจ เป็นต้น (2) การส่งเสริมและการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น (3) การยกระดับขีดความสามารถบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ (4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ทันสมัยแบบองค์รวม

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน มีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม (Circle) โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) โดยมีองค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนการพัฒนาของจังหวัด สนับสนุนงบประมาณ การพัฒนา และประสานการจัดประชุม สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด นำไปสู่การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้นักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนา เพื่อนำผลการประเมินไปปรับแผนการสนับสนุนเชิงนโยบายต่อไป มีการจัดการการท่องเที่ยวทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel)

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดนครศรีธรรมราชกับจังหวัดบิรวารทั้ง 6 ของภาคใต้ตอนบน เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายใน 2 ส่วนหลัก คือ รูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม (Circle) โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) และการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว พบว่า ทุกจังหวัดมีรูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย แบบ SAPA Model ที่คล้ายกัน และการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว มีเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราชเท่านั้น ที่มีการจัดการครบถ้วน ครบคลุม องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นสากล จึงควรใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีรูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน และมีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ควรส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายใช้ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ ด้วยรูปแบบ TMBC Model ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication) เป็นต้นแบบให้กับจังหวัดบิรวารทั้ง 6 และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนต่อไป ตามขั้นตอน ดังนี้ (1) การเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) เพื่อสร้างการยอมรับจากอีก 6 จังหวัด ผ่านหัวหน้าสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ในฐานะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ กบก.อ่าวไทย เพื่อเสนอปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชก่อนเสนอต่อ กบก.อ่าวไทย บรรจุเข้าที่ประชุมต่อไปและ (2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ รายละเอียดการเชื่อมโยงเครือข่าย และระยะเวลาดำเนินงาน เพื่อการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

1.1 ภาคีเครือข่ายทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครศรีธรรมราช สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช และกลุ่มชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น ควรร่วมกันพิจารณาการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นลายลักษณ์อักษรให้มีความชัดเจน ให้นอกเหนือจากการเน้นไปที่การจัดการแบบภาคีเครือข่าย

1.2 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครศรีธรรมราช และองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นกลไกสำคัญในการริเริ่ม และประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย ควรมีการดำเนินการกำหนดแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

1.3 ผู้ประกอบการจากภาคเอกชน ได้แก่ หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช และสมาคมท่องเที่ยวชนอม และกลุ่มชุมชนต่าง ๆ ควรมีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้ (1) วางแผนการจัดกิจกรรมเชิงประเด็น (2) จัดการหรือ

ดำเนินการตามแผน โดยมีการแบ่ง บทบาท หน้าที่ และผลประโยชน์ร่วมอย่างชัดเจน (3) การขึ้นนำหรือการนำชุมชน โดยต้องสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณสมบัติเหมาะสมกับภาระหน้าที่ เข้ามาร่วมทำงานด้วยความเต็มใจ และ (4) การควบคุมและประเมินผล โดยต้องมีการควบคุมให้งานสามารถดำเนินการได้ตามแผนกรณีพบประเด็นปัญหาหรือความเสี่ยงที่ไม่เป็นผลดีต่องาน ควรมีการหาแนวทางแก้ไข และต้องมีการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม เพื่อนำไปปรับปรุงในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

1.4 การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ควรมีการกำหนดการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ (1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างเป็นรูปธรรม (2) รูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย (3) การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว (4) ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ (5) รูปแบบวิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด และ (6) ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

การศึกษาเชิงลึกในเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเพียงการเริ่มต้นของการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภาคีเครือข่ายเพียงจังหวัดเดียว จึงขอเสนอว่า ควรศึกษาให้ครอบคลุมทั้งภาคใต้ 14 จังหวัด ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศหรือภูมิภาคอาเซียนต่อไป

ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ศึกษาเชิงลึกเฉพาะการพัฒนารูปแบบการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเพียงการเริ่มต้นศึกษารูปแบบการจัดการเพียงจังหวัดเดียว

การกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อผลักดันให้การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน จนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของไทยทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้ (1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น การจัดเวทีประชาเข้าใจ เป็นต้น (2) การส่งเสริมและการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น (3) ยกระดับขีดความสามารถบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ (4) ส่งเสริมการตลาดที่ทันสมัยแบบองค์รวม

การกำหนดรูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย ควรมียุทธศาสตร์การเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายแบบวงกลม (Circle) โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน

การระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย 4 ปัจจัยของ TMBC Model

ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์

จากการนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช และท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้จังหวัดทราบข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีสมรรถนะดี และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยใช้เว็บท่า จากนั้นจังหวัดจึงเชิญทีมวิจัยเข้าร่วมการประชุม “คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาเขาศูนย์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างยั่งยืน” ณ ห้องประชุมศูนย์ปฏิบัติการ ชั้น 4 ศาลากลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นประธานในการประชุม ที่ประชุมมีมติให้ทีมวิจัยรับผิดชอบในการจัดทำเวทีประชาเข้าใจในพื้นที่อำเภอฉวาง 3 พื้นที่ ได้แก่ (1) เทศบาลตำบลไม้เรียง (2) องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เรียง และ (3) องค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด สรุปผลได้ว่า การส่งเสริมและพัฒนาเขาศูนย์ควรดำเนินการด้วยกระบวนการจัดทำเวทีประชาเข้าใจ

เทศบาลเมืองทุ่งสง ซึ่งมีนายกเทศมนตรีที่เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ของโครงการวิจัย ได้เชิญทีมวิจัยเข้าร่วมประชุมยกร่างความร่วมมือทางวิชาการในการจัดทำโครงการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในบริเวณพื้นที่สถานีรถไฟชุมทางทุ่งสงและพื้นที่เทศบาลเมืองทุ่งสง ผ่านกระบวนการจัดทำแผนที่มรดกวัฒนธรรม (Cultural Mapping) ภายใต้อำเภอ “วัฒนธรรมชานชาลา” ณ ห้องประชุมเทศบาลเมืองทุ่งสง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจในพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง และพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง ที่ประชุมมีมติให้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) โครงการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในบริเวณพื้นที่สถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง ระหว่าง 4 หน่วยงาน ได้แก่ (1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (2) เทศบาลเมืองทุ่งสง (3) วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ และ (4) ประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง

การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ควรมีการกำหนดการดำเนินการ 6 แนวทาง ดังนี้ (1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างเป็นรูปธรรม (2) รูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย (3) การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว (4) ปัจจัยที่ส่งผลความสำเร็จของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (5) รูปแบบวิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด และ (6) ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชและในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนในปัจจุบัน (2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน และ (3) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ชุมชน/ท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน จำนวน 138 หน่วยงาน ใช้วิธีการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างเคร่งครัด และใช้เกณฑ์หน้าที่และความรับผิดชอบหลักของบุคลากรในการเลือก หน่วยงาน ได้จำนวนทั้งหมด 50 หน่วยงาน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงหน่วยงาน ๆ ละ 1 คน รวมจำนวน 50 ตัวอย่าง และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย พบว่า (1) จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน (2) ยังไม่พบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย เป็นการเชื่อมโยงและทำงานร่วมกันแบบตกลงกันด้วย วาจาเป็นอิสระต่อกัน ในระดับ Cooperation และ (3) รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน เป็นแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model และควรส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใช้ 4 ปัจจัยที่บ่งชี้ความสำเร็จของ TMBC Model และการดำเนินการด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่ (1.1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น การจัดเวทีประชาเข้าใจ เป็นต้น (1.2) การส่งเสริมและการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น (1.3) การยกระดับขีดความสามารถบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ (1.4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ทันสมัยแบบองค์รวม (2) การเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) เพื่อสร้างการยอมรับจากอีก 6 จังหวัด ผ่านหัวหน้าสำนักงานจังหวัด ในฐานะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ กบก.อ่าวไทย เพื่อบรรจุเข้าที่ประชุมต่อไป และ (3) การกำหนดบทบาท หน้าที่ รายละเอียดการเชื่อมโยงเครือข่าย และระยะเวลาดำเนินงาน ของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้นแบบ และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนต่อไป

คำสำคัญ: ภาคีเครือข่าย รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช
เครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช
รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

This qualitative research aimed to (1) study current of visions, policy, planning strategies and collaborative activities from public and private sectors of Nakhon Si Thammarat and the provincial cluster in the upper south; (2) investigate the current health tourism management models of Nakhon Si Thammarat; and (3) offer the health tourism management recommendation a models in the form of consortium network to be prepared Nakhon Si Thammarat becoming a health tourism center in the upper south.

Population included 138 organizations from a tourism consortium network of Nakhon Si Thammarat such as public and private sectors, local community, local private development body, educational institutions, and mass media. The selection of samples was unstructured to meet the research objectives while considering individual jobs and responsibilities from 50 organizations as criteria. Both interview and focus-group participants were selected through purposive sampling. One participant was selected from each of the 50 organizations for the interviews and 30 participants of these were selected for the focus group.

Research revealed that no record was identified for Nakhon Si Thammarat in relation to visions, health tourism strategies and health tourism management model. There was an evidence for jointly work as a consortium network via nonverbal agreement at a cooperation level. The comparison among Nakhon Si Thammarat and provincial group in the upper south in terms of health tourism consortium network model comprised 2 main parts, the collaboration of 4 components by SAPA model and the tourism demand and supply management. It was found that Nakhon Si Thammarat province has a complete and all needed components in health tourism management model. Four factors of TMBC model was also applied as a key success factor as well as 3 steps of operational process as follows. (1) Using 4 strategies to promote; collaboration from all sectors via “people understanding forum”, the outstanding tourism destination, the leveraging of competitiveness on health tourism personnel and holistic modern health tourism promotion. (2) Presenting information to integrate provincial cluster committee, Southern Gulf of Thailand Provincial Cluster to be accepted from 6 provinces of the upper south through the chief administrative of Nakhon Si Thammarat office and the governor to add this agenda in the meeting. And (3) allocating roles, function/responsibility, network collaboration, operation period, then Nakhon Si Thammarat should be a prototype and further develop to be a center of health tourism management in the upper south.

Keywords: Consortium Network, Tourism Management Model, Health Tourism Management Model, Health Tourism Management Model of Nakhon Si Thammarat, Tourism Network of Nakhon Si Thammarat, Health Tourism Consortium Network Management Model of Nakhon Si Thammarat

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทสรุปผู้บริหาร.....	ข
บทนำ.....	ข
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	ข
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	ค
ขอบเขตการวิจัย.....	ค
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	ง
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	จ
ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย.....	ช
ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์.....	ช
บทคัดย่อ.....	ฉ
Abstract.....	ญ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญรูป.....	ฐ
สารบัญตาราง.....	ฑ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	3
กรอบขั้นตอนการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	5
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	6
การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 การทบทวนเอกสาร และวรรณกรรม.....	10
แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	54
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูล.....	65
การแปลผลข้อมูล: เกณฑ์ และการให้ความหมาย.....	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย.....	66
ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1.....	99
ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2.....	101
ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3.....	106
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	123
สรุปผลการวิจัย.....	123
อภิปรายผล.....	128
ข้อเสนอแนะ.....	130
บรรณานุกรม.....	132
ภาคผนวก.....	136
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	137

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1.1 กรอบขั้นตอนการวิจัย.....	4
2.1 กลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ.....	15
2.2 รูปแบบความเชื่อมโยงเครือข่ายตามโครงสร้างสังคม.....	30
2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	54
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการกำหนดรหัส.....	68
4.2 กลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่การปฏิบัติ.....	69
4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการกำหนดรหัส.....	76
4.4 การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน.....	81
4.5 การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน.....	94
4.6 การเชื่อมโยงเครือข่ายของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช จากระดับประเทศถึงระดับชุมชน.....	102
4.7 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน.....	109
4.8 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	113
4.9 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	114
4.10 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดชุมพร.....	115
4.11 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดภูเก็ต.....	116
4.12 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดระนอง.....	117
4.13 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดพังงา.....	118
4.14 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดกระบี่.....	119

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนที่สังกัดอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยและกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน.....	36
3.1 การแจกแจงรายละเอียดประชากร.....	56
3.2 การจำแนกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์และเพื่อการสนทนากลุ่ม.....	61
3.3 การแจกแจงรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์.....	61
3.4 รหัสผู้ให้สัมภาษณ์และภูมิหลังผู้ให้ข้อมูล.....	64
4.1 รหัสและภูมิหลังผู้ให้ข้อมูล.....	67
4.2 รหัสผู้แสดงความคิดเห็น ครั้งที่ 1.....	92
4.3 รหัสผู้แสดงความคิดเห็น ครั้งที่ 2.....	93
4.4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มการพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อ รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน.....	98

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ข้อมูลขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวโลกจะเพิ่มเป็น 1,800 ล้านคน ในปี 2573 จากเดิมมีจำนวน 1,087 ล้านคน ในปี 2556 ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยชี้ให้เห็นว่าสถานการณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยปี 2559 มีจำนวนถึง 32,529,588 คน (เพิ่มขึ้น 8.71%) วันพักเฉลี่ย 9.56 วัน (เพิ่มขึ้น 0.09 วัน) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 5,251.59 บาทต่อวัน (เพิ่มขึ้น) รายได้จากการท่องเที่ยว 1,633,154.68 ล้านบาท (เพิ่มขึ้น 12.08%) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559) ส่วนสถานการณ์นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวภายในประเทศ พบว่า ในช่วงเดือนมกราคมถึงมิถุนายน 2560 มีจำนวน 71.38 ล้านคน-ครั้ง (เพิ่มขึ้น 3.27%) ก่อให้เกิดรายได้ 4.53 แสนล้านบาท (6.65%) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) เนื่องจากประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบโดยเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน มีโครงสร้างพื้นฐานที่ครบสามารถพัฒนาเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวได้โดยข้อมูลในไตรมาส 1 ปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประมาณ 1.2 ล้านคน (กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร, 2559)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ผลักดันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่ต่าง ๆ ทุกภูมิภาค เพราะนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีความเคลื่อนไหวสูงมากและมีกำลังซื้อสูงสามารถเดินทางไปทั่วโลกและใช้เวลาอยู่ในพื้นที่ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ควบคู่กับการทำกิจกรรมที่ส่งเสริม ปกป้อง พื้นฟู บำบัดรักษาสุขภาพที่ดีแบบองค์รวมแต่ผลจากการวิเคราะห์ SWOT ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย พบว่า (1) จุดแข็ง คือ การวางแผนไทยมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติในด้านความเป็นไทย/วิถีไทย (Thainess) สามารถครองใจคนทั้งโลก และมีความหลากหลายจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และยังช่วยผ่อนคลายและรักษาโรคได้ (2) โอกาส คือ ตลาดท่องเที่ยวโลกขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ กระแสความสนใจในสุขภาพ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การได้รับการส่งเสริมโดยนโยบายของรัฐบาล (3) จุดอ่อน คือ สถานประกอบการส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก และมีข้อจำกัดด้านมาตรฐาน มีบริการแบบเผื่อง ขาดการสนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพและมาตรฐาน มีการแข่งขันด้านราคาสูง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพบริการ และ (4) อุปสรรค คือ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาจำนวนมาก แต่การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติยังขาดเอกภาพ (กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร, 2559) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจุดอ่อนและอุปสรรคข้างต้น เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ไม่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม/ชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสอดคล้องกับผลการศึกษาของธงชัย ภูวนาถวิจิตร, ภัทร์ชนกพร คมธณณภูมิ และ สุชาติริย์ ศรีรัตน์. (2558) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจากภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ใหม่มีความพร้อมต่อการรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยว ด้วยการกำหนดการแบ่งเขตการใช้อยู่ในพื้นที่และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อมุ่งดูแลฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ด้วยตนเอง พร้อมกับสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้คัดเลือกจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็น 1 ใน 12 เมืองต้องห้าม...พลาด Plus เนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความพร้อมมีศักยภาพ และมีความหลากหลายทางพื้นที่ทางธรรมชาติวิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559) และจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ใช้ศักยภาพนี้มากำหนดจุดยืนการพัฒนาจังหวัดว่าเป็นเมืองแห่งธรรม คือ เป็นแหล่งธรรมะ ธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม รวมถึงเป็นแหล่งเกษตรสุขภาพ นอกจากนี้ ยังมีผลการวิจัยที่บ่งชี้ว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง (เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ, 2559) เหมาะสมที่จะผลักดันให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับสากล และเป็นจังหวัดที่น่าสนใจในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อเน้นภาพลักษณ์ของจังหวัดให้เด่นชัดขึ้น นอกจากนี้ยัง พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพที่โดดเด่นหลายอย่างที่น่าสนใจสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในจังหวัดที่หลากหลาย อาทิ อำเภอลานสกา มีหมู่บ้านคีรีวง ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นพื้นที่ที่มีโอโซนที่บริสุทธิ์มากที่สุดในประเทศไทยและแม่น้ำตาปีตอนบน (กิโลเมตร 184-221) บริเวณบ้านขุนพิปูน ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน มีคุณภาพน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ดีมาก เป็นแม่น้ำสายเดียวในประเทศไทยที่ได้คะแนนสูงสุด (กรมควบคุมมลพิษ, 2558; ชาวไทยพีบีเอส, 2560) จากข้อมูลพบว่า ทั้งคุณภาพอากาศ และคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมากในอำเภอลานสกา และอำเภอพิปูน ตามลำดับ จึงขูจุดเด่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสธรรมชาติและวิถีชีวิตชาวบ้าน นอกจากนี้ยังมีสถานที่ปฏิบัติธรรมที่สงบร่มรื่น มีศูนย์การแพทย์และสปาแบบองค์รวมจากภูมิปัญญาไทย เป็นดินแดนต้นตำรับของความเป็นปักษ์ใต้รวมถึงอาหารการกินที่ปรุงพร้อมด้วยเมนูสุขภาพหลากหลาย

เมื่อพิจารณาข้อจำกัด ข้อด้อย และปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการ ซึ่งนำไปสู่การการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีเป้าหมาย 3 ข้อ โดยเฉพาะในข้อที่ 3 คือ ทุกภาคส่วนมีจิตสำนึกในการพัฒนา คำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืน และกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนแผนพัฒนาสู่การปฏิบัติระดับนโยบาย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้มีการกำหนดคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติให้เป็นหน่วยงานหลักในการพิจารณากำหนดนโยบายหรือให้ความเห็นกำกับดูแลนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบและสั่งการต่อไป โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะเลขานุการคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติทำหน้าที่ในการนำนโยบายและข้อสั่งการในระดับนโยบายระดับพื้นที่และระดับชุมชน (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564, 2560) ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าในระดับนโยบายมีกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างชัดเจนในระดับพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนและจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการกำหนดยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน ยกเว้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชและในระดับชุมชนเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชการกำหนดยุทธศาสตร์ยังไม่มี ความชัดเจน อีกทั้งยังไม่พบการศึกษาเชิงประจักษ์อย่างรอบด้านของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ยังไม่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างแท้จริง การขับเคลื่อนแผนพัฒนาสู่การปฏิบัติส่วนใหญ่จะตกอยู่ในมือของแต่ละสมาคม ชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ และพบว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดภาคใต้ตอนบน ยังไม่มีต้นแบบใดเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

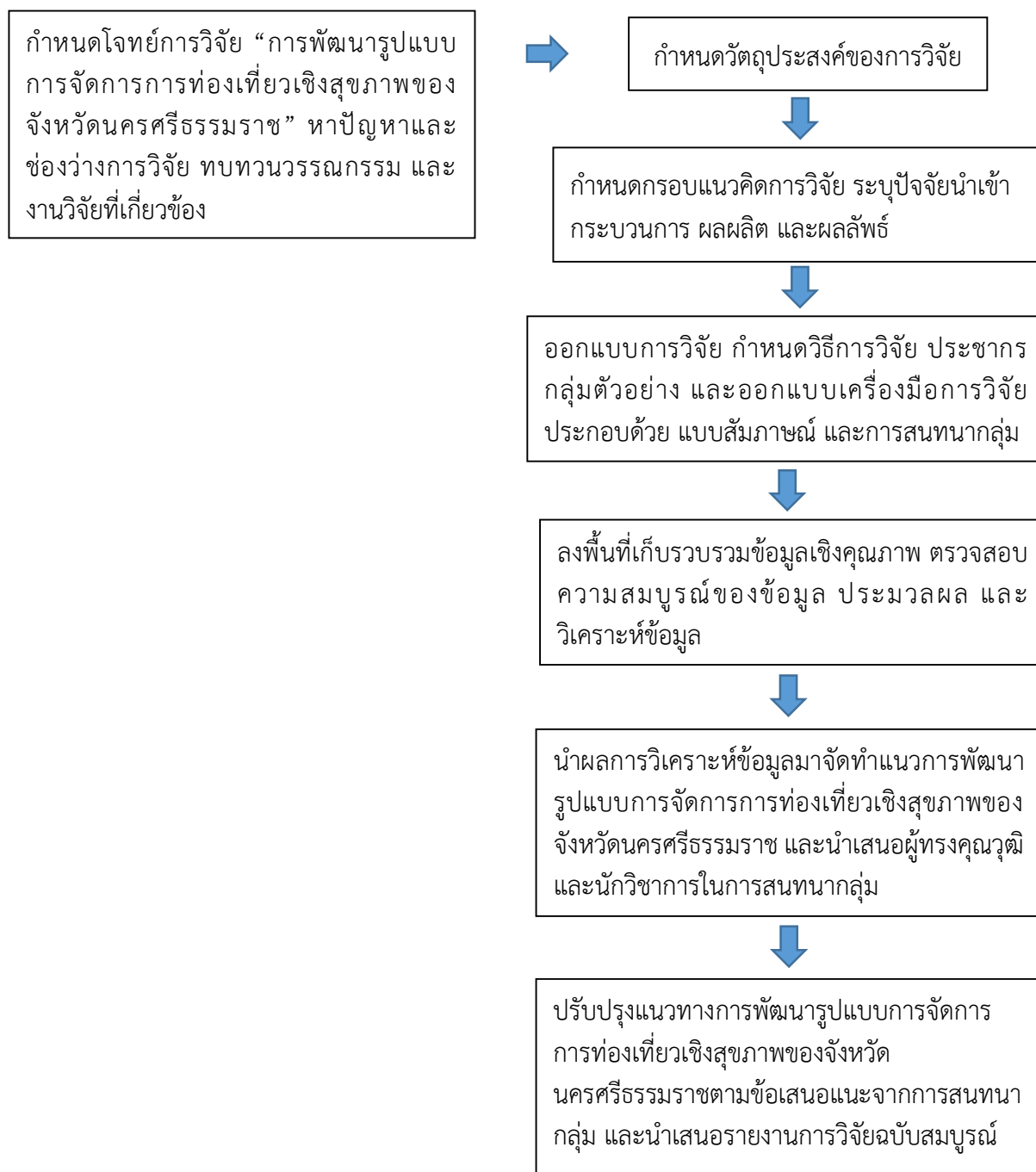
ดังนั้น จึงควรต้องมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการในการขับเคลื่อนที่เป็นระบบและบูรณาการรวมทั้งกระบวนการเชื่อมโยงกลไกต่าง ๆ ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม/ ชุมชน แนวคิดและลักษณะของวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม/ ชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของ

จังหวัดนครศรีธรรมราชและในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัดเจนในลักษณะภาคีเครือข่าย โดยอยู่บนฐานศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดในปัจจุบัน เพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชและในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน
3. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

กรอบขั้นตอนการวิจัย

รูปที่ 1.1 กรอบขั้นตอนการวิจัย

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยมี 2 แบบ ดังนี้

นิยามศัพท์ทางวิชาการ (Academic Definition)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม ตลอดจนการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมรักษาฟื้นฟูสุขภาพ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทำกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีไทยในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างและฟื้นฟูสุขภาพกายและจิตใจ (นุชนาฏ หมั่นจันทร์, ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, เกษวดี พุทธิภูมิพิทักษ์ และ ศิริเพ็ญ ดาบเพชร, 2561)

ภาคี (Consortium) หมายถึง องค์กร/ หน่วยงานที่มีลักษณะเป็นพันธมิตร มีวัตถุประสงค์และส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมหรืองานที่คล้ายคลึงกัน เข้ามาร่วมมือทำงานแต่ยังไม่มีปฏิสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง

เครือข่าย (Network) หมายถึง ระบบ/ เส้นทาง หรือการปฏิบัติงานที่ติดต่อประสานกันเป็นโยงใย เช่น เครือข่ายวิทยุ เป็นต้น กลุ่มบุคคล/ องค์กรที่มีความเห็นใกล้เคียงกัน ร่วมเรียนรู้ แลกเปลี่ยนทรัพยากร ประสพการณ์ ทำกิจกรรม และมีการติดต่อกันสนับสนุน เพื่อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เช่น เครือข่ายการท่องเที่ยว เครือข่ายขับเคลื่อนเชิงนโยบายและประสานงาน เครือข่ายขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ เครือข่ายขับเคลื่อนเชิงสนับสนุน และเครือข่ายขับเคลื่อนเชิงประเด็นกิจกรรม เป็นต้น

ภาคีเครือข่าย (Consortium Network) หมายถึง กลุ่มบุคคล/ องค์กร/ หน่วยงานที่มีลักษณะเป็นพันธมิตร มีการสมัครเข้าร่วมเป็นเครือข่าย กำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และมีการรวมพลังกันทำงานสู่ผลลัพธ์ที่มากกว่าเดิม

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ (Operational Definition)

การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Demand and Supply Management) หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีการจัดการองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) โดยการประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมและการสร้างภาคีเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับชุมชน มีการประชุมและปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอกับผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism Management Model) หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเครือข่ายที่มีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) โดยมีเป้าหมายเพื่อรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยว ที่มีการทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนและการเสริมสร้างสุขภาพในเชิงการป้องกันแบบองค์รวม สร้างให้เกิดความสมดุลทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ โดยการประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับชุมชน มีการประชุมและปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอกับผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

เครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Tourism Network of Nakhon Si Thammarat)
หมายถึง หน่วยงานขับเคลื่อนเชิงนโยบายและประสานงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรงในการกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และถ่ายทอดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการ และหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งจำแนกเครือข่ายการท่องเที่ยวออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ (1) หน่วยงานภาครัฐ (2) หน่วยงานภาคเอกชน (3) ชุมชน/ท้องถิ่น (4) องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ (5) สถาบันการศึกษา และ (6) สื่อมวลชน

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Consortium Network Health Tourism Management Model of Nakhon Si Thammarat)
หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม (Circle) โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ ใช้ประเด็นการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมหรือกิจกรรมตามฤดูกาลที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน ผลัดเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม โดยมีองค์กรสนับสนุนเชิงนโยบายเป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนการพัฒนาของจังหวัด สนับสนุนงบประมาณ การพัฒนา และประสานการจัดประชุม สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด นำไปสู่การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้แก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนา เพื่อนำผลการประเมินไปปรับแผนการสนับสนุนเชิงนโยบายต่อไป มีการจัดการการท่องเที่ยวทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยว และการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) และส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใช้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ด้วย 4 ปัจจัยของ TMBC Model ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication)

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช” ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1) ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย

เนื้อหาหลักของการวิจัย ได้แก่ วิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยและกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน การจัดการการท่องเที่ยวของประเทศไทย กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน จังหวัดนครศรีธรรมราช และชุมชน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย โดยประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎี การบริหารจัดการการท่องเที่ยวจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558); คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 (2560) รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว อรรถพรณ จันทรอินทร์ และคณะ (2554); เจตน์สฤทธิ อังศุกาญจนกุล (2557); ปราณี ตันประยูร และ ล้ายอง ปลั่งกลาง (2557); วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ (2559) และ ทฤษฎีเครือข่าย ชนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2551); สำนักพัฒนาหน่วยบริการอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2552); พลเดช ปิ่นประทีป (2556); กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2560); Katz, Lazer & Contractor (2004); Borgatti & Halgin (2011)

2) ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูล คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงนโยบายและประสานงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรงในการกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และถ่ายทอดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการ และหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ ทั้ง 6 ประเภท ได้แก่ (1) หน่วยงานภาครัฐ (2) หน่วยงานภาคเอกชน (3) ชุมชน/ ท้องถิ่น (4) องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ (5) สถาบันการศึกษา และ (6) สื่อมวลชน ที่มีอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3) ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

3.1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) หน่วยงานขับเคลื่อนเชิงนโยบายและประสานงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรงในการกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และถ่ายทอดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการ และ (2) หน่วยงานขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ จำนวน 138 หน่วยงาน

3.2) กลุ่มตัวอย่าง เลือกมาจากประชากร จำนวน 138 หน่วยงาน โดยใช้วิธีการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างเคร่งครัด เพื่อให้ได้ข้อมูลหลักตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ชาย โพธิ์สิตา, 2559) และใช้เกณฑ์หน้าที่และความรับผิดชอบหลักของบุคลากรในการเลือกหน่วยงาน ได้จำนวนทั้งหมด 50 หน่วยงาน แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มย่อย ดังนี้

3.2.1) หน่วยงานภาครัฐ เลือกจากหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายกำกับ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 11 หน่วยงาน

3.2.2) หน่วยงานภาคเอกชน เลือกจากหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการนำนโยบายการท่องเที่ยวสู่การดำเนินงานธุรกิจในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 หน่วยงาน

3.3.3) ชุมชน/ ท้องถิ่น เลือกจากหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ จำนวน 27 หน่วยงาน

3.4.4) องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ เลือกจากหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 หน่วยงาน

3.5.5) สถาบันการศึกษา เลือกจากหน่วยงานซึ่งมีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 หน่วยงาน

3.5.6) สื่อมวลชน เลือกจากหน่วยงานซึ่งมีประสบการณ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1 หน่วยงาน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 50 หน่วยงาน ๆ ละ 1 คน รวมจำนวน 50 ตัวอย่าง

1) กลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 50 หน่วยงาน ละคร 1 คน รวมจำนวน 50 ตัวอย่าง

2) กลุ่มตัวอย่างเพื่อการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งมีข้อมูลเชิงลึกมากกว่าและสนใจเข้าร่วมสนทนากลุ่ม รวมจำนวน 30 คน

4) ขอบเขตเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1) แบบวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและวรรณกรรม แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแผนยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง

4.2) แบบสัมภาษณ์ เรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช จากเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 6 ประเภท จำนวน 50 คน

4.3) การสนทนากลุ่ม เพื่อรับฟังความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช จากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งมีข้อมูลเชิงลึกมากกว่าและสนใจเข้าร่วมสนทนากลุ่ม รวมจำนวน 30 คน

5) ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม
2. การจัดระเบียบข้อมูล (การให้รหัส)
3. การแสดงข้อมูล โดยจัดกลุ่มข้อมูล ใช้ตารางแสดงข้อมูล นำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยาย
4. วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับวิธีการพรรณนา เรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การตรวจสอบข้อมูล

ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีสอบสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับตรวจสอบข้อสรุปและตีความผลการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการ ดังนี้

1. ใช้นักวิจัยอื่นมาวิเคราะห์ข้อมูลเดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบว่าผลที่ได้จะยืนยันหรือขัดแย้งกันหรือไม่อย่างไร
2. ใช้ข้อมูลเดียวกันแต่วิเคราะห์จากมุมมองทางทฤษฎีที่แตกต่างกัน

การแปลผล

งานวิจัยนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ (2) ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน (3) ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น (4) ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ (5) นักวิชาการ และ (6) สื่อมวลชน รวมจำนวนทั้งหมด 50 คน โดยกำหนดอักษรย่อแสดงกลุ่มของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

G	(Government)	หมายถึง	ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ
P	(Private)	หมายถึง	ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน

C	(Community)	หมายถึง	ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น
N	(Non-Governmental Organization)	หมายถึง	ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่
A	(Academic)	หมายถึง	นักวิชาการ
M	(Media)	หมายถึง	สื่อมวลชน

เพื่อหาข้อสรุป ติความ และตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. เชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามความสัมพันธ์ที่ประเด็นเหล่านั้นมีต่อกัน
2. นำเสนอเป็นการบรรยายสิ่งที่ค้นพบที่นำไปสู่รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน (ชาย โพธิ์สีดา, 2559)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. จังหวัดนครศรีธรรมราชมีภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นผู้ประสานงานหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด
2. จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นต้นแบบการพัฒนาภาคีเครือข่ายของการสร้างความเข้มแข็ง รองรับ การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารและวรรณกรรม

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนากาารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช” มีการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ดังนี้

1. แนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ
 - 1.1 แนวคิดทิศทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว
 - 1.2 แนวคิดการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ
2. แนวคิดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว
 - 2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
 - 2.2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
 - 2.4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
3. แนวคิดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย
 - 3.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์/ ความเชื่อมโยง
 - 3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย
 - 3.3 แนวคิดเกี่ยวกับวิสัยทัศน์/ ยุทธศาสตร์/ แผนงาน
 - 3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ

1.1 ทิศทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้สรุปทิศทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของประเทศไทยในอนาคต คือ ต้องพัฒนาไปสู่ความมั่นคง (Stability) ความมั่งคั่ง (Prosperity) และความยั่งยืน (Sustainability) โดยความมั่นคง คือ ความสามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพแม้ในภาวะวิกฤตต่าง ๆ ทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ความมั่งคั่ง คือ การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ และความยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และชุมชน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ทิศทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวประเทศไทยต้องสามารถตอบสนองต่อแนวโน้มการท่องเที่ยวในตลาดโลกได้ โดยมีส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มขึ้น สามารถสร้างความสมดุลของการท่องเที่ยวในตลาดโลกได้ เพิ่มค่าใช้จ่าย และเพิ่มจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยว มีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังชุมชนและท้องถิ่นอย่างทั่วถึง รวมทั้ง ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันให้กับบุคลากรและผู้ประกอบการไทย ดังนั้น กรอบแนวคิดในการพัฒนาในระยะต่อไป จึงควรให้ความสำคัญกับคุณภาพของการท่องเที่ยว เพื่อจะพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นประเทศจุดหมายปลายทางเพื่อการเดินทางมาพักผ่อนที่มีคุณภาพ (Quality Leisure Destination) โดยมีประเด็นสำคัญในการพัฒนา 6 ประเด็น ดังนี้

1) เพิ่มความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Higher Tourist and Stakeholder Satisfaction) โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการบริการการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐาน และมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีความปลอดภัย ความสะอาด พัฒนาบุคลากร ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้มีใจพร้อมให้บริการ และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวก โดยมีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการคมนาคมที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง ครอบคลุมเส้นทางหลักและเส้นทางรองที่จะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว

2) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Environment Protection) โดยการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ และมีการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

3) การกระจายช่วงเวลาการท่องเที่ยว (Seasonality Expansion) เพื่อเป็นการสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

4) กระจายแหล่งท่องเที่ยวการจ้างงานสูงขึ้น (Income Distribution) เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยว และเป็นการเสริมสร้างการจ้างงานในท้องถิ่น เป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

5) เพิ่มค่าใช้จ่ายต่อหัวการเพิ่มมูลค่าสินค้าการท่องเที่ยว (Higher Revenue)

6) การเติบโตอย่างยั่งยืนของจำนวนนักท่องเที่ยวอย่างสมดุลกับขีดความสามารถในการรองรับ (Sustainable Growth)

การศึกษาวเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ในข้างต้น สรุปว่า ตลาดท่องเที่ยวไทยในระยะ 5-10 ปีข้างหน้ายังมีอนาคตที่ดูอย่างแน่นอน เนื่องจากแนวโน้มการเดินทางของนักท่องเที่ยวทั่วโลกขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราร้อยละ 4-5 ต่อปี โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะกลายเป็นตลาดหลักและมีบทบาทต่อการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวในตลาดโลก โดยมีประเทศจีนและอาเซียนเป็นศูนย์กลางการส่งออกนักท่องเที่ยวและแหล่งรองรับนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ซึ่งประเทศไทยในฐานะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักและนิยม

แพร่หลายในตลาดโลกอยู่แล้ว รวมทั้งยังเป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน จึงสามารถใช้ศักยภาพและโอกาสดังกล่าวดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศได้อีกเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การที่จะกำหนดบทบาทหรือทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในระยะต่อไป จำเป็นต้องมีการพิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบและเหมาะสม บนพื้นฐานของศักยภาพความพร้อมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งระบบ ความเร่งด่วนของปัญหา ความจำเป็นต้องพัฒนา คำนึงถึงคุณภาพ ความสมดุล และความยั่งยืนของการพัฒนา และสอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และสุดท้ายเพื่อให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนอย่างบูรณาการเพื่อร่วมผลักดันไปสู่วิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน

จากผลการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในระยะที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยอาศัยข้อได้เปรียบของทำเลที่ตั้งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยว และความหลากหลายของวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงความเป็นไทยเป็นจุดขายสำคัญในการส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวมาอย่างยาวนาน และเพื่อให้ประเทศไทยมีกรอบทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสการพัฒนาใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น ในระยะที่ผ่านมาคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ขึ้น โดยการติดตามและประเมินผลการพัฒนาในระยะครึ่งแผน รวมทั้งการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม/ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กับการท่องเที่ยวในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น เกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปการท่องเที่ยวของประเทศไทย และการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 5 เขตพัฒนาการท่องเที่ยว ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความสอดคล้องกันในการสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการพัฒนาที่ผ่านมา และข้อจำกัด ข้อด้อย และปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการ 9 ประเด็น (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559, 2554) สรุปได้ ดังนี้

- 1) ชีตความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง
- 2) ผลการพัฒนาที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในการเพิ่มรายได้ แต่ยังมีปัญหาในเรื่องของการกระจายรายได้และการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว
- 3) การท่องเที่ยวไทยยังคงมีภาพลักษณ์ด้านลบที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข
- 4) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ
- 5) โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างดีในระดับหนึ่ง
- 6) บุคลากรด้านการท่องเที่ยวจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะและองค์ความรู้ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก
- 7) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน
- 8) ขาดข้อมูลเชิงลึกเพื่อการวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว
- 9) กลไกการบริหารจัดการขาดการบูรณาการ

จากข้อจำกัด ข้อด้อย และปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการที่กล่าวมา นำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ

ประการแรก การจัดทำยุทธศาสตร์เป็นการวางรากฐานการพัฒนาในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ซึ่งจะเป็นช่วงรอยต่อเพื่อปูพื้นฐานไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ในปี

พ.ศ. 2560-2564 ต่อไป และต้องการให้เป็นวาระแห่งชาติที่ได้รับการผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

ประการที่สอง มุ่งเน้นกิจกรรมที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้เห็นเป็นรูปธรรมในระยะ 3 ปี ถัดจากนี้

ประการที่สาม ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนสู่แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ โดยกำหนดบทบาทของกลไกการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวทุกระดับให้มีความเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ระดับนโยบาย ซึ่งมีคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติเป็นแกนหลัก ระดับกลุ่มจังหวัด คือ คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว และระดับจังหวัด คือ คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

เป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศในระยะต่อไป จะไม่มุ่งเน้นเฉพาะการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว แต่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากขึ้น ทั้งในเรื่องการเพิ่มระยะเวลาพำนักรถของนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวต่อวันหรือต่อครั้ง การพัฒนาในระดับพื้นที่ ส่งเสริมการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในกลุ่มท่องเที่ยวและระหว่างกลุ่มท่องเที่ยว การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชน สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างให้เกิดความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 จึงได้นำแนวคิดการพัฒนาใหม่ ๆ มาจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา

กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 ได้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ ชุมชน และภาคประชาคมในพื้นที่และภูมิภาค เพื่อร่วมกันระดมความคิดเห็นกำหนดทิศทางการพัฒนาและการปฏิรูปการท่องเที่ยวของประเทศในอนาคตต่อไป ทั้งนี้ ภายใต้กรอบแนวทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายรัฐบาลและนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ยุทธศาสตร์ที่อยู่ภายใต้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในระยะ 3 ปีถัดจากนี้ไป โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้ภารกิจที่จะต้องดำเนินการควบคู่และเกื้อหนุนกันไปทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมตลาด ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการ และด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

1.2 แนวคิดการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ

การขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) สู่การปฏิบัตินั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมกันวางนโยบายการใช้ทรัพยากร และงบประมาณที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของตน เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อให้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) เกิดการพัฒนาขับเคลื่อนอย่างสัมฤทธิ์ผล จึงได้มีการวางระบบความเชื่อมโยงของแผนพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน แผนแม่บทเฉพาะด้าน แผนปฏิบัติการ ทั้งในระดับเขตพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัด และท้องถิ่น และการใช้กลไกภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และประชาชน รวมถึงระบบการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพที่ต้องตอบสนองต่อการพัฒนาเชิงบูรณาการและมีความต่อเนื่อง อีกทั้งต้องมีการพัฒนาระบบการติดตามประเมินผล

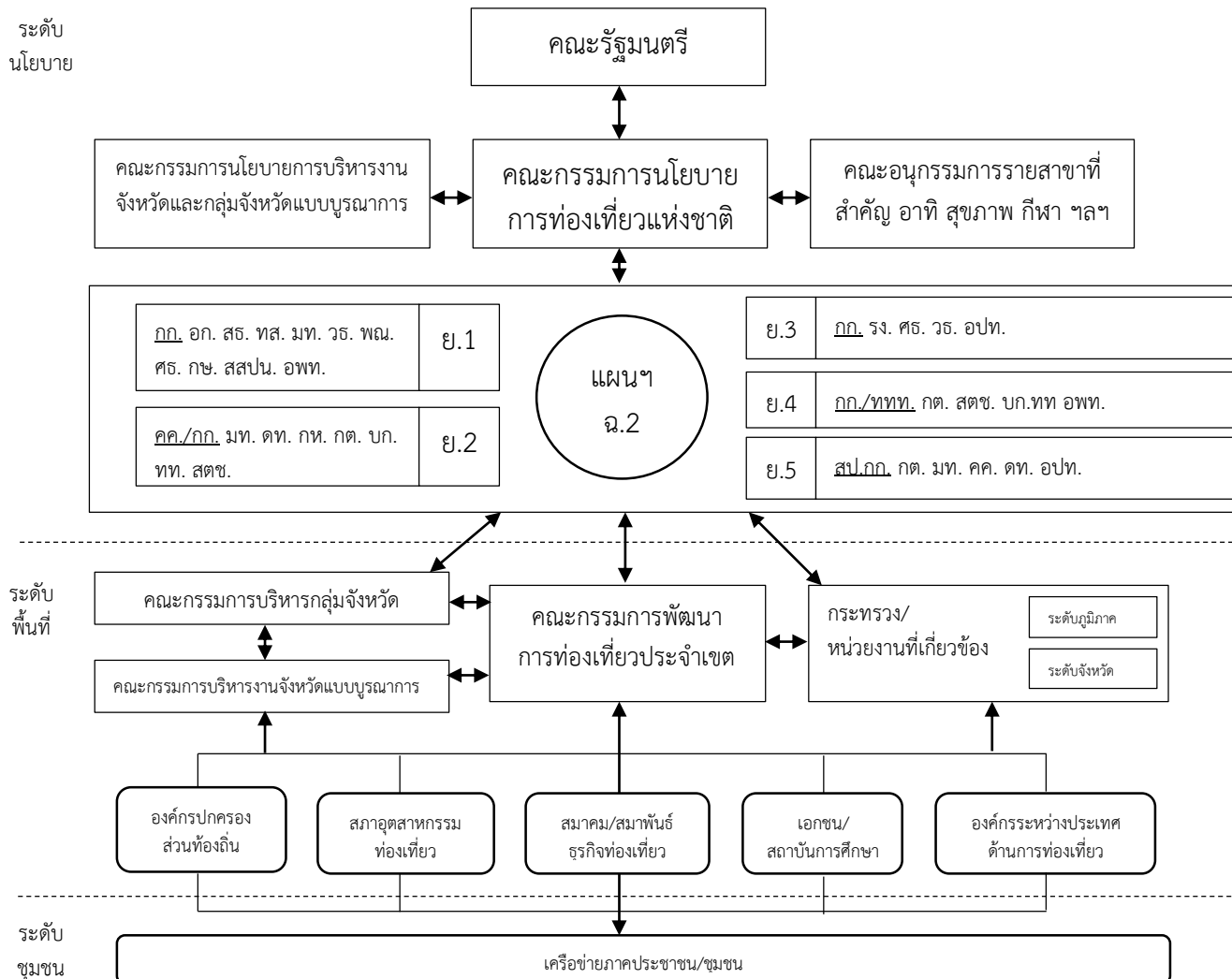
การดำเนินงานของภาครัฐที่สอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาตามแผนอย่างแท้จริง โดยมีกระบวนการขับเคลื่อนในแต่ละระดับ ดังนี้

1) การดำเนินงานในระดับนโยบาย คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบาย โดยมีกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นผู้รับนโยบายเพื่อประสานการแปลงนโยบายหรือแผนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติเพื่อดำเนินการในแต่ละปีงบประมาณ รวมทั้งการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และนำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ทั้งนี้ ต้องมีการประสาน คู่มือ กำกับ ดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับนโยบาย และพื้นที่ควบคู่กันไปด้วย ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาท่องเที่ยว และคณะอนุกรรมการรายสาขา ได้แก่ คณะอนุกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำ คณะอนุกรรมการอำนวยความสะดวกและพัฒนาและส่งเสริมประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้าน Medical and Wellness คณะอนุกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวสีเขียว การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ และการท่องเที่ยวกลุ่มมุสลิม คณะอนุกรรมการพัฒนาความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว และคณะอนุกรรมการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวไทย เป็นต้น เพื่อให้การพัฒนาทั้งระดับนโยบาย พื้นที่ และรายสาขา มีการบูรณาการเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2564)

2) การดำเนินงานในระดับพื้นที่ คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยเป็นแกนกลางในการประสานนโยบายจากคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรระหว่างประเทศ และท้องถิ่น รวมถึงคณะกรรมการบริหารกลุ่มจังหวัด และคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ จังหวัด และเขตพัฒนาการท่องเที่ยว สอดคล้องตามแนวทางและเป้าหมายการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)

3) การดำเนินงานระดับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวควรสนับสนุนให้ภาคประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศในบริบทที่เหมาะสม โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นผ่านกระบวนการจัดทำแผนและขับเคลื่อนแผนพัฒนาระดับชุมชน ทั้งนี้ การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายภาคประชาชน เจ้าของพื้นที่จะช่วยเพิ่มเอกลักษณ์และความเป็นไทยให้กับประสบการณ์การท่องเที่ยว และเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ประชาชนอย่างแท้จริง (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564, 2560)

กลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) สู่การปฏิบัตินั้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพ (รูปที่ 2.1)

แผนฯ ๑.๒ คือ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.2560-2564)

ย.๑ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

อก. คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก)

ทส. คือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พณ. คือ กระทรวงพาณิชย์

สสพ. คือ สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน)

อ. คือ กระทรวงอุตสาหกรรม

มท. คือ กระทรวงมหาดไทย

ศธ. คือ กระทรวงศึกษาธิการ

อพท. คือ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

สธ. คือ กระทรวงสาธารณสุข

วธ. คือ กระทรวงวัฒนธรรม

กษ. คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ย.๒ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

คค./กค. คือ กระทรวงคมนาคม/กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก)

ดท. คือ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

บก.ทท. คือ กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว

กท. คือ กระทรวงกลาโหม

สทช. คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

มท. คือ กระทรวงมหาดไทย

กต. คือ กระทรวงการต่างประเทศ

ย.๓ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

อก. คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก)

วธ. คือ กระทรวงวัฒนธรรม

รง. คือ กระทรวงแรงงาน

อพท. คือ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

ศธ. คือ กระทรวงศึกษาธิการ

ย.๔ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่มการส่งเสริมวิถีไทยและการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว

กค./ททท. คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา/การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก)

สทช. คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

อพท. คือ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

กต. คือ กระทรวงการต่างประเทศ

บก.ทท. คือ กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว

ย.๕ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

สป.กค. คือ สำนักปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก)

มท. คือ กระทรวงมหาดไทย

อพท. คือ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

คค. คือ กระทรวงคมนาคม

กต. คือ กระทรวงการต่างประเทศ

ดท. คือ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

รูปที่ ๒.๑ กลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ
(ที่มา: คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564, 2560)

2. แนวคิดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว

มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว ดังนี้

2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้เสนอองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1.1) แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว ได้จัดหมวดหมู่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ดังนี้ คือ

1) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Attractions) เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งแสดงออกถึงประเพณีต่าง ๆ (Traditional Attractions)

2) แหล่งท่องเที่ยวตามสภาพธรรมชาติ (Scenic Attractions) ซึ่งแสดงถึงความงดงามในรูปแบบต่าง ๆ ของภูมิประเทศ

3) แหล่งท่องเที่ยวประเภทที่ให้ความบันเทิง (Entertainment Attractions)

4) แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว (Specific Attractions)

2.1.2) บริการการท่องเที่ยว เป็นบริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน การบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่น ๆ ทั้งนี้ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ด้วย

2.1.3) การตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (Tourism Demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่น ๆ (ปกติตลาดการท่องเที่ยวจะเน้นที่นักท่องเที่ยว) ซึ่งในกระบวนการจัดการได้รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการขายและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

2.2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้เสนอองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นการดูแล รักษา ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวให้มีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน และการให้ชุมชนพื้นถิ่นมีส่วนร่วมในการร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติการ และการตรวจสอบ จึงควรมีระบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) การจัดการทรัพยากร (2) การจัดการบริการนักท่องเที่ยว (3) การจัดการด้านความปลอดภัย และ (4) การจัดการการตลาด

บุญพา คำวิเศษณ์ (2554) ได้เสนอองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) อันประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะหมายถึง สภาพทางกายภาพของทรัพยากร ซึ่งอาจเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น

2) การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Services) ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ

3) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นส่วนของความต้องการในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหมายรวมถึง กิจกรรมรูปแบบหรือกระบวนการการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่

2.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

เจตน์สฤณี อังศุกาญจนกุล (2557) ที่ได้เสนอองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ดังนี้

1) อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resources Sustainable) หมายถึง ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากร ทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างดั้งเดิมอย่างเพียงพอหรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัดต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่าและคุณภาพของธรรมชาติ ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประกอบอยู่ด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การสงวนรักษาคุณภาพของทรัพยากรให้มีคุณค่าต่อชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดี มีความผาสุก รู้วิธีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปรับปรุง บำรุงให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้นาน เพิ่มพูนและเสริมสร้างไว้ให้มากยิ่งขึ้นพอต่อการใช้ในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม การปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้นต้องคงความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุดโดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด อย่างเหมาะสม และสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยาวนาน

2) ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น กับการลดการก่อของเสีย (Reducing Over-Consumption and Waste) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องร่วมกันวางแผนกับผู้เกี่ยวข้องจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติ มีคุณภาพเหมือนกัน หรือใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก เช่น สิ่งก่อสร้างที่ใช้ไม้จากธรรมชาติ หากคิดให้ลดการใช้ไม้ลงโดยใช้วัสดุที่มีคุณสมบัติคล้ายไม้สร้างเสริมประกอบก็เป็นการลดการใช้ไม้ หรือลดการตัดต้นไม้ลงได้ เป็นต้น หรือกรณีที่สร้างอาคารเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการจะต้องวางแผนก่อสร้างอาคารให้ได้รับแสงสว่างธรรมชาติมากที่สุด อาจใช้วัสดุโปร่งแสงประกอบ เพื่อลดการใช้แสงสว่างจากไฟฟ้า

3) รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติสังคม และวัฒนธรรม (Maintain Diversity) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลาย เพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่มคุณค่า และมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่นั้นนานขึ้น หรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นน้ำตก อาจเพิ่มกิจกรรมการดูนก การปีนหน้าผา เป็นต้น หรือหมู่บ้านวัฒนธรรม และแหล่งโบราณคดี อาจเพิ่มกิจกรรมการนั่งเกวียนเทียมวัวหรือควาย การทำเส้นทางจักรยานให้นักท่องเที่ยวขี่ชมรอบหมู่บ้าน การเป็นอาสาสมัครนักโบราณคดีขุดค้น ขุดแต่งแหล่งโบราณคดีโดยมีนักโบราณคดีสอนหลักการเบื้องต้นให้ เป็นต้น

4) ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ทำงานตามแผนที่วางไว้ แต่ต้องประสานแผนการพัฒนา กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเช่น แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แผนพัฒนาของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพเพิ่มขึ้น

5) ต้องนำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่น นำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการสร้างรายได้ กระจายรายได้สู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่น

6) การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving Local Communities) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวควรร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบองค์รวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วมทำในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เป็นหน่วยงานร่วมวิเคราะห์ หรือร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน เป็นหน่วยงานร่วมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวด้วยกัน ร่วมประเมินผลการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนั้นยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นด้วย

7) หนั้ประชุม และปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting Stakeholders and the Public) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องประสานกับพหุภาคี ได้แก่ ชุมชน หรือประชาคมในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบัน การศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ เพื่อร่วมประชุมปรึกษาหารือ ทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับ แหล่งท่องเที่ยวการประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและ ด้านการตลาด โดยจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมมือในการปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นการลดข้อ ขัดแย้งในผลประโยชน์ที่ต่างกัน เช่น การกำหนดราคาค่าบริการรถโดยสาร หรือรถรับจ้างในท้องถิ่น ควรเป็น ราคามาตรฐานเดียวกัน หรือการใช้ที่สาธารณประโยชน์ การใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์จากแหล่งเดียวกัน การจัดการ ขยะ การบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

8) การพัฒนาบุคลากร (Training Staff) การให้ความรู้ การฝึกอบรม การส่งพนักงานดูงาน อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พนักงานมีความรู้ มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นับเป็น การพัฒนาบุคลากรในองค์กร เป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว เช่น การฝึกอบรม พนักงานบริการในร้านอาหารให้รู้วิธีการยกอาหารหรือเครื่องดื่มมาบริการที่เป็นมาตรฐานสากล การฝึกแม่บ้าน ให้การต้อนรับแบบโฮมสเตย์ การอบรมนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร อบรมนักท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

9) การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม (Marketing Tourism Responsibility) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องร่วมกับผู้เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการ ท่องเที่ยว ข่าวสารการบริการการขาย ให้พร้อมมีเพียงพอต่อการเผยแพร่ ซึ่งอาจจัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์ รูปแบบต่าง ๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการตลาดการท่องเที่ยวที่เป็นเอกสารแผ่นพับ หนังสือคู่มือ วิดีโอ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น

10) ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking Research) ความจำเป็นต่อการช่วย แก้ปัญหาและเพิ่มคุณค่า รวมถึงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการจะต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัย อย่างสม่ำเสมอ โดยการสอบถามผู้ใช้บริการโดยตรง การสอบถามความเห็นจากใบประเมินผล หรือการวิจัย ตลาดการท่องเที่ยว เพื่อทราบผลของการบริการนำมาปรับปรุงและแก้ไขการให้ การบริการอย่างมี ประสิทธิภาพเพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้

World Tourism Organization: UNWTO (1998) ได้เสนอองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1) ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและ ทรัพยากรอื่น ๆ ในการท่องเที่ยวจะต้องได้รับการอนุรักษ์ไว้เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่องใน อนาคต โดยจะยังสามารถอำนวยประโยชน์ให้แก่สังคมปัจจุบันได้

2) จะต้องมีการวางแผนและจัดการในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

3) คุณภาพของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวม จะยังคงได้รับการรักษาไว้ได้และปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ เมื่อจำเป็นที่จะต้องจัดทำ

4) จะต้องรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเอาไว้ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะยังสามารถรักษาความเป็นที่นิยมอยู่ได้ และสามารถทำการตลาดต่อไปได้

5) ผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวจะต้องแผ่แผ่หรือกระจายไปในทุกภาคส่วนของสังคม

2.4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558) ได้เสนอว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) การพัฒนามาตรฐานการบริการสปาเพื่อสุขภาพ ให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใช้มาตรฐานเดียวกัน (2) การส่งเสริมและผลักดันให้สถานประกอบการนำมาตรฐานสากลด้านการบริการสปาเพื่อสุขภาพไปปรับใช้ (3) ตรวจสอบการขึ้นทะเบียนและจัดทำฐานข้อมูลสถานประกอบการที่ได้รับรองมาตรฐาน (4) การส่งเสริมการสร้างสรรค์สินค้าและบริการให้โดดเด่นและมีมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว

ปริญ์ ชินโชติ และ ธีระวัฒน์ จันทิก (2559) ได้เสนอว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1) แหล่งท่องเที่ยว ต้องพัฒนาความโดดเด่น และดึงดูดนักท่องเที่ยว ต้องสามารถจัดการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน

2) ผู้ประกอบการ โดยสามารถส่งเสริมการพัฒนาระบบการสร้างสรรคที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่

3) ชุมชน ต้องสามารถใช้อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้อย่างเป็นระบบ

4) กิจกรรม หรือสินค้า ที่สร้างประสบการณ์ หรือทักษะที่ดี

5) การสื่อสาร ต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ (2559) ได้เสนอว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1) ท้องถิ่นมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่พร้อมรับการพัฒนา โดยอาศัยภูมิปัญญาด้านการแพทย์สมุนไพร วิถีชีวิตและการดูแลตนเอง

2) ธุรกิจหรือวิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องในระบบการท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของฝากและของที่ระลึก โรงแรม ที่พัก ธุรกิจโรงพยาบาลและสถานพยาบาล ที่เชื่อมโยงกันอย่างมีคุณภาพด้านการบริการ

3) หน่วยงานภาครัฐ สนับสนุนด้านปัจจัยสาธารณูปโภคพื้นฐาน

จากการประมวลแนวคิดต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวแล้ว ในการวิจัยนี้เสนอว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำเป็นต้องมีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติทั้งในกรณีที่เป็นแหล่งธรรมชาติและทรัพยากรที่สร้างขึ้น ทรัพยากรที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรที่เป็นองค์ความรู้

2. การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) เป็นการ จัดบริการต่าง ๆ ที่รองรับความสะดวกสบาย และความบันเทิง แก่ผู้มาเยือนเพื่อดึงดูดใจและให้มีการเชื่อมโยงเพื่อสร้างความพึงใจ และสร้างความสุข มาเที่ยวแล้วมีความประทับใจ มีความผ่อนคลาย มีความสุข นำไปสู่การมาเที่ยวซ้ำและบอกต่อ การบริการขึ้นอยู่กับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่จัดเป็น 6 ประเภท ได้แก่ (1) แหล่งทางธรรมชาติ (2) ศาสนสถาน (3) แหล่งศิลปวัฒนธรรม (4) วิถีชีวิตของคนในชุมชน (5) แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ และ (6) สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ (ที่มา: ทีมวิจัย, 2561)

3. ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) เป็นการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว และสถานประกอบการที่เข้ามาให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

3.1 กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ (1) กำหนดผู้รับผิดชอบที่อยู่เวรยามประจำศูนย์รักษาความปลอดภัย พร้อมระยะเวลาที่อยู่ประจำ (2) จัดทำป้ายแนะนำเบอร์โทรศัพท์เพื่อการแจ้งเหตุด่วนเหตุร้าย กรณีไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ และ (3) เจ้าหน้าที่บันทึกการแจ้งเหตุ เพื่อใช้ในการดูแลผลดำเนินการ วางแผนหาแนวทางป้องกันและแก้ไขให้เกิดเหตุน้อยที่สุด

3.2 การให้ความรู้เรื่องการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ ได้แก่ (1) จัดทำเอกสารคู่มือความปลอดภัยในการท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ และ (2) จัดอบรมให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยในกิจกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ แก่นักนำทาง ทัวร์นำเที่ยว และสถานประกอบการ

4. การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นอุปสงค์การท่องเที่ยว ที่เกี่ยวกับความต้องการเคลื่อนย้ายการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เป็นการกำหนดรูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยวที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การใช้เครื่องมือสื่อต่าง ๆ เพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ซึ่งต้องผสมผสานกันระหว่างเครื่องมือการส่งเสริมการตลาดแบบดั้งเดิม (Offline Marketing Tools) และแบบออนไลน์ (Online Marketing Tools) และ (2) การจัดการการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม ครอบคลุม และทันสมัย เมื่อนำทั้ง 2 องค์ประกอบมาจัดลำดับตามวงจรการดำเนินการ สรุปได้เป็นแนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “POPULAR” Model ที่มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวางแผน (Planning) (2) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) (3) การประกาศให้รับรู้ (Publishing) (4) การสร้างความเข้าใจ (Understanding) (5) ลักษณะเฉพาะ (Lineament) (6) การสร้างความประทับใจ (Appreciation) และ (7) การรักษาลูกค้า (Retention) (ที่มา: พวงรัตน์ จินพล, 2561)

5. การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) เพื่อรองรับความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว ผ่านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพของบุคลากรที่มีสมรรถนะ ทักษะการให้บริการที่ดี และสามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้อย่างชัดเจน ดังนี้

การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนกลาง หรือการตลาดและการเดินทาง (Marketing and Transportations) เป็นภาพแสดงศูนย์กลางการเชื่อมโยงระหว่างส่วนต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ซึ่งด้านอุปสงค์การท่องเที่ยว ด้านอุปทานการท่องเที่ยว และด้านการสนับสนุนผ่านการเชื่อมโยงเครือข่าย ต้องใช้รูปแบบการตลาดและการเดินทางเป็นตัวประสานกลาง ได้แก่ (1) การเดินทาง (เครื่องบิน รถไฟ รถยนต์ส่วนบุคคลโดยสารประจำทาง เรือสำเภา) (2) การทำ Social Commerce (3) Web Portal/ Web Site (4) การ

ประชาสัมพันธ์ แบบดั้งเดิม เช่น แผ่นพับ วารสารท่องเที่ยว เป็นต้น และ (5) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วย POPULAR Model

ส่วนที่ 2 ด้านความต้องการอุปสงค์ แสดงถึง นักท่องเที่ยว ที่มีความต้องการการท่องเที่ยวและบริการ โดยจะใช้แนวคิดในการศึกษานักท่องเที่ยว ได้แก่ ลักษณะการท่องเที่ยวที่มีปัจจัยประกอบด้วย ข้อมูลนักท่องเที่ยวที่บ่งบอกภูมิหลังทางด้านประชากร ช่วงอายุ และฐานะทางการเงิน วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว รูปแบบการเดินทาง รูปแบบการท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว ระยะเวลาในการท่องเที่ยว ลักษณะที่พักและแหล่งท่องเที่ยว ช่องทางการรับรู้ข้อมูลและอุปกรณ์ที่ใช้ในการรับรู้ เว็บไซต์ที่มีอยู่ และแรงจูงใจในการเดินทางซึ่งเป็นส่วนประสมทางการตลาด เช่น (1) โปรโมชัน สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และ ขั้นตอนการใช้บริการและการซื้อบริการ (2) ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดใกล้เคียง (3) การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ (4) การรีวิวก่อนโดยดาราหรือคนที่มีชื่อเสียง เชื่อถือได้ (5) คุณภาพและความชัดเจน น่าเชื่อถือของข้อมูลการท่องเที่ยวในสื่อต่าง ๆ และ (6) ทักษะและการให้บริการของบุคลากรในด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

ส่วนที่ 3 ด้านการตอบสนอง (Supply) แสดงถึง องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว (2) ที่พัก (3) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว (4) ทักษะและการให้บริการของบุคลากรในด้านการท่องเที่ยว โดยบุคลากรในด้านการท่องเที่ยวควรมีทักษะที่จำเป็นอย่างน้อย 4 ทักษะ ได้แก่ (4.1) บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า (4.2) ภาษาอังกฤษในงานบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (4.3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และ (4.4) การเลือกใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วย (5) โครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ระบบขนส่งระหว่างเมือง และระบบขนส่งภายในท้องถิ่น (6) หน่วยงานสนับสนุนการท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัด หน่วยงานส่งเสริม ร่วมมือ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวในจังหวัดและในพื้นที่ และหน่วยงานสนับสนุนความรู้ ข้อมูล และข่าวสาร

ส่วนที่ 4 ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ แบบภาคีเครือข่าย ซึ่งใช้รูปแบบการจัดการความร่วมมือ 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการดำเนินงาน (2) รูปแบบความร่วมมือ (3) รูปแบบการจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน และ (4) รูปแบบการสื่อสารและการตลาด โดยมีรูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายเป็นแบบวงกลม (Circle) โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ ใช้ประเด็นการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมหรือกิจกรรมตามฤดูกาลที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน ผลัดเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม

ส่วนที่ 5 ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) เป็นส่วนที่ส่งผลกระทบต่อทุกด้านเมื่อมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงในด้านสิ่งแวดล้อม แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) ด้านสิ่งแวดล้อมภายในจังหวัด ได้แก่ สภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ภูมิประเทศ และภูมิอากาศ และ (2) ด้านสิ่งแวดล้อมภายนอกจังหวัด ซึ่งเป็นปัจจัยที่สร้างให้เกิดการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้งนี้จะต้องตระหนักถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ (1) การร้อยเรียงข้อมูล เส้นทางท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจ และกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดใกล้เคียงที่เชื่อมโยงกับจังหวัดนครศรีธรรมราช (2) การเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราชกับจังหวัดใกล้เคียง (3) การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/ เครือข่าย และ (4) กลยุทธ์เชิงนโยบายด้านความ

ร่วมมือระหว่างจังหวัดนครศรีธรรมราชกับจังหวัดในกลุ่มภาคใต้ตอนบน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

3. แนวคิดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย

3.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์/ ความเชื่อมโยง

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการดำเนินงานเครือข่าย ประกอบด้วย 6 ข้อ ได้แก่ (1) ผลประโยชน์ร่วมกัน (2) การสื่อสาร (3) ลักษณะผู้นำ/ บุคลากร (4) ความไว้วางใจ (5) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร และ (6) การเคลื่อนไหวทางสังคม

ผลประโยชน์ร่วมกัน

จิราลักษณ์ จงสถิตมัน (2549) ได้สรุป ดังนี้ ในทฤษฎีของ Emerson อาจเป็นศักยภาพในเชิงโครงสร้างที่มาจากความสัมพันธ์ที่พึ่งพาระหว่างผู้กระทำด้วยกัน ส่วนการใช้อำนาจ คือ พฤติกรรมที่ใช้อำนาจดังกล่าว ในขณะที่โครงสร้างอำนาจก็จะเป็นสิ่งที่กำหนดแบบแผนและลักษณะของการแลกเปลี่ยน (Exchange Patterns and Characteristics) ระหว่างผู้กระทำการ (Agency) ที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน รวมทั้งมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบไม่เสมอภาค (Unbalance Power Relations) ซึ่งในที่สุดแล้วความไม่เท่าเทียมดังกล่าว มักจะนำไปสู่กระบวนการที่ทำให้อำนาจมีความสมดุลมากขึ้นจากเดิม

Ritzer (2003) ได้สรุป ดังนี้ สำหรับบรรดาตัวแสดง (Actors) ในทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเชิงบูรณาการระดับมหภาค (Macro Level Exchange Theory) ของ Emerson อาจเป็นได้ทั้งปัจเจกบุคคล (Individuals) หรือหมู่คณะ (Collectivities) ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนามาสู่ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนและเครือข่าย (Exchange Relationships and Networks) ซึ่งปัจเจกบุคคลหรือหมู่คณะจะมีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะของการแลกเปลี่ยนกันภายในเครือข่ายของตนเอง โดย Emerson เสนอว่าในเครือข่ายการแลกเปลี่ยนใดใดจะประกอบไปด้วย (1) โครงข่ายของความสัมพันธ์ทางสังคม (Web of Social Relation) (2) ตัวแสดงที่หลากหลาย (Various Actors) ซึ่งมีโอกาสในการแลกเปลี่ยน (Exchange Opportunities) รวมถึงมีความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยน (Exchange Relations) ซึ่งกันและกัน และ (3) การแลกเปลี่ยนระดับบุคคลจะเป็นการสร้างโครงสร้างเครือข่ายเดี่ยว (Single Network Structure)

Borgatti & Halgin (2011) ได้สรุป ดังนี้ กระบวนการที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายสังคม แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นเป็นไปตามบทบาท

การสื่อสาร

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2558) ได้สรุป ดังนี้ มนุษย์ได้สร้างเครือข่ายทางสังคมมานานแล้วตั้งแต่มีการสื่อสารด้วยการพูด โดยองค์ประกอบของเครือข่ายมีหน่วยของสังคมที่เป็นบุคคล กลุ่มหรือองค์กร และสังคม และมีการเชื่อมโยงกันโดยการปฏิสัมพันธ์ด้วยการสื่อสาร

Mccarthy & Zald (2003) ได้สรุป ดังนี้ การขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม องค์กร ขบวนการทางสังคมนั้น จำเป็นต้องผนวกเอาสื่อสารมวลชนและเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เข้ามาเป็นกลไกในการทำให้ยอมรับแล้วส่งผลการระดมทรัพยากรเช่นเดียวกันพบว่า สื่อเป็นกลไกในการสร้างความรู้ การช่วงชิง การสร้างความเข้าใจ การสร้างการยอมรับ ตลอดจนการครอบงำ การขึ้นทางสังคมได้ดีมาก อาจนำไปสู่การมีส่วนร่วมและความสำเร็จในการเคลื่อนไหวของกลุ่ม องค์กร ขบวนการ ภาคสังคม ดังนั้น การมีสื่อหรือเป็นการครอบครองสื่อ นับว่าเป็นหัวใจในการดำเนินงานทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรราชการ องค์กรธุรกิจ องค์กรทางสังคมอื่น ๆ

ลักษณะเป้าหมายของการสื่อสารสามารถสรุปได้ 2 ลักษณะ คือ ประการแรกสื่อที่ทำความเข้าใจภายในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และประการที่สองสื่อสำหรับสื่อสารทำความเข้าใจกับภายนอก

ประการแรกสื่อที่ทำความเข้าใจภายในขบวนการเคลื่อนไหวหรือภายในองค์กร เพื่อการเกณฑ์หรือการระดมการรวมพลังรวมกลุ่มหรือเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและวิธีการ โดยอาจจะจะมี 3 รูปแบบ คือ (1) การสื่อสารแบบการใช้วาจา หรือคำพูดที่กระทำผ่านรูปแบบการเจรจา การอภิปรายกลุ่ม การโทรศัพท์ (2) การสื่อสารด้วยการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร สามารถแก้ไขปัญหาการเจรจาด้วยวาจาที่อาจจะตกหล่นได้มากมาย แต่มีข้อจำกัด คือ อาจจะมีการโต้ตอบ หรือ แลกเปลี่ยนได้น้อย และ (3) การสื่อสารด้วยกิริยาท่าทาง เป็นการให้ความหมายการทำความเข้าใจด้วยการไม่ใช่ภาษาพูด อย่างไรก็ตาม เครื่องมือในการสื่อสารภายในกลุ่ม องค์กรทางสังคมนั้นมีรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น การประชุม อบรมและการเสวนา จัดหมายข่าว หนังสือเวียน แผ่นปลิว แผ่นพับที่ออกเป็นหนังสือภายในหน่วยงานหรือองค์กรชุมชน การใช้วิทยุ สถานีวิทยุภายใน หรือหอกระจายข่าว สื่อบุคคลหรือการสื่อสารของบุคคลในกลุ่ม การใช้ Internet หรือ Social Media เพื่อการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ เช่น Line, Facebook เป็นต้น

ประการที่สองสื่อสำหรับสื่อสารทำความเข้าใจกับภายนอกหรือสาธารณะชนเป็นการแสวงหาการยอมรับต่อกลุ่ม องค์กร ขบวนการเคลื่อนไหว จึงจำเป็นต้องมีการจัดการเล่นกับข่าว หรือเล่นเคลื่อนไหวให้เป็นข่าว หรือการยกระดับประเด็นปัญหาเล็ก ๆ ในระดับชุมชนให้เป็นปัญหาระดับกว้างหรือระดับชาติ หรือทำให้เป็นประเด็นสาธารณะ เครื่องมือของการสื่อสารภายนอกมีทั้งสื่อกระแสหลักและกระแสรอง เช่น (1) รถแห่ หรือขบวนรถแห่ (2) เปิดเวทีอภิปราย (3) สื่อกระแสหลัก เช่น วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ (4) การจัดประชุม แลกเปลี่ยน และ (5) การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุม อบรม สัมมนา เสวนา

จะว่าไปแล้ว การสื่อภายในภายนอกที่กล่าวแล้วข้างต้นมิได้จำกัดตายตัวว่าต้องใช้อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเคร่งครัด ใช้ปะปนกันไม่ได้ ตรงกันข้ามในการจัดการสื่อสารทางสังคมนั้นสามารถใช้เครื่องมือสามารถดำเนินการได้อย่างอิสระ ใช้ได้หลายเครื่องมือ หรือปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของการเคลื่อนไหว

การสร้างเครือข่ายสามารถทำได้หลายวิธี ภายใต้แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น อย่างไรก็ตาม ผู้ปฏิบัติการเพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่าย ควรมีความเข้าใจเป็นพื้นฐานว่าแท้จริง เครือข่าย คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร หรือขยายไปถึงระหว่างรัฐชาติ โดยมีการสื่อสารและสารที่นำเข้าสู่กระบวนการสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ (รวมทั้งอาจทำลายความสัมพันธ์ได้ด้วย) การเกิดของเครือข่ายไม่ใช่การเรียกผู้คนมาร่วมประชุมในเวทีที่เป็นทางการ แต่เกิดจากการที่บุคคล หรือกลุ่ม/ องค์กรได้มีโอกาสติดต่อสื่อสาร เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเพื่อการสนับสนุนให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่บุคคล กลุ่ม และองค์กรกำหนดไว้ ข้อพิจารณาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งไม่จำเป็นต้องเกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่นเสมอไป การมีความสัมพันธ์แบบหลวม ๆ แต่สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอก็สามารถช่วยให้การทำงานของเครือข่ายเป็นไปได้ดี

กล่าวได้ว่า การที่จะต้องสื่อเพื่อส่งสารออกสู่สังคมของกลุ่ม องค์กร ขบวนการทางสังคมในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อการทำให้เป็นข่าวหรือทำให้เป็นประเด็นสาธารณะ อาจจะเป็นการดำเนินการให้เกิดเป็นที่รับรู้ได้หลายวิธี เช่น (1) ทำด้วยการทำให้ชื่อกลุ่ม องค์กร ขบวนการ เป็นที่รู้จักรับทราบของสังคม (2) ทำให้เป็นข่าวด้วยการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวต่าง ๆ เป็นที่รู้จักหรือรับรู้ของสังคม เพราะกิจกรรมอาจจะเป็นกลไกของการสร้างให้เป็นที่รับรู้รับทราบ กิจกรรมต้องน่าประทับใจ ต้องโดดเด่น หรืออาจจะเคยเกิดขึ้นหรือแปลกใหม่ก็สามารถสื่อให้สังคมรับรู้ได้ทั้งสิ้น และ (3) การทำให้เป็นข่าวด้วยการสื่อสารผ่านผู้นำกลุ่ม แกนนำ

กลุ่ม เพราะผู้นำเป็นบุคคลที่น่าสนใจเป็นที่ใฝ่รู้ของสังคม บทบาทของผู้นำในอิริยาบถต่าง ๆ หรือพฤติกรรมของผู้นำกลุ่มสามารถส่งออกไปเป็นสื่อได้ง่าย และก็เป็นวิธีการหลัก แบบดั้งเดิมที่ใช้กันมาตลอด

ลักษณะผู้นำ/ บุคลากร

ประทีป บินชัย (2546) ได้สรุป ดังนี้ ทฤษฎีที่เชื่อว่า คนบางคนเกิดมาเพื่อการเป็นผู้นำโดยเฉพาะผู้นำที่ยิ่งใหญ่ในอดีตไม่ว่าจะเป็น Napoleon, Alexander the Great, Abraham Lincoln, Mahatma Gandhi, Martin Luther King, Sir Winston Leonard Spencer-Churchill, John Fitzgerald Kennedy, Nelson Mandela และ Margaret Thatcher ดูเหมือนว่าพวกเขาแตกต่างจากคนธรรมดาในหลายด้าน ซึ่งภายใต้พื้นฐานความเชื่อนี้ นักวิจัยได้สร้างมุมมองที่เรียกว่า “ทฤษฎีบุคคลยิ่งใหญ่ (The Great Man Theories) ขึ้นมา ซึ่งเชื่อว่าผู้นำที่ยิ่งใหญ่จะมีคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้พวกเขาแตกต่างจากบุคคลอื่น

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2552) ได้สรุป ดังนี้ จุดรวมสำคัญ 7 ประการ ของคุณลักษณะเชิงบุคลิกภาพกับการเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จ คือ ความเฉลียวฉลาด การริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะด้านสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง พลังแห่งความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์มั่นคงต่อหลักการ

Halpin (1966) ได้สรุป ดังนี้ ผู้นำ คือ บุคคลที่ลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งใน 5 อย่าง ต่อไปนี้ (1) มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อคนในองค์กรมากกว่าผู้อื่น (2) มีบทบาทเหนือบุคคลอื่น ๆ (3) มีบทบาทสำคัญที่สุดที่ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย (4) ได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้ผู้นำ และ (5) เป็นหัวหน้าของกลุ่ม

Bass (1990) ได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้นำมากกว่า 163 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948-1970 จนทำให้เขาสามารถระบุคุณลักษณะของผู้นำที่ดีว่าขึ้นอยู่กับคุณลักษณะ 6 ประการ คือ คุณลักษณะทางร่างกาย ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน และคุณลักษณะทางสังคม ซึ่งในแต่ละคุณลักษณะสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. คุณลักษณะทางร่างกาย (Physical Characteristics) ประกอบด้วย ความแข็งแรง (Activity, Energy) รูปร่าง (Appearance Grooming) ความสูง (Height) น้ำหนัก (Weight) ซึ่งกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพกับคุณลักษณะทางร่างกายให้ผลลัพธ์ที่ขัดแย้งกัน เช่น การมีส่วนสูง และน้ำหนักมากกว่าไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ว่า ความเป็นผู้นำจะมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพหรือไม่ แต่ก็มีองค์กรจำนวนมากเชื่อว่าบุคคลที่มีรูปร่างส่วนใหญ่ จะจำเป็นต่อการเชื่อฟังของผู้ตาม ซึ่งก็สามารถอธิบายได้อยู่บนพื้นฐานของอำนาจ การบังคับหรือความกลัว แต่ในขณะเดียวกัน Mahatma Gandhi, Napoleon, Stalin และ Deng Xiaoping ก็เป็นตัวอย่างของบุคคลรูปร่างเล็ก แต่ก็เป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ได้

2. คุณลักษณะด้านภูมิหลังทางสังคม (Social Background) ประกอบด้วย การศึกษา (Education) สถานภาพทางสังคม (Social Status) และการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม (Mobility) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจที่ดี จะเป็นข้อได้เปรียบต่อการเข้าสู่สถานภาพของความเป็นผู้นำ บุคคลที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำแต่สามารถก้าวสู่สถานภาพทางสังคมที่สูงกว่าได้ จะก้าวไปสู่ตำแหน่งผู้นำระดับสูงได้มากกว่า และในปัจจุบัน ผู้นำที่มีการศึกษาดีจะมีโอกาสเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำได้ดีกว่า

3. คุณลักษณะด้านสติปัญญา และความสามารถ (Intelligence and Ability) ซึ่ง Bass (1990) สรุปไว้ว่า ผู้นำที่มีความรู้ (Knowledge) มีดุลพินิจ (Judgment) มีทักษะในการพูดได้อย่างคล่องแคล่ว ปฏิภาณไหวพริบดี สิ่งเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้ได้ในระดับหนึ่งว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพต้องมีคุณสมบัติเหล่านี้อยู่ ถึงแม้ว่าจะต้องศึกษาปัจจัยอื่น ๆ มาประกอบก็ตาม

4. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ (Personality) Bass and Avolio (1990) แสดงความคิดเห็นว่า บุคลิกภาพประกอบด้วยการมีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) มีความซื่อสัตย์ (Integrity) อดทนต่อ

ความเครียด (Tolerance of Stress) การควบคุมอารมณ์ได้ดี (Emotional Control) มีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) ความตื่นตัว (Alertness) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Original, Originality) มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) เป็นคนเปิดเผยไม่เก็บตัว (Extroversion) เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ จะต้องนำมาศึกษาในเรื่องของความเป็นผู้นำ

5. คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน (Task-Related Characteristic) ประกอบด้วย ความขยัน หมั่นเพียร (Drive to Achieve) ความรับผิดชอบ (Responsibility) การไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค (Persistence Against Obstacle) จะต้องมีความมุ่งมั่นสูง ริเริ่มงานใหม่ ๆ ผู้ที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้จะต้องมีคุณสมบัติเหล่านี้

6. คุณลักษณะทางสังคม (Social Characteristics) ประกอบด้วย ความนิยมแพร่หลาย (Popularity) มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) มีเสน่ห์ดึงดูด (Attractiveness) ความร่วมมือ (Cooperativeness) ชอบสังคม (Social Participation) นักการทูต (Diplomacy)

จากการระบุคุณลักษณะเหล่านี้ของ Bass มีส่วนในการสร้างความสามัคคี ความไว้วางใจ ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวของกลุ่มได้

Mosley (1996) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะว่า นักวิจัยไม่สามารถระบุคุณลักษณะที่แน่นอนชัดเจนในการจำแนกว่า บุคคลที่มีภาวะผู้นำและไม่มีภาวะผู้นำมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไร ซึ่งในบางครั้งคุณลักษณะอย่างหนึ่งก็เหมาะสมกับสถานการณ์แบบหนึ่งแต่ก็ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์อีกแบบหนึ่ง

ความไว้วางใจ

เป็นกุญแจสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและองค์กร ความไว้วางใจ หมายถึง ความเชื่อมั่น ความเชื่อ หรือ คาดหวังในแง่บวกของบุคคล ๆ หนึ่งที่มีต่อบุคคล หรือ สิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าจะปฏิบัติตามบุคคลนั้น ตามที่ได้คาดหวังหรือเชื่อมั่นไว้ ความไว้วางใจจะเพิ่มขึ้นเมื่อความคาดหวังในแง่บวกได้รับการสนองตอบ หรือ เป็นจริง แต่ความไว้วางใจจะลดลง หากความคาดหวังในแง่บวกนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง หรือตอบสนองได้ในระดับต่ำกว่าที่คาดหวัง กล่าวคือ เราจะเชื่อใจไว้วางใจกับคนที่ไม่ทำให้เราผิดหวังนั้นคือ เราจะไว้วางใจกับคนที่แสดงออกกับเราตรงตามความคาดหวังในแง่บวกของเราว่าบุคคลที่เราไว้วางใจจะเต็มใจ และสามารถกระทำในสิ่งที่เราคาดหวังได้บรรลุผลสำเร็จ มีผู้สรุปแนวคิดความไว้วางใจ อีกดังนี้

เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน (2552) ได้สรุป ดังนี้ ความรู้สึกและการกระทำ (แสดงออก) ของบุคคลที่แสดงถึงความมั่นใจ ความเชื่อมั่นและการสนับสนุนต่อบุคคล (ผู้บังคับบัญชา) และองค์การ

Rotter (1971) ได้สรุป ดังนี้ เป็นความคาดหวังของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อคำพูด คำสัญญา ทั้งที่เป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน ของบุคคลหรือกลุ่มอื่นว่าเชื่อถือได้

Cluase (1999) ได้สรุป ดังนี้ ความไว้วางใจสามารถสังเกตได้และสามารถวัดได้จากพฤติกรรมของบุคคล ความไว้วางใจจะเป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความล้มเหลวหรือความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความไว้วางใจเป็นความเชื่อ (Trust is the Belief) โดยที่ธรรมชาติของความเชื่อและความไว้วางใจเป็นระดับความรู้สึกที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกระทำจากความคาดหวังของบุคคลอื่น ๆ หรือความไว้วางใจพัฒนาการมาจากความเชื่อจากการกระทำที่ให้ “ความสุข” โดยที่ความเชื่อจะแสดงออกอย่างชัดเจนผ่านการกระทำ การมีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยตรงมากกว่าเป็นเพียงผู้สังเกตหรือโดยอ้อม

Robbins (2005) ได้สรุป ดังนี้ ความไว้วางใจเป็นความคาดหวังในทางบวก ต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำ หรือการตัดสินใจที่จะกระทำตามสมควรแล้วแต่โอกาส

Perry & Mankin (2007) ได้สรุป ดังนี้ ระดับของความไว้วางใจ 2 ระดับ คือ (1) ความไว้วางใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Trust) เช่น พนักงานกับพนักงาน และพนักงานกับผู้บังคับบัญชา เป็นต้น และ (2) ความไว้วางใจในระบบ (System Trust) เช่น ระหว่างพนักงานกับองค์กร เป็นต้น

การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร

การเกณฑ์หรือการระดมเป็นกระบวนการที่เกิดจากการกระทำของผู้นำหรือแกนนำที่กระทำให้เกิดขึ้นกับผู้คนต่าง ๆ หรือ สมาชิก หรือ ประชาชน หรือ มวลชน เพื่อที่จะดึง หรือ ผนวกเอาคนเหล่านั้นมาร่วมดำเนินงาน หรือ ทำกิจกรรมร่วมกันในกิจกรรมหนึ่งด้วยหลากหลายรูปแบบ การเกณฑ์หรือการระดมจึงเป็นกิจกรรมที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ วิธีการเกณฑ์หรือระดมสามารถทำได้หลายวิธี เช่น (1) การเกณฑ์หรือการระดมที่สามารถดำเนินการผ่านความศรัทธาในตัวผู้นำ (2) การเกณฑ์หรือการระดมที่สามารถดำเนินการผ่านอำนาจ ได้แก่ อำนาจผ่านระบบราชการ อำนาจผ่านอิทธิพลของผู้นำที่ส่งผลให้เกิดความเกรงใจ และ (3) การเกณฑ์หรือการระดมจากการใช้เงินหรือผลประโยชน์ เป็นต้น

เครื่องมือในการเกณฑ์หรือระดม ไม่ว่าจะเป็นการระดมคน ระดมความคิด หรือระดมสิ่งของ ต่างก็มีความจำเป็นที่จะต้องมียกลไก กระบวนการในการเกณฑ์หรือการระดม คือ (1) การเกณฑ์หรือการระดมผ่านผู้นำ หรือผ่านแกนนำ ที่ต้องมีความศรัทธาหรือต้องมีความไว้วางใจ (2) การเกณฑ์หรือการระดมผ่านการปลุกเรดม ผ่านการปราศรัย การโฆษณา บทกลอน เพลง ผ่านสื่อต่าง ๆ (3) การเกณฑ์หรือการระดมผ่านกิจกรรม เป็นการทำการกิจกรรมร่วมกัน เช่น การประมูลสิ่งของ การสร้างจำนวนคนด้วยการสร้างเกณฑ์บางอย่างขึ้นมาคัดสรรผู้คน กิจกรรมเพื่อการเกณฑ์หรือระดมนี้มีอาจมีรูปแบบตายตัวแต่ขึ้นอยู่กับการรังสรรค์ของการจัดการ และ (4) การเกณฑ์ หรือการระดมผ่านการให้รางวัล อาจจะเป็นไปในรูปแบบการตอบแทน การสร้างแรงจูงใจต่าง ๆ เช่น เงินตรา สิ่งของแลกเปลี่ยน สิทธิพิเศษ หรือ ได้รับโอกาส อาจจะเป็นรูปธรรม หรือ นามธรรม เช่น ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ รู้สึกว่าได้รับความสำคัญ เป็นต้น

McCarthy (1977) อ้างถึงใน ประภาส ปิ่นตบแต่ง (2552) ได้สรุป ดังนี้ การพัฒนาทฤษฎีการระดมทรัพยากรจากฐานคิดของ Olson ที่ว่าการกระทำกรรวมต้องการแรงกระตุ้นส่วนบุคคลและโครงสร้างหรือกลไกที่จะทำให้เกิดการลดต้นทุน การวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมจึงเกี่ยวข้องกับองค์กรการเคลื่อนไหว (Social Movement Organization-SMO) เพราะองค์กรการเคลื่อนไหวจะเข้ามาทำหน้าที่ในการรวบรวมทรัพยากร ได้แก่ เงิน แรงงาน ความสมานฉันท์ และสร้างกิจกรรมในการระดมทรัพยากร ดังนั้น ความสำเร็จล้มเหลว หรือการสร้างผลสะท้อนโดยการเคลื่อนไหวต่อสู้ของขบวนการทางสังคมจึงขึ้นอยู่กับผู้คนและองค์กรที่อยู่ภายนอก นอกจากนี้องค์กรการเคลื่อนไหวยังให้ความสำคัญด้านยุทธวิธีการต่อสู้ ได้แก่ ยุทธวิธีการระดมผู้สนับสนุน ยุทธวิธีดึงสาธารณชน เมื่อกระทำการภายใต้บริบททางสังคม จึงมองว่า ขบวนการทางสังคมสามารถสร้างและใช้ประโยชน์จากบริบทหรือสภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้ได้ เช่น พื้นที่สื่อ หรือเครือข่ายทางสังคมที่ดำรงอยู่ สถาบันทางสังคมบางอย่าง เป็นต้น

การเคลื่อนไหวทางสังคม

Canel (1997) ได้สรุป ดังนี้ ลักษณะสำคัญ มี 5 ประการ คือ (1) การเคลื่อนไหวมวลชน จะเป็นไปแบบพลวัตของการจัดระเบียบองค์กร การนำ โอกาสทางการเมือง และคุณลักษณะของสถาบันทางการเมือง (2) เครือข่ายทางสังคม (Social Network) และการเชื่อมโยงตามแนวนอน (Horizontal Links) จะเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ปฏิบัติการรวมกลุ่ม การจัดระเบียบองค์กรและการนำ (3) โครงสร้างของโอกาสความเป็นการเมืองและระบบการเมือง ผู้นำจะคิดเทียบเคียงกับการบริหารต้นทุน-กำไรของการประกอบการ (4) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม มีความต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการ

เติบโตของระบบทุนนิยมและ ชาติ ประเด็นที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาขึ้นจนนำไปสู่การเคลื่อนไหวของมวลชน ก็เป็นผลมาจากการไม่นับรวมเรื่องดังกล่าวเข้ากับการพัฒนาประชาธิปไตย และ (5) การเคลื่อนไหวทางสังคม ก็ยังไม่ใช่การเคลื่อนไหวแบบจำนวนเต็ม (Fully) ของคนทั้งสังคม ยังเป็นการเคลื่อนไหวของคนจำนวนหนึ่งของสังคมอยู่ดี

McCarthy (1977) อ้างถึงใน ประภาส ปันตบแต่ง (2552) ได้สรุป ดังนี้ กระบวนการทำงานของขบวนการทางสังคมมีลักษณะเหมือนการประกอบการผลิตทางธุรกิจที่มีความพยายามมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายลักษณะต่างๆ เพื่ออาศัยการเคลื่อนไหวร่วมสร้างและลดต้นทุนสำหรับองค์กรการเคลื่อนไหวหนึ่ง

3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย

แนวคิดภาคี

สนธยา พลศรี (2550) สรุปว่าเป็น กลุ่มบุคคล หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่มีเป้าหมายร่วมกัน มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายโดยมีความสัมพันธ์แนบแน่น มีความเสมอภาค และเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ (2553) สรุปว่าเป็น องค์กรที่มีเป้าหมายร่วมกัน มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย (ร่วมคิด/ วางแผน ร่วมทำ ร่วมประเมินผล) โดยมีความสัมพันธ์แนบแน่น มีความเสมอภาค และเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

จำนงค์ แจ่มจันทรวงษ์ (2553) สรุปว่าเป็น การจัดหรือเชื่อมโยงกลุ่มบุคคล หรือองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน ด้วยความเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของการเคารพในสิทธิของแต่ละคน เชื้อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้สรุปว่า ภาคี หมายถึง ผู้มีส่วน ผู้เป็นส่วน

จากการประมวล ผู้วิจัยจึงขอเสนอ นิยามศัพท์ของภาคี (Consortium) ว่าหมายถึง องค์กร/หน่วยงานที่มีลักษณะเป็นพันธมิตร มีวัตถุประสงค์และส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมหรืองานที่คล้ายคลึงกัน เข้ามาร่วมมือทำงานแต่ยังไม่มีปฏิสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง

ความหมายของเครือข่าย

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543) ได้เสนอว่า เครือข่าย (Network) มาจากคำว่า “Net” คือ ตาข่ายที่มีลักษณะเชื่อมโยงกันและพร้อมที่จะปฏิบัติงาน “Work” และได้อธิบายเชิงสรุปว่า การเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคมเป็นความสัมพันธ์แบบใหม่ที่มีความสำคัญ เป็นการร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน โดยที่แต่ละกลุ่มยังคงปฏิบัติการกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์และปรัชญาของตนเอง การเชื่อมโยงจึงเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะหลวม ๆ ตามภารกิจหรือตามความจำเป็น

ปฐิติ มอนซอน และคณะ (2546) ได้เสนอว่า เครือข่ายมีความแตกต่างจากกลุ่ม/ องค์กร กล่าวคือ กลุ่มหรือองค์กร มีลักษณะเป็นการเชื่อมโยงของปัจเจกบุคคลที่มีการรวมตัวกันใกล้ชิดกว่า มีเอกลักษณ์และปรัชญาการทำงานที่ชัดเจน ขณะที่เครือข่ายจะเป็นการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์อย่างหลวม ๆ ของปัจเจก บุคคล กลุ่มองค์กร และสถาบัน โดยที่สมาชิกในเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสม ภายใต้กฎเกณฑ์หรือเป้าหมายร่วม และมีการปฏิบัติโดยไม่สูญเสียเอกลักษณ์และปรัชญาของตนในการทำงานขององค์กรตนเองจากการเข้าร่วมเครือข่าย

น้ำทิพย์ รัตนวงษ์ไชยา และคณะ (2547) ได้เสนอว่า กลุ่มของคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์สื่อสารชนิดต่าง ๆ ที่นำมาเชื่อมต่อกันเพื่อให้ผู้ใช้ในเครือข่าย สามารถติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล และใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ร่วมกันในเครือข่ายได้ ตัวอย่างของเครือข่ายที่เราคุ้นเคย ได้แก่ เครือข่ายของโทรศัพท์ เครือข่ายดาวเทียม

เครือข่ายวิทยุ หรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยช่องทางการที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน เรียกว่า ช่องสัญญาณ (Communication Channel)

ขนิษฐา กาญจนรังสสินท์ (2551) ได้เสนอว่า กลุ่มของคนหรือองค์กรที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ ทั้งนี้ความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายจะมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

สำนักพัฒนาหน่วยบริการอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2552) ได้เสนอว่า กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่บุคคลหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน โดยความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกันหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการเป็นสมาชิกของเครือข่ายไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้น ๆ

เสรี พงศ์พิศ (2553) ได้เสนอว่า การทำงานแบบใหม่ที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ทั้งภายในองค์กรเอง ระหว่างผู้บริหารและพนักงาน ระหว่างพนักงานกับองค์กรอื่น บุคคลอื่นและกับลูกค้า

พลเดช ปิ่นประทีป (2556) ได้เสนอว่า สรรพสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่เครือข่ายความสัมพันธ์ เรียกว่า จุด (Node) ถ้ามีการเชื่อมโยงระหว่างจุดต่าง ๆ ความสัมพันธ์ (Relationships) ของจุดเหล่านี้ ก็คือ เครือข่าย (Network) ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดี จะสามารถทำให้บุคคลในองค์กรมีการเชื่อมโยงประสานงานกันและกันที่ดีขึ้น รวมทั้งสามารถระดมทรัพยากรของแต่ละองค์กรมาประสานเชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้เสนอว่า ระบบ เส้นทาง หรือการปฏิบัติงานที่ติดต่อประสานกันเป็นโยงใย เช่น เครือข่ายโทรคมนาคม เครือข่ายวิทยุ กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่มีความเห็นใกล้เคียงกัน มีการติดต่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน

จากการประมวลแนวคิดต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวแล้ว ในการวิจัยนี้เสนอว่า นิยามศัพท์ของเครือข่าย (Network) ว่าหมายถึง ระบบ/ เส้นทาง หรือการปฏิบัติงานที่ติดต่อประสานกันเป็นโยงใย เช่น เครือข่ายวิทยุ เป็นต้น กลุ่มบุคคล/ องค์กรที่มีความเห็นใกล้เคียงกัน ร่วมเรียนรู้ แลกเปลี่ยนทรัพยากร ประสบการณ์ ทำกิจกรรม และมีการติดต่อสนับสนุน เพื่อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เช่น เครือข่ายการท่องเที่ยว เครือข่ายขับเคลื่อนเชิงนโยบายและประสานงาน เครือข่ายขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ เครือข่ายขับเคลื่อนเชิงสนับสนุน และเครือข่ายขับเคลื่อนเชิงประเด็นกิจกรรม เป็นต้น

รูปแบบเครือข่าย อาจจัดจำแนกได้หลายรูปแบบตามกิจกรรมที่เกิดขึ้น ได้แก่

สร้อยญา จุฑานิล (2556) ได้เสนอว่า ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ดังนี้

1) เครือข่ายเชิงพื้นที่ หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มองค์กร เครือข่าย ที่อาศัยพื้นที่รูปธรรมหรือพื้นที่ดำเนินการเป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกัน เป็นกระบวนการพัฒนาที่อาศัยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นเป้าหมายนำทาง และเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่าง ๆ ออกจากกัน โดยยึดเอาพื้นที่เป็นที่ตั้งแห่งความสำเร็จในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายกิจกรรมและความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงพื้นที่นั้น จะอาศัยพื้นที่ทางกายภาพเป็นฐานกำหนดกิจกรรมและประเด็นปัญหา กล่าวคือ จะมีการเชื่อมโยง องค์กร และเครือข่ายย่อยในพื้นที่ให้เข้ามาร่วมปรึกษาหารือ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ร่วมกัน โดยใช้กระบวนการที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบของคณะกรรมการร่วม การบูรณาการการจัดการเชิงพื้นที่และการใช้ประเด็นกิจกรรมเป็นภารกิจในการทำงานร่วมกัน กิจกรรมที่เกิดขึ้นของเครือข่ายดังกล่าว จะมี

ความสัมพันธ์ทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการใช้ทรัพยากรที่มาจากพื้นที่เป็นสำคัญ ส่วนโครงสร้าง ความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงพื้นที่นั้น จะมีลักษณะกระบวนการทำงานทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ โดยมีการ รวมศูนย์กิจกรรมเข้าสู่ส่วนกลางในระดับพื้นที่ขนาดใหญ่ และมีศูนย์ประสานย่อยในพื้นที่ขนาดเล็ก เพื่อให้เกิด กิจกรรม การสื่อสาร และความเคลื่อนไหว มีแกนนำผู้ประสานงาน และคณะทำงานในเครือข่ายมาร่วมผลักดัน กิจกรรมให้กลุ่มองค์กรและเครือข่ายย่อยอื่น ๆ ทำงานตามหน้าที่และภารกิจของตน ในขณะที่ความสัมพันธ์ใน แนวราบจะมีการประสานเครือข่ายตามประเด็นที่มีอยู่ในพื้นที่แล้วมากำหนดกิจกรรมร่วมกัน

2) เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม ได้แก่ เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจัง และ พัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม ที่ใช้หลักของกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนดความเป็นเครือข่ายโดยเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมนั้นเกิดขึ้น จากประเด็นปัญหาและความสนใจของผู้ที่ทำงานในกิจกรรมนั้น ๆ แล้วหาแนวร่วมและพัฒนาเครือข่ายขึ้นมา ดังนั้น กิจกรรมความสัมพันธ์ของเครือข่ายจึงเกิดขึ้นจากการรวมตัวของหลาย ๆ ฝ่ายที่ต้องการจะแก้ไข ประเด็นปัญหาเหล่านั้น และใช้ความเป็นเครือข่านั้น เป็นเครื่องมือในการพัฒนากิจกรรม โดยใช้วิธีการที่ หลากหลาย ในการสร้างโอกาสและการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์แบบพหุภาคี

3) เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจ/ กิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคมเป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย ซึ่งอาจแบ่งเป็นเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาคองค์กรพัฒนาเอกชน โดยเครือข่ายต่าง ๆ ดังกล่าว มุ่งเน้นการ ดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของหน่วยงานหรือโครงสร้างหลัก ของกลุ่มผลประโยชน์นั้น ๆ เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่มุ่งเน้นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของหน่วยงาน ส่วนใหญ่จะมีโครงสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่าย อื่น ๆ ในแนวดิ่ง มีลักษณะความสัมพันธ์ในแนวราบที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันและการพึ่งพาอาศัย ในขณะที่ เครือข่ายของภาคธุรกิจเอกชนจะมีความทำงานในลักษณะของการประสานผลประโยชน์ต่างตอบแทน ส่วน เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน จะมีรูปแบบความสัมพันธ์ในลักษณะของการประสานงานและการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเครือข่านั้น ๆ

ประเภทของเครือข่าย

Dijk (2006) ได้จำแนกออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

- 1) เครือข่ายทางกายภาพ (Physical Networks) เป็นระบบทางธรรมชาติที่ซับซ้อน เช่น ระบบนิเวศ ถนน แม่น้ำ และเส้นทางต่าง ๆ เป็นต้น
- 2) เครือข่ายระบบเส้น (Organic Networks) เป็นกลไกในร่างกาย เช่น ระบบประสาทของ ร่างกายมนุษย์ สื่อสารกันเองผ่านสมองซึ่งเป็นตัวควบคุมการทำงาน การไหลเวียนของเลือด และ DNA ในเซลล์ เป็นต้น
- 3) เครือข่ายประสาทเทียม (Neuronal Networks) เป็นระบบความคิด การเชื่อมโยงของจิต และแผนผังความคิด
- 4) เครือข่ายสังคม (Social Networks) เป็นระบบทางสังคมที่เชื่อมโยงกันด้วยความสัมพันธ์
- 5) เครือข่ายทางเทคนิคหรือเครือข่ายเทคโนโลยี (Technical Networks) ประกอบด้วย ถนน เครือข่ายการส่งของ การโทรคมนาคม และเครือข่ายคอมพิวเตอร์

6) เครือข่ายของสื่อ (Media Networks) เป็นการเชื่อมโยงระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยมีสัญลักษณ์และสารสนเทศ

Newman (2003) ได้จำแนกประเภทของเครือข่ายออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

- 1) เครือข่ายทางสังคม เช่น เครือข่ายของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กร เป็นต้น
- 2) เครือข่ายสารสนเทศ เช่น เครือข่ายเว็บไซต์ไวด์เว็บ เครือข่ายการอ้างอิงบทความวิจัย เป็นต้น
- 3) เครือข่ายทางเทคโนโลยี เช่น เครือข่ายอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เครือข่ายคมนาคม เครือข่ายโทรศัพท์ เป็นต้น
- 4) เครือข่ายทางชีววิทยา เช่น เครือข่ายเส้นใยประสาท เครือข่ายสายใยอาหาร เครือข่ายการควบคุมยีน เครือข่ายวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต เป็นต้น

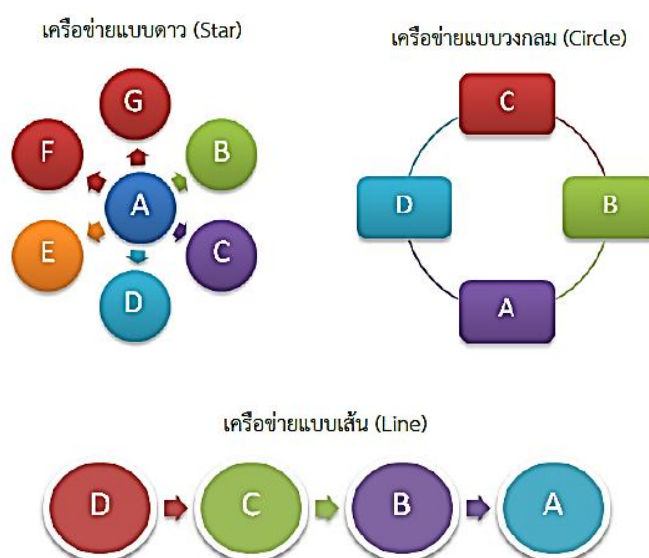
รูปแบบความเชื่อมโยงเครือข่าย

รงค์ บุญสวยขวัญ (2557) ได้เสนอว่า ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ดังนี้

- 1) การเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านบุคคล
- 2) การเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านกลุ่ม
- 3) การเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านการกระทำร่วมกัน
- 4) การเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านระบบสารสนเทศ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2560) ได้เสนอว่า ขบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มองค์กร สถาบันโดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์และความต้องการบางอย่างร่วมกัน โดยดำเนินกิจกรรมบางอย่างที่สมาชิกยังคงเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน

Hanneman & Riddlw (2005) ได้แบ่งรูปแบบความเชื่อมโยงเครือข่ายตามโครงสร้างสังคมที่แสดงความสัมพันธ์ ทุกโครงสร้างของสังคมขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ (Relationship) การวัดอิทธิพลความสัมพันธ์ จึงวัดจากความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ในเครือข่าย ได้มีการจำแนกรูปแบบความเชื่อมโยงเครือข่ายตามโครงสร้างสังคม เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ เครือข่ายแบบดาว เครือข่ายแบบวงกลม และเครือข่ายแบบเส้น (รูปที่ 2.2)

รูปที่ 2.2 รูปแบบความเชื่อมโยงเครือข่ายตามโครงสร้างสังคม
(Hanneman & Riddlw, 2005)

Alter & Hage (1993) อ้างถึงใน นฤมล นิราทร (2543) ได้เสนอว่า รูปแบบเครือข่ายทางสังคม ที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยนการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว และการร่วมกันทำงาน เครือข่ายประกอบด้วยองค์กรจำนวนหนึ่งซึ่งมีอาณาเขตที่แน่นอนหรือไม่ก็ได้ และองค์กรเหล่านี้มีฐานะเท่าเทียมกัน

Starkey (1997) ได้เสนอว่า การเชื่อมโยงเครือข่ายเป็นการรวมกลุ่มหรือองค์กรที่มีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญคือ “ความสนใจ” หรือเป็นความอิสระในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

Gerlarch (1999) ได้เสนอว่า จะต้องมาจากสมาชิกที่มี “ทัศนคติ ค่านิยมหรือมีความรู้ความเข้าใจร่วมกัน หรือมีอัตลักษณ์ร่วมกัน”

Katz, Lazer & Contractor (2004) ได้เสนอว่า กลไกและกระบวนการซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับโครงสร้างเครือข่าย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์เฉพาะสำหรับปัจเจกบุคคลและกลุ่ม

Borgatti & Halgin (2011) ได้เสนอว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีการเชื่อมโยงการเป็นกลุ่ม (Node) โดยมีวัตถุประสงค์เข้าร่วมเป็นเครือข่าย (Network) ร่วมกัน

จากการประมวลแนวคิดต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวแล้ว ในการวิจัยนี้เสนอว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ควรมีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม (Circle) โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ ใช้ประเด็นการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมหรือกิจกรรมตามฤดูกาลที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน ผลัดเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม

แนวคิดภาคีเครือข่าย

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ (อบอ่น) (2547) ความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่าย เป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย เป็นต้น

วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) เสนอในมุมมองที่เมืองครุฑภาคีรัฐทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ว่า ภาคีเครือข่ายเป็นการจัดรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไป โดยมีองค์กรภาครัฐเป็นแกนหลักของเครือข่าย มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีเป้าหมายของความร่วมมือเพื่อต้องการแก้ไขปัญหาสาธารณะบางประการร่วมกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งมีอาจดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จโดยลำพัง

รุจเรขา วิทยาวุฑฒิกุล (2557) ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างบุคคล โดยไม่จำเป็นต้องมีบันทึก ข้อตกลง ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบัน (MOU) แต่อย่างใด สาเหตุของความสัมพันธ์ เกิดจากความสนใจที่ตรงกัน ความต้องการทักษะหรือความรู้ความสามารถของอีกฝ่ายหนึ่ง ปัจจัยทำให้ความสัมพันธ์นั้นยืนยาว คือ มีความจริงใจต่อกัน ไม่เอาเปรียบ รู้จักการให้และรับ (Give and Take) ทัศนคติและแนวคิดเช่นนี้อาจฝึกฝนให้แก่คนรุ่นหลังได้ หากมีบุคคลต้นแบบ (Role Model) ที่ดี และทำให้เกิดความศรัทธาหรือแรงบันดาลใจ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2560) องค์กรหรือหน่วยงานที่มีลักษณะเป็นพันธมิตร มีวัตถุประสงค์และส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมหรืองานที่คล้ายคลึงกันเข้ามาร่วมมือกันทำงานแต่ยังไม่มีปฏิสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง

ประเวศ วะสี (2560) INN Model สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการทำงานทางสังคม โดยเชื่อว่าจะนำไปสู่ “โครงสร้างแห่งความสุข” ซึ่งจะช่วยให้ภาคประชาสังคมหลุดพ้นจากภาวะติดขัดที่คิดว่าตนไม่มีอำนาจ (Powerless) จนมีแต่ความท้อแท้สิ้นหวัง (Hopeless) INN ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่

I (Individual) หมายถึง ปัจเจกชนที่มีจิตสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคน

N (Node) หมายถึง การที่ปัจเจกชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือจัดตั้งองค์กรด้านประชาสังคม

N (Network) หมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างบุคคลและเครือข่าย

Hyaythornthwaite (1996) อ้างอิงใน รุจเรขา วิทยายุทธพิภพ (2557) สมาชิกเครือข่ายอาจเป็นทั้งมนุษย์ที่เป็นปัจเจกบุคคล คณะบุคคล หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์ก็ได้ เช่น องค์กร สถาบัน บทบาทหน้าที่ ตำแหน่ง สัตว์ สิ่งของ บทความวารสาร และเว็บเพจ เป็นต้น ส่วนเนื้อหาของทรัพยากรที่แลกเปลี่ยนไหลเวียนระหว่างกัน เครือข่ายทางสังคมมีได้หลายชนิด ทั้งทรัพยากรที่จับต้องได้ เช่น สินค้า วัตถุดิบ บริการ เงิน และทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ เช่น ข้อมูล สารสนเทศ การสื่อสาร ความเชื่อ และอิทธิพลทางสังคม เป็นต้น

จากการประมวล ผู้วิจัยจึงขอเสนอ นิยามศัพท์ของภาคีเครือข่าย (Consortium Network) ว่า หมายถึง กลุ่มบุคคล/ องค์กร/ หน่วยงานที่มีลักษณะเป็นพันธมิตร มีการสมัครเข้าร่วมเป็นเครือข่าย กำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และมีการรวมพลังกันทำงานสู่ผลลัพธ์ที่มากกว่าเดิม

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเป็นภาคีเครือข่าย

เสรี พงศ์พิศ (2548) ได้เสนอว่ามี 4 ปัจจัย ดังนี้ (1) การเรียนรู้ร่วมกัน (2) การแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน (3) การทำกิจกรรมร่วมกัน และ (4) ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

สนธยา พลศรี (2550) ได้เสนอว่ามี 14 ปัจจัย ดังนี้ (1) ความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทั้งจิตใจ และความสามัคคีของสมาชิกเครือข่าย (2) สมาชิกมีวิสัยทัศน์ กำลังใจ และเจตนารมณ์ร่วมกัน ที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุความสำเร็จ (3) ความเสียสละของสมาชิก ทั้งร่างกาย สติปัญญา และทุนทรัพย์ หรือทรัพยากร (4) มียุทธศาสตร์ระบบการจัดการและการวางแผนที่ดี เหมาะสมกับสถานการณ์สมาชิกรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น (5) การติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของเครือข่ายเป็นระยะ ๆ สม่าเสมอ (6) ใช้กระบวนการดำเนินงาน ตามวงจรคุณภาพ (7) ผู้นำเครือข่ายมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการตัดสินใจ และประสานงานได้ดี (8) สมาชิกเครือข่ายมีคุณภาพ ทุกคนมองเห็นประโยชน์ร่วมกัน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน (9) กิจกรรมของเครือข่าย มีการจัดการอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน (10) สมาชิกและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเครือข่าย (11) มีการดำรงรักษาเครือข่ายเดิมไว้และขยายเครือข่ายใหม่ เพิ่มเติมขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง (12) สมาชิกมีความจริงใจ จริงจัง มีความศรัทธาต่อกันและกันและต่อเครือข่ายดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้เกียรติซึ่งกันและกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (13) ระเบียบกฎเกณฑ์ของเครือข่าย มีความเหมาะสมกับสมาชิก และการดำเนินงานของเครือข่าย และ (14) มีทรัพยากรเพียงพอต่อการดำเนินงานของเครือข่าย มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

สร้อยญา จุฑานิล (2556) ได้เสนอว่ามี 3 ปัจจัย ดังนี้ (1) ต้องสร้างให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (2) มีกลไกในการทำงาน และระบบการบริหารจัดการที่มีส่วนร่วม เปิดเผย โปร่งใส และ (3) ลดบทบาทภาครัฐ และสนับสนุนให้องค์กรชุมชนและประชาสังคมเป็นหลักในการพัฒนา เพื่อส่งเสริมให้องค์กรชุมชนเกิดความเข้มแข็งต่อไป

Wei-Skillern & Silver (2013) ได้รายงานถึง 4 หลักการสำคัญของเครือข่ายที่มีต่อปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งจะมีผลกระทบมากกว่าผลรวมของการดำเนินการแต่ละเครือข่าย ใช้ข้อมูล 10 ปี จากการศึกษาเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ หลักการทั้ง 4 ได้แก่

1) เน้นภารกิจก่อนการจัดองค์กร ผู้นำเครือข่ายที่มีศักยภาพ สร้างกลยุทธ์ที่ผลักดันภารกิจ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้สร้างผลประโยชน์ทางตรงแก่องค์กร

2) ความไว้วางใจไม่ใช่การควบคุม สร้างสมาชิกเครือข่าย โดยใช้ความไว้วางใจ ไม่ใช่การควบคุม หรือออกคำสั่งจากบนลงล่าง (Top-Down) ผู้นำจะแบ่งปัน แลกเปลี่ยนค่านิยมองค์กร และความไว้วางใจ มากกว่าการสั่งจากบนลงล่าง และระบบการไว้วางใจ

3) ส่งเสริมสนับสนุนคนอื่น ๆ (ก่อนตนเอง) ผู้นำเครือข่ายจะแสดงความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตนมากกว่าคนอื่นทั้งหมด จะแบ่งปัน Credit โอกาสที่ดีในอนาคต สำหรับความก้าวหน้าของแต่ละคน การเติบโตของสถาบัน และการสร้างแบรนด์

4) สร้างกลุ่มที่มีแนวคิดสัมพันธ์กัน (ไม่ใช่สร้างดาวดวงเด่น) ผู้นำที่แยกแยะความสำเร็จของเครือข่าย จะรู้คุณค่าของ ความอ่อนแอ (จุดอ่อน) พอ ๆ กับ จุดแข็ง ของตนเอง เป้าหมาย คือ สร้างระบบที่ใหญ่กว่า ซึ่งจำเป็นสำหรับการส่งต่อภารกิจ ไม่ใช่เป็นผู้นำการตลาด

นอกจากนี้ ควรมีการปรับทัศนคติ (Mindset) หรือแนวคิดของการเป็นเครือข่าย โดยเน้น

การเจริญเติบโตขององค์กร	เป็น	ภารกิจ
การควบคุม	เป็น	ความไว้วางใจ
การสนับสนุนตนเอง	เป็น	สนับสนุนส่งเสริมผู้อื่น
การสะสมทรัพยากร	เป็น	การแบ่งปันทรัพยากร
เฉพาะบุคคล	เป็น	ทั้งกลุ่ม

Czajkowski (2007) การสังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการแบบเครือข่าย 6 ประการ ดังนี้

- 1) Trust and Partner Compatibility
- 2) Common and Unique Purpose
- 3) Shared Governance and Joint Decision Making
- 4) Clear Understanding of roles and Responsibilities
- 5) Open and Frequent Communication
- 6) Adequate Financial and Human Resources

จากการประมวลแนวคิดต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวแล้ว ในการวิจัยนี้เสนอว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ของ TMBC Model ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication)

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับวิสัยทัศน์/ ยุทธศาสตร์/ แผนงาน

ในการวิจัยนี้ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับวิสัยทัศน์/ ยุทธศาสตร์/ แผนงาน ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน ออกเป็น 4 ระดับ คือ (1) ระดับประเทศ (2) ระดับภาคใต้ตอนบน (3) ระดับจังหวัด และ (4) ระดับชุมชน ดังนี้

ระดับประเทศ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)

1. วิสัยทัศน์

วางรากฐานการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

2. พันธกิจ

- 2.1 กระตุ้นตลาดท่องเที่ยวคุณภาพให้ได้ตามเป้าหมาย
- 2.2 พัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชน
- 2.3 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการทำงานเชิง

บูรณาการเชื่อมโยงระดับชาติ ภูมิภาคและท้องถิ่น

3. เป้าประสงค์

3.1 ในปี 2560 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 2.5 ล้านล้านบาท และเป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

- 3.2 สังคมไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและชุมชนมีความเข้มแข็ง
- 3.3 ทุกภาคส่วนมีจิตสำนึกในการพัฒนาโดยคำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืน

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

- 4.1 การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว
- 4.2 การพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว
- 4.3 การบริหารจัดการการท่องเที่ยว

5. กลยุทธ์

- 5.1 การปรับโครงสร้างตลาดสู่ High Value (มาตรการเร่งเพิ่มรายได้ มีแนวทางการดำเนินงาน โดยการเจาะตลาดกลุ่มเฉพาะที่มีแนวโน้มการใช้จ่ายสูง ได้แก่ กลุ่ม Health & Wellness)
- 5.2 การพัฒนารายสาขาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health & Wellness Tourism)

6. แผนงาน/ โครงการ

- 6.1 แผนงานส่งเสริมตลาดความสนใจพิเศษ โครงการขยายตลาดคุณภาพ
- 6.2 แผนงานการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- 6.3 แผนงานการจัดทำแนวทางส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- 6.4 แผนงานส่งเสริมและพัฒนาสินค้าชุมชน OTOP และผลิตภัณฑ์ Spa ด้านการ

ท่องเที่ยว

6.5 แผนงานส่งเสริมมาตรการจูงใจ (Incentive) ให้แก่ผู้ประกอบการด้านการให้บริการเชิงสุขภาพ

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564, 2560)

1. วิสัยทัศน์

พ.ศ. 2579 ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานความเป็นไทยเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

2. พันธกิจ

2.1 พัฒนาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการในการท่องเที่ยวทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐานและสมดุลอีกทั้งมีความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์วิถีไทยเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยให้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2.2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล สามารถรองรับปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างต่อเนื่องและความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทแวดล้อมรวมทั้งสภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2.3 พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับภูมิภาคและระดับโลก สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตลอดจนสร้างความเข้าใจและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย จิตสำนึกท้องถิ่นและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

2.4 สร้างสมดุลให้นักท่องเที่ยวผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทยและการสร้างความมั่นใจของนักท่องเที่ยว เพื่อผลักดันประเทศไทยสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพตามเป้าหมายให้สามารถสร้างรายได้และส่งเสริมการกระจายรายได้ให้แก่ประเทศอย่างยั่งยืน

2.5 ส่งเสริมการบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมและการบูรณาการของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ให้มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ สนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

3. เป้าประสงค์

3.1 การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

3.2 การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างสมดุล

3.3 การกระจายรายได้และผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวสู่ทุกพื้นที่และทุกภาคส่วน

3.4 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทย

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

4.1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

4.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4.3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

4.4 การสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทยและการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว

4.5 การบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

5. กลยุทธ์

5.1 พ.ศ. 2560 - 2561 พัฒนาคุณภาพสินค้าและการให้บริการแบบครบวงจรในกิจกรรมที่มีศักยภาพเพื่อรักษาตำแหน่งผู้นำทางการตลาดในภูมิภาค ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

5.2 พ.ศ. 2562 - 2564 ยกระดับขีดความสามารถในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมและนิเวศการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น โดยการพัฒนาและบังคับใช้มาตรฐานที่เกี่ยวข้องรวมถึงการจัดตั้งเขตพื้นที่พิเศษหรือเขตพัฒนาการท่องเที่ยว (ต่อเนื่อง)

6. แผนงาน/ โครงการ

ไม่พบว่ามีกำหนดแผนงาน/ โครงการ

ระดับภาคใต้ตอนบน

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มจังหวัดในภาคใต้ตอนบน

ภาคใต้มีจังหวัดทั้งหมด 14 จังหวัด สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด (The Office of Strategy Management: OSM) แบ่งกลุ่มจังหวัดแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มจังหวัด ได้แก่ (1) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (2) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน และ (3) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละกลุ่มจังหวัด ดังนี้

- 1) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ชุมพร พัทลุง และ สงขลา
- 2) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ ภูเก็ต ระนอง พังงา กระบี่ และ ตรัง
- 3) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ สตูล ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส

เมื่อพิจารณากลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน ปรากฏว่า กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนสังกัดอยู่ทั้งในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยและกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ทั้ง 2 กลุ่มจังหวัดมีสัดส่วนของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนอยู่เกือบทั้งหมด ถือได้ว่ากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยกับกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันเป็นตัวแทนของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนที่สังกัดอยู่ทั้งในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยและกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

กลุ่มจังหวัด	จังหวัดที่	จังหวัด
ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	1	นครศรีธรรมราช
	2	สุราษฎร์ธานี
	3	ชุมพร
ภาคใต้ฝั่งอันดามัน	4	ภูเก็ต
	5	ระนอง
	6	พังงา
	7	กระบี่

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย, 2556)

1. วิสัยทัศน์

ศูนย์กลางการเกษตรการท่องเที่ยวนานาชาติมีระบบโลจิสติกส์ที่สมบูรณ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. พันธกิจ

- 2.1 พัฒนาการผลิตการแปรรูปและการบริหารจัดการปาล์มน้ำมัน ยางพาราและไม้ผล
- 2.2 พัฒนาการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจรวมถึงการปศุสัตว์ที่สามารถสร้างความโดดเด่น
- 2.3 พัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย การบริหารจัดการและสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มจังหวัด
- 2.4 พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน การขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อรองรับการพัฒนาของกลุ่มจังหวัด
- 2.5 อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมและสภาพสังคมที่ดี

3. เป้าประสงค์

- 3.1 กลุ่มจังหวัดเป็นศูนย์กลางการผลิตและแปรรูปยางพารา ปาล์มน้ำมันของประเทศ
- 3.2 เป็นกลุ่มจังหวัดชั้นนำด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจและการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจที่มีความโดดเด่นในพื้นที่
- 3.3 กลุ่มจังหวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวนานาชาติที่มีคุณภาพและความหลากหลายของรูปแบบการท่องเที่ยว
- 3.4 มีระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ที่มีศักยภาพในการรองรับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มจังหวัด
- 3.5 กลุ่มจังหวัดมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีสิ่งแวดล้อม สภาพสังคมที่ดี

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

- 4.1 พัฒนาการผลิตแปรรูปและการบริหารจัดการพืชเศรษฐกิจหลัก (ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ไม้ผล)
- 4.2 การเพิ่มผลผลิตจากการประมงชายฝั่ง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจและการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจที่มีความโดดเด่นในพื้นที่
- 4.3 พัฒนาสู่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวนานาชาติที่มีคุณภาพและความหลากหลายของรูปแบบการท่องเที่ยว (มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่กลุ่มจังหวัด)
- 4.4 พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน การขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อรองรับการพัฒนาของกลุ่มจังหวัด
- 4.5 การพัฒนาสู่การเป็นเมืองสีเขียวและสังคมคุณภาพ

5. กลยุทธ์

- 5.1 สร้างเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในแต่ละจังหวัด

6. แผนงาน/ โครงการ

6.1 โครงการพัฒนาเส้นทางจักรยาน การท่องเที่ยวทะเลน้อยเส้นทางลำปำทะเลน้อย อำเภอกว๊านพะเยา จังหวัดนครศรีธรรมราช

6.2 โครงการพัฒนาเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยว บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน, 2556)

1. วิสัยทัศน์

การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพระดับโลกบนฐานความเข้มแข็งของภาคเกษตรและชุมชนอย่างยั่งยืน

2. พันธกิจ

2.1 มุ่งเน้นการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานและส่งเสริมด้านการตลาดประชาสัมพันธ์พื้นที่การท่องเที่ยวให้กระจายไปสู่ชุมชนและท้องถิ่นอย่างทั่วถึง เพื่อยกระดับรายได้จากการท่องเที่ยว

2.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตรให้เติบโตอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อสร้างรายได้ให้กับพื้นที่อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2.3 พัฒนาและเพิ่มศักยภาพทรัพยากรบุคคลทั้งภาคการท่องเที่ยวและเกษตร เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้น นำไปสู่การขับเคลื่อนงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

2.4 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศและรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของอันดามัน

3. เป้าประสงค์

3.1 มีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ทั้งด้านการท่องเที่ยวและภาคเกษตรเพื่อสร้างรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

3.2 ชุมชนมีความเข้มแข็ง ประชาชนมีความมั่นคงมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3.3 บุคลากรด้านการท่องเที่ยวและภาคเกษตรได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

3.4 มีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีเพื่อคงความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน

3.5 มีการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าให้คงความเป็นอัตลักษณ์แห่งอันดามัน

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

4.1 พัฒนาคุณภาพด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานอย่างยั่งยืน

4.2 การพัฒนาระบบและสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าภาคเกษตร ประมงและปศุสัตว์ที่มีศักยภาพในพื้นที่เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

4.3 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพต้นทุนมนุษย์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

5. กลยุทธ์

5.1 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพพื้นที่ให้สามารถรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวให้เพียงพอและเหมาะสม

6. แผนงาน/ โครงการ

6.1 โครงการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการ ด้านอาหารพื้นเมือง อาหารโบราณ และอาหารฮาลาลเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ระดับจังหวัด

จังหวัดนครศรีธรรมราช (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2558)

1. วิสัยทัศน์

นครแห่งอารยธรรม น่านอยู่ น่านเที่ยว การเกษตรและอุตสาหกรรมยั่งยืน

2. พันธกิจ

ไม่พบว่ามีกำหนดพันธกิจ

3. เป้าประสงค์

3.1 เพิ่มรายได้จากการเกษตรอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวยกระดับมาตรฐาน

คุณภาพ

3.2 ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมีการสืบสานอย่างต่อเนื่อง

3.3 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3.4 ประชาชนยึดหลักธรรมะในการดำเนินชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

4.1 การบริหารจัดการเกษตรและอุตสาหกรรมสู่มาตรฐานครบวงจรและเป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อม

4.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานธรรมะ ธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม

4.3 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

4.4 การพัฒนาคน ชุมชนและสังคมให้น่านอยู่เข้มแข็งมั่นคงตามปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง

5. กลยุทธ์

5.1 พัฒนาสินค้าเกษตร บริการทางการเกษตร การท่องเที่ยวเกษตรที่ได้มาตรฐาน บนปัจจัยพื้นฐาน ด้านการเกษตรที่มีคุณภาพ การเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

5.2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน

5.3 พัฒนาสินค้าและบริการให้มีคุณภาพได้มาตรฐานมีความปลอดภัย เสริมสร้างโอกาสและศักยภาพการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยว

5.4 พัฒนาระบบการบริหารจัดการและสื่อสารการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุกภายใต้ชื่อนครฯ 3 ธรรม “นครแห่งธรรม ดินแดนธรรมชาติและวัฒนธรรม”

5.5 พัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพบุคลากรแรงงานรองรับการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานเกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือน

5.6 พัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ น้ำและสิ่งแวดล้อมในชุมชนรองรับการเกษตรการท่องเที่ยวและการพัฒนาจังหวัดโดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

6. แผนงาน/ โครงการ

6.1 โครงการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมประเพณี

6.2 โครงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและสื่อสารการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุก

ภายใต้ชื่อ นครฯ 3 ธรรม "นครแห่งธรรม ต่อดำรงชาติและวัฒนธรรม"

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช (กองแผนและงบประมาณ ฝ่ายนโยบายและแผน องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2558)

1. วิสัยทัศน์

องค์กรหลักในการพัฒนา ยึดหลักธรรมาภิบาล และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. พันธกิจ

2.1 บริหารจัดการองค์กรภายใต้หลักธรรมาภิบาล โดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

2.2 ส่งเสริม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ให้ได้มาตรฐานและปลอดภัย

2.3 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านกีฬา

2.4 พัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษา สร้างโอกาสการเรียนรู้ให้กับประชาชน

2.5 ส่งเสริม ทำนุบำรุง ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดีงาม

2.6 พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนทุกกลุ่มวัย ให้อยู่ดีมีความสุข พึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.7 พัฒนาอนุรักษ์ และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2.8 พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

3. เป้าประสงค์

3.1 องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีการบริหารจัดการภายใต้หลักธรรมาภิบาล สามารถให้บริการสาธารณะได้อย่างมีมาตรฐาน

3.2 นครศรีธรรมราชเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานและปลอดภัย

3.3 ประชาชน นักเรียน นักศึกษา มีสุขภาพ อนามัยที่ดี มีสถานที่ออกกำลังกายครอบคลุมทุกอำเภอ

3.4 การศึกษามีคุณภาพ เตรียมพร้อมการเป็นประชาคมอาเซียน

3.5 ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดีงาม ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ทำนุบำรุงให้คงอยู่ และเจริญก้าวหน้า

3.6 ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.7 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสมดุล และยั่งยืน

3.8 ระบบบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสาธารณูปการได้มาตรฐาน ประชาชนได้รับความสะดวก สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

4.1 ด้านการบริหารจัดการองค์กรภายใต้หลักธรรมาภิบาล

4.2 ด้านการท่องเที่ยวและการกีฬา

4.3 ด้านคุณภาพชีวิต

4.4 ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.5 ด้านทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน

4.6 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

5. กลยุทธ์

5.1 ส่งเสริมการท่องเที่ยว ปรับปรุง พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและบริการทางการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัย

6. แผนงาน/ โครงการ

6.1 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว

6.2 โครงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว อบรมบุคลากรทางการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

จังหวัดสุราษฎร์ธานี (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2560)

1. วิสัยทัศน์

เมืองเกษตรคุณภาพ การท่องเที่ยวยั่งยืน สังคมเป็นสุข

2. พันธกิจ

ไม่พบว่ามีกำหนดพันธกิจ

3. เป้าประสงค์

3.1 เพิ่มศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร

3.2 สร้างเศรษฐกิจด้วยอุตสาหกรรมบริการ การท่องเที่ยวและระบบโลจิสติกส์

3.3 พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนสู่สังคมเป็นสุข

3.4 บริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและฐานทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

4.1 การเพิ่มศักยภาพการแข่งขันภาคเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร

4.2 การส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

4.3 การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมและศูนย์โลจิสติกส์ภาคใต้ตอนบน

4.4 การพัฒนาสังคมปลอดภัย คุณภาพชีวิตที่ดี และมีศักยภาพในการแข่งขัน

4.5 การสร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติที่มั่นคงและมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

5. กลยุทธ์

5.1 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวอันเป็นเอกลักษณ์จังหวัดให้ตอบรับกระแสการท่องเที่ยวโลก

5.2 บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวหลักให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ

5.3 พัฒนาศูนย์บริการด้านการบริการและการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐาน

6. แผนงาน/ โครงการ

6.1 โครงการพัฒนาบุคลากรและกิจกรรมด้านการบริการและการท่องเที่ยว

6.2 โครงการการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ของผู้ประกอบการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

6.3 โครงการจัดสร้างแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สุราษฎร์ธานี

สุราษฎร์ธานี

6.4 โครงการพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเมืองเวียง จังหวัด

6.5 โครงการพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

6.6 โครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมไมซ์เพื่อยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวทางทะเล

และชายฝั่ง

จังหวัดชุมพร (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดชุมพร, 2559)

1. วิสัยทัศน์

ชุมพรเมืองน่าอยู่ บนพื้นฐานการเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวคุณภาพ เชื่อมโยงการพัฒนา

สองฝั่งทะเล

2. พันธกิจ

2.1 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน
บนพื้นฐานการผลิตเชิงคุณภาพและเกษตรปลอดภัย

2.2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยว พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและ
โครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางการท่องเที่ยว

2.3 เสริมสร้างศักยภาพคน ครอบครัว ชุมชนและสังคมที่มีคุณภาพ

2.4 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสาธารณภัยโดยกระบวนการ
มีส่วนร่วม

2.5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการจังหวัด ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและ
ความมั่นคงเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

3. เป้าประสงค์

3.1 สินค้าเกษตรมีคุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐานและมีขีดความสามารถในการ
แข่งขันเพิ่มขึ้น

3.2 การบริหารจัดการท่องเที่ยว มีคุณภาพและมีศักยภาพในการแข่งขัน

3.3 ประชาชนมีคุณภาพ ครอบครัว ชุมชน สังคมมีความเข้มแข็งและดำเนินชีวิตตาม
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสาธารณภัยเป็นไปอย่าง
มีความพร้อมและทันเหตุการณ์

3.5 ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการบริหารราชการจังหวัด

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

4.1 การพัฒนาการเกษตรกรรม การท่องเที่ยว และเชื่อมโยงการพัฒนาในระดับ
ภูมิภาค

4.2 การพัฒนาคน ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มีความมั่นคงตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง

4.3 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมดุลและ
ยั่งยืน

4.4 เพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการเชิงบูรณาการและการจัดการความ
มั่นคงเพื่อการพัฒนาแบบประชารัฐ

5. กลยุทธ์

- 5.1 พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตร
- 5.2 พัฒนาการท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืน
- 5.3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของจังหวัด

6. แผนงาน/ โครงการ

- 6.1 โครงการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชมพรมหาตูลานาสากล
- 6.2 โครงการปรับปรุงพัฒนาโครงข่ายทางและสะพานสนับสนุนการพัฒนาการ

ท่องเที่ยว

- 6.3 โครงการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพคนชมพรม

จังหวัดภูเก็ต (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด จังหวัดภูเก็ต, 2561)

1. วิสัยทัศน์

ศูนย์กลางการท่องเที่ยว การศึกษา นวัตกรรมบริการในระดับนานาชาติ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. พันธกิจ

2.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจจากฐานการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก โดยกำหนด ทิศทางการท่องเที่ยวควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ผ่านการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วนทั้งระดับชุมชนและจังหวัด สู่ความร่วมมือระดับประเทศและมาตรฐานการท่องเที่ยวระดับโลก

2.2 สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของภูเก็ต โดยเสริมสร้างความมั่นคงในสังคมตลอดจนระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยว ให้เป็นเมืองแห่งความสันติสุข

2.3 บริหารจัดการเมืองเพื่อรองรับการเป็นเมืองที่พัฒนาแล้วในทุกมิติทั้งการพัฒนา สังคมการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม รองรับการเป็น ศูนย์กลางและการเติบโตสู่เมืองดิจิทัล

2.4 ยกระดับขีดความสามารถของบริการแห่งรัฐและบริการของภาคธุรกิจในทุก ๆ ด้าน ให้มีความพร้อมต่อการจัดบริการที่เป็นสากลและรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ในสิ่งที่งามของจังหวัดภูเก็ต

3. เป้าประสงค์

3.1 เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดให้เข้มแข็ง มีผู้ประกอบการมี ศักยภาพสูง และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวด้าน MICE กีฬา และ Marina ในภูมิภาคอาเซียน และนานาชาติ

3.2 เพื่อสร้างคุณค่า มูลค่าจากการเกษตร ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยว และนวัตกรรมทาง การเกษตรสู่แบรนด์ที่แข่งขันได้

3.3 เพื่อเสริมสร้างความพร้อมของจังหวัดในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การศึกษา ในระดับนานาชาติ

3.4 เพื่อพัฒนาบริการทางการแพทย์รองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการพัฒนา เป็นแหล่งบริการมูลค่าสูง ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาบริการทางการแพทย์ เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

4.1 การพัฒนาสู่เมืองเศรษฐกิจเพิ่มค่า และบริการมูลค่าสูงระดับนานาชาติ (Value Based Economy and High Value Services)

4.2 การพัฒนาเมืองเพื่อรองรับการเติบโตที่ทันสมัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Smart City)

4.3 การพัฒนาคน สังคม บริการรัฐ และการจัดการความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย (Human Resources, Social Development and Security Management)

5. กลยุทธ์

5.1 สร้างแหล่งจุดใจทางการท่องเที่ยวระดับโลก เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ

5.2 พัฒนาจังหวัดให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และศิลปดนตรี โดยการปรับปรุงและพัฒนาศาลากลางจังหวัดภูเก็ตให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว (Landmark) ทางประวัติศาสตร์แห่งใหม่ของจังหวัดภูเก็ต การจัดสร้างศูนย์ศิลปาชีพเมืองภูเก็ต (Dragon Heart) การสนับสนุนการศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้าง Phuket Disney Vacation Club (สวนสนุก Disney) และสนับสนุนการสร้างศูนย์ประชุมและแสดงสินค้าส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและหอชมเมือง

5.3 จัดสร้างศูนย์พัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวนานาชาติ รองรับการสร้างมัคคุเทศก์สำหรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (ภาษารัสเซีย เยอรมัน จีน) การพัฒนาผู้นำทัวร์สำหรับการท่องเที่ยวทางทะเล การพัฒนามัคคุเทศก์สำหรับดำน้ำตื้นและดำน้ำลึก การพัฒนาผู้ประกอบการท่องเที่ยวนานาชาติ การพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ (International) เพื่อการพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว

5.4 จัดสร้างศูนย์เศรษฐกิจการท่องเที่ยวแบบครบวงจร (Tourism Industry Business Center) และการส่งเสริมการท่องเที่ยวกลุ่มไมซ์ รองรับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ และในประเทศ พัฒนาบุคลากรภาคใต้ เพื่อพัฒนาสู่สถาบันเมืองไมซ์ภายใต้ MICE City

5.5 การติดตามและประเมินผลความสุขและความเชื่อมั่นในการท่องเที่ยว

5.6 การพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเลสำหรับเรือยอร์ชและเรือสำราญ (Phuket Marina Hub) ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาบุคลากรเพื่อให้บริการและซ่อมบำรุงแบบครบวงจร

5.7 การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษการท่องเที่ยวนานาชาติและการจัดทำแผนแม่บทภูเก็ตท่องเที่ยวนานาชาติ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสันทนาการในพื้นที่อ่างเก็บน้ำจังหวัดภูเก็ต

6. แผนงาน/ โครงการ

6.1 การจัดตั้งศูนย์กลางการจัดการศึกษานานาชาติจังหวัดภูเก็ต (Phuket International Education Hub: PIEH)

6.2 โครงการเสนอแนะมาตรการการเกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยวและให้ข้อมูลแนะนำด้านการป้องกันภัยจากการท่องเที่ยว

6.3 การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรเครือข่าย ช่วยเหลือและบริการนักท่องเที่ยว

6.4 การอำนวยความสะดวกและรับเรื่องร้องทุกข์จากนักท่องเที่ยวที่ได้รับความเดือดร้อนความเสียหาย หรือประสบภัยจากการท่องเที่ยว และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.5 การประสาน ติดตาม และดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการการอำนวยความสะดวก และการบรรเทาเหตุเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว

จังหวัดระนอง (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด จังหวัดระนอง, 2560)

1. วิสัยทัศน์

เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำ การเกษตรสร้างสรรค์ เมืองน่าอยู่ ที่ประชาชนมีสุขภาวะที่ดี และประจักษ์การผ่านแดนฝั่งอันดามัน

2. พันธกิจ

- 2.1 พัฒนาและยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสู่เมืองท่องเที่ยวชั้นนำของอาเซียน
- 2.2 เสริมสร้างอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจด้วยรายได้ชุมชน
- 2.3 สร้างความมั่นคงทางสังคม ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน และคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ประชาชนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.4 พัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลของระบบนิเวศที่เกิดมูลค่าเพิ่มเชิงสร้างสรรค์แก่ระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน
- 2.5 ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพให้จังหวัดระนองเป็นประตูการค้าผ่านแดนฝั่งอันดามัน

3. เป้าประสงค์

- 3.1 สร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมโดยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการค้าผ่านแดน เชื่อมโยงรายได้สู่ชุมชน
- 3.2 เพื่อสร้างสังคมมั่นคง ปลอดภัยและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน
- 3.3 เพื่อการอนุรักษ์ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมดุลอุดมสมบูรณ์และมีสภาพแวดล้อมน่าอยู่

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

- 4.1 เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับชั้นนำ
- 4.2 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมั่นคงเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 4.3 เป็นเมืองน่าอยู่ที่ประชาชนมีสุขภาวะที่ดี และมีความมั่นคงปลอดภัยอย่างยั่งยืน
- 4.4 เป็นประตูการค้าผ่านแดนฝั่งอันดามัน

5. กลยุทธ์

- 5.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว
- 5.2 เสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
- 5.3 พัฒนาระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- 5.4 ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

6. แผนงาน/ โครงการ

- 6.1 โครงการเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการ และพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
- 6.2 การจัดโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ หลักสูตร มัคคุเทศก์เฉพาะต่างประเทศเฉพาะพื้นที่
- 6.3 โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว Green & Unseen Andaman
- 6.4 การวางแผนการท่องเที่ยวในจังหวัด เพื่อที่จะหาจุดเด่น อัตลักษณ์ กำหนดแนวทางการท่องเที่ยว ทำแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดระนองให้เป็นระนองที่แท้จริง

จังหวัดพังงา (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดพังงา, 2560)

1. วิสัยทัศน์

ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรกรรมยั่งยืน สังคมแห่งการเรียนรู้ สู่คุณภาพชีวิตที่ดี

2. พันธกิจ

- 2.1 ส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว
- 2.2 สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า เกษตรกรรม เกษตรอุตสาหกรรม
- 2.3 สร้างความมั่นคงทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืน
- 2.4 พัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล
- 2.5 พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
- 2.6 สร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. เป้าประสงค์

- 3.1 จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น
- 3.2 มูลค่าสินค้าภาคเกษตรที่เกิดขึ้นและปลอดภัยได้มาตรฐาน
- 3.3 อนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืน
- 3.4 ประชาชนจังหวัดพังงามีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีสังคมน่าอยู่
- 3.5 ประชาสังคม มีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

- 4.1 สร้างเสริมคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครบวงจร
- 4.2 สร้างเสริมระบบการผลิต การบริโภค การค้า การบริหารจัดการด้านการเกษตร
- 4.3 สร้างเสริมระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและสมดุล
- 4.4 ยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างสังคมมั่นคงน่าอยู่
- 4.5 สร้างเสริมระบบความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

5. กลยุทธ์

- 5.1 ส่งเสริมและพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน
- 5.2 พัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว ให้สามารถแข่งขันและรองรับประชาคมอาเซียน และนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย
- 5.3 พัฒนาสินค้า บริการการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5.4 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดพังงาให้มีคุณภาพ
- 5.5 เสริมสร้างคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนความหลากหลายและความปลอดภัย

6. แผนงาน/ โครงการ

- 6.1 โครงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดพังงา
- 6.2 โครงการกำหนดแนวปฏิบัติสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 6.3 โครงการประชาสัมพันธ์แคมเปญ Amazing Thailand Go Local ชูการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดพังงา

จังหวัดกระบี่ (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดกระบี่, 2559)

1. วิสัยทัศน์

เมืองท่องเที่ยวคุณภาพระดับนานาชาติ เกษตรอุตสาหกรรมยั่งยืน สังคมน่าอยู่ มีการปรับตัวเท่าทันต่อบริบทการเปลี่ยนแปลง

2. พันธกิจ

- 2.1 เสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจ (ภาคการท่องเที่ยว ภาคเกษตรอุตสาหกรรม ประมง ปศุสัตว์ พืชอาหารและอาหาร) ของจังหวัดให้มีคุณภาพ แข่งขันได้ มีคุณธรรม รับผิดชอบต่อสังคมและเป็นเศรษฐกิจ บนฐานความรู้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 พัฒนาคนให้มีคุณภาพระดับนานาชาติ คุณธรรม สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- 2.3 ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- 2.4 พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพระดับนานาชาติ สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการสูงสุด
- 2.5 อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน อัตลักษณ์ เชื่อมโยงกับการสร้างอาชีพและรายได้ของท้องถิ่น

3. เป้าประสงค์

- 3.1 เมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเมืองท่องเที่ยวคุณภาพระดับนานาชาติ
- 3.2 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยังคงความอุดมสมบูรณ์สวยงาม และปลอดภัย
- 3.3 รายได้จากการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
- 3.4 สินค้าเกษตรมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และมีมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูป นวัตกรรม และองค์ความรู้
- 3.5 เกษตรกรรมที่มีความหลากหลาย มีเสถียรภาพทางการเกษตร มีความมั่นคงด้านอาหาร
- 3.6 เกษตรกรมีรายได้มั่นคง และพึ่งพาตนเองได้
- 3.7 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ มีการจ้างงาน และกระจายรายได้
- 3.8 เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสะอาดและพลังงานทดแทน
- 3.9 ประชาชนมีความสุข คุณภาพชีวิตดี การศึกษามีคุณภาพ ได้รับการสาธารณสุขที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 3.10 ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดกระบี่ในมิติต่าง ๆ และสามารถปรับตัว ได้เท่าทันกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของประเทศ ภูมิภาค และโลก

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

4.1 พัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) เพิ่มศักยภาพให้ได้มาตรฐานในระดับสากล และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคและนานาชาติ

4.2 ยกระดับขีดความสามารถในการผลิตด้านการเกษตรและแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างครบวงจร ควบคู่กับการพัฒนาอุตสาหกรรมสะอาดและพลังงานทางเลือก

4.3 พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนสู่สังคมน่าอยู่ และปรับตัวรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง

4.4 อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน

5. กลยุทธ์

5.1 ฟื้นฟู ปรับปรุง จัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยว และสร้างความตระหนักในการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน

5.3 สร้างความตระหนักแก่ทุกภาคส่วนในความเป็นเจ้าบ้านที่ดี และพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีการบริการที่เป็นเลิศ

5.4 พัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ให้มีความหลากหลาย

5.5 พัฒนาระบบสร้างความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว และการจัดการภัยพิบัติให้ได้มาตรฐาน

5.6 สร้างภาพลักษณ์ของการเป็นเมืองท่องเที่ยวสีเขียวให้เป็นที่รู้จัก ทำการตลาดและประชาสัมพันธ์เชิงรุก และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ภูมิภาคและนานาชาติ

5.7 พัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้าและบริการท่องเที่ยว ให้ได้คุณภาพและมีอัตลักษณ์เชิงพื้นที่

5.8 ควบคุมและจัดระเบียบผังเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย มีระเบียบ สวยงาม โดยคำนึงถึง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. แผนงาน/ โครงการ

6.1 โครงการพัฒนามัคคุเทศก์ชุมชนท่องเที่ยว จังหวัดกระบี่

6.2 โครงการจัดทำป้ายแผนที่รวมเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละชุมชน

6.3 โครงการทำการตลาดการท่องเที่ยววิถีชุมชนและเชื่อมโยงการตลาดกับผู้ประกอบการสู่ชุมชน

6.4 โครงการปรับปรุงถนนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

6.5 โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ระดับชุมชน

เครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช (ศูนย์ประสานงานพัฒนาเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2559)

1. วิสัยทัศน์

นครศรีฯ อยู่ดี มีสุข

2. พันธกิจ

2.1 เชื่อมโยงองค์กร หน่วยงานภาคี เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวาระเมือง นคร “นครศรีฯ อยู่ดี มีสุข”

2.2 พัฒนาคนโดยการเพิ่มองค์ความรู้และการรู้เท่าทัน ด้วยข้อมูล และเข้าใจการสื่อสาร

3. เป้าประสงค์

ไม่พบว่ามีกำหนดเป้าหมาย

4. ประเด็นยุทธศาสตร์

4.1 พัฒนาศักยภาพคนทำงานโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งภายใต้แผนงานนครบูรณาการ เพื่อการพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะ

5. กลยุทธ์

5.1 สร้างการเชื่อมโยงองค์กรภาคีเพื่อการมีส่วนร่วมทุกระดับ

5.2 การพัฒนาเทคโนโลยีและการใช้ประโยชน์และรู้เท่าทันสื่อ และจัดการข้อมูล

5.3 การจัดการและการบริหารองค์กร ให้เป็นองค์กรแห่งธรรมาภิบาล

5.4 การพัฒนาความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชน

6. แผนงาน/ โครงการ

ไม่พบว่ามีกำหนดแผนงาน/ โครงการ

จากการประมวลแนวคิดต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวแล้ว ในการวิจัยนี้สรุปได้ว่า จังหวัดภาคใต้ตอนบนมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ดังนี้ นครศรีธรรมราช คือ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน สุราษฎร์ธานี คือ การท่องเที่ยวยั่งยืน ชุมพร คือ การท่องเที่ยวคุณภาพ ภูเก็ต คือ ศูนย์กลางเมืองการท่องเที่ยวระดับโลก ระนอง คือ เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (น้ำแร่) ชีนา พังงา คือ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกระบี่ คือ เมืองท่องเที่ยวคุณภาพระดับนานาชาติ การแบ่งประเภทการกำหนดเป้าหมาย สามารถออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) จังหวัดที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับชาติ คือ นครศรีธรรมราช ชุมพร ระนอง และพังงา และ (2) จังหวัดที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับนานาชาติ คือ สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และกระบี่

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ดังนี้

วิชชุตา ให้เจริญ (2554) แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้ (1) จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติใหม่ โดยเน้นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น (2) สนับสนุนงบประมาณแก่ท้องถิ่นเป็นทุนดำเนินงานอนุรักษ์วัฒนธรรม และ (3) จัดทำแผนแม่บทด้านวัฒนธรรมของเกาะสมุย เพื่อให้มีจุดยืนและ

แนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปศึกษาต่อในประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่ (1) ควรมีการศึกษาถึง แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตดั้งเดิมของแต่ละชุมชนในพื้นที่เกาะสมุย เพื่อยกระดับสู่การจัดทำแผนแม่บทด้านวัฒนธรรม และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (2) ศึกษาถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่เกาะสมุย เพื่อให้ทั้งวัฒนธรรมเก่าและใหม่กลมกลืนอยู่ด้วยกันอย่างเหมาะสม และ (3) ควรมีการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยว โดยนำแนวคิดด้านวัฒนธรรมและความเป็นเอกลักษณ์ของเกาะสมุยมาประยุกต์ใช้

อรพรรณ จันทน์อินทร์ และคณะ (2554) รายงานการบริหารจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะต้องบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ (1) สถาบันการศึกษา (2) สถาบันศาสนา (3) หน่วยงานของรัฐ (4) หน่วยงานเอกชน (5) ผู้ประกอบการ (6) ผู้นำชุมชน และ (7) ประชาชนในพื้นที่ ช่วยกันสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้จักการเสียสละ สามัคคี ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว ก็จะทำให้มีการบริหารจัดการที่ดีและยั่งยืน ในส่วนของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวจะมีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวประเภททะเลและชายหาด และแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก/ ภูเขา เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวมีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโดยตรงภายใต้กฎระเบียบของการจัดการบ้านเมือง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนมีชุมชนเป็นเจ้าของจึงทำให้ระบบบริหารจัดการมีความแตกต่างกัน แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีสถาบันเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) สถาบันการศึกษา (2) สถาบันศาสนา (3) ผู้นำชุมชน (4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และ (5) ผู้ประกอบการ

สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเอเชียแปซิฟิก (Pacific Asia Travel Association: PATA) ได้จัดการประชุมสัมมนาและงานส่งเสริมการขาย PATA Adventure Travel and Responsible Tourism Conference and Mart 2012 (AT & RTCM) ในปี 2555 (กองวิจัยการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) สรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ดังนี้ (1) การรักษาระดับราคา (2) การรักษาระดับมาตรฐานของสินค้าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในที่ตั้งต่าง ๆ ให้เหมือนกันในทุกพื้นที่ของประเทศ และ (3) การเพิ่มความสามารถของมัคคุเทศก์ในการให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศภูฏาน การเพิ่มความรู้ความสามารถของมัคคุเทศก์ในระดับมาตรฐาน จัดให้มีการอบรมให้ความรู้เฉพาะทางแก่มัคคุเทศก์ ให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของดัชนีความสุขมวลรวม และวิสัยทัศน์ของภูฏาน เพื่อที่จะได้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

จินต์จุฑา อีสริย์ภัทร์, ผุสดี พลสารัมย์, ลิศรา เตชะศรีมสุขกุล และ สุภิดา ชมพูทิพย์ (2556) สรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ (1) Wellness Tourists (2) Wellness Management และ (3) Wellness Provider and Supplier โดยแต่ละภาคส่วนมีความหมาย ดังนี้

Wellness Tourists หมายถึง ผู้ตัดสินใจเดินทางเพื่อท่องเที่ยวพักผ่อนแบบ Wellness ซึ่งก็คือ นักท่องเที่ยวนั่นเอง

Wellness Management หมายถึง ผู้ให้บริการด้านการจัดการการท่องเที่ยวให้ถึงที่หมายปลายทาง รวมถึงการพานักเพื่อรับบริการ Wellness ประกอบด้วย ตัวแทนการท่องเที่ยว (Travel Agents) บริษัททัวร์ (Travel/ Tours Operator) บริษัทขนส่ง (International Transport Company/ Local Transport Company/ Local)

Wellness Provider and Supplier หมายถึง หน่วยงานให้บริการของรัฐบาลและบริษัทเอกชน ซึ่งจะเป็นเจ้าของสินค้าและบริการที่อยู่ในกิจกรรม Wellness เช่น สถานที่พักผ่อน สถานที่นวดแผนไทย สปาใน โรงแรม โรงพยาบาลของรัฐ สวนสมุนไพร เป็นต้น

สร้อยญา จุฑานิล (2556) สรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ดังนี้ (1) ต้องสร้างให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (2) มีกลไกในการทำงานและระบบการบริหารจัดการที่มีส่วนร่วม เปิดเผย โปร่งใส และ (3) ลดบทบาทภาครัฐ และสนับสนุนให้องค์กรชุมชนและประชาคมเป็นหลักในการพัฒนา เพื่อส่งเสริมให้องค์กรชุมชนเกิดความเข้มแข็งต่อไป

เจตน์สฤกษ์ อังศุกาญจนกุล (2557) สรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ดังนี้ (1) การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (2) การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น และ (3) การประชุมและปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอกับผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน

ปราณี ต้นประยูร และ ล้ายอง ปลั่งกลาง (2557) สรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ดังนี้ บูรณาการการท่องเที่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ภายใต้การดำเนินงานโดย คณะกรรมการชุมชน แบ่งหน้าที่ให้บริการตามความถนัดและความพร้อมของกรรมการ จัดทำรายการนำเที่ยวตามจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในชุมชนและการพักโฮมสเตย์ของชุมชน

วุฒิชติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ (2559) สรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ดังนี้ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว จำแนก/ จัดได้เป็น 3 บทบาท คือ (1) บทบาทผู้นำในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากร (2) บทบาทผู้นำในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากภายในและภายนอก และ (3) บทบาทบูรณาการกลยุทธ์การจัดการเครือข่ายอย่างยั่งยืนในการพัฒนาทุนมนุษย์

ธงชัย ภูวนาถวิจิตร, ภัทร์ชนกพร คมธณณัฐ และ สุชาครีย์ ศรีรัตน์ (2558) สรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ดังนี้ รายงานความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจากภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้มีความพร้อมต่อการรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยว ด้วยการกำหนดการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งดูแลฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือหน่วยงานภายนอก

นฤพนธ์ เลิศกาญจนานพร (2558) สรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ดังนี้ ควรมีการพัฒนาปรับปรุงถนนเพื่อเข้าสู่หมู่บ้าน การพัฒนารานจำหน่ายของที่ระลึกเพื่อเป็นการเพิ่มการกระจายรายได้สู่ชุมชน

โกสินทร์ ชำนาญพล วรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา (2559) สรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ดังนี้ (1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรบูรณาการการทำงานร่วมกัน ในการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างและการจัดการเครือข่าย ตั้งแต่ระดับชุมชน จังหวัด กลุ่มจังหวัด และขยายสู่ระดับภาค ประเทศ และต่างประเทศ โดยวางแผนร่วมกับวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว พร้อมขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและยั่งยืน (2) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการตลาดท่องเที่ยวแก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และ (3) ควรสร้างช่องทางทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อหลายช่องทาง

ปรีณัฐ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก (2559) สรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ดังนี้ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเป็นการสร้างหรือการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สูงที่สุด ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติหรือวัฒนธรรม นำมาสร้างนวัตกรรมการสร้างสรรค์ ออกมาเป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้าหรือบริการการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ความร่วมมือจากทั้งผู้ประกอบการและชุมชน โดยสามารถสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ และเพิ่มทักษะให้แก่นักท่องเที่ยวได้

วุฒิชิตี สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ (2559) สรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ดังนี้ ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชน โดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน เริ่มตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้มแข็งด้านเครือข่ายและทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายของธุรกิจชุมชน อันนำมาซึ่งการพัฒนาเครือข่ายชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

Wood & Gray (1991) ได้เสนอความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร 3 ระดับ ดังนี้ Cooperation, Coordination และ Collaboration ซึ่งทั้ง 3 คำ ใช้แทนกันได้ แต่มีระดับความร่วมมือแตกต่างกัน

Collaboration ใช้แทน Coordination และ Cooperation

Cooperation เป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร แบบไม่เป็นทางการมากที่สุด เช่น ไม่มีพันธกิจที่เป็นพื้นฐานร่วมกัน โครงสร้าง หรือการทำแผนร่วมกัน (Mattessich, Murray-Close & Monsey, 2001)

Coordination เป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร แบบเป็นทางการมากกว่า Cooperation เล็กน้อย เพราะว่ามีกลุ่มที่สัมพันธ์ ที่มีพันธกิจของแต่ละคนสอดคล้อง/ เข้ากันได้/ ไปด้วยกันได้ สามารถทำงานร่วมกันได้ มีการทำแผนร่วมกัน แบ่งปันทรัพยากร ให้ความหมายของบทบาทที่ไปด้วยกันได้ ช่องทางการสื่อสารระหว่างคนที่มีการพึ่งพากัน ทั้งหมดอยู่ในระดับต่ำ (Mattessich, Murray-Close & Monsey, 2001)

Collaboration เป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแบบเป็นทางการมากที่สุด มีอำนาจบริหารร่วมกัน รับผิดชอบต่อการวางแผน การนำไปใช้ และการประเมินผลลัพธ์ร่วมกัน (Hord, 1986) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่จะต้องมีส่วนร่วมร่วมกัน ความสัมพันธ์ที่ดีที่เกิดจากความร่วมมือตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไป เพื่อให้จะทำให้ประสบความสำเร็จถึงเป้าหมายร่วมกัน นำองค์กรอิสระไปสู่การเติมเต็ม ซึ่งต้องการการวางแผนอย่างลึกซึ้ง ชาญฉลาด และการสื่อสารที่ระดับต่าง ๆ หลายระดับ (Mattessich, Murray-Close & Monsey, 2001) ของกระบวนการที่เกิดขึ้น เมื่อกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย มีอิสระกับปัญหาที่เชื่อมโยงกับกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ใช้การแบ่งปัน กฎ กติกา บรรทัดฐาน และโครงสร้าง เพื่อที่จะแสดงการตัดสินใจในเรื่องที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ

จากการประมวลแนวคิดต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวแล้ว ในการวิจัยนี้เสนอว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Consortium Network Health Tourism Management Model of Nakhon Si Thammarat) ว่าหมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม (Circle) โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ ใช้ประเด็นการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมหรือกิจกรรมตามฤดูกาลที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน ผลัดเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม โดยมีองค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนการพัฒนาของ

จังหวัด สนับสนุนงบประมาณ การพัฒนา และประสานการจัดประชุม สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด นำไปสู่การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้นักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนา เพื่อนำผลการประเมินไปปรับแผนการสนับสนุนเชิงนโยบายต่อไป มีการจัดการการท่องเที่ยวทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) และส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใช้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ด้วย 4 ปัจจัยของ TMBC Model ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication)

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 2.3 กรอบแนวคิด ทฤษฎีของการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช” เป็นการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาหลักของการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน มีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม (Circle) โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ ใช้ประเด็นการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมหรือกิจกรรมตามฤดูกาลที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน ผลัดเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม และมีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel)

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูล คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงนโยบายและประสานงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรงในการกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และถ่ายทอดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการ และหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ ทั้ง 6 ประเภท ได้แก่ (1) หน่วยงานภาครัฐ (2) หน่วยงานภาคเอกชน (3) ชุมชน/ท้องถิ่น (4) องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ (5) สถาบันการศึกษา และ (6) สื่อมวลชน ที่มีอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตด้านเวลา

ใช้เวลาทำวิจัย 1 ปี ระหว่างเดือนมิถุนายน 2560 ถึงเดือนพฤษภาคม 2561

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หน่วยงานขับเคลื่อนเชิงนโยบายและประสานงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรงในการกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และถ่ายทอดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการ และหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ชุมชน/ท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน จำนวน 138 หน่วยงาน (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 การแจกแจงรายละเอียดประชากร

ประเภท	ประชากร	จำนวน (หน่วยงาน)
1. หน่วยงานภาครัฐ	1.1 สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	17
	1.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.3 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.4 สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.5 สำนักงานประมงจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.6 สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.7 องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.8 สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 15 อำเภอปากพนัง	
	1.9 คลินิกแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.10 วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.11 คลินิกการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา	
	1.12 ศูนย์ฝึกอบรมด้านการแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลหัวไทร อำเภอหัวไทร	
	1.13 คลินิกการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตใต้ใหญ่ อำเภอทุ่งสง	
	1.14 สำนักงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 (นครศรีธรรมราช) อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.15 ที่ว่าการอำเภอฉวาง อำเภอฉวาง	
	1.16 สถานีตำรวจภูธรไม้เรียง อำเภอฉวาง	
	1.17 สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
2. หน่วยงานภาคเอกชน	2.1 หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	11
	2.2 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	2.3 สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	2.4 สมาคมท่องเที่ยวชนอม อำเภอชนอม	
	2.5 ชมรมผู้ประกอบการค้าอาหาร อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	2.6 ชมรมมัคคุเทศก์จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	2.7 โรงแรมวินโลดส์ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	2.8 โรงแรมราวดี อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	2.9 โรงแรมเมืองลิเกอร์ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	2.10 เซ็นทรัลพลาซานครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	2.11 ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทย สมายล์ ทัวร์ แอนด์แทรเวล อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเภท	ประชากร	จำนวน (หน่วยงาน)
3. ชุมชน/ ท้องถิ่น	3.1 กลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา (นายกสมาคมท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช)	88
	3.2 ชมรมท่องเที่ยวโดยชุมชนพรหมโลก ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี (เลขานุการสมาคมท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช)	
	3.3 ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด (นายกสมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช)	
	3.4 วิสาหกิจชุมชนเพชรคีรีโฮมสเตย์ ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา (เลขานุการสมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช)	
	3.5 วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวลูกไม้คีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา	
	3.6 ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานโปราโน ตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา	
	3.7 ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา	
	3.8 บ้านสวนปูนปั้น ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา	
	3.9 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.10 บ้านหนังสือชาติ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.11 ศูนย์แพทย์แผนไทยวัดศาลาไม้ชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.12 บั้วโรมา โรงแรมทวินโลตัส ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.13 แหล่งผลิตเครื่องดนตรี ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.14 ศูนย์วิปัสสนากัมมัฏฐาน ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.15 ลลิตภัทรสภา ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.16 สำนักวิปัสสนากัมมัฏฐาน สวนพุทธธรรมวัดชายนา ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.17 ดิวารีสภา ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.18 กลุ่มชุมชนวัฒนธรรมท่องเที่ยวเมืองนคร ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.19 ลีลาวดินนวดไทยแอนด์สปา ตำบลคลัง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.20 นคราสปา ตำบลคลัง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.21 วัดธาตุน้อย ตำบลหลักช้าง อำเภอช้างกลาง	
	3.22 เรือนฝักกูด ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง	
	3.23 กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนช้างกลาง ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง	
	3.24 บ้านไร่เกษมสุข ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่	
	3.25 เมืองปากพนัง ตำบลปากพนัง อำเภอปากพนัง	
	3.26 บ้านไร่ชายเขาฟาร์มสเตย์ ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่	
	3.27 หน้าไพรวัลย์ ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ	
	3.28 อุทยานแห่งชาติเขาหลวง ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ	
	3.29 ชมรมท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลกรุงชิง ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ	
	3.30 สวนคนธ์สปา ตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์	
	3.31 กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนร่อนพิบูลย์ ตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์	
	3.32 วัดเจติย์ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล	
	3.33 ชมรมท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งไผ่ ตำบลทุ่งไผ่ อำเภอสิชล	
	3.34 ดันธารีรีสอร์ทแอนด์สปา ตำบลควนทอง อำเภอขนอม	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเภท	ประชากร	จำนวน (หน่วยงาน)
	3.35 อาว่า รีสอร์ทแอนด์สปา ตำบลชนอม อำเภอชนอม	
	3.36 ชายหาดชนอม ตำบลชนอม อำเภอชนอม	
	3.37 ราชาคีรี รีสอร์ทแอนด์สปา ตำบลชนอม อำเภอชนอม	
	3.38 ขนอมมาร็อค รีสอร์ทแอนด์สปา ตำบลชนอม อำเภอชนอม	
	3.39 เนอร์วานา ดีท็อกซ์ ฮีลิ่ง เซ็นเตอร์ ตำบลชนอม อำเภอชนอม	
	3.40 ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านแหลมประทับ ตำบลทองเนียน อำเภอชนอม	
	3.41 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อ่าวเตล็ด ตำบลทองเนียน อำเภอชนอม	
	3.42 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มประมงชายฝั่งรักบ้านเกิด ตำบลทองเนียน อำเภอชนอม	
	3.43 อ่างเก็บน้ำกะทูน ตำบลกะทูน อำเภอพิบูล	
	3.44 ศูนย์ประสานงานการจัดการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมบ้านกะทูนใต้ ตำบลกะทูน อำเภอพิบูล	
	3.45 ชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านกะทูน ตำบลพิบูล อำเภอพิบูล	
	3.46 เหนือฟ้ารีสอร์ท ตำบลพิบูล อำเภอพิบูล	
	3.47 บ้านขุนพิบูล ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูล	
	3.48 กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านแหลมโสมสเด็จ ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา	
	3.49 ชมรมท่องเที่ยวชุมชนตำบลถ้ำใหญ่ ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง	
	3.50 ศูนย์แพทย์แผนไทยช่องเขา ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง	
	3.51 ชุมชนวิถีพุทธคลองแดน (องค์กรสาธารณะประโยชน์) ตำบลรามแก้ว อำเภอหัวไทร	
	3.52 สำนักสงฆ์ร่มแก้วกัลยา ตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร	
	3.53 กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนพรหมโลก ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี	
	3.54 กลุ่มตลาดนัดสีเขียวพรหมโลก ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี	
	3.55 สำนักปฏิบัติธรรมพุทธจาริกพรหมคีรี ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี	
	3.56 ศูนย์การเรียนรู้แพทย์พื้นบ้านไทยบ้านทานพอ ตำบลไม้เรียง อำเภอดง	
	3.57 กลุ่มชุมชนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาศูนย์ อำเภอดง	
	3.58 กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลนาแว ตำบลนาแว อำเภอดง	
	3.59 เทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.60 เทศบาลเมืองปากพนัง อำเภอปากพนัง	
	3.61 เทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง	
	3.62 เทศบาลตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง	
	3.63 เทศบาลตำบลทุ่งไเส อำเภอสิชล	
	3.64 องค์การบริหารส่วนตำบลคลอง อำเภอสิชล	
	3.65 เทศบาลตำบลชนอม อำเภอชนอม	
	3.66 เทศบาลตำบลทองเนียน อำเภอชนอม	
	3.67 องค์การบริหารส่วนตำบลควนทอง อำเภอชนอม	
	3.68 เทศบาลตำบลกะทูน อำเภอพิบูล	
	3.69 เทศบาลตำบลพิบูล อำเภอพิบูล	
	3.70 องค์การบริหารส่วนตำบลยางค้อม อำเภอพิบูล	
	3.71 เทศบาลตำบลลานสกา อำเภอลานสกา	
	3.72 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเภท	ประชากร	จำนวน (หน่วยงาน)
	3.73 องค์การบริหารส่วนตำบลกำโลน อำเภอลานสกา	
	3.74 เทศบาลตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี	
	3.75 เทศบาลตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี	
	3.76 องค์การบริหารส่วนตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด	
	3.77 องค์การบริหารส่วนตำบลหลักช้าง อำเภอช้างกลาง	
	3.78 องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง	
	3.79 องค์การบริหารส่วนตำบลปรัง อำเภอทุ่งใหญ่	
	3.80 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่	
	3.81 องค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ	
	3.82 องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภออ่อนพิบูลย์	
	3.83 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา	
	3.84 องค์การบริหารส่วนตำบลรามแก้ว อำเภอหัวไทร	
	3.85 เทศบาลตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง	
	3.86 องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง	
	3.87 องค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง	
	3.88 องค์การบริหารส่วนตำบลนาแว อำเภอฉวาง	
4. องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่	4.1 คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	5
	4.2 คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช	
	4.3 คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ จังหวัดนครศรีธรรมราช	
	4.4 บริษัทประชารัฐรักสามัคคีนครศรีธรรมราช (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	4.5 เครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
5. สถาบันการศึกษา	5.1 สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา	4
	5.2 สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	5.3 สาขาวิชาการจัดการโรงแรมเพื่อการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ อำเภอทุ่งสง	
	5.4 สาขาวิชาแพทย์แผนไทย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช สไใหญ่ อำเภอทุ่งสง	
6. สื่อมวลชน	6.1 สมาคมสื่อมวลชนจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	13
	6.2 สมาคมผู้สื่อข่าวนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	6.3 สมาคมผู้สื่อข่าวภาคใต้ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	6.4 ชมรมนักจัดรายการวิทยุอาชีพนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	6.5 ชมรมผู้ประกอบการธุรกิจวิทยุกระจายเสียงภาคใต้ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	6.6 ชมรมนักข่าวนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเภท	ประชากร	จำนวน (หน่วยงาน)
	6.7 สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	6.8 สถานีวิทยุกระจายเสียง สวพ. นครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	6.9 สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพอากาศที่ 4 อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	6.10 สถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท. นครศรีธรรมราช อำเภอพระพรหม	
	6.11 สถานีวิทยุกระจายเสียง ตชด. 42 ท่งสง อำเภอท่งสง	
	6.12 สถานีวิทยุกระจายเสียง วปอ. 4 ท่งสง อำเภอท่งสง	
	6.13 วารสาร Freedom Travel อำเภอท่าศาลา	
		138

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. เลือกมาจากประชากร จำนวน 138 หน่วยงาน โดยใช้วิธีการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างเคร่งครัด เพื่อให้ได้ข้อมูลหลักตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ชาย โพธิ์สิตา, 2559) ใช้เกณฑ์หน้าที่และความรับผิดชอบหลักของบุคลากร ได้จำนวนทั้งหมด 50 หน่วยงาน แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มย่อย ดังนี้

1) หน่วยงานภาครัฐ เลือกจากหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำกับ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ 11 หน่วยงาน

2) หน่วยงานภาคเอกชน เลือกจากหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการนำนโยบายการท่องเที่ยวสู่การดำเนินงานธุรกิจในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ 5 หน่วยงาน

3) ชุมชน/ ท้องถิ่น เลือกจากหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ ได้ 27 หน่วยงาน

4) องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ เลือกจากหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริม และสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ 4 หน่วยงาน

5) สถาบันการศึกษา เลือกจากหน่วยงานซึ่งผลิตผลงานวิชาการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ 2 หน่วยงาน

6) สื่อมวลชน เลือกจากหน่วยงานซึ่งมีประสบการณ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ 1 หน่วยงาน

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 50 หน่วยงาน ะ ละ 1 คน รวมจำนวน 50 ตัวอย่าง

1) กลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 50 หน่วยงาน ะ ละ 1 คน รวม 50 ตัวอย่าง

2) กลุ่มตัวอย่างเพื่อการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งมีข้อมูลเชิงลึกมากกว่าและสนใจเข้าร่วมสนทนากลุ่ม รวม 30 คน (ตารางที่ 3.2 และ 3.3)

ตารางที่ 3.2 การจำแนกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์และเพื่อการสนทนากลุ่ม

ลำดับ	กลุ่มเป้าหมาย	การสัมภาษณ์ (คน)	การสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1 (คน)	การสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2 (คน)
1.	หน่วยงานภาครัฐ	11	0	4
2.	หน่วยงานภาคเอกชน	5	0	3
3.	ชุมชน/ ท้องถิ่น	27	15	2
4.	องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่	4	0	2
5.	สถาบันการศึกษา	2	0	2
6.	สื่อมวลชน	1	0	2
รวม		50	15	15

ตารางที่ 3.3 การแจกแจงรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์

ประเภท	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)
1. หน่วยงาน ภาครัฐ	1.1 สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	11
	1.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.3 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.4 สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.5 สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.6 องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.7 วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	1.8 คลินิกการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา	
	1.9 ที่ว่าการอำเภอฉวาง อำเภอฉวาง	
	1.10 สถานีตำรวจภูธรไม้เรียง อำเภอฉวาง	
	1.11 สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
2. หน่วยงาน ภาคเอกชน	2.1 หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	5
	2.2 สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	2.3 สมาคมท่องเที่ยวขอนแก่น อำเภอขอนแก่น	
	2.4 โรงแรมเมืองลิเกอร์ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	2.5 ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทย สมายล์ ทัวร์ แอนด์แทรเวล อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
3. ชุมชน/ ท้องถิ่น	3.1 กลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา (นายกสมาคมท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช)	27
	3.2 ชมรมท่องเที่ยวโดยชุมชนพรหมโลก ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี (เลขานุการสมาคมท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช)	
	3.3 ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด (นายกสมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช)	
	3.4 วิสาหกิจชุมชนเพชรคีรีโฮมสเตย์ ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา (เลขานุการสมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช)	
	3.5 บ้านหนังสือสุชาติ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ประเภท	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)
	3.6 ศูนย์แพทย์แผนไทยวัดศาลาามีชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.7 บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.8 วัดธาตุน้อย ตำบลหลักช้าง อำเภอช้างกลาง	
	3.9 เรือนฝักกุด ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง	
	3.10 บ้านไร่ชายเขาฟาร์มสเตย์ ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่	
	3.11 สวนคนธสพา ตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์	
	3.12 กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนร่อนพิบูลย์ ตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์	
	3.13 ดันธารีรีสอร์ทแอนด์สปา ตำบลควนทอง อำเภอขนอม	
	3.14 กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านแหลมโฮมสเตย์ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา	
	3.15 ชมรมท่องเที่ยวชุมชนตำบลลำใหญ่ ตำบลลำใหญ่ อำเภอทุ่งสง	
	3.16 ศูนย์แพทย์แผนไทยช่องเขาตำบลลำใหญ่ อำเภอทุ่งสง	
	3.17 กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนพรหมโลก ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี	
	3.18 กลุ่มตลาดนัดสีเขียวพรหมโลก ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี	
	3.19 กลุ่มชุมชนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาศูนย์ อำเภอฉวาง	
	3.20 เทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
	3.21 เทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง	
	3.22 เทศบาลตำบลลำใหญ่ อำเภอทุ่งสง	
	3.23 องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์	
	3.24 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา	
	3.25 เทศบาลตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง	
	3.26 องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง	
	3.27 องค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง	
4. องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่	4.1 คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	4
	4.2 คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช	
	4.3 คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจจังหวัดนครศรีธรรมราช	
	4.4 บริษัทประชารัฐรักสามัคคีนครศรีธรรมราช (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
5. สถาบันการศึกษา	5.1 สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา	2
	5.2 สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	
6. สื่อมวลชน	6.1 สถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท. นครศรีธรรมราช อำเภอพระพรหม	1
รวม		50

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและวรรณกรรม แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสัมภาษณ์เรื่องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช จากเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 6 ประเภท
3. การสนทนากลุ่ม เพื่อรับฟังความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชจากตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรงในการปฏิบัติงาน การกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และถ่ายทอดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการ และหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่

การตรวจสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ หัวหน้าโครงการวิจัยใช้การบันทึกเสียงร่วมกับการจดบันทึกข้อความสำคัญในการสนทนาและพฤติกรรมที่สังเกตได้ในขณะการสนทนาโดยผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน รวมถึงการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้มา กระบวนการนี้จัดทำเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาต่างชนิดกันในการยืนยันความถูกต้องของผลสรุปในการวิจัย (Triangulation) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน ประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 7 ปี ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ ประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี นักวิชาการ มีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชเชิงประจักษ์ไม่น้อยกว่า 3 ผลงาน และ สื่อมวลชน ทำงานในฐานะสื่อมวลชนไม่น้อยกว่า 2 ปี เป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการ และแก้ไขปัญหาการจัดการด้านต่าง ๆ ในการให้ความคิดเห็นและข้อมูลเชิงลึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีการกำหนดรหัสผู้ให้สัมภาษณ์แทนการระบุชื่อ-นามสกุล เพื่อให้เป็นตามจริยธรรมการดำเนินการทำวิจัยในมนุษย์ ในระบบสากล ดังนี้

ตารางที่ 3.4 รหัสผู้ให้สัมภาษณ์และภูมิหลังผู้ให้ข้อมูล

รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 50 คน	ภูมิหลังผู้ให้ข้อมูล
G 01-11	ผู้ที่มีตำแหน่งบริหารและมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย กำกับ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี จึงเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม และมีความรู้ความสามารถในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยว บุคลากร และการส่งเสริมการท่องเที่ยว การประสานให้เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยว มีข้อมูลเพียงพอในการให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช
P 01-05	ผู้ที่ปฏิบัติงานตรงในการนำนโยบายการท่องเที่ยวสู่การดำเนินงานธุรกิจในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จึงเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม และมีความรู้ความสามารถเชิงลึกในเรื่องการเชื่อมโยงเครือข่ายและการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม สามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช
C 01-27	ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ โดยมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 7 ปี จึงเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม และมีความรู้ความสามารถเชิงลึกในเรื่องการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวและขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับชุมชน สามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เป็นอย่างดีต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม
N 01-04	ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม และสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี จึงเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม และมีความรู้ความสามารถเรื่องส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่ ที่ทำให้ภาคีทุกภาคส่วนได้รับผลประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช
A 01-02	ผู้ที่มีตำแหน่งอาจารย์ในสถาบันการศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชเชิงประจักษ์ไม่น้อยกว่า 3 ผลงาน จึงเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม และมีความรู้ความสามารถทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยว สามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยมีแนวคิดทางวิชาการรองรับ
M 01	ผู้ที่มีประสบการณ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำงานในฐานะสื่อมวลชนไม่น้อยกว่า 2 ปี จึงเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม และมีความรู้ความสามารถในเรื่องการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ สามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ขยายวงกว้าง ทั้งในระดับจังหวัดและภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย

การวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามขั้นตอนดังนี้ (1) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (2) การจัดระเบียบข้อมูล (การให้รหัส) (3) การแสดงข้อมูล โดยจัดกลุ่มข้อมูล ใช้ตารางแสดงข้อมูล นำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยาย และ (4) วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับวิธีการพรรณนา เรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การตรวจสอบข้อมูล

ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีสอบสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับตรวจสอบข้อสรุปและตีความผลการวิเคราะห์ ด้วยกระบวนการ ดังนี้ (1) ใช้นักวิจัยอื่นมาวิเคราะห์ข้อมูลเดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบว่าผลที่ได้จะยืนยันหรือขัดแย้งกันหรือไม่อย่างไร และ (2) ใช้ข้อมูลเดียวกันแต่วิเคราะห์จากมุมมองทางทฤษฎีที่แตกต่างกัน

การแปลผลข้อมูล

เกณฑ์และการให้ความหมาย

ข้อมูลที่ให้รหัสอย่างเป็นระบบและจัดแสดงอย่างดีแล้วเป็นข้อมูลที่ “พูด” หรือ “ให้สัมภาษณ์” อย่างเป็นเรื่องเป็นราวได้ สามารถบอกเรื่องราวได้ว่า คืออะไร เป็นอย่างไร และหาข้อสรุป ตีความ และตรวจสอบว่าข้อสรุปและสิ่งที่ตีความออกมานั้นถูกต้องหรือใช้ได้เพียงใด ก่อนที่จะนำเสนอผลการวิจัยต่อไปโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดอักษรย่อแสดงกลุ่มของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

G	(Government)	หมายถึง	ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ
P	(Private)	หมายถึง	ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน
C	(Community)	หมายถึง	ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น
N	(Non-Governmental Organization)	หมายถึง	ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่
A	(Academic)	หมายถึง	นักวิชาการ
M	(Media)	หมายถึง	สื่อมวลชน

2. การหาข้อสรุป คือ การที่จะต้องระบุให้ชัดเจนว่า ข้อค้นพบที่เป็นสาระสำคัญของการวิจัยคืออะไร

- 1) มองหาแบบแผน เรื่อง ประเด็นสำคัญที่ปรากฏขึ้นจากข้อมูล
- 2) มองหาความน่าจะเป็นของข้อมูล
- 3) จัดกลุ่ม/ จัดประเภทสิ่งต่าง ๆ
- 4) สร้างคำหรือวลีเปรียบเทียบเพื่อให้มองเห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นของสิ่งที่กำลังวิเคราะห์อยู่
- 5) ใช้ตัวเลขช่วย
- 6) มองหาความเหมือน/ ความต่างของเรื่องที่วิเคราะห์
- 7) แยกตัวแปรออกมาดูในรายละเอียดก่อน
- 8) จัดกลุ่มเรื่องที่คล้ายกันไว้ภายใต้มนทัศน์เดียวกัน
- 9) แยกตัวประกอบของประเด็นที่วิเคราะห์
- 10) ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
- 11) ตรวจสอบว่ามีตัวแปรแทรกกลางอยู่หรือไม่
- 12) เชื่อมโยงหลักฐานอย่างมีเหตุผล
- 13) สร้างข้อสรุปเชิงแนวคิดและทฤษฎีที่มีเหตุผล

3. การตีความผลการวิจัย

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ (ชาย โพธิ์สิตา, 2559)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชและในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน
3. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มร่วมกัน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์เครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช 6 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ (2) ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน (3) ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น (4) ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ (5) นักวิชาการ และ (6) สื่อมวลชน รวมจำนวนทั้งหมด 50 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยกำหนดรหัสจำแนกข้อมูล (Open Coding) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Axial Coding) และการเชื่อมโยงแนวคิด (Selective Coding) (ตารางที่ 4.1-4.3) มีรายละเอียด ดังนี้

เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์

ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐที่มีตำแหน่งบริหารและมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย กำกับดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 11 คน ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชนผู้ที่ปฏิบัติงานตรงในการนำนโยบาย การท่องเที่ยวสู่การดำเนินงานธุรกิจในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 คน ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ จำนวน 27 คน ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม และสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 คน นักวิชาการที่มีตำแหน่งอาจารย์ในสถาบันการศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 คน และสื่อมวลชนผู้ที่มีประสบการณ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 50 คน มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์หลากหลาย จึงมีความเหมาะสมต่อการให้ความคิดเห็นและข้อมูลเชิงลึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยกำหนดอักษรย่อแสดงกลุ่มของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

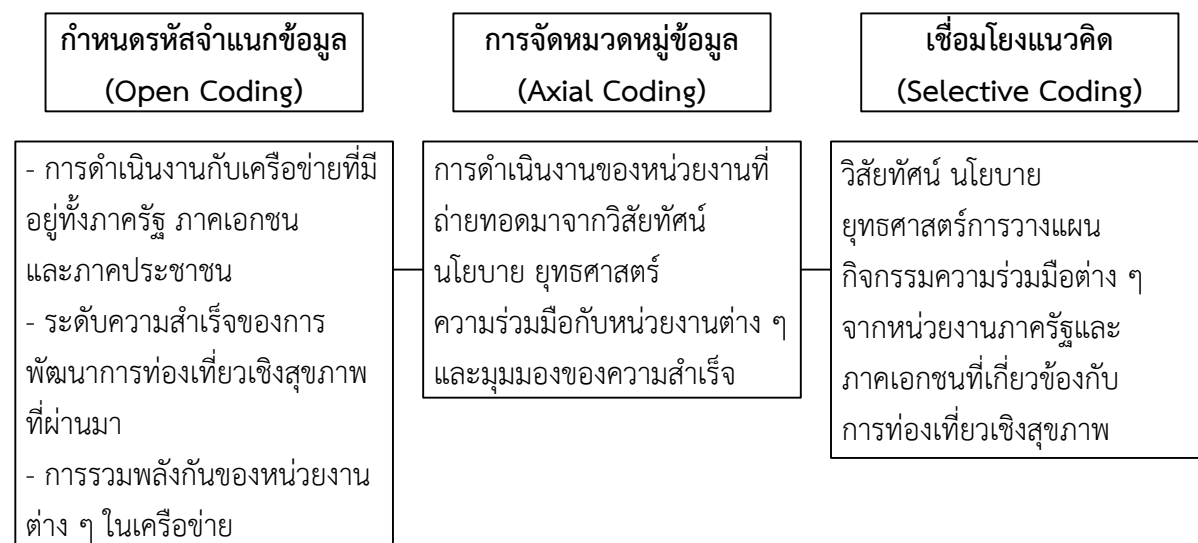
G	(Government)	หมายถึง	ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ
P	(Private)	หมายถึง	ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน
C	(Community)	หมายถึง	ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น
N	(Non-Governmental Organization)	หมายถึง	ผู้นำน้องการพัฒนาเอกชนในพื้นที่
A	(Academic)	หมายถึง	นักวิชาการ
M	(Media)	หมายถึง	สื่อมวลชน

ตารางที่ 4.1 รหัสและภูมิหลังผู้ให้ข้อมูล

รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 50 คน	ภูมิหลังผู้ให้ข้อมูล
G 01-11	ผู้ที่มีตำแหน่งบริหารและมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย กำกับ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่ของจังหวัด นครศรีธรรมราช โดยมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี จึงเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม และมีความรู้ความสามารถในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยว บุคลากร และการส่งเสริมการท่องเที่ยว การประสานให้เกิด เครือข่ายการท่องเที่ยว มีข้อมูลเพียงพอในการให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช
P 01-05	ผู้ที่ปฏิบัติงานตรงในการนำนโยบายการท่องเที่ยวสู่การดำเนินงานธุรกิจในระดับพื้นที่ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จึงเป็นผู้ ที่มีความเหมาะสม และมีความรู้ความสามารถเชิงลึกในเรื่องการเชื่อมโยงเครือข่าย และการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม สามารถให้ความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช
C 01-27	ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ โดยมี ประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 7 ปี จึงเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม และมีความรู้ ความสามารถเชิงลึกในเรื่องการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวและขับเคลื่อนการ พัฒนาการท่องเที่ยวในระดับชุมชน สามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์เป็นอย่างดี ต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่าย ของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม
N 01-04	ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม และสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การ ปฏิบัติการในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีประสบการณ์ในการทำงาน ไม่น้อยกว่า 2 ปี จึงเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม และมีความรู้ความสามารถเรื่องการ ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการในระดับพื้นที่ ที่ทำให้ ภาคีทุกภาคส่วนได้รับผลประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนารูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 50 คน	ภูมิหลังผู้ให้ข้อมูล
A 01-02	ผู้ที่มีตำแหน่งอาจารย์ในสถาบันการศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชเชิงประจักษ์ไม่น้อยกว่า 3 ผลงาน จึงเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม และมีความรู้ความสามารถทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยว สามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยมีแนวคิดทางวิชาการรองรับ
M 01	ผู้ที่มีประสบการณ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำงานในฐานะสื่อมวลชนไม่น้อยกว่า 2 ปี จึงเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม และมีความรู้ความสามารถในเรื่อง การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ สามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและการพัฒนาแบบการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ขยายวงกว้าง ทั้งในระดับจังหวัดและภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย

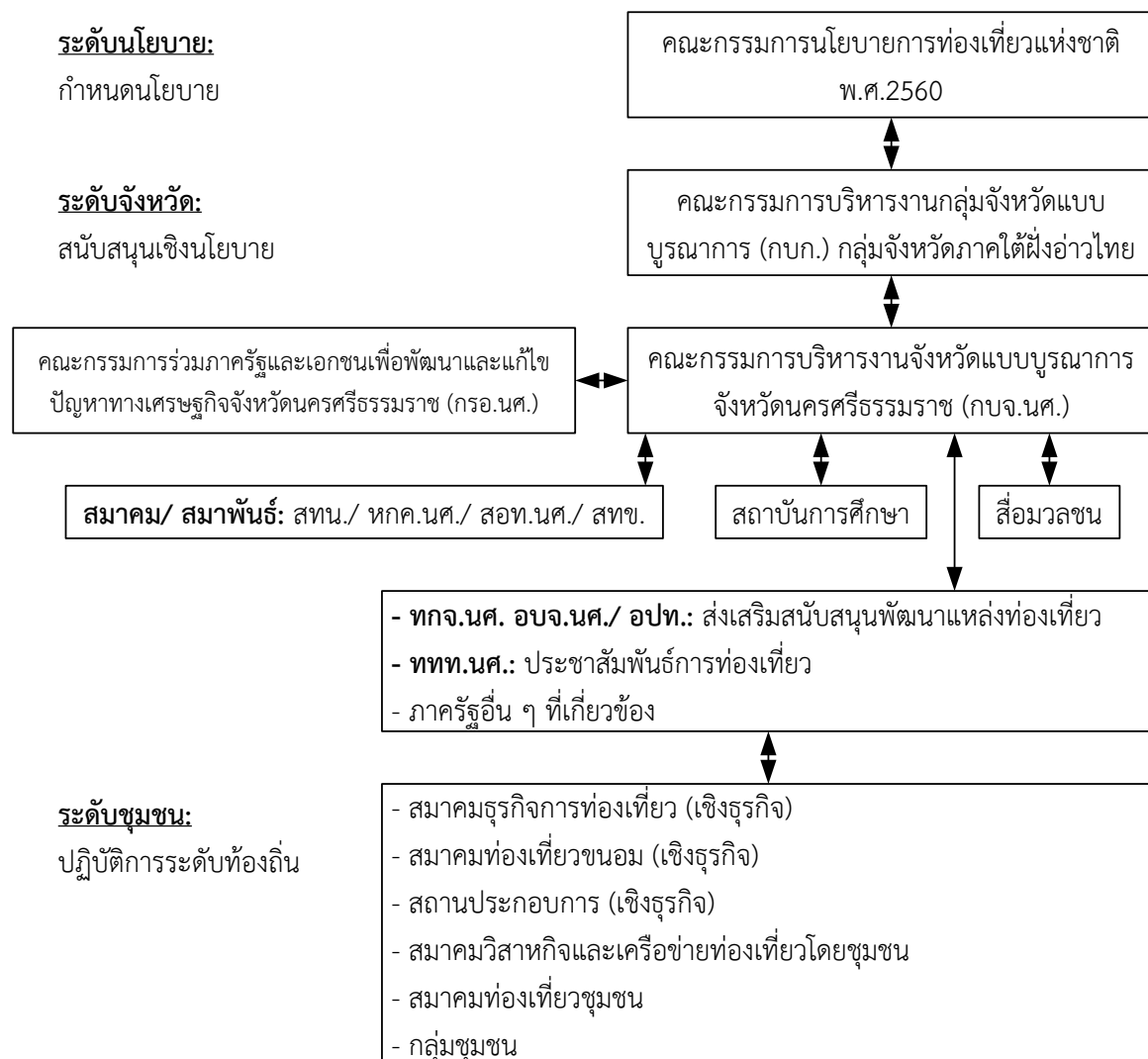
รูปที่ 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการกำหนดรหัส

วิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การดำเนินงานกับเครือข่ายที่มีอยู่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การเป็นคณะกรรมการ (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน และ (3) การตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การเป็นคณะกรรมการ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า การนำวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด นครศรีธรรมราชสู่การปฏิบัติ จะเป็นบทบาทของคณะกรรมการ 3 ชุด ดังนี้ (1) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่ม จังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) (2) คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบ บูรณาการจังหวัดนครศรีธรรมราช (กบจ.นศ.) และ (3) คณะกรรมการร่วมภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อพัฒนา และแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจจังหวัดนครศรีธรรมราช (กรอ.นศ.) ในการเสนอวาระการประชุมของ คณะกรรมการทั้ง 3 คณะ จะเสนอผ่านสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีกลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่การปฏิบัติ (รูปที่ 4.2) ดังนี้

รูปที่ 4.2 กลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่การปฏิบัติ

1.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่การปฏิบัติ มีสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (ททจ.นศ.) ที่เป็นหน่วยงานประสานงานให้เกิดภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับจังหวัด แต่ยังไม่มีการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนการนำเสนอของดีของแต่ละเครือข่าย โดยมีอาจารย์จากสถาบันการศึกษามาช่วยในการขับเคลื่อนกิจกรรมของแต่ละเครือข่าย เช่น การพัฒนากิจกรรม การพัฒนาบุคลากร และช่วยกันทำเว็บไซต์ เป็นต้น อีกทั้งยังมีการประสานงานจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช (ททท.นศ.) ให้มีการประชุมร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และได้มีการวางแผนร่วมกันซึ่งเป็นการร่วมกันคิดกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ไม่มีการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เพราะได้มีการกำหนดจากรัฐบาลไว้แล้วโดยผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวง ดังนั้นไม่ว่าจะเป็น ททจ.นศ. หรือ ททท.นศ. ต่างก็มาประสานสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดผลตามนโยบายที่รัฐบาลได้วางไว้

“การกำหนดวิสัยทัศน์/ ยุทธศาสตร์จากคณะกรรมการให้เป็นเรื่องเป็นราว ยังไม่มีที่...ใครมีแนวคิดอะไรดี ไอเดียดี ๆ มาแลกเปลี่ยนกัน” (G01)

“มีการประสานงานจาก ททท.นศ. ให้มีการประชุม... แต่ไม่มีการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เพราะได้มีการกำหนดจากรัฐบาลไว้แล้วโดยผ่านองค์กรต่าง ๆ ของกระทรวง ดังนั้น ไม่ว่าจะ เป็น ททท.นศ. หรือ ททจ.นศ. ต่างก็ลงมาประสาน สนับสนุนองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดผลตามนโยบายที่รัฐบาลได้วางไว้” (P05)

“ในเรื่องการขับเคลื่อนกิจกรรมก็เป็นกิจกรรมระหว่าง 2 หน่วยงาน เช่น วันที่ 28-29 สิงหาคม 2560 มีกิจกรรมอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ที่โรงแรมลิเกอร์” (C01)

1.3 การตัดสินใจร่วมกัน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า การตัดสินใจร่วมกันในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่การปฏิบัติ มีการประชุมใน 3 ระดับ ได้แก่ (1) การประชุมในระดับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นผู้ปฏิบัติ (2) การประชุมในระดับภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่เกิดจากการประสานงานของหน่วยงานภาครัฐ และ (3) การประชุมในระดับจังหวัดโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และยังพบว่าหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย กำลังประสานงานให้เกิดภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับจังหวัด โดยการกำหนดกติการ่วมกัน เช่น กติกาที่เป็นข้อกำหนดในการรับสมาชิกของภาคีเครือข่ายในระดับจังหวัด ที่จะต้องมี 5 ก คือ การรวมกลุ่ม กรรมการ กติกา กองทุน และการเรียนรู้ ที่สำคัญคือ ททจ.นศ. จะต้องไม่เข้าไปยุ่งกับกติกาของแต่ละกลุ่มที่เป็นสมาชิก

“การประชุมมี 3 ระดับ คือ (1) ระดับแรกองค์กรต่าง ๆ (2) ระดับที่ 2 เป็นการประชุมองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวที่เกิดจากการประสานงานของหน่วยงานภาครัฐ และ (3) การประชุมในระดับจังหวัดโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ซึ่งมีการประชุมเดือนละครั้ง เวทีนี้จะมีนายก/ ประธาน/ หัวหน้าองค์กรสมาชิกต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม” (P05)

“หน่วยงานของเรากำลังสร้างตัวนี้ให้เขา มันคือนโยบาย 5 ก คือ ก ตัวแรก คือ การรวมกลุ่มให้ได้ ก ตัวที่ 2 คุณต้องมีกรรมการ ต้องมากำหนดกฎ กติกาหรือระเบียบขึ้นมา พอได้ตรงนี้แล้วไปหากองทุน สุดท้าย คือ การเรียนรู้” (N04)

“เลยมีนโยบายว่าที่ที่แห่งนี้ ไม่บริหารเงิน นั่นคือ กฎ ระเบียบของที่นี่ สามพันนั้นใครอยู่ก็คนแบ่ง เท่ากันหมด ไม่มีประธาน ไม่มีคนล้างถ้วย ไม่มีคนกวาดขยะ เท่ากันหมดครับ” (C03)

“คิดไม่ต้องคิดเยอะครับถ้า ๆ ตั้งผู้ว่าฐานจัดตั้งเป็นฐานฐานคิดเอาเนะร่วมบุคคลนะ 123 123 สักไม่เอา กรรมการนะเอาที่ปรึกษาเลยที่ปรึกษาเราตั้งไว้เลยทำไรนั้นถึงปรึกษาการมาดีไหมถ้าตั้งเป็นคณะกรรมการไม่จบ” (G11)

2. ระดับความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผ่านมา ประกอบด้วย 2 ประเด็น ได้แก่ (1) ผลประโยชน์ที่หน่วยงานต่าง ๆ ในเครือข่ายได้รับ และ (2) ปัญหาและอุปสรรคที่ยังคงมีอยู่ ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลประโยชน์ที่หน่วยงานต่าง ๆ ในเครือข่ายได้รับ ที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า หากพิจารณาผลประโยชน์ของหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบายที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ กับสมาชิกของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เป็นหน่วยงานปฏิบัติการในระดับท้องถิ่น พบว่า หน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย ได้บรรลุภารกิจตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ส่วนหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มชุมชนต่าง ๆ ได้รับผลประโยชน์ที่จะได้จากหน่วยงานภาครัฐในแง่ของการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการไปแสดงสินค้า ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ในพื้นที่ การทำสื่อต่าง ๆ เป็นต้น

“ถ้าเขาชัดเจน มันจะมีตัวพ่วงเข้ามา เช่น งบประมาณจะลงไปให้... ไปออกบูธ เราออกค่ารถให้กัน ออกค่าที่พักให้กัน แล้วเอาของไปขายอย่างเดียว นี่คือผลประโยชน์ที่เขาจะได้พอเข้ามาเป็นเครือข่ายกับจังหวัด” (N04)

“จะได้อะไรมากกว่านี้เยอะเลย เช่น ยกตัวอย่าง ขาดถนน รัฐจะสั่งให้ทันทีเลย ไปทำถนนให้เขา ระบบการสื่อสาร เช่น WIFI ไม่มี ไม่มีอินเทอร์เน็ต ไม่มีคลื่น เขาจะมาสร้างให้ทันทีเลย นี่คือผลที่ได้จากรัฐ” (N04)

“มี คือ การไปดูงาน มีการนำไปดูงานทุกปี ท่องเที่ยวชุมชนนำไปทัศนศึกษาแต่ละแหล่ง นี่คือ งบของ ททจ. เพราะเรามีหน้าที่ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาบุคลากร พัฒนาสถานที่ ก็เป็นหน้าที่ของ ททจ.” (G01)

“คือ มันจะมีทางทีวี มีหลายช่องครับ...การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอะไรพื้นที่แหละ มันมีมาก... มันเหมือนยังการท่องเที่ยวในสมาคมผมที่นำเสนอไปเกยทั่วประเทศ ตาม อ่า ตามรถไฟ ตามสี่แยก ตามในกรุงเทพอะไรต่าง ๆ” (C03)

“เรื่องการประชาสัมพันธ์ หน่วยงานราชการครีมาช่วยทำให้” (C03)

2.2 ปัญหาและอุปสรรคที่ยังคงมีอยู่

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า ภาคิเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีปัญหาความไว้วางใจในส่วนของหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่นที่มีต่อหน่วยงานภาครัฐที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย อย่างไรก็ตามปัญหาความไว้วางใจดังกล่าว ก็ยังไม่ปิดกั้นความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบายเสียทีเดียว ส่วนความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานภาคเอกชนกับหน่วยงานรัฐอยู่ในระดับกลาง ๆ เพราะความไว้วางใจส่วนนี้ขึ้นอยู่กับการทำงานของผู้นำหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ความไว้วางใจดังกล่าวขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ระหว่างกันในรูปแบบต่าง ๆ

“เขายินดีที่รัฐจะเข้าไปทำอะไรกับเขาได้ แต่ 1 เขาไม่เคยเห็นว่ารัฐเข้าไปกลั่นแกล้งเข้าไปหาผลประโยชน์กับเขา เพราะฉะนั้นความไว้วางใจมันเลยสูง เขากำลังมองว่าเขาได้อะไรจากรัฐ รัฐจะช่วยอะไรเขาได้” (N04)

“แต่ว่าการไว้วางใจในเจ้าหน้าที่รัฐอะ เราไม่พึงครับ เราไม่พึงเลย แต่เราจะไม่ปฏิเสธนะ...เค้าให้กะเอาไม่ให้กะไม่เอา เราพึ่งตัวเองได้แหละ เป้าหมายทุกหน่วยงานที่ว่าทุกหน่วยงานนิเราให้เป็นพี่เลี้ยงเรา” (C01)

“มียุคสมัยที่ไว้วางใจกันเยอะ ๆ นี่สมัยไหน ที่เราทำงานกันสนุก และไว้วางใจกัน คือ ยุคของผู้ว่า” (P04)

“เราไม่พึงทางด้านงบประมาณของภาครัฐเพราะเรากลุ่มของเราสามารถช่วยตัวเองได้ แต่เราก็พึ่งทางด้านการประสานงานจากภาครัฐ” (P03)

อย่างไรก็ตาม พบว่า ยังมีปัญหาการแข่งขันกันเองระหว่างภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้หน่วยงานขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่มีการแยกตัวออกเป็นหลายสมาคม ทำให้ไม่มีเอกภาพในขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภาพรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

“การแข่งขันของเราใช้มียะคะ ก็มีในธุรกิจของเราอะคะ ซึ่งในนครก็มีการแข่งขันสูงอยู่เหมือนกัน แต่ว่าถ้าเส้นทางของนครศรีอะคะ ก็ยังได้รับผลตอบแทนที่ดี ต่างคนต่างสื่อสารธุรกิจของตนทาง” (P02)

“ผลจากการแข่งขันกันเอง อยากเป็นผู้นำ จึงทำให้แตกออกเป็นสมาคมโน้นสมาคมนี้ อย่างน้อยที่เห็น 3 สมาคม...” (N04)

“เราเป็นผู้ตาม...หากผู้นำไม่มีศักยภาพที่จะสร้างกระบวนการร่วมกันคิดกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนให้สำเร็จตามเป้าหมายได้...เราก็ไม่อาจรอได้...เราจึงแยกตัวมาขับเคลื่อนจนประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับในระดับที่น่าพอใจ” (C03)

ส่วนปัญหาและอุปสรรคจากการรวมตัวแบบภาคีเครือข่ายของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปข้อมูลได้ ดังนี้ ระดับหน่วยงานภาครัฐ พบว่า เมื่อผู้บริหารมีการเปลี่ยนตำแหน่ง ส่งผลต่อความต่อเนื่องของการดำเนินงานตามนโยบาย ระดับสถานประกอบการ พบว่า ในบางครั้งแนวคิดในการดำเนินกิจกรรมไม่ตรงกัน ทำให้ไม่มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นของตนเอง ต้องประสานงานกับระดับชุมชนเพื่อส่งต่อนักท่องเที่ยว ขาดแรงจูงใจในการส่งต่อนักท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง และระดับชุมชน พบว่า ความไม่ต่อเนื่องของการจัดกิจกรรม ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยเรื่องงบประมาณการที่กลุ่มชุมชนทำการท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริม ทำให้มีองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวน้อย ส่งผลต่อการพัฒนาทั้งแหล่งท่องเที่ยว การบริการ และการตลาด รวมถึงบุคลิกลักษณะเฉพาะของคนจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นหนึ่งในความท้าทายของการผลักดันให้นครศรีธรรมราชเป็นจุดหมายในการท่องเที่ยว

“ถ้า ผอ.คนใหม่ ไม่ทำอะไรเรื่องนี้ต่อ ก็จบ ผมก็ทำไรไม่ได้ นอกจากผมต้องฉีกไปทำภาคเอกชนของผมในภาคประชาสังคม ซึ่งมันเป็นอิสระ แต่มันก็ขับเคลื่อนยาก เพราะมันไม่มีงบประมาณ...ตรงนี้มันเป็นอุปสรรคของเราที่เราจะทำ มันต้องอาศัยอิงของรัฐ” (N04)

“แต่มีข้อแม้อย่างหนึ่งว่ารัฐจะต้อง ๆ สิ่งเพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างในชุมชนนะครับรัฐนั้นหน่วยเจ้าหน้าที่รัฐก็เหมือนกับนักการเมืองครับวันดีคืนดีเขากำลังสั่งโครงการเขาก็ย้ายกะทันหัน เจ้าหน้าที่คนใหม่ก็มา” (C14)

“เวลาเราส่งต่อลูกค้าก็ไม่มีคอมเม้นไม่มี...คือ นครจะเป็นอะไรที่เวลาเราตั้งราคาเป็นของเรื่องการเล่นราคามันต่ำมาก ก็เคยได้รับการบ่นจากนายกสมาคมค้าทุเทศกัจังหวัดอื่นอะไรประมาณนี้ว่าไม่มีค่าน้ำชา ซึ่งถ้าจะให้ก็มีก็ต้องตั้งราคาใหม่” (P04)

“ไม่จำเป็นต้องไปทำอะไร เพราะมีอาชีพ คือ เกษตรกรรม ตัดยางแค่สองชั่วโมง...ไม่เข้าใจคำว่าท่องเที่ยว เพราะไม่เคยคิด เอาวิธีการท่องเที่ยวเข้ามาใช้ เรายังต้องปรับมาก สามารถเป็นเจ้าบ้านของนครเป็นเจ้าบ้านที่ดีไม่ได้” (C01)

3. การรวมพลังกันของหน่วยงานต่าง ๆ ประกอบด้วย 2 ประเด็น ได้แก่ (1) รูปแบบที่คาดว่าจะมีแนวโน้มการขยายเครือข่าย และ (2) การสร้างกลุ่มภาคีในแต่ละเครือข่าย

3.1 รูปแบบที่คาดว่าจะมีแนวโน้มการขยายเครือข่าย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีรูปแบบที่คาดว่าจะมีแนวโน้มการขยายเครือข่าย ที่มีสมาชิกภาคีเครือข่าย 2 ประเภท ได้แก่ หน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบายที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำกับ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการของจังหวัดนครศรีธรรมราช และหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการปฏิบัติการในระดับท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย 3 สมาคม ได้แก่ (1) สมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช (2) สมาคมท่องเที่ยวชุมชนนครศรีธรรมราช และ (3) สมาคมท่องเที่ยวชนอม ซึ่งทั้ง 3 สมาคมนี้เชื่อมโยงกันโดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งในกลุ่มกันเองและระหว่างกลุ่มตามกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กัน การเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราชระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่นจะเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายตามเส้นทางการท่องเที่ยวที่ถูกรออกแบบไว้ด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น เกณฑ์ระยะเวลาในการเดินทาง เกณฑ์กิจกรรม เป็นต้น ตัวอย่าง คือ สมาคมท่องเที่ยวชนอมเชื่อมกิจกรรมการท่องเที่ยวกับกลุ่มอ่าวตะเล็ด กลุ่มบ้านแหลมโฮมสเตย์ ซึ่งอยู่ในเส้นทางการท่องเที่ยวภายในหนึ่งวันของสมาคมท่องเที่ยวชนอม ในขณะที่กลุ่มอ่าวตะเล็ดและบ้านแหลมโฮมสเตย์ ก็เป็นสมาชิกของสมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วย เป็นต้น

“มีการประสานงานจาก ททท.นศ. ให้มีการประชุมร่วมกันขององค์กรต่าง ๆ ที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และได้มีการวางแผนร่วมกันซึ่งเป็นร่วมกันคิดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวเพราะเมื่อมีนักท่องเที่ยวก็จะมีผลประโยชน์” (A01)

“ผลจากการแข่งขันกันเอง อยากรเป็นผู้นำ จึงทำให้แตกออกเป็นสมาคมโน้นสมาคมนี้ อย่างน้อยที่เห็น 3 สมาคม.. ผมจึงพยายามประสานให้ทำงานร่วมกันโดยไม่เน้นการแข่งขันกัน แต่ให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หน่วยงานผมสนับสนุนทุกฝ่าย” (N04)

“จังหวัดก็มาหาเราเพื่อขอให้เราช่วยในการคิดกิจกรรมต่าง ๆ...อันนี้เกิดจากผลงานที่เราร่วมกันคิดและขับเคลื่อน” (C03)

3.2 การสร้างกลุ่มภาคีเครือข่ายในแต่ละเครือข่าย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า การสร้างกลุ่มภาคีเครือข่ายของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย และหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น มีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 หน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย

หน่วยงานในระดับนี้สมาชิกส่วนใหญ่จะเป็น หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน การประชุมภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับนี้เกิดจากการประสานงานของ ทกจ.นศ. ซึ่งสมาชิกภาคีเครือข่ายแต่ละประเภท มีรายละเอียด ดังนี้

1) หน่วยงานภาครัฐ ที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำกับ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยหน่วยงาน ต่อไปนี้

1. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (ทกจ.นศ.)
2. สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช (จ.นศ.)
3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช (ททท.นศ.)
4. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช (อบจ.นศ.)
5. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช (พช.นศ.)
6. สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช (กษ.นศ.)
7. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช (กส.นศ.)
8. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครศรีธรรมราช (ปศจ.นศ.)
9. สำนักงานประมงจังหวัดนครศรีธรรมราช (ปมจ.นศ.)
10. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช (สวจ.นศ.)
11. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช (สสจ.นศ.)
12. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราช (ปสจ.นศ.)
13. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)
14. สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น (สน.ปท.)

2) หน่วยงานภาคเอกชน ที่มีหน้าที่ในการนำนโยบายการท่องเที่ยวสู่การดำเนินงานธุรกิจในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยหน่วยงาน ต่อไปนี้

1. สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช (สทท.)
2. หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช (ทกค.นศ.)
3. สมาคมอุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช (สอท.นศ.)
4. สมาคมท่องเที่ยวชนอม (สทช.)

3) สถาบันการศึกษา ที่ผลิตผลงานวิชาการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยหน่วยงาน ต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (มวล.)
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (มร.นศ.)
3. มหาวิทยาลัยทักษิณ (มทช.)
4. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตใต้ใหญ่ (มทร.ศรีวิชัย)

4) สื่อมวลชน ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยหน่วยงาน ต่อไปนี้

1. สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สทท.)
2. สถานีวิทยุชุมชน (วชช.)
3. สมาคมสื่อมวลชนภาคใต้ (สมต.)

3.2.2 หน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น

หน่วยงานในระดับนี้ สมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นภาคชุมชนในนามของกลุ่มชุมชนของแต่ละพื้นที่ และภาคธุรกิจ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ให้บริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ เช่น คลินิกการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลท่าศาลา ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพแผนไทย โรงพยาบาลหัวไทร เป็นต้น หน่วยงานระดับนี้ จะเป็นหน่วยงานที่ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่กระจายอยู่ในแต่ละอำเภอ ส่วนหน่วยงานปฏิบัติการในระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย สมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช สมาคมท่องเที่ยวชุมชนนครศรีธรรมราช และสมาคมท่องเที่ยวชนอม

ความเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปได้ ดังนี้

ยังไม่มีมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีแต่การกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เน้นในประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม โดยมีการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเครือข่ายใน 3 ระดับ ได้แก่ (1) การประชุมในระดับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นผู้ปฏิบัติ (2) การประชุมในระดับภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่เกิดจากการประสานงานของหน่วยงานภาครัฐ และ (3) การประชุมในระดับจังหวัดโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ส่วนกิจกรรมความร่วมมือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่การปฏิบัติ จะเป็นบทบาทของคณะกรรมการ 3 ชุด ได้แก่ (1) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) (2) คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช (กบจ.นศ.) และ (3) คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจจังหวัดนครศรีธรรมราช (กรอ.นศ.) ในการเสนอวาระการประชุมของคณะกรรมการทั้ง 3 คณะ จะเสนอผ่านสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช และยังพบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (ทกจ.นศ.) ที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย กำลังประสานงานให้เกิดภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับจังหวัด โดยการกำหนดกติการ่วมกัน อีกทั้งยังมีการประสานงานจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช (ททท.นศ.) ให้มีการประชุมร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามการแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ยังไม่สามารถนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับภาคใต้ตอนบนและระดับจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ เนื่องจากเป็นเพียงการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

รูปที่ 4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการกำหนดรหัส

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 การมีเครือข่ายด้านแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยใช้ Social Medias

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ (1) ทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) มีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติทั้งในกรณีที่เป็นแหล่งธรรมชาติและทรัพยากรที่สร้างขึ้น ทรัพยากรที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรที่เป็นองค์ความรู้ ดังนี้

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นและมีการจัดการโดยกลุ่มชุมชนประกอบด้วย ประเภทแหล่งทางธรรมชาติ เช่น หมู่บ้านคีรีวง บ้านวังหอน เป็นต้น ประเภทศาสนสถาน เช่น วัดธาตุน้อย วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) เป็นต้น ประเภทวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น เมืองปากพนัง หมู่บ้านคีรีวง เป็นต้น ประเภทสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ เช่น ศูนย์แพทย์ไทยวัดศาลาามีชัย เป็นต้น

ทรัพยากรธรรมชาติในกรณีที่เป็นแหล่งธรรมชาติและทรัพยากรที่สร้างขึ้น ยังไม่ค่อยมีกิจกรรมการสร้างควมตระหนักของคนในชุมชนให้มีจิตสำนึกรักและหวงแหนในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไรก็ตามแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีการค้นหาประวัติความเป็นมาเพื่อสร้างเป็นเรื่องราวที่ชวนให้นักท่องเที่ยวติดตามและมาเยี่ยมชม และมีการอบรมผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาความสามารถใน

การถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าว โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานภาครัฐตามบทบาทและภารกิจของหน่วยงาน เช่น หน่วยงานด้านเกษตรก็จะเข้าไปหนุนเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น บ้านวังหอน เป็นต้น หน่วยงานที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมก็เข้าไปส่งเสริมวัดต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น วัดธาตุน้อย วัดเจดีย์ (ไอโซ) เป็นต้น ในขณะที่สถาบันการศึกษาทั้งที่เป็นภาครัฐและภาคเอกชนช่วยสนับสนุนในเรื่องการจัดการและการสื่อสารประชาสัมพันธ์

ระดับชุมชน มีการเชื่อมโยงเครือข่ายโดยยึดโยงตามเส้นทางการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงได้ตามเส้นทางการท่องเที่ยวที่เครือข่ายได้ร่วมกันออกแบบ และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายตามกิจกรรมการท่องเที่ยวตามประเภทของกิจกรรมที่เป็นความประสงค์ของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีการเชื่อมเครือข่ายโดยการให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวและมีการส่งต่อนักท่องเที่ยวกันในเครือข่าย อย่างไรก็ตามการส่งต่อนักท่องเที่ยวในระดับชุมชนยังไม่มีระบบการจัดการผลประโยชน์ที่ชัดเจน เพราะยังเป็นการส่งต่อนักท่องเที่ยวเพื่อช่วยเหลือกันตามหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ระดับสถานประกอบการ มีแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย ประเภทแหล่งทางธรรมชาติ เช่น ชายหาดขนอม เป็นต้น ประเภทศาสนสถาน เช่น ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานโปราโน เป็นต้น ประเภทแหล่งศิลปวัฒนธรรม เช่น เครื่องดนตรี เป็นต้น ประเภทวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น ไร่สุขเกษม บ้านไร่ชายเขา ฟาร์มสเตย์ เป็นต้น ประเภทแหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ เช่น หนัาไพรวัลย์ เรือนผักกูด คร้ามลราช เป็นต้น ประเภทสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพเชิงสัมผัสธรรมชาติ เช่น ต้นธารรีสอร์ท สวคนธ์สปา อ่าวรีสอร์ทแอนด์สปา เป็นต้น

ทรัพยากรท่องเที่ยวในระดับสถานประกอบการส่วนมากจะเป็นทรัพยากรที่สร้างขึ้น หรือดัดแปลงธรรมชาติที่มีอยู่เดิมเพื่อใช้ประโยชน์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว เจ้าของกิจการที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะมีความตระหนักและมีจิตสำนึกรักและหวงแหนในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติ และมีการอบรมผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการทรัพยากรดังกล่าว

ระดับสถานประกอบการ มีเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวขนอม ซึ่งมีการเชื่อมเครือข่ายโดยการส่งต่อลูกค้าทั้งในระดับสถานประกอบการกันเองและเชื่อมกับระดับชุมชน อีกทั้งยังมีการพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวในกลุ่มสมาชิกของสมาคมและมีการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของสมาคมประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากทางราชการจึงง่ายต่อการขอของบประมาณสนับสนุน อย่างไรก็ตามหากมองในระดับสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชก็ยังมีปัญหาเรื่องมีความเห็นด้านการท่องเที่ยวที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้บริหารรุ่นใหม่กับรุ่นเก่า จึงทำให้เกิดความไม่ลงตัวกันบ้าง

ระดับหน่วยงานภาครัฐ มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในประเภทแหล่งธรรมชาติ เช่น เขาขุนยี่ อ่างเก็บน้ำกะทูน วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นต้น ประเภทศาสนสถาน เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เป็นต้น ประเภทสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ เช่น คลินิกการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลท่าศาลา เป็นต้น

ทรัพยากรธรรมชาติในกรณีที่เป็นแหล่งธรรมชาติและทรัพยากรที่สร้างขึ้น มีการสร้างความตระหนักของคนในชุมชนให้มีจิตสำนึกรักและหวงแหนในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีการค้นหาประวัติความเป็นมาเพื่อสร้างเป็นเรื่องราวที่ชวนให้นักท่องเที่ยวติดตามและมาเยี่ยมชม และมีการอบรมผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าว

ระดับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐจะสร้างเครือข่ายกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มชุมชน และสถานประกอบการตามบทบาทและภารกิจของหน่วยงาน เช่น หน่วยงานเกษตรก็จะเข้าไปสนับสนุนกลุ่มชุมชนทางการเกษตร วัฒนธรรมจังหวัดก็จะเข้าไปสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มทางด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

ด้านกลไกการดำเนินงานของเครือข่ายทั้ง 3 ระดับ พบว่า เครือข่าย ในระดับจังหวัดที่มี ทกจ.นศ. เป็นผู้ประสานยังไม่มีคณะกรรมการดำเนินการ ดังนั้น การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในภาพรวมของเครือข่ายระดับ จังหวัดยังไม่มี มีแต่แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดในเชิงนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของ ภาครัฐและเอกชน แผนยุทธศาสตร์ของสมาคมต่าง ๆ เช่น สมาคมท่องเที่ยวชนอม สมาคมท่องเที่ยวชุมชน นครศรีธรรมราช สมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งภารกิจดังกล่าว เป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของ ทกจ.นศ. อย่างไรก็ตามกระบวนการทำแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน ขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สมาคมท่องเที่ยวชนอม สามารถทำยุทธศาสตร์ และแผนงาน/โครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าอีก 2 สมาคม เพราะปัจจัยเรื่องงบประมาณ กล่าวคือ สมาคมท่องเที่ยวชนอม มีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นภาคธุรกิจ จึงสามารถจัดกิจกรรมหาทุนได้ง่ายกว่าอีก 2 สมาคม ที่มีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชุมชนซึ่งถ้าภาครัฐให้การสนับสนุนก็จะสามารถจัดประชุมได้บ้าง แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้นำของหน่วยงานภาครัฐ

1.1.2 การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) เป็นการ จัดบริการต่าง ๆ แก่ผู้มาเยือนรวมทั้งการเชื่อมโยง เพื่อสร้างความพึงพอใจ นำไปสู่การมาเที่ยวซ้ำและบอกต่อ การจัดการบริการขึ้นอยู่กับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 6 ประเภท ได้แก่ (1) แหล่งทางธรรมชาติ (2) ศาสนสถาน (3) แหล่งศิลปวัฒนธรรม (4) วิถีชีวิตของคนในชุมชน (5) แหล่ง จำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ และ (6) สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับ ชุมชน ระดับสถานประกอบการ และระดับหน่วยงานรัฐ ดังนี้

1) ระดับกลุ่มชุมชน เช่น สมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นต้น

2) ระดับสถานประกอบการ เช่น สมาคมท่องเที่ยวชนอม เป็นต้น

3) ระดับหน่วยงานรัฐ เช่น วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เขาคูญี่ เป็นต้น

ตัวอย่างการบริการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีแผนการบริการ ท่องเที่ยวตามผลการวิจัยของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ได้สนับสนุนให้สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินโครงการ ชื่อโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแหล่งมรดกโลกและแหล่งที่มีคุณค่า ความโดดเด่นในระดับสากลอย่างยั่งยืน: แผนการอนุรักษ์และคุ้มครองแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องใช้ประกอบการขอขึ้นทะเบียนแหล่งเป็นมรดก โลก ซึ่งได้กำหนดกรอบแผนงาน 5 ด้าน ตามแนวคิดของการพัฒนายั่งยืน ดังนี้

1) แผนงานด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นการดูแลสิ่งแวดล้อมที่อยู่โดยรอบ แหล่งมรดกโดยเน้นการแก้ปัญหาทางกายภาพที่แหล่งมรดกต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบัน มีประเด็นที่ต้อง ดำเนินการ คือ (1) การจัดระเบียบร้านค้าและผู้ค้าเร่ (2) การจัดระเบียบป้ายแนะนำและป้ายโฆษณา (3) การ ป้องกันน้ำท่วมขัง (4) ความสะอาดภายในวัด (5) ความปลอดภัยภายในวัด (6) ระบบสาธารณูปโภค (7) ที่จอดรถ การจราจร และระบบขนส่งสาธารณะ (8) การบูรณะวัด (9) ขยะ (10) การป้องกันการเพิ่มของจำนวน ประชากรนกพิราบ จนเกิดผลกระทบในด้านความสะอาด และทัศนียภาพ (11) ผังพื้นที่หรือผังเมือง และ (12) ภูมิทัศน์

2) แผนงานด้านสังคมเน้นเรื่องการสร้างความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของแหล่งมรดก และการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีปฏิบัติ มีประเด็นที่ต้องดำเนินการ การสร้างความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของแหล่งมรดกโลก

3) แผนงานด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว มีประเด็นที่ต้องดำเนิน (1) การจัดการภายในวัด (2) การพัฒนาการท่องเที่ยว และการเสริมสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในภาพรวม (3) การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมในแต่ละช่วงเวลา และ (4) การดำเนินการเพื่อให้รายได้ส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวย้อนกลับไปสู่กระบวนการในการอนุรักษ์

4) แผนงานด้านการมีส่วนร่วม เป็นการพยายามส่งเสริมกระบวนการธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยเน้นความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมจากประชาชน มีประเด็นที่ต้องดำเนินการ คือ (1) การมีส่วนร่วมจากประชาชน และ (2) กฎหมาย

5) แผนงานด้านการสืบสานวัฒนธรรมและประเพณี เป็นแผนที่เน้นในเรื่องของการรักษาความแท้และดั้งเดิมตลอดจนบูรณาภาพของแหล่งมรดก รวมทั้งการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีโดยมีประเด็นที่ต้องดำเนินการ คือ การคงความเดิมแท้และความดั้งเดิมของแหล่งมรดก ตลอดจนการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับองค์พระบรมธาตุ

ตัวอย่างการบริการการท่องเที่ยวของเขาศูนย์ ประกอบด้วยการบริการและการเชื่อมโยงด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดเงื่อนไขการเข้าใช้บริการแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดเงื่อนไขพิเศษในช่วงเทศกาล การกำหนดการคมนาคมและการขนส่ง การกำหนดจุดตั้งป้ายแนะนำทางจากทางเข้าหลัก และจุดต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดระยะเวลาให้บริการน้ำประปา ไฟฟ้า และความบันเทิง การกำหนดโซนนิ่งที่จำเป็นพร้อมมีป้ายให้คำแนะนำหรือชี้แจง พร้อมบทลงโทษกรณีฝ่าฝืน เป็นต้น

1) กำหนดเงื่อนไขการเข้าใช้บริการแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ (1) กำหนดการเก็บค่าธรรมเนียม (2) กำหนดจุดจัดเก็บค่าธรรมเนียม (3) กำหนดระยะเวลาที่ให้บริการ และ (4) จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ค้างคืน และไปกลับ

2) กำหนดเงื่อนไขพิเศษในช่วงเทศกาล ได้แก่ ปีใหม่ สงกรานต์ และเทศกาลเดือนสิบ เป็นต้น

3) กำหนดการคมนาคมและการขนส่ง และการเดินทางระหว่างกิจกรรมท่องเที่ยว

4) กำหนดจุดตั้งป้ายแนะนำทางจากทางเข้าหลัก และจุดต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว

5) กำหนดระยะเวลาให้บริการน้ำประปา ไฟฟ้า และความบันเทิง

6) กำหนดเขตโซนนิ่งที่จำเป็น พร้อมมีป้ายให้คำแนะนำหรือชี้แจง พร้อมบทลงโทษกรณีฝ่าฝืน

7) กำหนดจุดให้บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความตระหนักและให้ความรู้ในการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) มีเจ้าหน้าที่ให้บริการตอบข้อซักถาม ณ ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว (2) มีเอกสารแผ่นพับ ณ ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว (3) กำหนดจุดติดตั้งป้าย QR Code เพื่อการเชื่อมโยงไปอ่านข้อมูลเพิ่มเติมที่ Web Site (4) กำหนดจุดติดตั้งป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ พร้อมเส้นทางการเดินทางและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และ (5) กำหนดเบอร์โทรศัพท์ เพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสาร และเป็นศูนย์กลางในการตอบข้อซักถามและแจ้งเหตุด่วน

8) การจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว ควรสร้างความตระหนักให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการช่วยกันรักษาความสะอาด ดังนี้ (1) กำหนดจุดวางถังขยะที่มีป้ายแนะนำการคัดแยกขยะตามถังขยะให้ทั่วถึง (2) ขอความร่วมมือผู้ขายในการลดการใช้ถุงพลาสติกและโฟม

ให้ใช้วัสดุที่ย่อยสลายง่าย (3) แปรขยะเป็นรายได้ของโครงการ เช่น ขวดพลาสติก เป็นต้น และ (4) กำหนดช่วงเวลาในการจัดเก็บขยะ และทำความสะอาดถังขยะ

9) กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว และโปรแกรมการท่องเที่ยว

10) กำหนดรูปแบบการจัดบริการตามกิจกรรมการท่องเที่ยวและโปรแกรมการท่องเที่ยว

1.1.3 ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) เป็นการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวและสถานประกอบการที่เข้ามาให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวตามนโยบายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา “การท่องเที่ยวไทยปลอดภัยทุกที่” ประกอบด้วย

1) กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ (1) กำหนดผู้รับผิดชอบที่อยู่เวร ยาม ประจำศูนย์รักษาความปลอดภัย พร้อมระยะเวลาที่อยู่ประจำ (2) จัดทำป้ายแนะนำเบอร์โทรศัพท์เพื่อการแจ้งเหตุด่วนเหตุร้าย กรณีไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ และ (3) เจ้าหน้าที่บันทึกการแจ้งเหตุเพื่อใช้ในการดูแลดำเนินการ วางแผนหาแนวทางป้องกันและแก้ไขให้เกิดเหตุน้อยที่สุด

2) การให้ความรู้เรื่องการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ ได้แก่ (1) จัดทำเอกสารคู่มือความปลอดภัยในการท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ และ (2) จัดอบรมให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยในกิจกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ แก่นักนำทาง ทัวร์นำเที่ยว และสถานประกอบการ

1.1.4 การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นการกำหนดรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยวที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งต้องผสมผสานกันระหว่างเครื่องมือการส่งเสริมการตลาดแบบดั้งเดิม (Offline Marketing Tools) และแบบออนไลน์ (Online Marketing Tools) และ (2) การจัดการการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ครอบคลุมและทันสมัย เมื่อนำทั้ง 2 องค์ประกอบมาจัดลำดับตามวงจรการดำเนินการ สรุปได้เป็นแนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “POPULAR” Model ที่มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวางแผน (Planning) (2) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) (3) การประกาศให้รับรู้ (Publishing) (4) การสร้างความเข้าใจ (Understanding) (5) ลักษณะเฉพาะ (Lineament) (6) การสร้างความประทับใจ (Appreciation) และ (7) การรักษาลูกค้า (Retention) เป็นการกำหนดรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยวที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งในระดับกลุ่มชุมชนและระดับสถานประกอบการ มีการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบโดยมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน เช่น

1) ใช้การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ Social Commerce ซึ่งเป็นการนำสื่อสังคมออนไลน์มาสร้างให้เกิดการรับรู้และดึงดูดให้อยากมาท่องเที่ยว ดังนี้

1. Facebook, Fan Page เพื่อการกระจายข่าวและติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

2. Blog สร้างเพื่อเป็นการแนะนำโปรแกรมท่องเที่ยวโดยผู้ที่เคยมาเที่ยว

3. YouTube สร้างวิดีโอแล้วโหลดไปเก็บใน YouTube เพื่อนำไปกระจายผ่าน Facebook, Blog, e-mail

2) ใช้ Web Site ในการนำเสนอข้อมูลและภาพถ่ายการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไม่บ่อยนัก

3) ใช้การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านแผ่นพับและการลงในวารสารหรือหนังสือท่องเที่ยว และระบุงการดูข้อมูลเพิ่มเติมไปยัง Facebook, Fan Page และ Web Site

4) การให้ส่วนแบ่งบริษัททัวร์นำเที่ยว เพื่อให้เกิดพันธมิตรในการดิ่งนักท่องเที่ยวนำเที่ยว

5) จัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวที่มีการร้อยเรียงเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมในพื้นที่ใกล้เคียง และกิจกรรมระหว่างจังหวัด เพื่อการสร้างการเชื่อมโยงให้เกิดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และเป็นการเพิ่มความน่าสนใจ

1.1.5 การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีความก้าวหน้า รองรับอุปสงค์การท่องเที่ยว (Demand) และอุปทานการท่องเที่ยว (Supply) ได้อย่างสมดุล เหมาะสมและยั่งยืน (รูปที่ 4.4)

รูปที่ 4.4 การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

จากรูปอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนกลาง หรือการตลาดและการเดินทาง (Marketing and Transportations) เป็นภาพแสดงศูนย์กลางการเชื่อมโยงระหว่างส่วนต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่รองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ซึ่งด้านอุปสงค์การท่องเที่ยว ด้านอุปทานการท่องเที่ยว และด้านการสนับสนุนผ่านการเชื่อมโยงเครือข่าย ต้องใช้รูปแบบการตลาดและการเดินทางเป็นตัวประสานกลาง ได้แก่ (1) การเดินทาง (เครื่องบิน รถไฟ รถยนต์ส่วนบุคคลโดยสารประจำทาง เรือสำเภา) (2) การทำ Social Commerce (3) Web Portal/ Web Site (4) การประชาสัมพันธ์ แบบดั้งเดิม เช่น แผ่นพับ วารสารท่องเที่ยว และ (5) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยรูปแบบ POPULAR Model

ส่วนที่ 2 ด้านอุปสงค์การท่องเที่ยว แสดงถึง นักท่องเที่ยว ที่มีความต้องการการท่องเที่ยวและบริการ โดยจะใช้แนวคิดในการศึกษานักท่องเที่ยว ได้แก่ ลักษณะการท่องเที่ยวที่มีปัจจัยประกอบด้วย ข้อมูลนักท่องเที่ยวที่บ่งบอกภูมิหลังด้านประชากร ช่วงอายุ และฐานะทางการเงิน วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว รูปแบบการเดินทาง รูปแบบการท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่เหมาะแก่การท่องเที่ยว ระยะเวลาการท่องเที่ยว ลักษณะที่พักและแหล่งท่องเที่ยว ช่องทางการรับรู้ข้อมูลและอุปกรณ์ที่ใช้ในการรับรู้ เว็บไซต์ที่มีอยู่ และแรงจูงใจในการเดินทางซึ่งเป็นส่วนประสมทางการตลาด เช่น (1) โปรโมชั่น สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และ ขั้นตอนการใช้บริการและการซื้อบริการ (2) ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดใกล้เคียง (3) การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ (4) การรีวิวข้อมูลโดยดาราหรือคนที่มีชื่อเสียง และเชื่อถือได้ (5) คุณภาพและความชัดเจน น่าเชื่อถือของข้อมูลการท่องเที่ยวในสื่อต่าง ๆ และ (6) ทักษะและการให้บริการของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

ส่วนที่ 3 ด้านอุปทานการท่องเที่ยว (Supply) แสดงถึง องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว (2) ที่พัก (3) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว และ (4) ทักษะและการให้บริการของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยบุคลากรด้านการท่องเที่ยวควรมีทักษะที่จำเป็นอย่างน้อย 4 ทักษะ ได้แก่ (4.1) บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า (4.2) ภาษาอังกฤษในงานบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (4.3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และ (4.4) การเลือกใช้สมุนไพรเพื่อออกแบบการบริการ (5) โครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ระบบขนส่งระหว่างเมือง และระบบขนส่งภายในท้องถิ่น และ (6) หน่วยงานสนับสนุนการท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัด หน่วยงานส่งเสริม ร่วมมือ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวในจังหวัดและในพื้นที่ และหน่วยงานสนับสนุนความรู้ ข้อมูล และข่าวสาร

ส่วนที่ 4 ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ แบบภาคีเครือข่าย ใช้รูปแบบการจัดการความร่วมมือ 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการดำเนินงาน (2) รูปแบบความร่วมมือ (3) รูปแบบการจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน และ (4) รูปแบบการสื่อสารและการตลาด โดยมีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม (Circle) โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ เป็นการใช้องค์การปฏิบัติการเชิงกิจกรรม หรือ

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้หลักของการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนดความเป็นภาคีเครือข่าย

ส่วนที่ 5 ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) เป็นส่วนที่ส่งผลกระทบกับทุกด้านเมื่อมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงในด้านสิ่งแวดล้อม แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) ด้านสิ่งแวดล้อมภายในจังหวัด ได้แก่ สภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ภูมิประเทศ และภูมิอากาศ และ (2) ด้านสิ่งแวดล้อมภายนอกจังหวัด ซึ่งเป็นปัจจัยที่สร้างให้เกิดการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้งนี้จะต้องตระหนักถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ (1) การร้อยเรียงข้อมูล เส้นทางท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจ และกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดใกล้เคียงที่เชื่อมโยงกับจังหวัดนครศรีธรรมราช (2) การเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราชกับจังหวัดใกล้เคียง (3) การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และ (4) กลยุทธ์เชิงนโยบายด้านความร่วมมือระหว่างจังหวัดนครศรีธรรมราชกับจังหวัดในกลุ่มภาคใต้ตอนบน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

จากข้อมูลทั้ง 5 ส่วน อธิบายการเชื่อมโยงที่แสดงถึงความสัมพันธ์ 4 เส้นความสัมพันธ์ ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่าง ความต้องการ และการตอบสนอง ที่มีการตลาดและการเดินทางเป็นศูนย์กลาง แสดงถึง ความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นการกำหนดให้ทราบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการอย่างไร และองค์ประกอบทางด้านการท่องเที่ยวจะต้องปรับตัวตอบสนองอย่างไร หรือหากมีแหล่งท่องเที่ยวจะมีการสร้างการรับรู้อย่างไรให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยว รวมทั้งสามารถคัดเลือกนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมมาท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดทางด้านการตลาดและการเดินทางมากำหนด

2) ความสัมพันธ์ระหว่าง ความต้องการ กับ การเชื่อมโยงเครือข่าย แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งต้องมีการประสานการทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดย หน่วยงานภาครัฐ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงสร้างแรงจูงใจการท่องเที่ยว เช่น วีซ่าเข้าออกประเทศ หรือการทำประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบถึงภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว ส่วนภาคเอกชนเองก็มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่คล้ายกัน คือ การสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว เช่น การทำตลาดการท่องเที่ยว รวมถึงให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ส่วนชุมชนการท่องเที่ยวจะเป็นเจ้าบ้านในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งยังแสดงถึงมาตรฐานทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่นในเดินทางมาท่องเที่ยว โดยมีความต้องการต่าง ๆ เช่น การส่งต่อมายังการเชื่อมโยงเครือข่าย และการเชื่อมโยงเครือข่ายส่งต่อบริการหรือตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวผ่านการตลาดและการเดินทาง เป็นต้น

3) ความสัมพันธ์ระหว่าง การตอบสนอง กับ การเชื่อมโยงเครือข่าย แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ที่มีการเชื่อมโยงเครือข่าย กับองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสนับสนุนทั้งด้านการตลาด การเงิน ภาวะเปียบต่าง ๆ มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้องค์ประกอบทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สามารถดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์ รวมทั้งช่วยให้องค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

4) ความสัมพันธ์ระหว่าง ความต้องการ การตอบสนอง และสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกจังหวัด แสดงให้เห็นถึง ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบทำให้ความต้องการของ

นักท่องเที่ยวเปลี่ยนไป การตอบสนองควรปรับปรุงอย่างไรให้ยังคงตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ รวมถึงเกิดการขยายตัวของกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยใช้เทคโนโลยีและการเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงาน

จากภาพรวม จะพบว่าทั้ง 5 ส่วน และ 4 เส้นความสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กัน เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สมบูรณ์ สามารถสรุปแนวทางการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน โดยที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางและเป็นต้นแบบ ได้ดังนี้

1) ร้อยเรียงข้อมูล เส้นทางการท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจ และกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดใกล้เคียงที่เชื่อมโยงกับจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมกับของจังหวัดนครศรีธรรมราช และจัดทำ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยใช้ POPULAR Model ที่มี 7 ขั้นตอน

2) เชื่อมต่อการเดินทางระหว่างเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราชกับจังหวัดใกล้เคียง เพื่อความสะดวกในการเดินทางไปท่องเที่ยวระหว่างกัน

3) ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทุกภาคส่วน โดยใช้การจัดการเชื่อมโยงเครือข่ายแบบภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ในทุกเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูล นักท่องเที่ยว บุคลากรและการอบรมทักษะบุคลากร และ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น

4) สร้างกลยุทธ์เชิงนโยบายด้านความร่วมมือระหว่างจังหวัดนครศรีธรรมราชกับ จังหวัดในกลุ่มภาคใต้ตอนบน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อผลักดันให้เกิดการทำงานร่วมกัน และสามารถส่งเสริมการทำงานซึ่งกันและกันได้

สรุปได้ว่า ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับการสนับสนุนจากทางหน่วยงานภาครัฐเพื่อผลักดันให้เกิดความร่วมมือของเครือข่ายและให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง มีการรวมตัวเป็นภาคีเครือข่ายแบบหลวม ๆ ความร่วมมือที่ปรากฏเห็นเด่นชัด คือ การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงาน เช่น การพัฒนาบุคลากร และการสื่อสารการตลาด เป็นต้น โดย ทกจ.นศ. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ประสานให้เกิดภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการประชาสัมพันธ์ให้แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดสมัครเข้าร่วมเป็นเครือข่ายด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ โดยแบ่งสมาชิกเครือข่ายออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) แหล่งท่องเที่ยวที่พัฒนาแล้ว (2) กำลังพัฒนา และ (3) อยากจะพัฒนาด้วย ส่วนการระดมทรัพยากรด้านการจัดการให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมโดยสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภาคธุรกิจโรงแรมต้องแนะนำนักท่องเที่ยวให้ไปท่องเที่ยวตามกลุ่มชุมชนที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งการเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากรประกอบด้วย การระดมบุคลากร อุปกรณ์ เงิน และการจัดการ เช่น การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การส่งเสริมเรื่องงบประมาณหรืออุปกรณ์ที่เกินกำลังของหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ และการจัดให้มีการประชุมเพื่อทราบความเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่ม และช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น

“เพราะมันไม่มีงบประมาณ ให้ผมจัดประชุมที่ผมจะเอาเงินจากไหนมา จัดประชุมที่ 2-3 ร้อยคน ผมเอาเงินจากไหนมาเชิญ ไข่มะ... มันต้องอาศัยอิงของรัฐ” (C01)

“มี คือ การไปดูงาน มีการนำไปดูงานทุกปี ท่องเที่ยวชุมชนนำไปทัศนศึกษาแต่ละแหล่ง นี่คืองบของ ทกจ.นศ. ตอนนี้อบรมไกด์อาสาสมัครไป 2 รุ่น แล้วก็ให้เทศบาลไปทำอีก 2 รุ่น (ไกด์ 2 รุ่นนี้ทั่วไป) เป็นไกด์อาสาสมัคร เปิด Open” (G01)

“ได้มาด้วยความสมัครใจ แยกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) การท่องเที่ยวที่พัฒนาแล้ว (กำลังขับเคลื่อนอยู่) 2) กำลังพัฒนาที่จะเข้าสู่ระบบดังกล่าว และ 3) กูอยากเป็นกัน เพิ่งตั้งท้องยังไม่เกิด กูก็เกิดกันนี่” (N04)

“ต้องยอมรับว่านักท่องเที่ยวไปพักตามกลุ่มชุมชนมีอัตราส่วนน้อยมากประมาณร้อยละ 10 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด ดังนั้นทางโรงแรมจะต้องมีกลยุทธ์ในการแนะนำนักท่องเที่ยวให้ไปเที่ยวตามกลุ่มชุมชนตามเส้นทางที่ได้ร่วมกันออกแบบ...กล่าวคือต้องมีการส่งต่อลูกค้าในเครือข่าย” (P04)

“ส่วนมากจะของ อบต. ด้วยครับที่เราใช้ แต่ที่เน้นที่สุดก็ คือ อบรมอยู่เรื่อยก็เรื่องอาหารครับ” (C03)

“ถ้ามีงานอะไรก็ให้เขาประชาสัมพันธ์ได้เลย เพราะว่าช่วงนี้การประชาสัมพันธ์นั้นมันมีหลายช่องทางมีแต่วิทยุอย่างเดียวต้องปรับ ช่วงนี้มันมีเฟสบุ๊ค ย้อนหลังได้ปรับหมด แม้แต่ทีวี ๗ ก็ยังย้อนหลังได้ปัจจุบัน” (M01)

“การประชาสัมพันธ์ เพราะฉะนั้นสื่อทุกสื่อ เอเยนต์ทุกเอเยนต์ เราขายวัฒนธรรม แต่วัฒนธรรมต้องตรงกับไลฟ์สไตล์ของกลุ่ม” (G02)

1.2 รูปแบบภาคีเครือข่ายที่เหมาะสมกับจังหวัดนครศรีธรรมราช ในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1.2.1 การเข้าเป็นสมาชิกภาคีเครือข่าย ข้อมูลจากข้อมูลการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายจะมีรูปแบบแตกต่างจากรูปแบบการจัดการภาครัฐและภาคธุรกิจด้วยเหตุผลอย่างน้อย 2 ประการ คือ (1) ไม่มีอำนาจในการสั่งการแต่เป็นการประสานความร่วมมือเพื่อประโยชน์ซึ่งกันและกันและประโยชน์ต่อส่วนรวม และ (2) ไม่มีอำนาจตามสายงานบังคับบัญชาเหมือนในระบบราชการและระบบธุรกิจ

“ในเครือข่ายเรา ในองค์กรเรามันต้องไว้วางใจกัน เอ่อ สำคัญก็ คือ ว่าต้องไว้วางใจกันเหมือนไว้วางใจต่อผู้นำ ไว้วางใจในวิธีการ” (C03)

“ผมว่าตัวนี้ตัวเครือข่ายเขามองอะไรเป็นแง่บวกหมดกับภาครัฐ เขาถือว่าตอนนี้เขาได้ คือ เขาไม่ได้เสียอะไรกับภาครัฐ เขามีแต่ได้กับได้ เขายินดีที่รัฐจะเข้าไปทำอะไรกับเขาได้” (N04)

“เอ่อ ถ้าเค้าว่าเค้าดูแลเราไม่ได้ก็ไม่ใช่ไร ไม่ว่ากัน เค้าให้กะเอาไม่ให้กะไม่เอา เราพึ่งตัวเองได้แหละ เป้าหมายทุกหน่วยงานที่ว่าทุกหน่วยงานนี้เราให้เป็นพี่เลี้ยงเรา” (C03)

ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเครือข่าย ควรมีรูปแบบทางด้านโครงสร้างความสัมพันธ์เป็นแนวนอน กล่าวคือ แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งที่เป็นเครือข่ายต่างก็มีรูปแบบการจัดการเป็นของตนเองที่มาเชื่อมความสัมพันธ์ในแนวนอนกับสมาชิกเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีศูนย์กลางความเชื่อมโยงซึ่งอาจเป็นองค์กรภาครัฐ เอกชน หรือกลุ่มชุมชนที่ได้รับความเชื่อถือเป็นแกนกลาง สำหรับจังหวัดนครศรีธรรมราช ทกจ.นศ. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงและกำลังขับเคลื่อนเครือข่ายอยู่ในปัจจุบัน ควรทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

“ส่วนใหญ่เป็นการประสานโดยขอความร่วมมือ ไม่ได้เป็น Command แต่เป็นแนวนอนนะ การเป็นเครือข่ายจะมาก็ได้ไม่มาก็ได้ เราไม่ได้บังคับอะไรแต่มันจะเป็นแค่ขอความร่วมมือเท่า...ไม่สร้างกรอบให้กับตัวเอง ผมถือว่าการทำไต่ตัวนี้ต้องสมัครใจ มาจากใจก่อน ถ้าไม่มาจากใจจบไม่ต้องไปหลงมัน ส่วนการใช้อำนาจในแนวตั้งจะมีแค่นโยบายเท่านั้น” (G01)

“ขึ้นอยู่กับความร่วมมือ โจทย์ว่าถ้าอยากจะเคลื่อนตัวได้เร็ว ผมบอกเลยว่าต้องใช้คำว่ารักและสามัคคี ถ้าเห็นเป้าเดียวกันเมื่อไหร่ ความรักเกิดง่าย ถ้าเห็นเป้าเป็นหลาย ๆ เป้า คนละจุด ความรักไม่เกิด ความสามัคคีไม่มี เปลี่ยนเมืองไม่ได้ ตรงนี้ คือ รูปแบบ” (P01)

1.2.2 กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีสอดคล้องกับการทบทวนเอกสารและวรรณกรรม ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการ

ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication) ซึ่งแต่ละปัจจัย มีกลไกการดำเนินงาน ดังนี้

1) ความไว้วางใจ (Trust) ลักษณะของผู้นำที่สำคัญจะต้องได้รับความไว้วางใจ มีความสามารถหรือมีศักยภาพ ไม่ใช่มีเงินอย่างเดียว ไม่ทำเพื่อตัวเองหรือเพื่อกรรมการแต่ต้องทำเพื่อพื้นที่ ต้องกล้าที่จะยืนหยัดเพื่อพิสูจน์ผลงานที่ทำเพื่อเป้าหมาย การเป็นผู้นำที่ให้โอกาสแกนนำของแต่ละกลุ่มในเครือข่ายได้แสดงศักยภาพด้วยตัวเอง ไม่ก้าวก่ายงานของกลุ่มเครือข่ายสมาชิกและต้องรู้ว่าอะไรเป็นหลัก อะไรเป็นรอง ผู้นำที่กล้าคิดกิจกรรมในระดับประเทศให้เป็นที่รู้จัก อีกทั้งการดำเนินงานทุกด้านต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้

สรุปได้ว่า การสร้างความไว้วางใจกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความสำคัญมากในการที่จะทำให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของเครือข่าย ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีความไว้วางใจในการสร้างความไว้วางใจ เครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะขจัดปัญหาความไม่ไว้วางใจกันของสมาชิกเครือข่าย คือ เวทีประชาเข้าใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันให้ระเบิดจากข้างใน ที่ให้ภาคีเครือข่ายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเริ่มตั้งแต่การร่วมกันฝันถึงภาพที่สมาชิกอยากเห็น (คิดบวก) และช่วยกันคิดกิจกรรม และกฎระเบียบต่าง ๆ ที่จะทำให้ฝันสำเร็จ หากมีหลายกิจกรรมก็ต้องใช้ตารางวิเคราะห์ทางเลือกแทนการโหวตเพื่อจัดลำดับความสำคัญที่จะต้องปฏิบัติก่อนหลัง ร่วมกันรับผลประโยชน์ และมีการประเมินทุกขั้นตอน

2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) ประกอบด้วย การระดมบุคลากร อุปกรณ์ งบประมาณ และการจัดการ เช่น การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การส่งเสริมเรื่องงบประมาณหรืออุปกรณ์ที่เกินกำลังของหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น การระดมทรัพยากรด้านการจัดการให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมโดยสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในส่วนภาคธุรกิจโรงแรมต้องแนะนำนักท่องเที่ยวให้ไปท่องเที่ยวตามกลุ่มชุมชนที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยว และการจัดให้มีการประชุมเพื่อทราบความเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่มและช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ จุดเด่นของการระดมทรัพยากรการท่องเที่ยวของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ทกจ.นศ. ซึ่งทำหน้าที่ประสานความเชื่อมโยงเครือข่ายจากทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม

3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชที่อยู่บนพื้นฐานการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ร่วมกัน ควรเป็นการจัดการผลประโยชน์ร่วมกันทั้งทางด้านตัวเงิน วัตถุ และจิตใจโดยไม่เน้นกำไรสูงสุดที่เป็นตัวเงินเป็นสำคัญ แต่ควรเน้นผลประโยชน์ในรูปของการมีรายได้ที่ทั่วถึงของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องมีระเบียบในการปฏิบัติที่ชัดเจนและร่วมกันกำหนดโดยสมาชิกเครือข่าย เมื่อมีผลประโยชน์เครือข่ายจะเกิด

4) การสื่อสารการตลาด (Communication) การสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช และการส่งเสริมการตลาด ควรเกิดจากการกระทำด้วยความตั้งใจ โดยใช้สัญลักษณ์เป็นเครื่องกระตุ้นให้มีการโต้ตอบความหมายกัน การประสานกิจกรรมของทุกฝ่ายที่อยู่ในภาคีเครือข่ายจนเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกัน

การสื่อสารทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ และทีวี เป็นต้น รวมทั้งการสื่อสารแบบดั้งเดิม เช่น การขึ้นป้ายตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวระดับกลุ่มชุมชน และสถานประกอบการที่เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ประสบความสำเร็จ

การขับเคลื่อนให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นที่ยอมรับหรือเป็นจังหวัดเด่นนั้น ปัจจัยที่สำคัญ คือ การหาจุดเด่น แล้วยกระดับให้เป็นที่รู้จักของสังคม และการมีกิจกรรมขับเคลื่อน ไม่ใช่แค่การสื่อสารอย่างเดียว แต่ไม่มีการขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือที่ใช้สื่อเพื่อทำความเข้าใจ คือ เวทีประชุมและต้องมีการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอตามหลักการ “คุยกันมากปัญหาน้อย คุยกันน้อยปัญหามาก”

ส่วนรูปแบบทางด้านโครงสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเครือข่ายควรเป็นแนวนอน กล่าวคือ แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งที่เป็นเครือข่ายต่างก็มีรูปแบบการจัดการเป็นของตนเองที่มาเชื่อมความสัมพันธ์ในแนวนอนกับสมาชิกเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีศูนย์กลางความเชื่อมโยงซึ่งอาจเป็นหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือกลุ่มชุมชนที่ได้รับความเชื่อถือเป็นแกนกลาง สำหรับจังหวัดนครศรีธรรมราช ทกจ.นศ. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงและกำลังขับเคลื่อนเครือข่ายอยู่ในปัจจุบัน ควรทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1.2.3 ลำดับความเร่งด่วนของการดำเนินงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า ลำดับความเร่งด่วนของการดำเนินงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปข้อมูลได้ดังนี้ ควรมีประชุมเพื่อทำความเข้าใจเพื่อร่วมวางกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำดับความเร่งด่วนในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (1) เชิงพื้นที่ในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมรองรับการมาท่องเที่ยว (2) เชิงกิจกรรมในด้านการเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อจะประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ (3) เชิงการมีส่วนร่วมในพื้นที่ในด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและการสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมทุกขั้นตอน และ (4) เชิงการพัฒนาบุคลากรด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว การให้บริการ นักท่องเที่ยว การเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอต่อการให้บริการ ทั้งนี้เพื่อให้มีความพร้อมในด้านการให้บริการและการบริหารจัดการต่อไป

“ขาดความรู้ทุกเรื่องหลาย ๆ เรื่อง ถ้าประชุมจะรู้เลย ถ้าในที่ประชุมแต่ละเดือนนี้จะรู้เลยว้อ เรื่องนี้เรายังขาด หนึ่งเรื่องการขาดความรู้เรื่องกฎหมาย เพราะตอนนี้กฎหมายก็จำเป็นนะครับ” (C03)

“การประชาสัมพันธ์ เพราะฉะนั้นสื่อทุกสื่อ เอเยนต์ทุกเอเยนต์ เราขายวัฒนธรรม แต่วัฒนธรรมต้องตรงกับไลฟ์สไตล์ของกลุ่ม” (G02)

“น่าจะมีการพัฒนาคนก่อน เพราะคนนี่สำคัญ ต่อไปก็ขึ้นมาเป็นสถานที่ แล้วก็ค่อยหา กิจกรรม” (C08)

1.3 การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคีเครือข่ายและความยั่งยืน ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงปริมาณต่าง ๆ ในการให้บริการของลูกค้าและการใช้บริการระหว่างกัน (2) ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ชุมชนควรได้รับจากการร่วมกันพัฒนาของภาคีเครือข่าย และ (3) การประสานประโยชน์จากระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐที่ผลักดันให้การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความเข้มแข็ง โดดเด่น จนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของไทยด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกเหนือไปจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 การแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงปริมาณต่าง ๆ ในการให้บริการของลูกค้า และการใช้บริการระหว่างกัน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า ถ้าจะให้เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นรูปธรรมมากกว่านี้ ต้องมีการประชุมหมุนเวียนกันไปเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง มีการระดมทุนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่นอกจากการสนับสนุนจากภาครัฐแล้ว และควรได้รับการสนับสนุนจากสปอนเซอร์จากภาคธุรกิจ

การขับเคลื่อนให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นที่ยอมรับหรือเป็นจังหวัดเด่นนั้น ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ การหาจุดเด่น แล้วยกระดับให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำเร็จทั้งในระดับหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่แต่ละกลุ่ม และในระดับจังหวัด คือ การมีกิจกรรมขับเคลื่อน ไม่ใช่มีแต่การสื่อสารอย่างเดียว ตัวอย่างกิจกรรมที่เด่นของกลุ่มต่าง ๆ เช่น บ้านแหลมโฮมสเตย์ มีกิจกรรมสปาโคลน ซึ่งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งเดียวในโลก เป็นต้น

“คือ ตอนนี้เครือข่ายมันเริ่มเกิดขึ้นแล้ว ถ้าจะให้มันเกิดจะต้องหมุนเวียนตามพื้นที่อย่างน้อย 2 เดือนครั้ง ถ้ากลัวบ่อยเกินไป 3 เดือนครั้งก็ได้ เพื่อที่จะได้เห็นความคืบหน้าว่าชุมชนไหนมันมีอะไร มีประเด็นไหน หรือมีนโยบายรัฐอะไรกำลังลงมา แล้วเราจะดึงนโยบายรัฐนั้นไปพัฒนาชุมชนไหน” (A02)

“การระดมได้มาจากสปอนเซอร์...สปอนเซอร์ ก็จะมีเอ่อ...ที่ ศูนย์รณะคะ ก็จะเป็นบริษัทรถทัวร์ต่าง ๆ” (P02)

“การที่เราสื่อไปว่าจะให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แต่ไม่สามารถมีกิจกรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายได้ ก็เปล่าประโยชน์ ผมยกตัวอย่าง เช่น ในตัวจังหวัดนคร แทบจะไม่เห็นกิจกรรมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ...ที่เห็นอยู่บ้างก็มีโรงแรมแห่งหนึ่งบริการรับนักท่องเที่ยวไปตกบาตรตอนเช้า ซึ่งถ้ามีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพให้มากกว่านี้ ก็จะทำให้เป้าหมายสำเร็จได้” (P04)

“ขาดความรู้ทุกเรื่อง หลาย ๆ เรื่อง ถ้าประชุมจะรู้เลย ถ้าในที่ประชุมแต่ละเดือนนี้จะรู้เลยว่า ออ เรื่องนี้เรายังขาด หนึ่งเรื่องการขาดความรู้เรื่องกฎหมาย เพราะตอนนี้กฎหมายก็จำเป็นนะครับ” (C03)

1.3.2 ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ชุมชนควรได้รับการร่วมใจกันพัฒนาของภาคีเครือข่าย
ประกอบด้วย ผลประโยชน์ 2 ลักษณะ ดังนี้ (1) โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก และ (2) รายได้ของแรงงานในชุมชน

1) โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า หากพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบายที่เป็นหน่วยงานภาครัฐกับสมาชิกของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เป็นหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น พบว่า กลุ่มชุมชนต่าง ๆ ที่เป็นเครือข่ายต่างก็หวังในผลประโยชน์ที่จะได้จากหน่วยงานภาครัฐในแง่ของการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการไปแสดงสินค้า ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ในพื้นที่ การทำสื่อต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐที่เข้าไปหนุนเสริมในลักษณะต่าง ๆ ก็ได้บรรลุภารกิจตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน

“ถ้าเขาชัดเจน มันจะมีตัวพ่วงเข้ามา เช่น งบประมาณจะลงไปให้ คุณต้องชัดเจนก่อนนะ ผมยกตัวอย่างนะ เวลาเราไป Festival เหมือนไปเปิดตลาดตุ๋มบ๊ีบ ให้พวกนี้จะถูกไปเชิญไปฟรี มีค่าเบี้ยเลี้ยง มีให้ไปออกบูธไป เรารอการค้ารถให้กัน ออกค่าที่พักให้กัน แล้วเอาของไปขายอย่างเดียว นี่คือผลประโยชน์ที่เขาจะได้พอเข้ามาเป็นเครือข่ายกับจังหวัด” (N04)

“จะได้อะไรมากกว่านี้เยอะเลย เช่น ยกตัวอย่าง ขาดถนน รัฐจะสั่งให้ทันทีเลย ไปทำถนนให้เขา ระบบการสื่อสารเช่น WIFI ไม่มี ไม่มีอินเทอร์เน็ต ไม่มีคลื่น เขาจะมาสร้างให้ทันทีเลย นี่คือผลที่ได้จากรัฐ แต่ต้องเข้าสู่ระบบเครือข่ายก่อน และที่สำคัญกลุ่มต้องพร้อมด้วย” (N04)

“มี คือ การไปดูงาน มีการนำไปดูงานทุกปี ท้องที่เยาวชนคนนำไปทัศนศึกษาแต่ละแหล่ง นี่คือ งบของ ทกจ.นศ. เพราะเรามีหน้าที่ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาบุคลากร พัฒนาสถานที่ ที่เป็นหน้าที่ของ ทกจ.นศ..” (G01)

“เรื่องการประชาสัมพันธ์ หน่วยงานราชการรับมาช่วยทำให้” (C03)

“ส่วนมากจะของ อบต. ด้วยครับที่เราใช้ แต่ที่เน้นที่สุดก็ คือ อบรมอยู่เรื่อยก็เรื่องอาหารครับ” (C03)

สรุปได้ว่า ผลประโยชน์ร่วมกันของแต่ละกลุ่มสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เป็นหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น จะไม่เน้นกำไรสูงสุดที่เป็นตัวเงินเป็นสำคัญ แต่จะเน้นผลประโยชน์ในรูปของการมีรายได้ที่ทั่วถึงของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามผลประโยชน์ที่ได้อาจไม่อยู่ในรูปของตัวเงินแต่เป็นผลทางจิตใจ อุดมการณ์ และความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น

“ทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องได้ผลประโยชน์ทั่วถึงกัน ให้ได้เท่ากัน มันก็เลยอยู่ตัวว่าคนกวาดขยะมันจะต้องบอกว่ามันกะไม่มีหน้าที่แหล่งแต่ก็ คือ ว่าสิทธิเท่ากัน” (C03)

“เวลาเราส่งต่อลูกค้าก็ไม่มีคอมเม้นไม่มี ก็สบายใจ ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คือ นครจะเป็นอะไรที่เวลาเราตั้งราคาเป็นของเรื่องการเล่นราคามันต่ำมาก ก็เคยได้รับการบ่นจากนายกสมาคมัคคุเทศก์จังหวัดอื่นอะไรประมาณนี้ว่าไม่มีค่าน้ำชา ซึ่งถ้าจะให้มันก็ต้องตั้งราคาใหม่...แล้วการส่งต่อลูกค้าก็จะมากขึ้น” (P04)

ดังนั้น ควรดึงหน่วยงานภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาร่วมในภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับจังหวัดให้มากกว่านี้ โดยการประสานให้ได้มีการพูดคุยกันเพื่อกำหนดกฎ กติกาต่าง ๆ ของเครือข่าย แต่ต้องทำความเข้าใจกันในเรื่องผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มชุมชนกับภาคธุรกิจให้ชัดเจน เช่น เรื่องผลประโยชน์ให้ชัด โดยมีหน่วยงานซึ่งอาจเป็นสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานที่ปรึกษา เป็นต้น ส่วนการจัดการผลประโยชน์ด้านการเงินของสมาชิกจะขึ้นอยู่กับระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ชัดเจนที่สมาชิกตั้งไว้ตั้งแต่ตอนต้น ซึ่งสมาชิกได้เห็นพ้องต้องกัน ทำให้ไม่เกิดความแตกแยกหรือความบาดหมางในการจัดสรรผลประโยชน์

“สมาคมนี้ก็เป็นควรจะเป็นของชุมชนแหละ แต่ว่าควรจะมีหน่วยงานที่เลี้ยง อาจจะตั้งเป็นศูนย์บริหารจัดการก็ได้ครับอาจารย์ คือ สถาบันการศึกษาเข้ามาเป็นพี่เลี้ยง” (A02)

“แล้วเขาคงมองว่าภาคธุรกิจเนี่ยเอาเปรียบเขา ดังนั้นภาคธุรกิจก็ต้องอธิบายให้ชุมชนเข้าใจ เขาซื้อมาก็ต้องขายไปต้องมีกำไร แต่ว่าถ้าภาคธุรกิจไปกดชุมชนมากไป ชุมชนเขาก็ไม่เอาอยู่แล้วซึ่งมันเป็นเรื่องปกติใช้มั๊ยครับอาจารย์ แต่ผมมองอย่างจี้ว่า ทำยังไงให้ชุมชนกับผู้ประกอบการนี้ให้เกื้อกูลกัน” (A02)

“กฎ ระเบียบของที่นี่ สามพันนั้นใครอยู่ก็คนแบ่งเท่ากันหมด ไม่มีประธาน ไม่มีคนล้างถ้วย ไม่มีคนกวาดขยะ เท่ากันหมดครับ” (C03)

สรุปได้ว่า รูปแบบผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ผลประโยชน์ทั้งทางด้านตัวเงิน วัตถุ และจิตใจ โดยไม่เน้นกำไรสูงสุดที่เป็นตัวเงินเป็นสำคัญ แต่จะเน้นผลประโยชน์ในรูปของการมีรายได้ที่ทั่วถึงของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องมีระเบียบในการปฏิบัติที่ชัดเจนและร่วมกันกำหนดโดยสมาชิก

2) รายได้ของแรงงานในชุมชน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า รายได้ของแรงงานในชุมชนที่เป็นสมาชิกหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่นในระดับกลุ่มชุมชน จะเพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าหรือจากการจ้างแรงงาน ซึ่งอาจจะไม่เน้นกำไรสูงสุดที่เป็นตัวเงินเป็นสำคัญ แต่จะเน้นผลประโยชน์ในรูปแบบของการมีรายได้ที่ทั่วถึงของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามผลประโยชน์ที่ได้อาจไม่อยู่ในรูปของตัวเงิน แต่เป็นผลทางจิตใจ อุดมการณ์ และความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น

“ทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องได้ผลประโยชน์ทั่วถึงกัน ให้ได้เท่ากัน หน้าที่ใครใครทำกัน ที่นี้มันจะไปได้ด้วยอัตโนมัติ” (C03)

“เวลาเราส่งต่อลูกค้าก็ไม่มีคอมนะ ไม่มีก็สบายใจ ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” (P04)

“แต่ถ้าถ้าภาครัฐกิจไปกดชุมชนมากไป ชุมชนเขาก็ไม่เอาอยู่แล้ว แต่ผมมองอย่างนี้ว่า ทำยังไงให้ชุมชนกับผู้ประกอบการนี้ให้เกื้อกูลกัน” (P01)

1.3.3 การประสานประโยชน์จากระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐที่ผลักดันให้การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความเข้มแข็ง โดดเด่น จนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของไทยทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกเหนือไปจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า การที่จะผลักดันให้การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีความเข้มแข็ง โดดเด่น จนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของไทยทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกเหนือไปจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดำเนินการได้โดยการประสานประโยชน์จากระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ เช่น ทกจ.นศ. ซึ่งเป็นหน่วยงานประสานงานให้เกิดภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับจังหวัด ที่มีบทบาทมากในการประสานให้เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีภาระหน้าที่หลัก คือ การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช อีกหน่วยงาน คือ ททท.นศ. ซึ่งเป็นหน่วยงานช่วยในการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวรู้จักกิจกรรมต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

“ถ้าให้เต็มรูปแบบจะต้อง ต้องมาคุยกัน เสวนา มาหาของจริงกัน นัดแกนต่าง ๆ คนที่เค้าทำเรื่องสุขภาพเนี่ย ทั้งหมด ต้องให้ ทกจ.นศ. แหะละอยู่บน เป็นเจ้าภาพ หรือ อบจ.นศ. หรือใครกะได้” (C03)

“การท่องเที่ยวน่าจะจัดเป็นรูปคณะกรรมการการท่องเที่ยว โดยเชิญผู้แทนของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เป็นกรรมการร่วมประชุมกำหนดแนวทาง หาข้อมูล และก็เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำข้อมูลนั้นวิเคราะห์วิจัย” (C08)

“เราต้องเตรียมตัวให้พร้อมแต่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เค้าก็ต้องพัฒนา ซึ่งเราก็ไม่สามารถไปสั่งเค้าได้ นอกจากคนที่ที่อำนาจ ก็คือ ท้องถิ่น จังหวัด” (C09)

ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

ยังไม่มีแผนการดำเนินการเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เป็นการจัดการร่วมไปกับการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด มีกระบวนการทำงานร่วมกันของหลายภาคส่วน และหลายระดับ เน้นใช้การทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อจัดการองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีเป้าหมายเพื่อรองรับการเดินทางท่องเที่ยว ที่มีการทำกิจกรรมส่วนหนึ่งเพื่อการพักผ่อน และการเสริมสร้างสุขภาพในเชิงการป้องกันแบบองค์รวม สร้างให้เกิดความสมดุลทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ใช้เทคนิคการประสานเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วม

และการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับชุมชน มีการประชุมและปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอกับผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม เป็นวิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพอย่างหนึ่ง เป็นกระบวนการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว นักวิชาการ ดังนั้น ความคิดเห็นที่ได้จาก “มองจากข้างนอก” จำเป็นต้องนำไปเปรียบเทียบกับความเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นการ “มองจากภายใน” ว่าเป็นความเป็นสมมาตร (Symmetry) หรือแตกต่าง (Dissimilarity) กันอย่างไร เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จัดการสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 30 คน โดยครั้งที่ 1 มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ได้รับความคิดเห็นมาจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเชิงลึกเรื่องการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวและขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับชุมชน สามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เป็นอย่างดีต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม สถานที่จัดสนทนากลุ่ม คือ ศาลาหมู่บ้านหมู่ที่ 2 ตำบลกะเปียด อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงร่างการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ได้รับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาจัดการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2 มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ นักวิชาการ และสื่อมวลชน สถานที่จัดสนทนากลุ่ม คือ โรงแรมทวินโลตัส จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทและภูมิหลังที่สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญ เป็นที่ยอมรับในแวดวงการท่องเที่ยว เป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน มีรายละเอียด (ตารางที่ 4.2-4.4) ดังนี้

ตารางที่ 4.2 รหัสผู้แสดงความคิดเห็น ครั้งที่ 1

รหัสผู้ให้ข้อมูล	ภูมิหลังผู้ให้ข้อมูล
AA 01	กำนัน ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง
BB 02	นายก องค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง
CC 03	ประธานสภา องค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง
DD 04	ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง
EE 05	รองปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง
FF 06	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง
GG 07	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง
HH 08	ผู้ช่วยผู้ใหญ่ บ้านหมู่ที่ 2 ตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง
II 09	ปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง
JJ 10	ตัวแทนกลุ่มชุมชน หมู่ที่ 2 ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง
KK 11	ตัวแทนกลุ่มชุมชน หมู่ที่ 4 ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง
LL 12	ตัวแทนกลุ่มชุมชน หมู่ที่ 6 ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง
MM 13	ตัวแทนกลุ่มชุมชน หมู่ที่ 8 ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง
NN 14	ตัวแทนกลุ่มชุมชน หมู่ที่ 10 ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง
OO 15	ตัวแทนกลุ่มชุมชน หมู่ที่ 2 ตำบลกะเปียด อำเภอฉวาง

การสนทนากลุ่ม มีหัวข้อหลัก คือ การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ดังนี้

1. ลักษณะและความสำคัญของการมีภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว ครอบคลุมใน 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การกำหนดโครงสร้างที่ชัดเจน (2) การกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ (3) กิจกรรมความร่วมมือ (4) การเชื่อมโยงและการสื่อสารของการทำงานแบบภาคีเครือข่าย (5) การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน และ (6) การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการเป็นภาคีเครือข่าย

2. กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้ภาคีเครือข่ายประสบความสำเร็จ ครอบคลุมใน 4 ประเด็น (1) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการพัฒนาในชุมชน (2) ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว (3) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายภาคเอกชน และ (4) ความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่าย

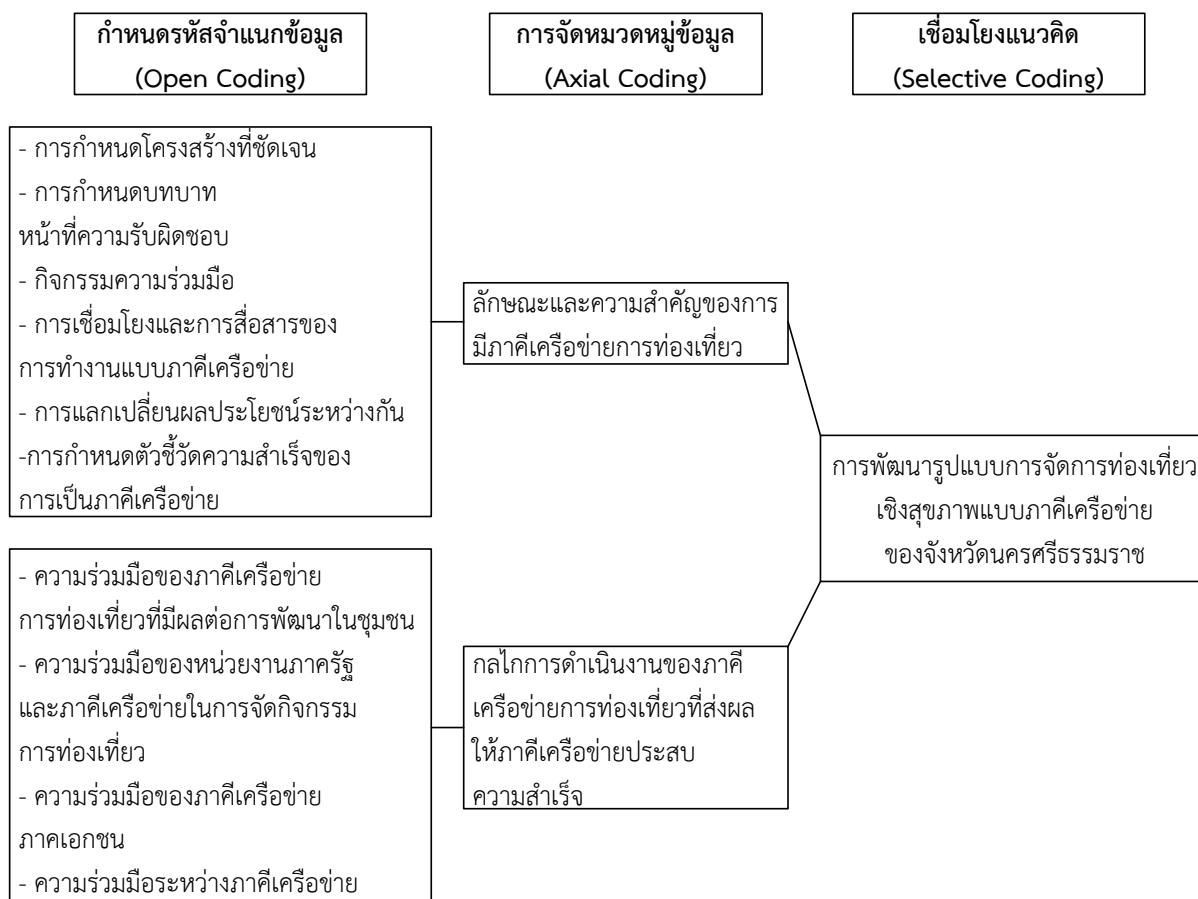
ตารางที่ 4.3 รหัสผู้แสดงความคิดเห็น ครั้งที่ 2

รหัสผู้ให้ข้อมูล	ภูมิหลังผู้ให้ข้อมูล
FG 01	รองผู้ว่าราชการ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านเศรษฐกิจ
FG 02	ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการท่องเที่ยว
FG 03	อาจารย์ สำนักวิทยาศาสตร์ และศูนย์ความรู้เฉพาะด้านนิเวศวิทยาพยากรณ์และการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
FG 04	อาจารย์ สำนักวิทยาศาสตร์ และศูนย์ความรู้เฉพาะด้านนิเวศวิทยาพยากรณ์และการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และบรรณาธิการวารสาร Freedom Travel
FG 05	อาจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และคณะอนุกรรมการพัฒนาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และเลขานุการพระมหาธาตุมูลนิธิ
FG 06	อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
FG 07	ประธาน หอการค้า จังหวัดนครศรีธรรมราช
FG 08	รักษาการ ท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครศรีธรรมราช
FG 09	เลขาธิการ สมาอุตสาหกรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช และที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
FG 10	รองผู้อำนวยการ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช
FG 11	นายก สมาคมท่องเที่ยวขอนแก่น
FG 12	ผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทย สมายล์ ทัวร์ แอนด์ แทรเวล
FG 13	แพทย์แผนไทย ศาลาสปา โรงพยาบาลท่าศาลา
FG 14	สื่อมวลชนท้องถิ่น
FG 15	เลขานุการ ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

การสนทนากลุ่ม มีหัวข้อหลัก คือ (1) ลักษณะและความสำคัญของการมีภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว ครอบคลุม 6 ประเด็น ได้แก่ (1.1) การกำหนดโครงสร้างที่ชัดเจน (1.2) การกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ (1.3) กิจกรรมความร่วมมือ (1.4) การเชื่อมโยงและการสื่อสารของการทำงานแบบภาคีเครือข่าย (1.5) การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน และ (1.6) การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการเป็นภาคีเครือข่าย และ (2) กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้ภาคีเครือข่ายประสบความสำเร็จ ครอบคลุม 4 ประเด็น ได้แก่ (2.1) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการพัฒนาในชุมชน (2.2) ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว (2.3) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายภาคเอกชน และ (2.4) ความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่าย

แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน มีการเชื่อมโยงแนวคิดมาจาก ลักษณะและความสำคัญของการมีภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว และกลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้ภาคีเครือข่ายประสบความสำเร็จ (รูปที่ 4.5) ดังนี้

รูปที่ 4.5 การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ลักษณะและความสำคัญของการมีภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว

1.1 การกำหนดโครงสร้างที่ชัดเจน

การกำหนดโครงสร้างที่ชัดเจน เป็นการก่อตั้งเพื่อการทำงานร่วมกันของตัวแทนจากหลากหลายองค์กรที่มีความเกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว วางแนวทางปฏิบัติและอำนาจการให้การบริหารแบบบูรณาการ จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ส่งเสริม ประสานความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชน

“ผมมองว่าเป็นจังหวัดไม่จำเป็นต้องเป็นกรอบแค่ว่าคุณเป็นแค่เหมือนแรงงานบริการประสานงาน นุ่นนี้ทำแล้วทำงานแต่จะต้องติกรอบว่าสมาชิกก่อนนะครับถ้าทำลายกรอบนี้ได้คนอื่น ๆ ที่มา” (FG11)

“การทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้ปฏิบัติ” (FG07)

“ภาครัฐต้องช่วยเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน” (FG01)

1.2 การกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ

การกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ ประกอบด้วยหน่วยงาน องค์กร และกลุ่ม ที่มาจากรัฐ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชน ที่ทำหน้าที่แตกต่างกัน พิจารณาตามลักษณะการดำเนินการร่วมกัน

“ชาวบ้านสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่” (GG07)

“อยากให้หน่วยงานภาครัฐจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจการทำโฮมสเตย์ การทำลูกประคบ” (OO15)

“คือ ผมไม่ได้มีกฎหมายอะไรไปคุมพวกเขาครับแต่ผมก็สนับสนุนเรื่องของการของบประมาณอะไรอย่างนี้” (FG08)

“ความสำเร็จของภาคีเครือข่ายเกิดจาก Benefit (ผลประโยชน์ร่วมกัน) จากการประสานแผน” (FG02)

“แล้วแต่สิ่งที่ผมเห็น คือ ไม่เคยมี อปพร. มาคอยยืนบอกผมเคยไปยืนถ่ายรูปรอตรงนั้นเกือบสิบนาทีกว่าจะได้ถ่ายเพื่อจะเอาวีดิตรงนั้น” (FG06)

“แต่ว่า Model ของเรา ๆ ต้องทำเองภาครัฐเป็นแค่ช่วย Support” (FG11)

“ทุกอย่างทำได้หมด คนจัดการต้องชัดเจน” (FG03)

“ต้องมีภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เราจะจัดเป็นงานรวมใหญ่” (FG05)

1.3 กิจกรรมความร่วมมือ

ควรเป็นการร่วมมือจากกลุ่มทุนท้องถิ่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน การส่งต่อนักท่องเที่ยวให้กับสมาชิกในกลุ่มภาคีเครือข่าย การร่วมมือ และสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่ปรากฏเห็นเด่นชัดเพื่อผลักดันให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง คือ การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน เช่น การพัฒนาบุคลากร และการสื่อสารการตลาด เป็นต้น

“ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคประชาชน ในการพัฒนา” (EE05)

“สร้าง Model ธุรกิจในโครงการที่น่าสนใจ น่าทำ เป็นประโยชน์ 1 อีเว้นท์ของจังหวัดหรือของอำเภอ” (FG11)

“สมาคมท่องเที่ยวชุมชนเนี่ยตั้งมานานแล้วปรากฏว่า หลังมีปัญหากันเขาก็แยกมาตั้งเป็นสมาคมเครือข่าย รองประธานชุมชนเขาก็แยกกันตั้ง ตอนนี้มีสมาคมแยกออกไปอีกส่วนหนึ่งของการจัดตั้ง ผมก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าปัญหาอะไรเป็นเรื่องภายในกันครับ” (FG11)

1.4 การเชื่อมโยงและการสื่อสารของการทำงานแบบภาคีเครือข่าย

ควรเป็นการสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยว และการส่งเสริมการตลาด ควรเกิดจากการกระทำด้วยความตั้งใจ โดยใช้สัญลักษณ์เป็นเครื่องกระตุ้นให้มีการโต้ตอบความหมายกัน การประสานกิจกรรมของทุกฝ่ายที่อยู่ในภาคีเครือข่ายจนเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกัน

“ชาวบ้านมีความสามัคคี และเขาร่วมประชุม” (BB02)

“ให้มีศูนย์ของข้อมูลที่สมบูรณ์ทุกคนสามารถนำไปใช้ได้” (FG06)

“นักวิจัยต้องให้ข้อมูลแก่จังหวัดเพื่อนำไปอ้างอิง” (FG01)

1.5 การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน

ควรเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ร่วมกันทั้งทางด้านตัวเงิน วัตถุ และจิตใจโดยไม่เน้นกำไรสูงสุดที่เป็นตัวเงินเป็นสำคัญ แต่ควรเน้นผลประโยชน์ในรูปของการมีรายได้ที่ทั่วถึงของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องมีระเบียบในการปฏิบัติที่ชัดเจนและร่วมกันกำหนดโดยสมาชิกเครือข่าย

“ทุกอย่างที่ทำทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเครือข่าย ทกจ. ก็แล้วแต่มีคำ คือ Benefit มอง ๆ ทุกฝ่ายนะคะ ถ้าไม่มี Benefit อย่างนี้จะอยู่ลำบาก Benefit จะเป็นทั้งเงินและไม่ใช้เงิน ที่แน่ ๆ ผู้ประกอบการ สมาคมจะพาเงินเข้า ถ้าอยู่ไม่ได้ก็ต้องไปหา Benefit ชาวบ้านก็มาด้วย” (FG02)

“ผมมองว่า ถ้าทุกคนได้ประโยชน์มันก็เกิดขึ้นนะเครือข่าย” (FG07)

“ผมว่า ถ้างานคุณไม่ได้คุณมาแล้วนั่งเฉยแล้วต้องเสียค่ารถวันละ 500 สามวันพันห้าเขาไม่ได้อะไร กลับไปผมว่า เขาไม่มาแต่เมื่อไหร่ก็ตามผมคิดว่า เขามาแล้วได้เงินได้รายได้กลับไปได้ประโยชน์กลับมาและวันนั้นเขาก็จะมาช่วยกันทำอาจจะเป็นกลุ่มของสุขภาพเกิด” (FG11)

“หนวกหูแล้วชาวบ้านก็ไม่มีความสุข...เพราะเขาไม่ได้ประโยชน์จากการค้าขายคนที่ได้ก็ได้แต่คนที่ไม่ได้เขาก็เจ็บ” (FG14)

“ทำอย่างไรให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้” (FG06)

“ความคาดหวังลงสู่การปฏิบัติจริง” (FG07)

“การทำให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว จะทำให้วัน ๆ” (FG14)

1.6 การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการเป็นภาคีเครือข่าย

ควรกำหนดปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย (1) ความไว้วางใจ (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน และ (4) การสื่อสารการตลาด

“ประชาชนในพื้นที่ มีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการพัฒนา” (OO15)

“ต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย” (FG11)

“ถ้าจะให้เกิดสปปา 80 แห่ง ต้องกำหนดว่าใช้เวลากี่ปี” (FG07)

“Focus ว่าเป้าหมาย คือ อะไร ปักธงให้มันคง คนที่ตัดสินใจ คือ ลูกค้า” (FG07)

2. กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้ภาคีเครือข่ายประสบความสำเร็จ

2.1 ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการพัฒนาในท้องถิ่น

ควรความร่วมมือของกลุ่มภาคีเครือข่ายหน่วยงานขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ โดยเฉพาะการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เอื้อซึ่งกันและกัน รวมถึงการส่งต่อนักท่องเที่ยวให้กับสมาชิกในกลุ่มภาคีเครือข่าย นอกจากนี้ยังพบว่า การร่วมมือ และสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่ปรากฏเห็นเด่นชัดเพื่อผลักดันให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง คือ การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน เช่น การพัฒนาบุคลากร และการสื่อสารการตลาด เป็นต้น

“แสวงหาผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในพื้นที่ มาบริหารจัดการพื้นที่” (KK11)

“การจะให้เข้มแข็ง ไม่ต้องมีกรอบสมาคม ไม่เป็นสมาชิกก็ให้การสนับสนุนได้” (FG07)

“ถ้าจะให้ยั่งยืนต้องทำให้เป็นเม็ดเงิน” (FG11)

“ทำอย่างไรที่ให้การท่องเที่ยวไม่กระทบกับชาวท้องถิ่น” (FG06)

2.2 ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม ที่ใช้หลักของกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนดความเป็นเครือข่าย

“หน่วยงานภาครัฐจริงจัง จริ่งใจในการพัฒนา” (JJ10)

“มีงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนา” (FF06)

“ต้องตอบโจทย์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพว่า มีกิจกรรมอะไรบ้าง” (FG10)

“เราจะดึงตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มไหนก่อนบอกให้เห็นชัดเจนหน่อยได้ไหมครับตอนนี้ ททท. เมื่อก่อนเขากำหนดว่า มีนักท่องเที่ยวกลุ่มไหนบ้างสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ” (FG06)

“อย่ายึดติดกับแหล่ง ให้บวกครีเอทีฟจะเกิด High Value” (FG11)

“ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญ” (FG01)

2.3 ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายภาคเอกชน

ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายภาคเอกชน เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมเชิงประเด็น จัดการหรือดำเนินการตามแผน โดยมีการแบ่ง บทบาท หน้าที่ และผลประโยชน์ร่วมอย่างชัดเจน การขึ้นนำหรือการนำชุมชน โดยต้องสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณสมบัติเหมาะสมกับภาระหน้าที่ เข้ามาร่วมทำงานด้วยความเต็มใจ และการควบคุมและประเมินผล โดยต้องมีการควบคุมให้งานสามารถดำเนินการได้ตามแผน กระทบประเด็นปัญหาหรือความเสี่ยงที่ไม่เป็นผลดีต่องาน ควรมีการหาแนวทางแก้ไข และต้องมีการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม เพื่อนำไปปรับปรุงในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

“ถ้าโมเดลที่เกิดขึ้นเนี่ยอย่างน้อยเรามองว่าเป็นความร่วมมือของผู้ประกอบการแน่ ๆ 2 ผู้ประกอบการ” (FG07)

“ต้องทำการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเมือง เพราะมีศักยภาพเรื่องที่พักและอื่น ๆ” (FG11)

“เรื่องโปรแกรมทัวร์ครับที่ทีมงานบอกโปรแกรมทัวร์นะครับต้องมีส่วนร่วมกันระหว่างเออ ก็คือผู้ประกอบการ บริษัททัวร์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยด้วย” (FG06)

2.4 ความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่าย

ควรเป็นความร่วมมือของหน่วยงานที่มีลักษณะเป็นพันธมิตร มีการสมัครเข้าร่วมเป็นเครือข่าย กำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

“ทำอย่างไรให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้” (FG06)

“ให้มีศูนย์ของข้อมูลที่สมบูรณ์ทุกคนสามารถนำไปใช้ได้” (FG06)

“ถ้าอยากให้นักเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต้องมีโรงเรียน” (FG07)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ตารางที่ 4.4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

การสัมภาษณ์	การสนทนากลุ่ม
1. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย จะมีรูปแบบแตกต่างจากรูปแบบการจัดการภาครัฐและภาคธุรกิจด้วยเหตุผลอย่างน้อย 2 ประการ คือ (1) ไม่มีอำนาจในการสั่งการแต่เป็นการประสานความร่วมมือเพื่อประโยชน์ซึ่งกันและกันและประโยชน์ต่อส่วนรวม และ (2) ไม่มีอำนาจตามสายงานบังคับบัญชาเหมือนในระบบราชการและระบบธุรกิจ 2. ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) ผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication)	1. ลักษณะและความสำคัญของการมีภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การกำหนดโครงสร้างที่ชัดเจน (2) การกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ (3) กิจกรรมความร่วมมือ (4) การเชื่อมโยงและการสื่อสารของการทำงานแบบภาคีเครือข่าย (5) การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน และ (6) การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการเป็นภาคีเครือข่าย 2. กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้ภาคีเครือข่ายประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการพัฒนาในท้องถิ่น (2) ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว (3) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายภาคเอกชน และ (4) ความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่าย

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มใกล้เคียงกันมาก แต่ผลลัพธ์จากการสนทนากลุ่มมีลักษณะเป็นมุมมองจากการบริหารจัดการมากกว่า เนื่องจากมีประสบการณ์ในระดับการกำหนดนโยบาย กำกับ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติการในระดับท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช และในระดับการนำนโยบายการท่องเที่ยวสู่การดำเนินงานธุรกิจในระดับพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

จากการศึกษาวิจัยทัศน นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชและในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนในปัจจุบัน พบว่า

วิสัยทัศน์ ในระดับประเทศ ระดับภาคใต้ตอนบน และระดับจังหวัด มีการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ยกเว้นในระดับชุมชนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ในด้านความอยู่ดีมีสุข

พันธกิจ ในระดับประเทศและระดับภาคใต้ตอนบน มีการกำหนดพันธกิจครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ การกระตุ้นตลาด การพัฒนาสินค้าและบริการ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร และการทำงานเชิงบูรณาการ ในระดับจังหวัดและระดับชุมชน การกำหนดพันธกิจจะเน้นไปทางด้านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและการเชื่อมโยงองค์กร หน่วยงานภาคี

เป้าประสงค์ ในระดับประเทศ ระดับภาคใต้ตอนบน และระดับจังหวัด มีการกำหนดเป้าประสงค์ด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ มีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน ส่วนในระดับชุมชนไม่มีการกำหนดเป้าประสงค์

ประเด็นยุทธศาสตร์ ในระดับประเทศ มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ด้าน การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว และการบูรณาการการบริหารจัดการ ในระดับภาคใต้ตอนบน มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน และมีความหลากหลายของรูปแบบการท่องเที่ยว (มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่กลุ่มจังหวัด) ในระดับจังหวัดมีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม ส่วนในระดับชุมชนไม่มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์

กลยุทธ์ ในระดับประเทศ มีการกำหนดกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชัดเจน ได้แก่ การปรับโครงสร้างตลาดสู่ High Value (มาตรการเร่งเพิ่มรายได้ มีแนวทางการดำเนินงาน โดยการเจาะตลาดกลุ่มเฉพาะที่มีแนวโน้มการใช้จ่ายสูง ได้แก่ กลุ่ม Health & Wellness) การพัฒนารายสาขา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health & Wellness Tourism) และการยกระดับขีดความสามารถในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ในระดับภาคใต้ตอนบนมีการกำหนดกลยุทธ์เน้นไปทางด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพพื้นที่ที่สามารถรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวให้เพียงพอและเหมาะสม ในระดับจังหวัดมีการกำหนดกลยุทธ์ด้านการพัฒนาสินค้าเกษตรบริการทางการเกษตร การท่องเที่ยวเกษตรที่ได้มาตรฐาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและสื่อสารการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุกภายใต้ชื่อ นครฯ 3 ธรรม “นครแห่งธรรม ตมด้าธรรมชาติและวัฒนธรรม” และในระดับชุมชนมีการกำหนดกลยุทธ์ด้านการสร้างการเชื่อมโยงองค์กรภาคีเพื่อการมีส่วนร่วมทุกระดับ

แผนงาน/ โครงการ ในระดับประเทศ มีการกำหนดแผนงาน/โครงการด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการจัดทำแนวทางส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในระดับภาคใต้ตอนบนมีการกำหนดแผนงาน/โครงการด้านการพัฒนาเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวบ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช และการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการด้านอาหารพื้นเมือง อาหารโบราณและอาหารฮาลาล เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในระดับจังหวัดมีการกำหนดแผนงาน/โครงการด้านการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมประเพณี และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและสื่อสารการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุกภายใต้ชื่อ นครฯ 3 ธรรม “นครแห่งธรรม ตมด้าธรรมชาติ และวัฒนธรรม” ส่วนในระดับชุมชนไม่มีการกำหนดแผนงาน/โครงการ

กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ ในระดับประเทศ มีกิจกรรมความร่วมมือด้านส่งเสริมเมืองต้องห้ามพลาตมอปรางวัลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และสนับสนุนงบประมาณปรับปรุงพื้นที่ ในระดับภาคใต้ตอนบนมีกิจกรรมความร่วมมือด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้ระบบกลุ่มจังหวัด ในระดับจังหวัดมีกิจกรรมความร่วมมือด้านการสนับสนุนงบประมาณการจัดนิทรรศการ การสนับสนุนงบประมาณในการทำถนน และการประชุมสัมมนาเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่วนในระดับชุมชนมีกิจกรรมเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

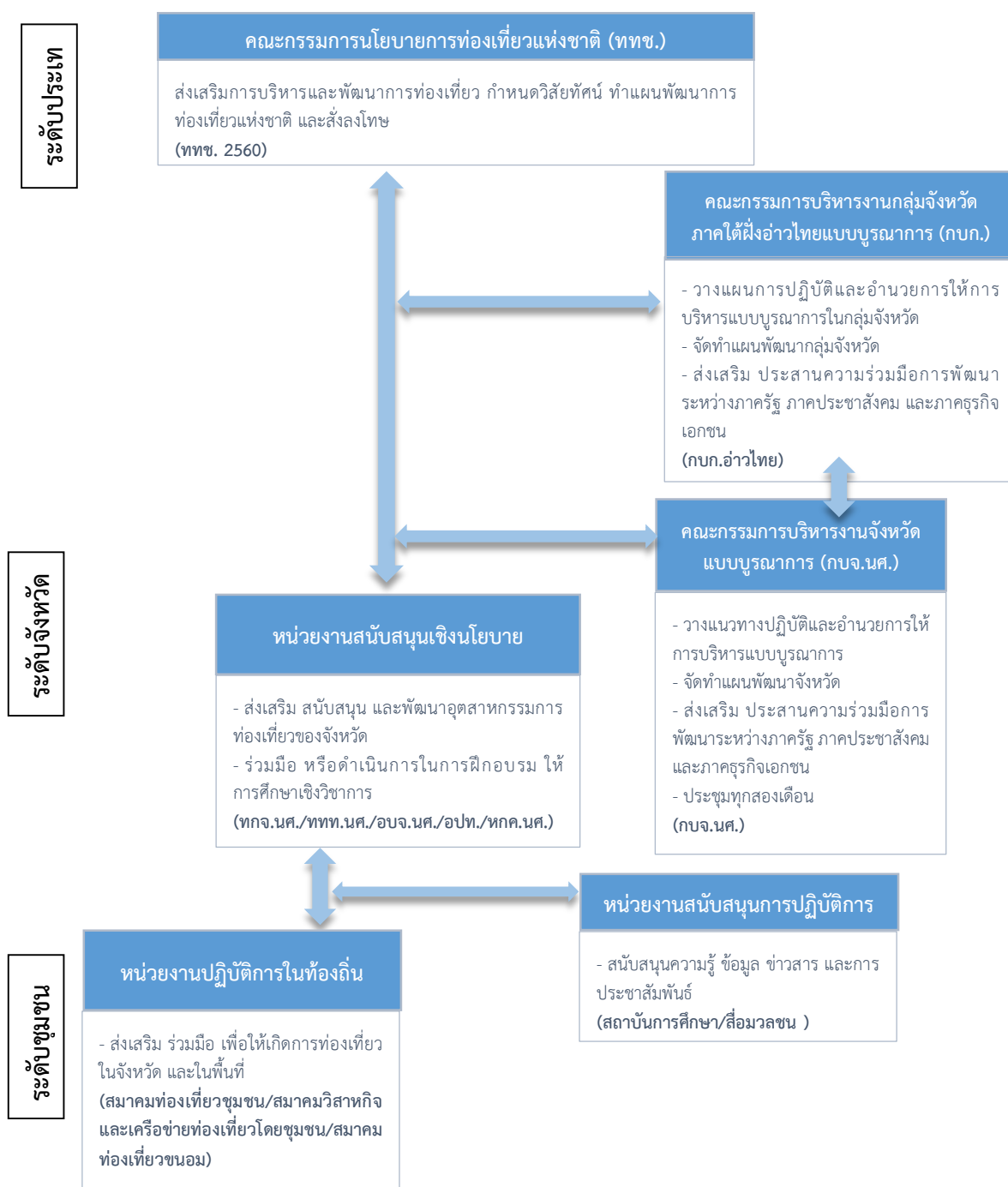
จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการ กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตั้งแต่ระดับประเทศจนถึงระดับชุมชน ในระดับประเทศมีการกำหนดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างชัดเจนเพียงแค่ระดับเดียว และพบว่า ในแต่ละระดับต่างกำหนดตามแนวทางของหน่วยงานตนเองเท่านั้น ไม่มีการเชื่อมโยงกันแต่อย่างใด

แสดงให้เห็นว่าภาระหน้าที่ในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นของหน่วยงานระดับประเทศ ส่วนในระดับภูมิภาคและระดับจังหวัดจะมีหน้าที่หลักในการส่งเสริม พัฒนา สนับสนุน ในขณะที่หน่วยงานระดับชุมชนจะมีหน้าที่ในการเชื่อมโยงองค์รภาคีให้มีส่วนร่วม ประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกันในทุกระดับตั้งแต่ระดับประเทศจนถึงระดับชุมชน ประกอบด้วย ประเด็นด้านความยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย และด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการ ซึ่งทั้ง 3 ประเด็นนี้ ปรากฏอยู่ในนโยบายและยุทธศาสตร์ในทุกระดับ อย่างไรก็ตามหน่วยงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชและหน่วยงานระดับชุมชนเป็นหน่วยงานที่ไม่มีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน แต่จะเน้นไปที่การจัดการแบบภาคีเครือข่าย

หากพิจารณาในส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ยังไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีแต่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เน้นในประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม โดยมีการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเครือข่ายใน 3 ระดับ ได้แก่ (1) การประชุมในระดับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นผู้ปฏิบัติ (2) การประชุมในระดับภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวที่เกิดจากการประสานงานของหน่วยงานภาครัฐ และ (3) การประชุมในระดับจังหวัดโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ส่วนกิจกรรมความร่วมมือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่การปฏิบัติ จะเป็นบทบาทของคณะกรรมการ 3 ชุด ได้แก่ (1) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) (2) คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช (กบจ.นศ.) และ (3) คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจจังหวัดนครศรีธรรมราช (กรอ.นศ.) ในการเสนอวาระการประชุมของคณะกรรมการทั้ง 3 คณะ จะเสนอผ่านสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช และยังพบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (ทกจ.นศ.) ที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย กำลังประสานงานให้เกิดภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับจังหวัด โดยการกำหนดกติการ่วมกัน อีกทั้งยังมีการประสานงานจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช (ททท.นศ.) ให้มีการประชุมร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามการแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ยังไม่สามารถนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับภาคใต้ตอนบนและระดับจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ เนื่องจากเป็นเพียงการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

จากการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบันพบว่า ยังไม่มีการแยกการดำเนินการเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เป็นการจัดการร่วมไปกับการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด มีกระบวนการทำงานร่วมกันของหลายภาคส่วนและหลายระดับ เน้นใช้การทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายแบบหลวม ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อรองรับการเดินทางท่องเที่ยว ที่มีการทำกิจกรรมส่วนหนึ่งเพื่อการพักผ่อน และการเสริมสร้างสุขภาพในเชิงการป้องกันแบบองค์รวม สร้างให้เกิดความสมดุลทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ใช้เทคนิคการประสานเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับชุมชน มีการประชุมและปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอกับผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน รูปแบบการเชื่อมโยงของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบันจากระดับประเทศถึงระดับชุมชน (รูปที่ 4.6)

รูปที่ 4.6 การเชื่อมโยงเครือข่ายของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช
จากระดับประเทศถึงระดับชุมชน

จากรูปแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีการประสานความร่วมมือ และทำงานร่วมกันแบบตกลงกันด้วยวาจา เป็นอิสระต่อกัน ในลักษณะ Cooperation ดำเนินการตามบทบาท หน้าที่ของแต่ละกลุ่มองค์กรที่รวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่ายใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน ทั้งนี้ภาคีเครือข่ายระดับชุมชน และระดับจังหวัด จะขับเคลื่อนงานตามนโยบายและแนวปฏิบัติที่กำหนดขึ้น ในระดับประเทศ แบ่งบทบาท หน้าที่

ในการดำเนินงานออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบคณะกรรมการ และ (2) รูปแบบการขับเคลื่อนตามบทบาท หน้าที่ ดังนี้

1. รูปแบบคณะกรรมการ เป็นการก่อตั้งเพื่อการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากหลากหลายองค์กรที่มีความเกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการในระดับประเทศจะเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดวิสัยทัศน์ การทำแผนพัฒนาและแนวทางปฏิบัติ คือ คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ททช.) มีบทบาท หน้าที่ คือ ส่งเสริมการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยว กำหนดวิสัยทัศน์ ทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ และส่งลงโทษผู้กระทำผิดอันจะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ในระดับจังหวัด มี 2 คณะกรรมการหลัก ได้แก่ (1) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยแบบบูรณาการ (กบก.) มีบทบาท หน้าที่ คือ วางแผนการปฏิบัติและอำนวยความสะดวกให้การบริหารแบบบูรณาการในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย จัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ส่งเสริม ประสานความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชน และ (2) คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช (กบจ.นศ.) มีบทบาท หน้าที่ คือ วางแนวทางปฏิบัติและอำนวยความสะดวกให้การบริหารแบบบูรณาการ จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ส่งเสริม ประสานความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชน มีการประชุมทั้งสองเดือน

ในการขับเคลื่อนงานของภาคีเครือข่ายในระดับจังหวัดและระดับชุมชน ดำเนินงานภายใต้แผนงานและแนวปฏิบัติของคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช (กบจ.นศ.) และคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยแบบบูรณาการ (กบก.อ่าวไทย) ตามลำดับ

2. รูปแบบการขับเคลื่อนตามบทบาท หน้าที่ ประกอบด้วยหน่วยงาน องค์กร และกลุ่ม ที่มาจากรัฐ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชน ที่ทำหน้าที่แตกต่างกัน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 หน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย มีบทบาท หน้าที่ คือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัด และสร้างความร่วมมือ หรือดำเนินการในการฝึกอบรม ให้การศึกษาวิชาการ หน่วยงานในกลุ่มนี้ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (ทกจ.นศ.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช (ททท.นศ.) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช (อบจ.นศ.) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช (หคค.นศ.)

2.2 หน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น มีบทบาท หน้าที่ คือ ส่งเสริม ร่วมมือ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวในจังหวัด และในพื้นที่ หน่วยงานในกลุ่มนี้ ได้แก่ สมาคมท่องเที่ยวชุมชน สมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน และสมาคมท่องเที่ยวชนอม

2.3 หน่วยงานสนับสนุนการปฏิบัติการ มีบทบาท หน้าที่ คือ สนับสนุนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยงานในกลุ่มนี้ ได้แก่ สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน

จากรูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายข้างต้น เมื่อพิจารณาตามลักษณะการดำเนินการร่วมกัน แบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการดำเนินงาน (2) รูปแบบการร่วมมือ (3) รูปแบบการจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน และ (4) รูปแบบการสื่อสารการตลาด มีรายละเอียด ดังนี้

1. รูปแบบการดำเนินงาน

รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชยัง ไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เป็นเพียงการสร้างเครือข่ายหรือเป็นการสร้างความสัมพันธ์เฉพาะกิจ ในช่วงเวลาหนึ่งหรือกิจกรรมหนึ่ง การตัดสินใจร่วมกันในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่การปฏิบัติ มีการประชุมใน 3 ระดับ ได้แก่ (1) การประชุมในระดับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นผู้ปฏิบัติ หรือหน่วยงาน องค์กร ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย จัดขึ้นในแต่ละหน่วยงานเพื่อหาแนวทางการดำเนินการตามแผนงานและภารกิจหลัก (2) การประชุมในระดับภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเกิดจากการประสานงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจะมีความสำคัญมากที่สุด เป็นการประชุมร่วมกันระหว่างกลุ่มหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย และหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น เพื่อกำหนดกิจกรรมที่ตอบสนองนโยบายของรัฐ โดยมีเกณฑ์การพิจารณาเลือกทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายเป็นลำดับแรก และชะลอโครงการที่ไม่สอดคล้องเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงในลำดับต่อไป และ (3) การประชุมในระดับจังหวัด หรือการประชุมคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช (กบจ.นศ.) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และมีคณะกรรมการที่มาจากกลุ่มหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย และกรรมการบางส่วนมาจากภาคประชาสังคม การประชุมนี้จัดขึ้นทุกสองเดือน พบว่า หน่วยงานขับเคลื่อนเชิงนโยบายและประสานงาน กำลังประสานงานให้เกิดภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับจังหวัด โดยร่วมกันกำหนดกติการ่วมกัน เช่น กติกาที่เป็นข้อกำหนดในการรับสมาชิกของภาคีเครือข่ายในระดับจังหวัด ที่จะต้องมี 5 ก คือ การรวมกลุ่ม กรรมการ กติกา กองทุน และการเรียนรู้ ที่สำคัญ คือ ทกจ.นศ. จะต้องไม่เข้าไปยุ่งกับกติกาของแต่ละกลุ่มที่เป็นสมาชิก

2. รูปแบบการร่วมมือ

รูปแบบการร่วมมือของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการร่วมมือจากกลุ่มทุนท้องถิ่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น โดยในช่วงแรก ๆ ยังมีการแข่งขันกันสูงและความไว้วางใจซึ่งกันและกันต่ำ มีบรรยากาศการแข่งขันกันจึงทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นภาคีการท่องเที่ยว แตกออกเป็นหลายกลุ่ม อย่างไรก็ตามเมื่อทางจังหวัด ภายใต้การดำเนินการของหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย ให้ความสนใจและพยายามสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในทุกกลุ่ม การร่วมมือของกลุ่มภาคีเครือข่ายหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น จึงเริ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เอื้อซึ่งกันและกัน รวมถึงการส่งต่อกันท่องเที่ยวให้กับสมาชิกในกลุ่มภาคีเครือข่าย นอกจากนี้ยังพบว่า การร่วมมือ และสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่ปรากฏเห็นเด่นชัดเพื่อผลักดันให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง คือ การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน เช่น การพัฒนาบุคลากร การสื่อสารการตลาด การนำเอาทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมาช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยว และสร้างความเข้าใจในกระบวนการค้นหาอัตลักษณ์ที่แท้จริงของตนเอง ซึ่งจะสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาจังหวัด อำเภอ และชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป และโครงการตลาดหน้าพระธาตุ ที่ผสมผสาน ความเป็นพื้นถิ่น ประเพณี และวิถีชาวนคร เป็นต้น

3. รูปแบบการจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน

ส่วนใหญ่เป็นลักษณะการจัดการผลประโยชน์ร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ และดำเนินการโดยเครือข่ายในระดับชุมชนหรือหน่วยงานภาคเอกชนขนาดกลางเป็นส่วนใหญ่ ส่วนสถานบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่ปรากฏข้อมูลว่ามีการลงทุนของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นโรงแรมหรือแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนั้น การจัดการผลประโยชน์ร่วมกันของการดำเนินงานในกลุ่มเล็ก ๆ ที่มารวมตัวกันเป็นกลุ่มภาคีเครือข่ายในระดับชุมชน จะเน้นรูปแบบของการมีรายได้

ที่ทั่วถึง และเป็นธรรมของสมาชิก และเนื่องด้วยคณนครศรีธรรมราชมีอุปนิสัยเป็นคนที่ไม่ชอบให้ใครเอาเปรียบ ดังนั้น การจัดการผลประโยชน์ร่วมกันของเครือข่าย โดยเฉพาะเมื่อมีงบประมาณ หรือการได้รับการสนับสนุนอื่น ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ควรเป็นการจัดการผลประโยชน์ร่วมกันทั้งทางด้านตัวเงิน วัตถุ และจิตใจโดยไม่เน้นกำไรสูงสุดที่ใช้ตัวเงินเป็นสำคัญ แต่ควรเน้นผลประโยชน์ในรูปของการมีรายได้ที่ทั่วถึงของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต้องมีระเบียบในการปฏิบัติที่ชัดเจน และร่วมกันกำหนดโดยสมาชิกเครือข่าย

4. รูปแบบการสื่อสารการตลาด

ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และผ่านทางสังคมออนไลน์ เช่น Facebook หรือ Line เป็นต้น ในขณะที่การใช้เว็บไซต์ ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก เนื่องจากต้องใช้ผู้ที่มีความรู้เข้ามาช่วยเพื่อประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว และถือได้ว่าเป็นการทำสื่อที่เกินศักยภาพของกลุ่ม เมื่อพิจารณาในกรณีการเพิ่มข้อมูล ถือว่าทำได้ยากกว่าการใช้ผ่านทาง Line ในกรณีของการสื่อสารผ่านทางสื่อกระแสหลัก เช่น ทางโทรทัศน์ หรือสื่อป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ยังต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

จากผลการศึกษา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน สรุปได้ว่า ความเชื่อมโยงของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราชจะเป็นการผสมผสานกันระหว่างแนวคิดกับแนวราบ ซึ่งมี ทกจ.นศ. เป็นผู้ประสานให้เกิดเครือข่ายตามภารกิจของหน่วยงานตามนโยบายของรัฐบาล อีกทั้งจังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพในด้านแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นแรงหนุนเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันในรูปแบบของเครือข่าย โดยมีสมาชิกเครือข่าย 3 ประเภท ได้แก่ หน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย หน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น และหน่วยงานสนับสนุนการปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบายจะไม่เข้าไปก้าวก่ายการบริหารจัดการ การกำหนดระเบียบ ของหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น เพียงแต่ช่วยแนะนำและสนับสนุน ทั้งนี้ ทกจ.นศ. มีกฎ ระเบียบ ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ ทกจ.นศ. ยังพยายามที่จะประสานให้สมาชิกเครือข่ายเกิดการ ทำงานร่วมกัน โดยการส่งเสริมให้มีการแนะนำลูกค้า ส่งต่อลูกค้าให้ครบวงจร สร้างความไว้วางใจทั้งของลูกค้าและผู้ประกอบการด้วยกัน มีกระบวนการจัดการผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายค่อนข้างลงตัว และหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบายอีกหลายหน่วยงาน มีการสนับสนุนการทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะการทำสื่อที่เกินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจนประสบความสำเร็จให้กับแหล่งท่องเที่ยวในหลายที่ อีกทั้งมีการสนับสนุนโครงการพัฒนาบุคลากร อย่างไรก็ตาม พบว่า การเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย ขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้นำที่ต้องหมุนเวียนกันตามวาระ ส่วนการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ไม่มีการเชื่อมโยงที่แน่นอนตายตัว ส่วนหน่วยงานสนับสนุนการปฏิบัติการจะทำหน้าที่สนับสนุนความรู้และการประชาสัมพันธ์ตามการร้องขอของแต่ละกลุ่ม

ปัญหาและอุปสรรคในการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีปัญหาและอุปสรรคในการเชื่อมโยงเครือข่าย ในประเด็นเกี่ยวกับความไว้วางใจของหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่น ที่มีต่อหน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย อย่างไรก็ตาม ปัญหาความไว้วางใจดังกล่าว ก็ยังไม่ปิดกั้นความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบายเสียทีเดียว ส่วนความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานปฏิบัติการในท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานภาคเอกชนกับหน่วยงานภาครัฐอยู่ในระดับกลาง ๆ เพราะ

ความไว้วางใจขึ้นอยู่กับการทำงานของผู้นำหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ความไว้วางใจดังกล่าวขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ระหว่างกันในรูปแบบต่าง ๆ

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ควรมีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม (Circle) โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีองค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนการพัฒนาของจังหวัด สนับสนุนงบประมาณ การพัฒนา และประสานการจัดประชุม สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด นำไปสู่การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้แก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนา เพื่อนำผลการประเมินไปปรับแผนการสนับสนุนเชิงนโยบายต่อไป มีการจัดการการท่องเที่ยวทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใช้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ โดยใช้ 4 ปัจจัยของ TMBC Model ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication) ซึ่งการใช้รูปแบบ SAPA Model เป็นการพิสูจน์ซ้ำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายแบบเดิม เป็นการจัดการที่เป็นไปได้อย่างดี ได้ผลสัมฤทธิ์ เหมาะกับการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของภาคใต้ (รูปที่ 4.7) มีรายละเอียด ดังนี้

1) องค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจ/กิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคม เป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย มุ่งเน้นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของหน่วยงานหรือโครงสร้างหลักของกลุ่มผลประโยชน์นั้น ๆ มีบทบาทและหน้าที่ คือ (1) กำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนการพัฒนาของจังหวัด (2) สนับสนุนงบประมาณ การพัฒนา และประสานการจัดประชุม และ (3) สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และการตลาด

หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (ททจ.นศ.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช (ททท.นศ.) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช (อบจ.นศ.) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช (ทคค.นศ.)

การเชื่อมโยง หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สทจก.นศ. ททท.นศ. และ อบจ.นศ. ควรเป็นกลไกสำคัญในการริเริ่มและประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย และควรมีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน โดยการประสานนโยบายระหว่างหน่วยงานตามบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบ มี

การวางแผนจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน รวมทั้งสนับสนุนทรัพยากรบุคคลงบประมาณ หรืออื่น ๆ ที่จำเป็น อาจมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ควรพิจารณาให้มีความสำคัญต่อมิติการสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยว และนำไปจัดลำดับความสำคัญในการเพิ่มศักยภาพให้ตรงประเด็นและประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level)

เป็นการใช้การปฏิบัติการเชิงกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้หลักของการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนดความเป็นภาคีเครือข่าย บทบาท และหน้าที่ คือ (1) วางแผนการจัดกิจกรรม (2) จัดการหรือดำเนินการตามแผน โดยมีการแบ่ง บทบาท หน้าที่ และผลประโยชน์ร่วมอย่างชัดเจน (3) การชี้แนะหรือการนำชุมชน โดยต้องสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณสมบัติเหมาะสมกับภาระหน้าที่ เข้าร่วมทำงานด้วยความเต็มใจ และ (4) การควบคุมและประเมินผล โดยต้องมีการควบคุมให้งานสามารถดำเนินการได้ตามแผน กรณีพบประเด็นปัญหาหรือความเสี่ยงที่ไม่เป็นผลดีต้องงาน ควรมีการหาแนวทางแก้ไข และต้องมีการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม เพื่อนำไปปรับปรุงในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป โดยมีรูปแบบการดำเนินงาน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) โครงสร้างองค์ประกอบของสมาชิกเครือข่าย (2) ผู้ริเริ่ม (3) ที่มาและวิธีจัดตั้ง (4) คุณลักษณะของสมาชิก และ (5) แนวทางการดำเนินการ รายละเอียด ดังนี้

2.1 โครงสร้าง องค์ประกอบของสมาชิก ประกอบด้วย ภาคเอกชน และผู้ประกอบการ

2.2 ผู้ริเริ่ม เป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลัก เพื่อให้เกิดการทำงานได้ตามแผนงานที่ร่วมกันกำหนด เช่น ททท.นศ. ททท.นศ. อบจ.นศ. อปท. และ หกค.นศ.

2.3 ที่มาและวิธีจัดตั้ง จัดตั้งตามประเด็นปัญหาและความสนใจของผู้ริเริ่มทำงานในกิจกรรมนั้น เช่น การจัดงานนิทรรศการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเส้นทาง 4015 เป็นต้น

2.4 คุณลักษณะของสมาชิก ในการคัดสรร สมาชิกควรคัดเลือกผู้ที่มีจิตอาสา มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทำงานแบบเปิดเผย โปร่งใส มีความรู้ในประเด็นกิจกรรมที่จะดำเนินการ มีความสามารถในการวางแผน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการได้

2.5 แนวทางการดำเนินการ ใช้การแต่งตั้งชุดทำงาน นัดประชุม และการทำงานตามหน้าที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ต้องมีการกำหนด กฎ กติกา ในการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน มีบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ทำตามกฎ กติกา

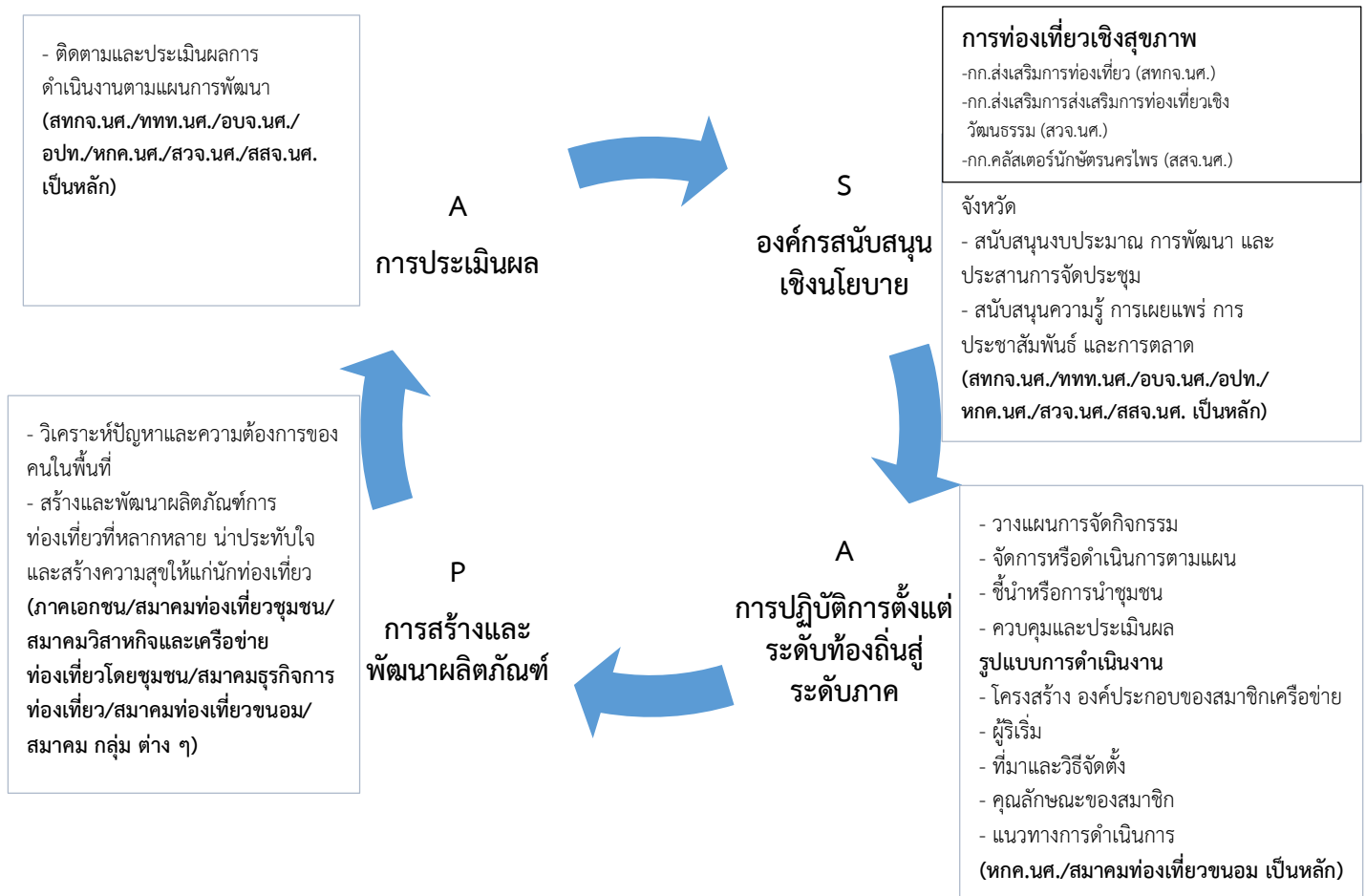
หน่วยงาน ประกอบด้วย ภาคเอกชนและผู้ประกอบการ เช่น หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช และสมาคมท่องเที่ยวขอนแก่น เป็นต้น

3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) เป็นการดำเนินการที่เกิดขึ้นโดยการรวมตัวของกลุ่มองค์กร หรือ เครือข่ายที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เป็นกระบวนการพัฒนาที่อาศัยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นเป้าหมายนำทาง และเป็นการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่าง ๆ ออกจากกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของคนในพื้นที่ และ (2) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้นักท่องเที่ยว

การเชื่อมโยง กลุ่มองค์กรหรือเครือข่ายที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ควรบูรณาการการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว โดยใช้ประเด็นกิจกรรมเป็นภารกิจในการทำงานร่วมกัน มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีลักษณะกระบวนการทำงานทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ โดยมีการรวมศูนย์กิจกรรมเข้าสู่ส่วนกลางในระดับพื้นที่ขนาดใหญ่ และมีศูนย์ประสานย่อยในพื้นที่ขนาดเล็ก เพื่อให้เกิดกิจกรรม การสื่อสาร และความเคลื่อนไหว มีแกนนำผู้ประสานงาน และคณะทำงานมาร่วมผลักดันกิจกรรมให้กลุ่มองค์กรและเครือข่ายย่อยอื่น ๆ ทำงานตามหน้าที่และภารกิจของตน ในขณะที่ความสัมพันธ์ในแนวราบจะมีการประสานตามประเด็นที่มีอยู่ในพื้นที่แล้วมากำหนดกิจกรรมร่วมกัน นำไปสู่การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้แก่นักท่องเที่ยว

หน่วยงาน ประกอบด้วย ภาคเอกชน สมาคมท่องเที่ยวชุมชน สมาคมวิสาหกิจและเครือข่ายท่องเที่ยว โดยชุมชน สมาคมท่องเที่ยวชนอม และ สมาคม กลุ่ม ต่าง ๆ

4) การประเมินผล (Assessment) เมื่อมีการสนับสนุนเชิงนโยบาย เช่น จัดทำแผนการพัฒนาของจังหวัด สนับสนุนงบประมาณ การพัฒนา และประสานการจัดประชุม สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด จากหน่วยงาน เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (ททจ.นศ.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช (ททท.นศ.) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช (อบจ.นศ.) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช (หคค.นศ.) เป็นต้น นำไปสู่การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้แก่นักท่องเที่ยว หน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการประเมินไปปรับแผนการสนับสนุนเชิงนโยบายต่อไป

รูปที่ 4.7 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

จากรูปแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ควรมีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม (Circle) โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีองค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนการพัฒนาของจังหวัด สนับสนุนงบประมาณ การพัฒนา และประสานการจัดประชุม สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด นำไปสู่การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้นักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนา เพื่อนำผลการประเมินไปปรับแผนการสนับสนุนเชิงนโยบายต่อไป

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ควรมีการกำหนดการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ (1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างเป็นรูปธรรม (2) รูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย (3) การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว (4) ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ (5) รูปแบบวิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด และ (6) ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ตามรายละเอียด ดังนี้

1) การกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การที่จะผลักดันให้การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน จนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของไทยทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดจะต้องกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้ (1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น การจัดเวทีประชาเข้าใจ เป็นต้น (2) การส่งเสริมและการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น (3) การยกระดับขีดความสามารถบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ (4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ทันสมัยแบบองค์รวม

2) การกำหนดรูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย

ควมมีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ ใช้ประเด็นการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมหรือกิจกรรมตามฤดูกาลที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน ผลัดเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม โดยมีองค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนการพัฒนาของจังหวัด สนับสนุนงบประมาณการพัฒนา และประสานการจัดประชุม สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และการตลาดนำไปสู่การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้แก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนา เพื่อนำผลการประเมินไปปรับแผนการสนับสนุนเชิงนโยบายต่อไป

3) การกำหนดการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว

การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel)

4) การระบุปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ

ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ของ TMBC Model ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication)

5) การกำหนดรูปแบบวิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด

รูปแบบวิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยกำหนดให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นลายลักษณ์อักษรปรากฏอยู่ในแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ดังนี้ (1) ประเมินกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (2) ประเมินคุณภาพแผนยุทธศาสตร์ (3) ประเมินประสิทธิภาพการแปลงแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ (4) ประเมินประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ (5) ประเมินความสอดคล้องของโครงการกับแผนงาน และ (6) ประเมินผลสำเร็จตามแผนยุทธศาสตร์

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนยุทธศาสตร์ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และเก็บข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เครื่องมือสำหรับการติดตามและประเมินผล เช่น แบบสอบถามหรือแบบติดตามผลการดำเนินโครงการ เป็นต้น จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาประมวลผลสัมฤทธิ์ของแผนยุทธศาสตร์ต่อไป

6) การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

เพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ควรกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ (1) การเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) เพื่อสร้างการยอมรับจากอีก 6 จังหวัด และ (2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ รายละเอียดการเชื่อมโยงเครือข่าย และระยะเวลาดำเนินงาน เพื่อการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

(1) การเสนอข้อมูลการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดภาคใต้ตอนบน เพื่อสร้างการยอมรับให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนต่อคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) เพื่อสร้างการยอมรับจากอีก 6 จังหวัด (รูปที่ 4.8-4.14) ผ่านหัวหน้าสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ในฐานะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ กบก.อ่าวไทย เพื่อเสนอปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชก่อนเสนอต่อ กบก.อ่าวไทย บรรจุเข้าที่ประชุมต่อไป

การเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดภาคใต้ตอนบน เพื่อสร้างการยอมรับให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่

1. นครศรีธรรมราช
2. สุราษฎร์ธานี
3. ชุมพร
4. ภูเก็ต
5. ระนอง
6. พังงา
7. กระบี่

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย มีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจ/กิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคม เป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย มุ่งเน้นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของหน่วยงานหรือโครงสร้างหลักของกลุ่มผลประโยชน์นั้น ๆ

2. การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) เป็นการใช้การปฏิบัติการเชิงกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้หลักของการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนดความเป็นภาคีเครือข่าย

3. การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) เป็นการดำเนินการที่เกิดขึ้นโดยการรวมตัวของกลุ่มองค์กร หรือ เครือข่ายที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เป็นกระบวนการพัฒนาที่อาศัยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นเป้าหมายนำทาง และเป็นการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่าง ๆ ออกจากกัน

4. การประเมินผล (Assessment) เมื่อมีการสนับสนุนเชิงนโยบาย เช่น จัดทำแผนการพัฒนาของจังหวัด สนับสนุนงบประมาณ การพัฒนา และประสานการจัดประชุม สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด นำไปสู่การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้นักท่องเที่ยว หน่วยงานที่สนับสนุนจะต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนา เพื่อนำผลการประเมินไปปรับแผนการสนับสนุนเชิงนโยบายต่อไป

การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ แบบภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติทั้งในกรณีที่เป็นแหล่งธรรมชาติและทรัพยากรที่สร้างขึ้น ทรัพยากรที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรที่เป็นองค์ความรู้

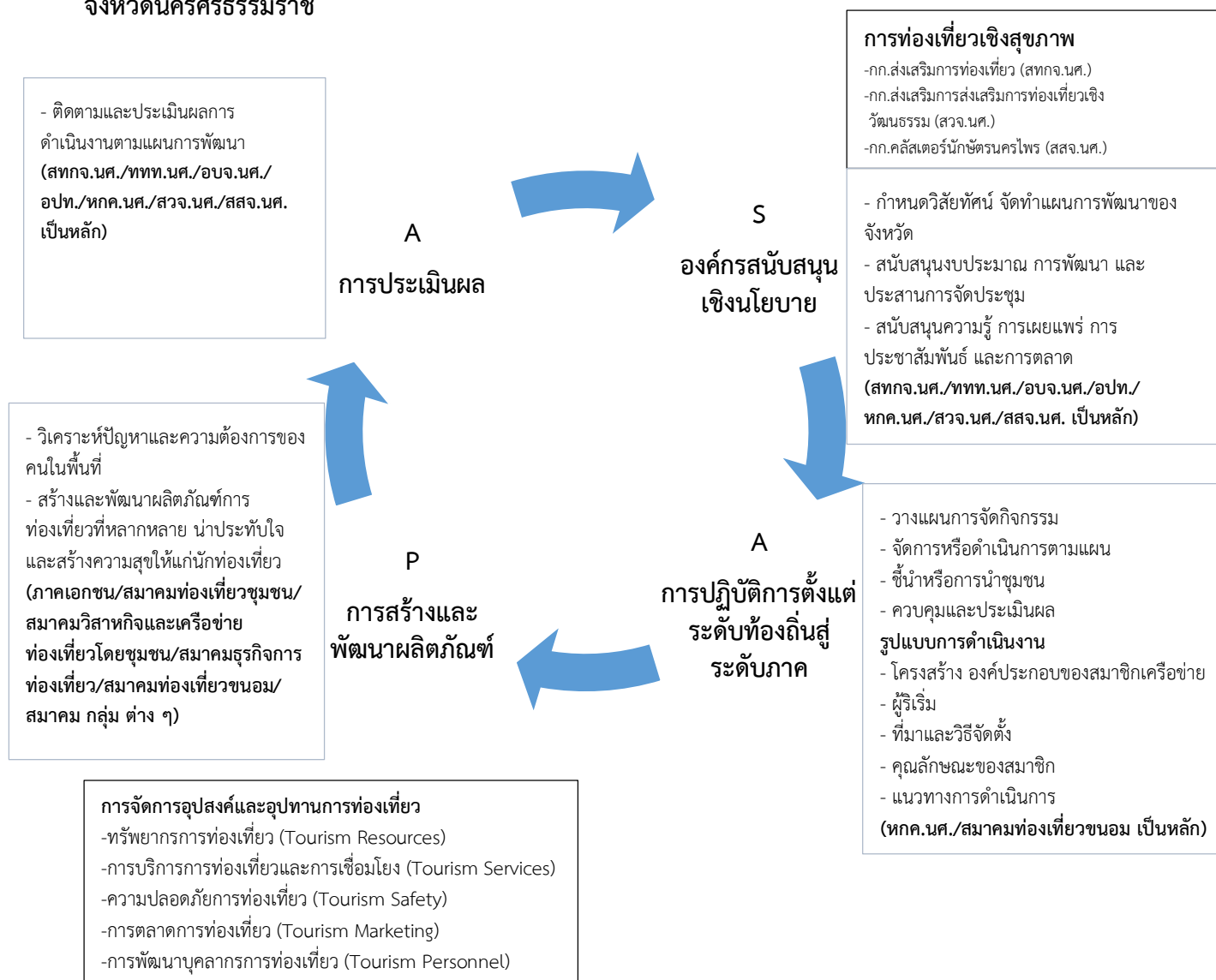
2. การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) เป็นการจัดบริการต่าง ๆ ที่รองรับความสะดวกสบาย และความบันเทิง แก่ผู้มาเยือนเพื่อดึงดูดใจและให้มีการเชื่อมโยงเพื่อสร้างความพึงใจ และสร้างความสุข มาเที่ยวแล้วมีความประทับใจ มีความผ่อนคลาย มีความสุข นำไปสู่การมาเที่ยวซ้ำและบอกต่อ

3. ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) เป็นการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวและสถานประกอบการที่เข้ามาให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว

4. การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นการกำหนดรูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยว

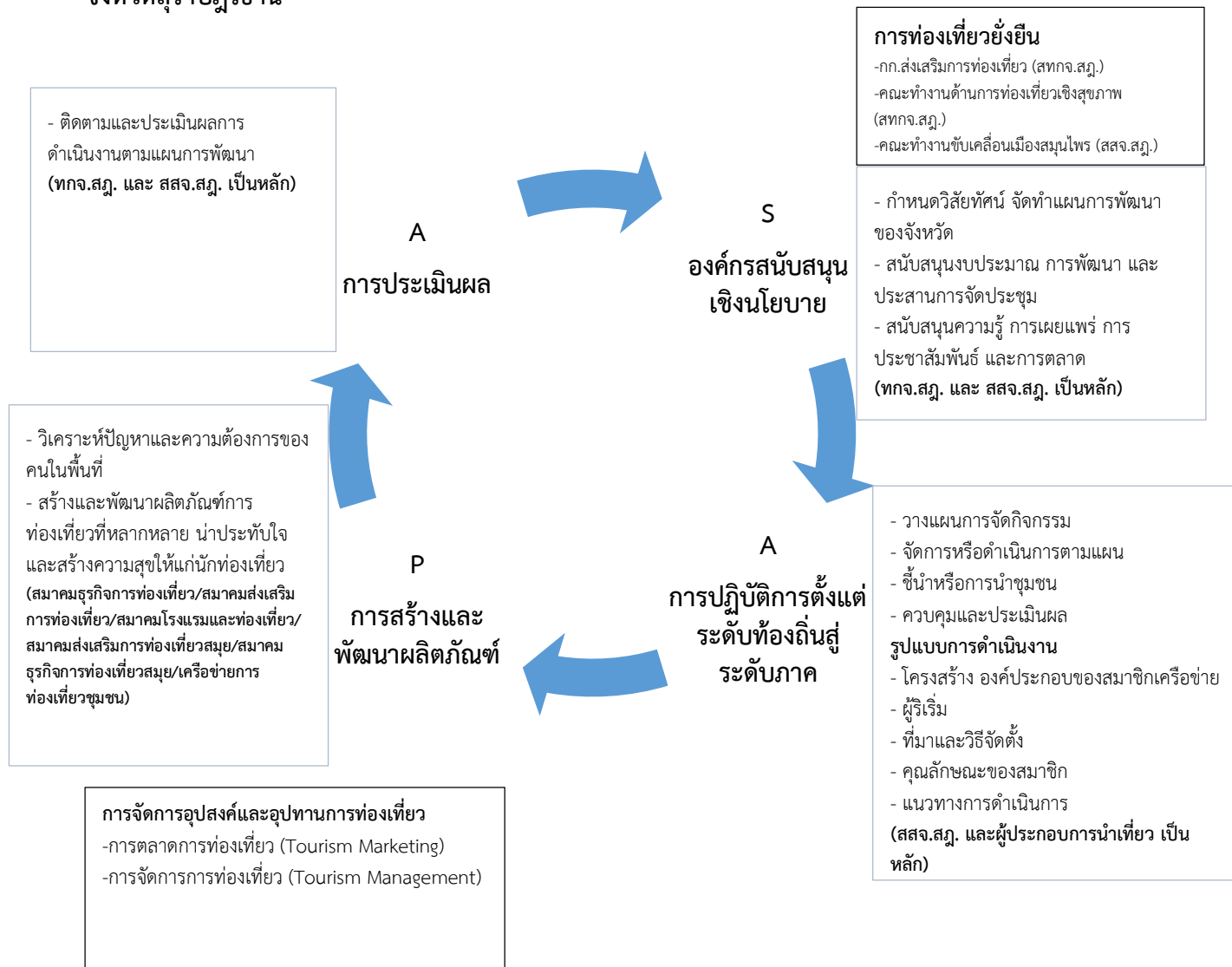
5. การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) เพื่อรองรับความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว ผ่านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพของบุคลากรที่มีสมรรถนะ ทักษะการให้บริการที่ดี และสามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้อย่างชัดเจน

จังหวัดนครศรีธรรมราช

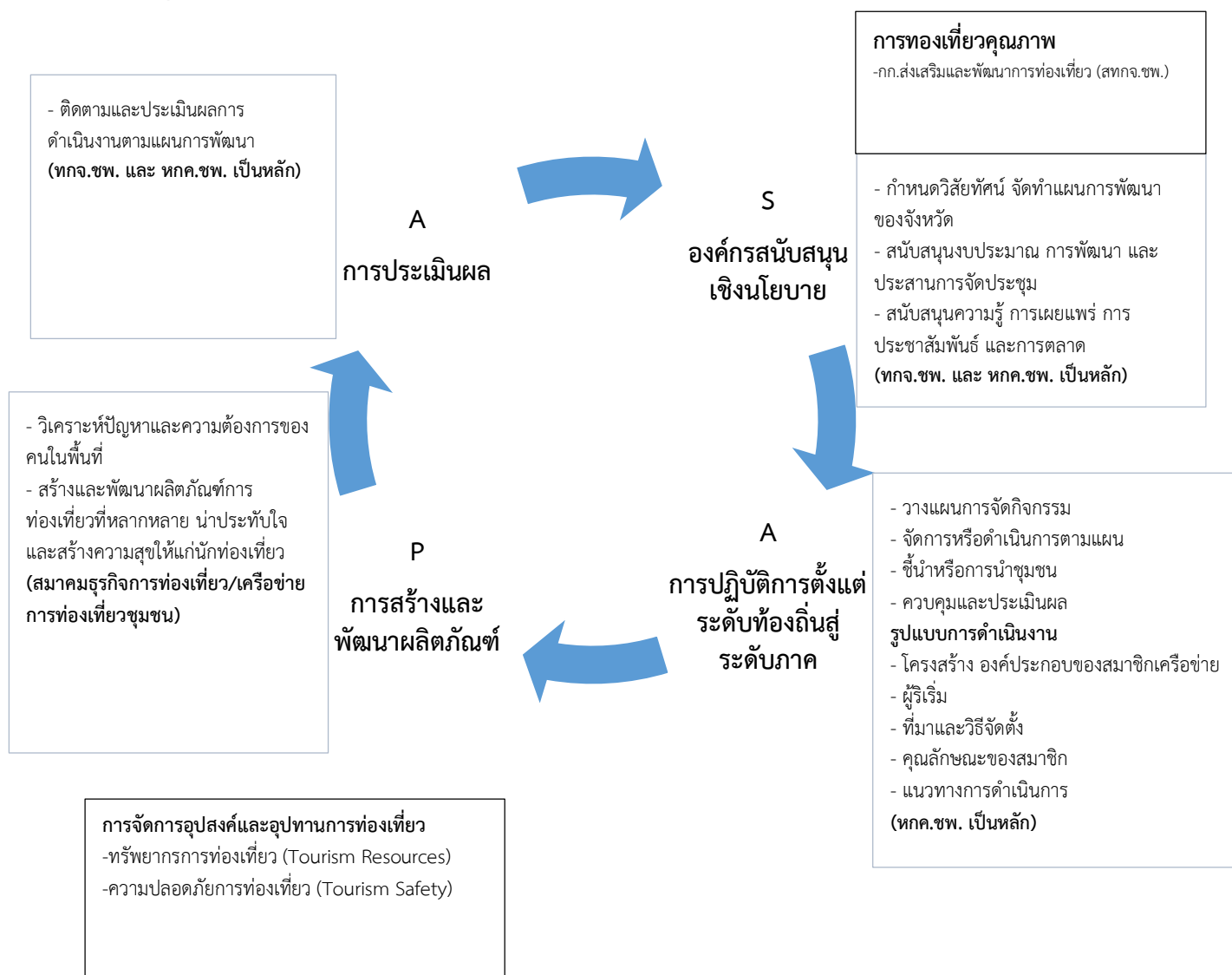
รูปที่ 4.8 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

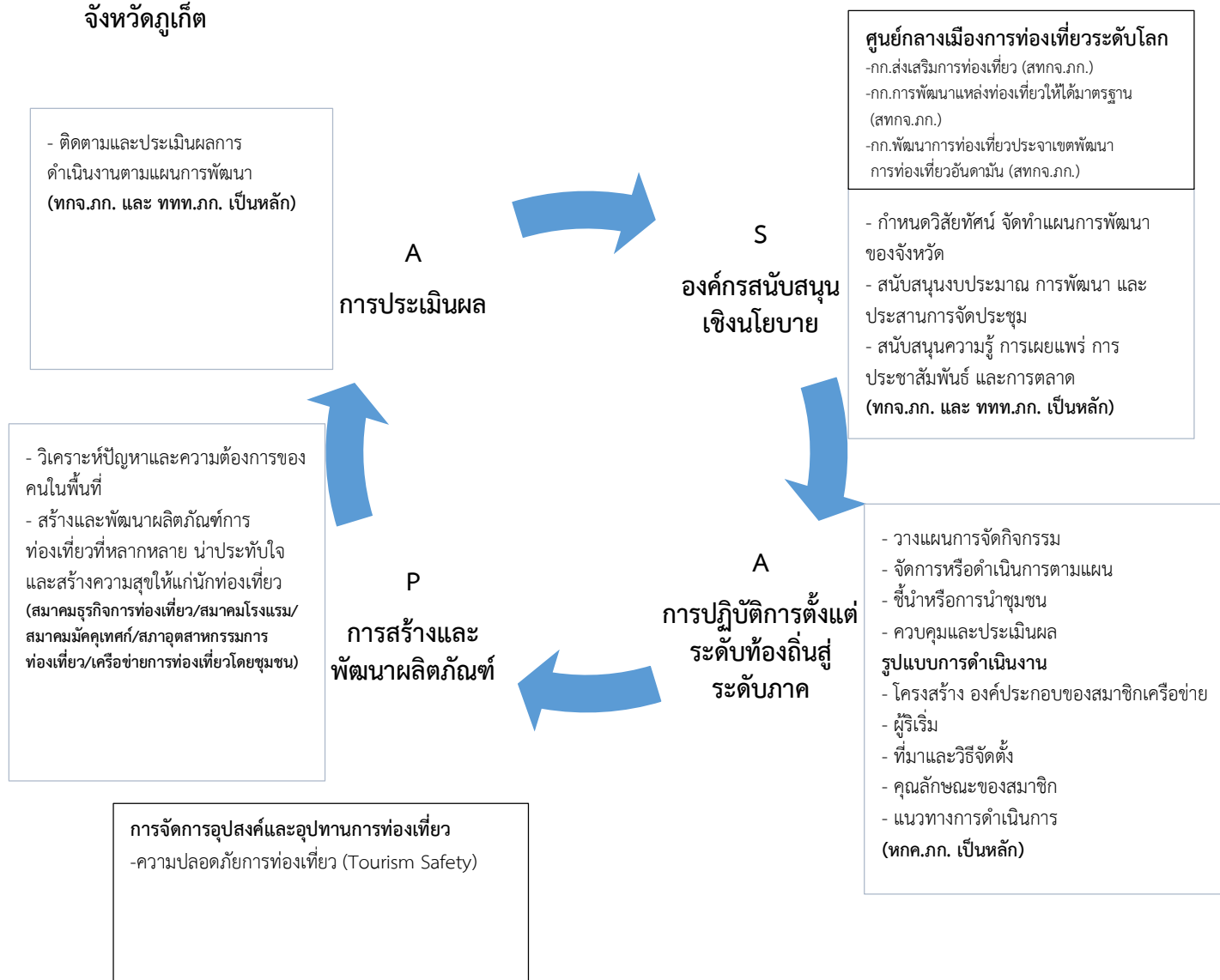
รูปที่ 4.9 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดชุมพร

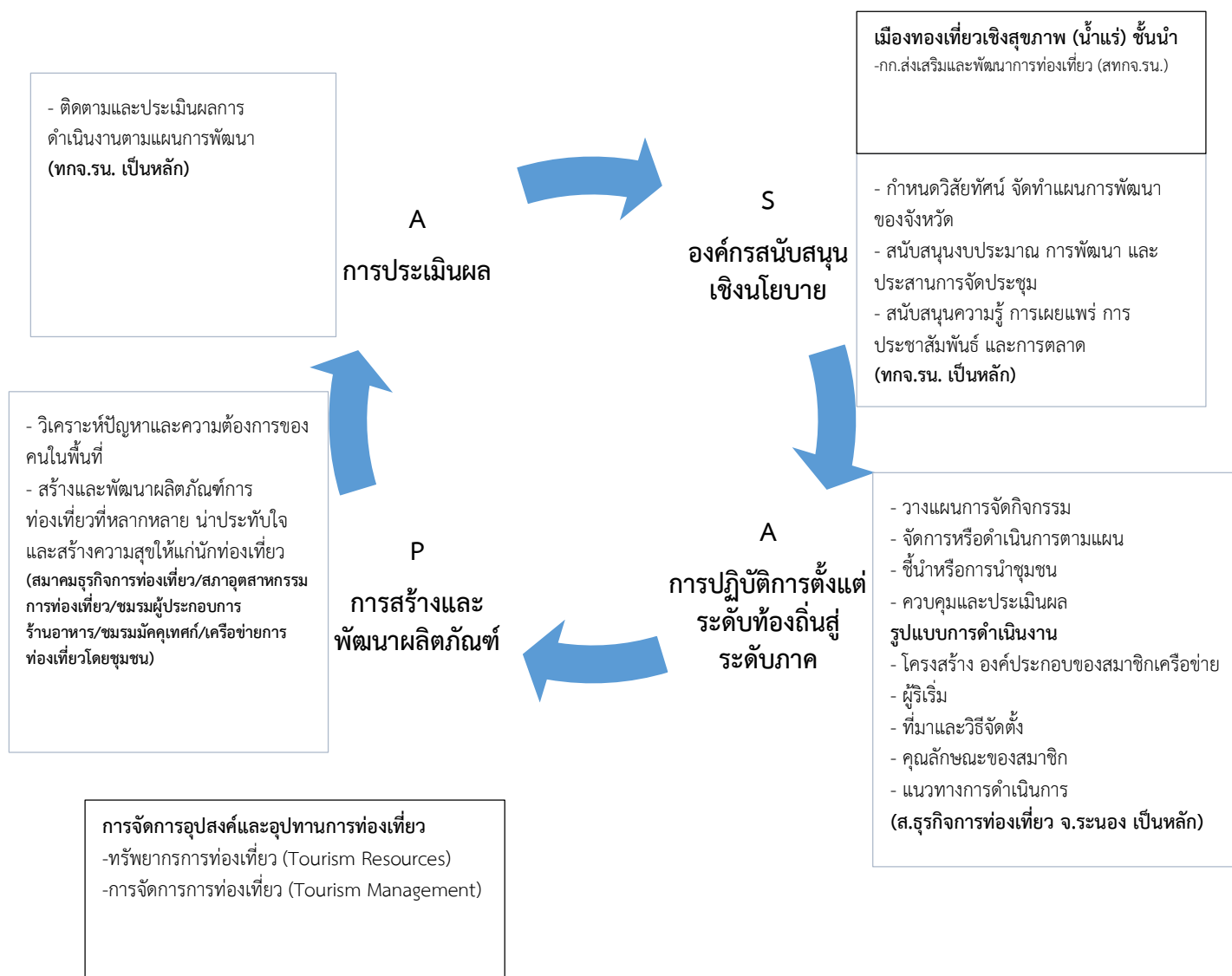
รูปที่ 4.10 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดชุมพร

จังหวัดภูเก็ต

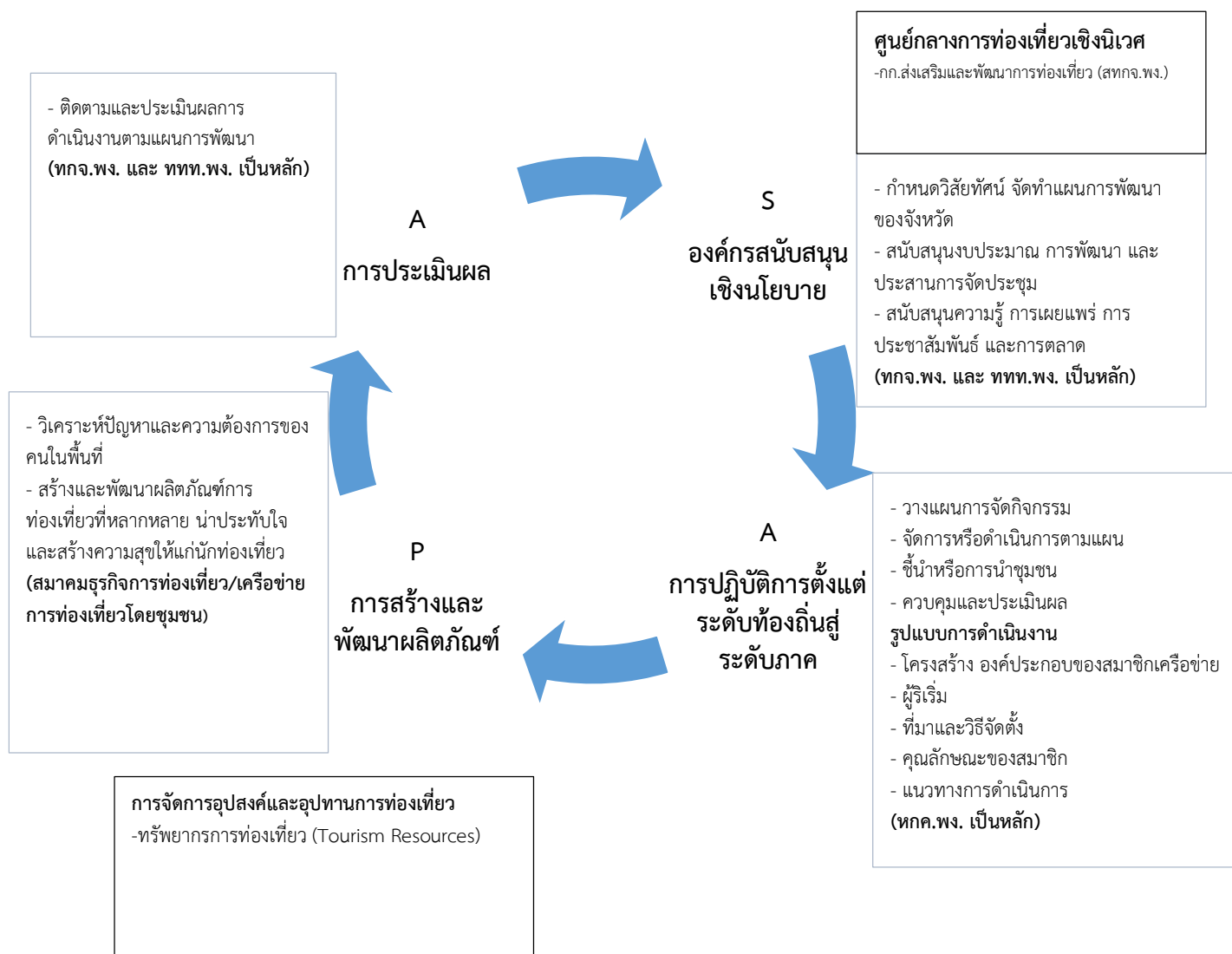
รูปที่ 4.11 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดภูเก็ต

จังหวัดระนอง

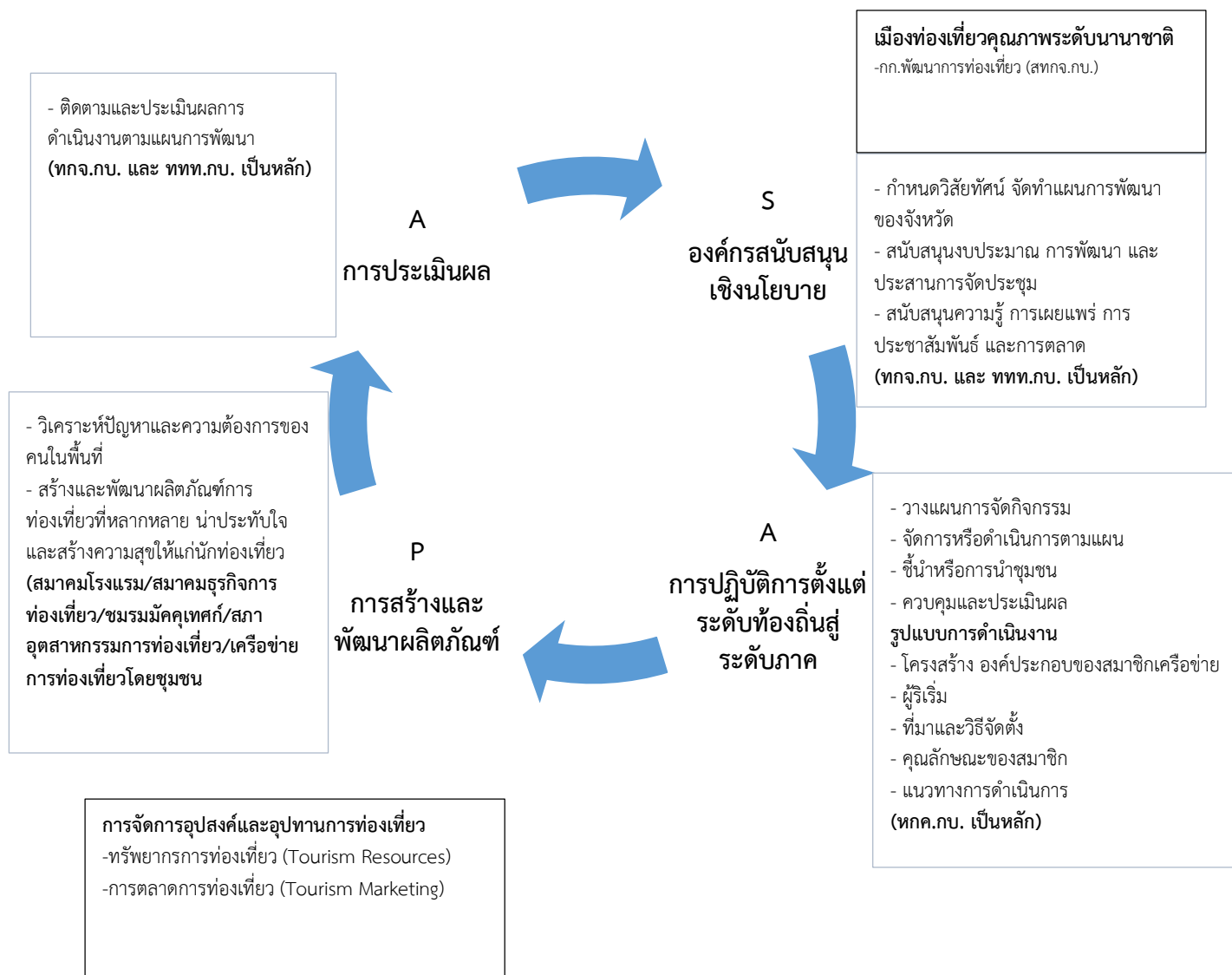
รูปที่ 4.12 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดระนอง

จังหวัดพังงา

รูปที่ 4.13 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดพังงา

จังหวัดกระบี่

รูปที่ 4.14 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดกระบี่

จากข้อมูล ผู้วิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคี มีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม ตามรูปแบบ SAPA Model ที่คล้ายกันทั้ง 7 จังหวัด รายละเอียดแต่ละองค์ประกอบของแต่ละจังหวัด มีดังนี้

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย มีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ ใช้ประเด็นการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมหรือกิจกรรมตามฤดูกาลที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน ผลัดเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม โดยมีองค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนการพัฒนาของจังหวัด สนับสนุนงบประมาณ การพัฒนา และประสานการจัดประชุม สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด นำไปสู่การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้แก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนา เพื่อนำผลการประเมินไปปรับแผนการสนับสนุนเชิงนโยบายต่อไป มีการจัดการการท่องเที่ยวทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยว และการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใช้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ โดยใช้ 4 ปัจจัยของ TMBC Model ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication)

จังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย มี ทกจ.สฎ. และ สสจ.สฎ. เป็นหน่วยงานหลัก การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค มี สสจ.สฎ. และผู้ประกอบการนำเที่ยว เป็นหน่วยงานหลัก การเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เน้นการตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และการจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management) ในรูปแบบต่าง ๆ

จังหวัดชุมพร องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย มี ทกจ.ชพ.และ หกค.ชพ. เป็นหน่วยงานหลัก การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค มี หกค.ชพ. เป็นหน่วยงานหลัก การเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เน้นการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) และความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety)

จังหวัดภูเก็ต องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย มี ทกจ.ภก. และ ททท.ภก. เป็นหน่วยงานหลัก การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค มี หกค.ภก. เป็นหน่วยงานหลัก การเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เน้นความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety)

จังหวัดระนอง องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย มี ทกจ.รน. เป็นหน่วยงานหลัก การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค มี สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว จ.ระนอง เป็นหน่วยงานหลัก การเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เน้นการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) และการจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management) ในรูปแบบต่าง ๆ

จังหวัดพังงา องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย มี ทกจ.พง. และ ททท.พง. เป็นหน่วยงานหลัก การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค มี หกค.พง. เป็นหน่วยงานหลัก การเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะ

การประชุมร่วมกันของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เน้นการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources)

จังหวัดกระบี่ องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย มี ทกจ.กบ. เป็นหน่วยงานหลัก การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค มี ทกค.กบ. เป็นหน่วยงานหลัก การเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เน้นการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) และการตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing)

สรุปได้ว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายทั้ง 2 ส่วนหลัก ที่มีข้อมูลที่ค่อนข้างครบถ้วนของการขับเคลื่อนให้เป็นตามนโยบายสนับสนุนให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวที่จำเป็นต่อการจัดการระบบการท่องเที่ยวให้เป็นสากล ดังนั้น จึงใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นต้นแบบให้กับจังหวัดบริวารทั้ง 6 และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

(2) การกำหนดรายละเอียดการเชื่อมโยงเครือข่าย และระยะเวลาดำเนินงาน เพื่อการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน มีดังนี้

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย มีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจ/กิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคม เป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย มุ่งเน้นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของหน่วยงานหรือโครงสร้างหลักของกลุ่มผลประโยชน์นั้น ๆ

2. การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) เป็นการใช้การปฏิบัติการเชิงกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้หลักของการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนดความเป็นภาคีเครือข่าย

3. การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) เป็นการดำเนินการที่เกิดขึ้นโดยการรวมตัวของกลุ่มองค์กร หรือ เครือข่ายที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เป็นกระบวนการพัฒนาที่อาศัยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นเป้าหมายนำทาง และเป็นการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่าง ๆ ออกจากกัน

4. การประเมินผล (Assessment) เมื่อมีการสนับสนุนเชิงนโยบาย เช่น จัดทำแผนการพัฒนาของจังหวัด สนับสนุนงบประมาณ การพัฒนา และประสานการจัดประชุม สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด นำไปสู่การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้แก่นักท่องเที่ยว หน่วยงานที่มีหน้าที่ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการประเมินไปปรับแผนการสนับสนุนเชิงนโยบายต่อไป

ตัวอย่างแนวคิดการจัดกิจกรรมความร่วมมือของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จากการจัดสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึง เมืองที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในต่างประเทศว่า “วันที่ 2-8 เมษายน 2561 ได้มีโอกาสไปงาน *Bali Spirit Festival* ที่ประเทศอินโดนีเซีย ที่นั่นมีการจัดงานด้านส่งเสริมสุขภาพ 7 วัน 6 คืน ราคาคอร์สก็ 25,000 บาท รูปแบบการจัดงาน ก็เป็นการนำบริการด้านสุขภาพออกมาขาย ก็มี โยคะบำบัด สมาธิบำบัด ดนตรีบำบัด นวดเพื่อสุขภาพ สปาเพื่อสุขภาพ ก็เช่น สปาผสม สปาเล็บ ตั้้นเพื่อสุขภาพ อาหารเพื่อสุขภาพ และกัตุดวง งานนี้ได้รวมสถานประกอบการด้านสุขภาพที่มีชื่อเสียงทั่วบาหลีมารแสดงในงาน เพื่อให้ผู้ที่ซื้อคอร์สเพื่อสุขภาพ ได้เลือกใช้บริการใน 7 วันนั้น และมีการนำขยะ อย่างเช่น ผ้าปูโต๊ะเก่า ๆ มาย้อมทำเป็นผ้ามัดย้อม จากนั้นเขียนเป็นแผนที่ของบาหลีสื่อจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานนี้ ทาง ททท. ของ บาหลีส ก็ได้บรรจุลงในปฏิทินการท่องเที่ยวของบาหลีส ซึ่งมีการจัดขึ้นทุกปี และมีการจัดตั้งสมาคมด้านสุขภาพขึ้นมา เพื่อเป็นศูนย์ประสานงาน ในการจัดงาน *Bali Spirit Festival* เป็นต้น”

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช” ได้ดำเนินการวิจัยตามเป้าหมาย วิธีดำเนินการวิจัย ได้ผลการวิจัยที่นำไปสู่การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. เป้าหมายการวิจัย มุ่งเน้นการหารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม/ชุมชน แนวคิดและลักษณะของวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม/ชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชและในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนในเชิงลึกซึ่งยังไม่พบการรายงานมาก่อน เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ชัดเจนในลักษณะภาคีเครือข่าย โดยอยู่บนฐานศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดในปัจจุบัน เพื่อพัฒนาให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (1) ศึกษาวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชและในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบนในปัจจุบัน (2) ศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน และ (3) เสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

3. การทบทวนแนวคิดจากวรรณกรรม

1) แนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ

1.1) แนวคิดทิศทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว

1.2) แนวคิดการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ

2) แนวคิดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว

2.1) องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

2.2) องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.3) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2.4) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

3) แนวคิดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย

3.1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์/ ความเชื่อมโยง

3.2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย

3.3) แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน/ วิสัยทัศน์/ ยุทธศาสตร์

3.4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช” เป็นการดำเนินงานวิจัย โดยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1) วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแผนยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ในระดับประเทศ ระดับภาคใต้ตอนบน ระดับจังหวัด และระดับชุมชน ซึ่งจำแนกเป็น 7 หน่วยงาน ได้แก่ (1) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2) คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (3) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (4) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (5) จังหวัดนครศรีธรรมราช (6) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 7) เครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2) จัดประเภทเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ (1) หน่วยงานภาครัฐ (2) หน่วยงานภาคเอกชน (3) ชุมชน/ท้องถิ่น (4) องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ (5) สถาบันการศึกษา และ 6) สื่อมวลชน

2) ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูล คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

3) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1) ประชากรที่ใช้ ได้แก่ เครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 138 หน่วยงาน

3.2) กลุ่มตัวอย่าง เลือกมาจากประชากร จำนวน 138 หน่วยงาน โดยใช้วิธีการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างเคร่งครัด เพื่อให้ได้ข้อมูลหลักตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ชาย โพธิ์สีดา, 2559) และใช้เกณฑ์หน้าที่และความรับผิดชอบหลักของบุคลากรในการเลือกหน่วยงาน ได้จำนวนทั้งหมด 50 หน่วยงาน แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มย่อย ดังนี้

3.2.1) หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 11 หน่วยงาน

3.2.2) หน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 5 หน่วยงาน

3.2.3) ชุมชน/ท้องถิ่น จำนวน 27 หน่วยงาน

3.2.4) องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ จำนวน 4 หน่วยงาน

3.2.5) สถาบันการศึกษา จำนวน 2 หน่วยงาน

3.2.6) สื่อมวลชน จำนวน 1 หน่วยงาน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 50 หน่วยงาน ๆ ละ 1 คน รวมจำนวน 50 ตัวอย่าง

1) กลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 50 หน่วยงาน ๆ ละ 1 คน รวมจำนวน 50 ตัวอย่าง

2) กลุ่มตัวอย่างเพื่อการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งมีข้อมูลเชิงลึกมากกว่าและสนใจเข้าร่วมสนทนากลุ่ม รวมจำนวน 30 คน

4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1) แบบวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและวรรณกรรม แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแผนยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง

4.2) แบบสัมภาษณ์เรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช จากเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 6 ประเภท จำนวน 50 คน

4.3) การสนทนากลุ่ม เพื่อรับฟังความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช จากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งมีข้อมูลเชิงลึกมากกว่าและสนใจเข้าร่วมสนทนากลุ่ม รวมจำนวน 30 คน

5) ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้เวลาทำวิจัย 1 ปี ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามขั้นตอนดังนี้

6.1) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

6.2) การจัดระเบียบข้อมูล (การให้รหัส)

6.3) การแสดงข้อมูล โดยจัดกลุ่มข้อมูล ใช้ตารางแสดงข้อมูล นำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยาย

6.4) วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับวิธีการพรรณนา เรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

7) การตรวจสอบข้อมูล

ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับตรวจสอบข้อสรุปและตีความผลการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการ ดังนี้

7.1) ใช้นักวิจัยอื่นมาวิเคราะห์ข้อมูลเดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบว่าผลที่ได้จะยืนยันหรือขัดแย้งกันหรือไม่อย่างไร

7.2) ใช้ข้อมูลเดียวกันแต่วิเคราะห์จากมุมมองทางทฤษฎีที่แตกต่างกัน

8) การแปลผล

งานวิจัยนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ (2) ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน (3) ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น (4) ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ (5) นักวิชาการ และ (6) สื่อมวลชน รวมจำนวนทั้งหมด 50 คน โดยกำหนดอักษรย่อแสดงกลุ่มของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

G	(Government)	หมายถึง	ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ
P	(Private)	หมายถึง	ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน
C	(Community)	หมายถึง	ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่น
N	(Non-Governmental Organization)	หมายถึง	ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่
A	(Academic)	หมายถึง	นักวิชาการ
M	(Media)	หมายถึง	สื่อมวลชน

เพื่อหาข้อสรุป ติความ และตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยขั้นตอน ดังนี้

8.1) เชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามความสัมพันธ์ที่ประเด็นเหล่านั้นมีต่อกัน

8.2) นำเสนอเป็นการบรรยายสิ่งที่ค้นพบที่นำไปสู่รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน กิจกรรมความร่วมมือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่การปฏิบัติ จะเป็นบทบาทของคณะกรรมการ 3 ชุด ได้แก่ (1) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) (2) คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช (กบจ.นศ.) และ (3) คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจจังหวัดนครศรีธรรมราช (กรอ.นศ.) และยังพบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (ทกจ.นศ.) ที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนเชิงนโยบาย กำลังประสานงานให้เกิดภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับจังหวัด โดยการกำหนดกติการ่วมกัน อีกทั้งยังมีการประสานงานจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช (ททท.นศ.) ให้มีการประชุมร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามการแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ยังไม่สามารถนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับภาคใต้ตอนบนและระดับจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ เนื่องจากเป็นเพียงการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ฉะนั้นการที่จะผลักดันให้การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน จนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของไทยทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดจะต้องกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้ (1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น การจัดเวทีประชาเข้าใจ เป็นต้น (2) การส่งเสริมและการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น (3) การยกระดับขีดความสามารถบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ (4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ทันสมัยแบบองค์รวม

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน มีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) โดยมีองค์กรสนับสนุนเชิงนโยบาย เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนการพัฒนาของจังหวัด สนับสนุนงบประมาณ การ

พัฒนา และประสานการจัดประชุม สนับสนุนความรู้ การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด นำไปสู่ การปฏิบัติการตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค เพื่อให้เกิดการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าประทับใจ และสร้างความสุขให้นักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาเพื่อนำผลการประเมินไปปรับแผนการสนับสนุนเชิงนโยบายต่อไป มีการจัดการการท่องเที่ยวทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel)

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดนครศรีธรรมราชกับจังหวัดบรีวารทั้ง 6 ของภาคใต้ตอนบน เกี่ยวกับรูปแบบ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายใน 2 ส่วนหลัก คือ รูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์การสนับสนุนเชิงนโยบาย (Sources of Governing Bodies) 2) การปฏิบัติการ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นสู่ระดับภาค (Actions from Local to Regional Level) 3) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production and Development) และ 4) การประเมินผล (Assessment) และการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว พบว่า ทุกจังหวัดมีรูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย แบบ SAPA Model ที่คล้ายกัน ส่วนการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว มีเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราชเท่านั้น ที่มีครบถ้วน ครบคลุม องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นสากล จึงควรใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีรูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน มีการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 4 ปัจจัยของ TMBC Model ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication) เป็นต้นแบบให้กับจังหวัดบรีวารทั้ง 6 และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนต่อไป ตามขั้นตอน ดังนี้ (1) การเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) เพื่อสร้างการยอมรับจากอีก 6 จังหวัด ผ่านหัวหน้าสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ในฐานะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ กบก.อ่าวไทย เพื่อเสนอปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชก่อนเสนอต่อ กบก.อ่าวไทย บรรจุเข้าที่ประชุมต่อไปและ (2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ รายละเอียดการเชื่อมโยงเครือข่าย และระยะเวลาดำเนินงาน เพื่อการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช” มีการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้ (1) ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีจากการทบทวน และสังเคราะห์วรรณกรรม และ (2) ผลการวิจัยที่ได้จากข้อค้นพบการวิจัย

1. การอภิปรายผลการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีจากการทบทวน และสังเคราะห์วรรณกรรม

1.1 การประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่าย ที่ควรมีรูปแบบการเชื่อมโยงแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งเป็นวัฏจักรที่ต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน สอดคล้องกับแนวคิดของรงค์ บุญสวยขวัญ (2557) กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2560) Hanneman & Riddlw (2005) Alter & Hage (1993) อ้างถึงใน นฤมล นิราทร (2543) Starkey (1997) Gerlarch (1999), Katz, Lazer & Contractor (2004) และ Borgatti & Halgin (2011)

1.2 การประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) และ (5) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว (Tourism Personnel) ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) (2) การบริการการท่องเที่ยวและการเชื่อมโยง (Tourism Services) (3) ความปลอดภัยการท่องเที่ยว (Tourism Safety) (4) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) จากแนวคิดของนักวิจัยที่หลากหลาย เช่น องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542) องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (เจตนัสฤกษ์ อังศุกาญจนกุล, 2557 และ World Tourism Organization: UNWTO, 1998) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) และจากแนวคิดของ Leipers (1990) ที่ได้เสนอ Model of Tourism System

1.3 การประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 4 ปัจจัยของ TMBC Model ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication) ดังนี้ สรัญญา จุฑานิล (2556) ที่นำเสนอ 3 ปัจจัย แต่มีเพียงปัจจัยเดียวที่สอดคล้องกันตาม TMBC Model ได้แก่ ความไว้วางใจ (Trust) เสรี พงศ์พิศ (2548) นำเสนอ 4 ปัจจัย แต่มี 2 ปัจจัยที่สอดคล้องกันตาม TMBC Model ได้แก่ ความไว้วางใจ (Trust) และการจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน สนธยา พลศรี (2550) เสนอ 14 ปัจจัย แต่มี 4 ปัจจัยที่สอดคล้องกันตาม TMBC Model ได้แก่ ความไว้วางใจ (Trust) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และการสื่อสารการตลาด (Communication) สอดคล้องกับแนวคิดของ Czajkowski (2007) ที่นำเสนอ 6 ปัจจัย แต่มี 4 ปัจจัยที่สอดคล้องกันตาม TMBC Model ได้แก่ ความไว้วางใจ (Trust) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และการสื่อสารการตลาด (Communication) เช่นเดียวกัน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Wei-Skillern & Silver (2013) ที่นำเสนอ 4 ปัจจัย และทั้ง 4 ปัจจัยสอดคล้องกันตาม TMBC Model ได้แก่ ความไว้วางใจ (Trust) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และการสื่อสารการตลาด (Communication)

2. การอภิปรายผลการวิจัยที่ได้จากข้อค้นพบการวิจัย

จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ฉะนั้นการที่จะผลักดันให้การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน จนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของไทยทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดจะต้องกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้ (1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น การจัดเวทีประชาเข้าใจ เป็นต้น (2) การส่งเสริมและเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่น (3) การยกระดับขีดความสามารถบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ (4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ทันสมัยแบบองค์รวม

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน ยังไม่พบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เป็นการจัดการร่วมไปกับการท่องเที่ยวของจังหวัด มีกระบวนการทำงานร่วมกันของหลายภาคส่วน และหลายระดับ เน้นการทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย การเชื่อมโยงของภาคีเครือข่าย มีการประสานความร่วมมือ และทำงานร่วมกันแบบตกลงกันด้วยวาจา เป็นอิสระต่อกัน มีความสัมพันธ์กันในระดับ Cooperation ฉะนั้นควรพัฒนาความสัมพันธ์ให้เชื่อมโยงแน่นแฟ้นอยู่ในระดับ Collaboration ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแบบเป็นทางการมากที่สุด มีอำนาจบริหารร่วมกัน รับผิดชอบต่อการวางแผน การนำไปใช้ และการประเมินผลลัพธ์ร่วมกัน (Hord, 1986) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่จะต้องมีผลประโยชน์ร่วมกัน ความสัมพันธ์ที่ดีที่เกิดจากความร่วมมือตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไป เพื่อที่จะให้ประสบความสำเร็จถึงเป้าหมายร่วมกัน นำองค์กรอิสระไปสู่การเติมเต็ม ซึ่งต้องการการวางแผนอย่างถี่ถ้วน ชาญฉลาด และการสื่อสารที่ระดับต่าง ๆ หลายระดับ (Mattessich, Murray-Close & Monsey, 2001) รวมทั้งกระบวนการที่เกิดขึ้น เมื่อกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างอิสระกับปัญหาที่เชื่อมโยงกับกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ใช้การแบ่งปัน กฎ กติกา บรรทัดฐาน และโครงสร้าง เพื่อที่จะแสดงการตัดสินใจ ในเรื่องที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ

จึงเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ควรมีรูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายแบบวงกลม โดยใช้รูปแบบ SAPA Model ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอื่น ๆ ใช้ประเด็นการปฏิบัติการเชิงกิจกรรมหรือกิจกรรมตามฤดูกาลที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน ผลัดเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใช้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ โดยใช้ 4 ปัจจัยของ TMBC Model ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (Trust) (2) การเกณฑ์หรือการระดมทรัพยากร (Mobilization) (3) การจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน (Benefit) และ (4) การสื่อสารการตลาด (Communication) เป็นต้นแบบให้กับจังหวัดบรีวารทั้ง 6 และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนต่อไป ด้วยแนวคิด ดังนี้ (1) การเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) เพื่อสร้างการยอมรับจากอีก 6 จังหวัด ผ่านหัวหน้าสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ในฐานะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ กบก.อ่าวไทย เพื่อเสนอปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชก่อนเสนอต่อ กบก.อ่าวไทย บรรลุเข้าที่ประชุมต่อไปและ (2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ รายละเอียดการเชื่อมโยงเครือข่าย และระยะเวลาดำเนินงาน เพื่อการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

1.1 ภาควิชาเครือข่ายทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครศรีธรรมราช สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช และกลุ่มชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น ควรร่วมกันพิจารณาการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นลายลักษณ์อักษรให้มีความชัดเจน นอกเหนือจากเน้นการจัดการแบบภาควิชาเครือข่าย

1.2 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครศรีธรรมราช และองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นกลไกสำคัญในการริเริ่ม และประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย ควรมีการดำเนินการกำหนดแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ดังนี้ ในระยะสั้นเป็นการดำเนินงานในเชิงกิจกรรม ที่มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในระยะกลางเป็นการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากหลากหลายองค์กรที่มีความเกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการในระดับประเทศจะเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดวิสัยทัศน์ การทำแผนพัฒนา และแนวทางปฏิบัติ และในระยะยาว เป็นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1.3 ผู้ประกอบการจากภาคเอกชน ได้แก่ หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช และสมาคมท่องเที่ยวชนอม และกลุ่มชุมชนต่าง ๆ ควรมีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้ (1) วางแผนการจัดกิจกรรมเชิงประเด็น (2) จัดการหรือดำเนินการตามแผน โดยมีการแบ่ง บทบาท หน้าที่ และผลประโยชน์ร่วมอย่างชัดเจน (3) การขึ้นหรือการนำชุมชน โดยต้องสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณสมบัติเหมาะสมกับภาระหน้าที่ เข้าร่วมทำงานด้วยความเต็มใจ และ (4) การควบคุมและประเมินผล โดยต้องมีการควบคุมให้สามารถดำเนินการได้ตามแผน กรณีพบประเด็นปัญหาหรือความเสี่ยงที่ไม่เป็นผลดีต่องาน ควรมีการหาแนวทางแก้ไข และต้องมีการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม เพื่อนำไปปรับปรุงในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

1.4 การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาควิชาเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ควรมีการกำหนดการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ (1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างเป็นรูปธรรม (2) รูปแบบการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย (3) การจัดการอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยว (4) ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาควิชาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ (5) รูปแบบวิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด และ (6) ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

การศึกษาเชิงลึกในเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นเพียงการเริ่มต้นของการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภาคีเครือข่าย เพียงจังหวัดเดียว จึงขอเสนอว่าควรศึกษาให้ครอบคลุมทั้งภาคใต้ 14 จังหวัด ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศหรือภูมิภาค อาเซียนต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560*. ค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2559, จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7100.
- _____. (2560). สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยรายจังหวัด (Domestic Tourism Situation). ค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2560, จาก http://www.mots.go.th/more_news.php?cid=422&filename=index.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโฮมสเตย์*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2559). *หนังสือ 12 เมืองต้องห้ามพลาด Plus*. ค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2559, จาก <https://2baht.com/12-cities-hidden-gems-plus/>.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด จังหวัดระนอง. (2560). *แผนพัฒนาจังหวัดระนอง (พ.ศ.2561-2564)*. จังหวัดระนอง.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด จังหวัดภูเก็ต. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดภูเก็ต (พ.ศ.2561-2564) ฉบับปรับปรุงใหม่ (รอบปี พ.ศ.2562)*. จังหวัดภูเก็ต.
- กองแผนและงบประมาณ ฝ่ายนโยบายและแผน องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2558). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช (พ.ศ. 2559-2563)*. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช.
- กองวิจัยการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555). *ความสำคัญของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. ค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2560, จาก <http://etatjournal.com/web/menu-read-web-etatjournal?catid=0&id=536>.
- กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร. (2559). *การประชุมเชิงวิชาการและการแถลงข่าว เรื่อง รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว ฉบับที่ 3*. โรงแรมรามาคาร์ดินส์. 23 พฤษภาคม. 2559. 4 หน้า.
- โกสินทร์ ชำนาญพล วรรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา. (2559). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. *วารสารราชพฤกษ์*, 14 (3), 80-86
- ข่าวไทยพีบีเอส. (2560). แหล่งน้ำที่สะอาดที่สุดของไทย. ค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2560, จาก <http://news.thaipbs.or.th/clip/15614>.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559. (2554). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2555-2559)*. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)*. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดกระบี่. (2559). *แผนพัฒนาจังหวัดกระบี่ (พ.ศ.2561-2564)*. จังหวัดกระบี่.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดชุมพร. (2559). *แผนพัฒนาจังหวัดชุมพร (พ.ศ.2561-2564)*. จังหวัดชุมพร.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดพังงา. (2560). *แผนพัฒนาจังหวัดพังงา 4 ปี (พ.ศ.2561-2564)*. จังหวัดพังงา.

- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2560). *แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี (พ.ศ. 2561–2564) ฉบับทบทวน ปีงบประมาณ พ.ศ.2562*. จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ. (2559). *กรอบการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินต์จุฑา อีสริย์ภัทร์, ผุสดี พลสารัมย์, ลิศรา เตชะสรินสุขกุล และ สุกิดา ชมพูทิพย์. (2556). *ปัจจัยที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง (hub) ของอุตสาหกรรม Wellness เพื่อการท่องเที่ยว* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เสนอสำนักงานส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (สสว). 132 หน้า.
- จิราลักษณ์ จงสถิตมัน. (2549). *สังคมสงเคราะห์กลุ่มชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจตน์สุชัย อังศุกาญจนกุล. (2557). *ตัวแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำชุมชนอย่างยั่งยืน ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง*. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 8, 48-67.
- เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาริน. (2552). *ความไว้วางใจในองค์การของประเทศไทยศึกษาเปรียบเทียบองค์การภาครัฐ ภาครัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2559). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ธงชัย ภูวนาถวิจิตร, ภัทร์ชนกพร คมธณณัฐ และ สุชาครีย์ ศรีรัตน์. (2558). *การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน* (รายงานการวิจัย). สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- นฤพนธ์ เลิศกาญจนพร. (2558). *ศักยภาพและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว* (รายงานการวิจัย). สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- นฤมล นิราทร. (2543). *การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ*. กรุงเทพฯ: โครงการระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็ก.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2558). *เครือข่ายสังคมในสังคมเครือข่าย*. *TLA Research Journal*, 8(2), Jul-Dec 2015.
- ประทีป บินชัย. (2546). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประเวศ วะสี. (2560). *แนวคิด INN Model*. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2560, จาก http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2013/03/october_08.pdf.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ปราณี ตันประยูร และ ลำยอง ปลั่งกลาง. (2557). *การศึกษาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีตลาดโบราณลาดชะโด อำเภอฟักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (รายงานการวิจัย), สนับสนุนโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- ปรีณธ์ ชินโชติ และ ชีระวัฒน์ จันทิก. (2559). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง. *Veridian E-Journal, Silpakorn University, ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ*, 9(1), 250-268.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอุ้น). (2547). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2552). *องค์การ และการบริหารจัดการ*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์อังกะปิยอนต์ บุ๊คส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2557). *การจัดการทางสังคม: การจัดการองค์กรประชาชน การจัดการองค์กรทางสังคม การจัดการองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ การจัดการเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคม*. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รุจเรขา วิทยาทน. (2557). *การพัฒนาแบบจำลองเครือข่ายสังคมเพื่อเพิ่มผลผลิตงานวิจัยใน มหาวิทยาลัยวิจัยไทย. ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- วิชชุดา ให้เจริญ. (2554). *แนวทางการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิต: กรณีศึกษา อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี* (รายงานการวิจัย). สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.). 150 หน้า.
- วุฒิชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ. (2559). รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(3), 167-181.
- วุฒิชาติ สุนทรสมัย, วีระสิทธิ์ ปิติเจริญพร, สมศรี ศิริไหวประพันธ์, ธนภณ นิธิเชาวกุล และ พูนพล แพทอง. (2557). *การพัฒนาบทบาทของเครือข่ายการท่องเที่ยว PTCC เพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ในวิสาหกิจ การท่องเที่ยวในเมืองพัทยาเพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน* (รายงานการวิจัย), สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ศูนย์ประสานงานพัฒนาเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2559). *โครงการพัฒนาขีดความสามารถของขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชปีงบประมาณ 2560*. จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). *รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สร้อยญา จุฑานิล. (2556). *การบริหารเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- _____ (2553). *ร้อยคำที่ควรรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลังปัญญา.
- สนธยา พลศรี. (2550). *เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.

- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2558). *แผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช (พ.ศ. 2557-2560) ฉบับทบทวนใหม่ (รอบปี พ.ศ. 2560)*. จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน. (2556). *แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ประจำปี พ.ศ. 2558-2561*.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย. (2556). *แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ประจำปี พ.ศ. 2558-2561*.
- อรพรรณ จันทน์อินทร์, จันทิรา ภูมา, ประไพ จันทน์อินทร์, รัตติยา สุตระกูล, ปิยพงศ์ เสนานนุช และ เพ็ญพิศ ศรีประเสริฐ. (2554). *แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัด นครศรีธรรมราช* (รายงานการวิจัย). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว). 190 หน้า.
- Barbara, G., & Donna, J. W. (1991). *Collaborative alliances: moving from practice to theory*. *Journal of Applied Behavioral Science*, 27(1), 3-22.
- Bass, B. M. (1990). *Bass & Stogdill's Handbook of Leadership Theory, Research, and Managerial Applications* (3rd ed.). New York: The Free Press.
- Borgatti, S. P., & Halgin, D.S. (2011). *On Network Theory*. *Organization Science: Articles in Advance*. p.1-14.
- Castells, M. (2011). A network theory of power. *International Journal of Communication*, 5, 773-787.
- Czajkowski, J. M. (2007). *Leading Successful Interinstitutional Collaborations Using the Collaboration Success Measurement Model*. Paper Presented at the Chair Academy's 16th Annual International Conference, Jacksonville Florida.
- Dijk, J.V. (2006). *The Network Society*. London: SAGE Publications.
- Halpin, .A.W. (1996). *Theory and Research in Administration*. New York: Macmillan.
- Hanneman, R.A., & Riddlw, M. (2005). *Introduction to Social Network Methods*. Riverside, CA.: University of Californai, Riverside.
- Katz, N., Lazer, D., & Contractor, N. (2004). Network theory and small groups. *SMALL GROUP RESEARCH*, 35(3), 307-332.
- Mosley, D. C. (1996). *Management Concept and Practices*. New York: Harper-Collins.
- Newman, M.E.J. (2003). The structure and function of complex network. *SIAM Review*. 45(2), 167-256.
- Perry, R. W., & Mankin, L. D. (2007). Organizational trust, trusts in the chief executive and work satisfaction. *Public Personnel Management*, 36(2), 165-179.
- Robbins, S. P. (2005). *Essentials of Organizational Behavior*. 8th ed. New Jersey: Pearson Prentice-Hall.
- Rotter, J. B. (1971). *Generalized Expectancies for Interpersonal Trust*. *American Psychologist*.
- Wei-Skillern, J., & Silver, N. (2013). Four network principles for collaboration success. *The Foundation Review*, 5(1), Article 10.

ภาคผนวก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
แบบวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและวรรณกรรม แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
จากแผนยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงาน ประเด็น	ระดับประเทศ		ระดับภาคใต้ตอนบน		ระดับจังหวัด		ระดับชุมชน
	กระทรวง การท่องเที่ยว และกีฬา	คณะกรรมการ นโยบายการ ท่องเที่ยว แห่งชาติ	กลุ่มจังหวัด ภาคใต้ฝั่ง อ่าวไทย	กลุ่มจังหวัด ภาคใต้ฝั่ง อันดามัน	จังหวัด นครศรีธรรมราช	องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด นครศรีธรรมราช	เครือข่ายขบวน องค์กรชุมชน จังหวัด นครศรีธรรมราช
1. วิสัยทัศน์							
2. พันธกิจ							
3. เป้าประสงค์							
4. ประเด็น ยุทธศาสตร์							
5. กลยุทธ์							
6. แผนงาน/ โครงการ							
7. กิจกรรม ความร่วมมือ ต่าง ๆ							

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
แบบสัมภาษณ์ เรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช
จากเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 6 ประเภท

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....เบอร์โทรศัพท์.....
2. ตำแหน่งในปัจจุบัน.....ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน.....ปี
3. ชื่อหน่วยงาน.....
4. ที่ตั้ง.....
5. วันที่สัมภาษณ์.....เริ่มการสัมภาษณ์เวลา.....น. จบการสัมภาษณ์เวลา.....น.

คำชี้แจง ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ซึ่งไม่เคยมีการจัดทำมาก่อน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านนำเสนอแนวคิดอย่างอิสระ และขอขอบพระคุณยิ่งในความร่วมมือของท่าน

โปรดให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ในเรื่องต่อไปนี้

1. การดำเนินงานของหน่วยงานของท่านที่ถ่ายทอดมาจากวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์ ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และมุมมองของความสำเร็จ

1.1 การดำเนินงานกับเครือข่ายที่มีอยู่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน (การเป็นคณะกรรมการการมีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจร่วมกัน)

1.2 ระดับความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างน้อย 3 ปี ผ่านมา (ผลประโยชน์ที่หน่วยงานต่าง ๆ ในเครือข่ายได้รับ ปัญหาและอุปสรรคที่ยังคงมีอยู่)

1.3 การรวมพลังกันของหน่วยงานต่าง ๆ (รูปแบบที่คาดว่าจะมีแนวโน้มการขยายเครือข่าย และการสร้างกลุ่มภาคีในแต่ละเครือข่าย)

2. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 การมีเครือข่ายในเรื่องแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแบบ Social media

- ระดับชุมชน - ระดับสถานประกอบการ - ระดับหน่วยงานภาครัฐ

2.2 รูปแบบภาคีเครือข่ายที่เหมาะสมกับจังหวัดนครศรีธรรมราช ในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

- การเข้าเป็นสมาชิกภาคีเครือข่าย (องค์ประกอบของเครือข่ายที่มาจาก 3 ระดับ)

- กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย (คณะกรรมการ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์)

- ลำดับความเร่งด่วนของการดำเนินงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

(การวางกลยุทธ์ของแผน: เชิงพื้นที่ เชิงกิจกรรม เชิงการพัฒนาบุคลากร และ เชิงการมีส่วนร่วมในพื้นที่)

3. การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคีเครือข่าย และความยั่งยืน

3.1 การแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงปริมาณต่าง ๆ ในการให้บริการของลูกค้า และการใช้บริการระหว่างกัน

3.2 ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ชุมชนควรได้รับจากการร่วมใจกันพัฒนาของภาคีเครือข่าย

- โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก

- รายได้ของแรงงานในชุมชน

3.3 การประสานประโยชน์จากระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐที่ผลักดันให้การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความเข้มแข็ง โดดเด่น จนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักของไทยทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกเหนือไปจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แนวคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ครั้งที่ 1

1. ฝึนอยากใหัรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างไรแล้วจะทำให้เรามีความสุข

2. ผลสำเร็จของฝึน

3. แนวทางสู่ฝึน

4. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในระดับชุมชน

5. ร่างการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช

6. ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ครั้งที่ 2

1. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในระดับชุมชน

2. ร่างการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภาคีเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ปัจจัยที่ส่งผลให้กลไกการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประสบความสำเร็จ

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ที่นำวิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์การวางแผน
กิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
ของจังหวัดนครศรีธรรมราชสู่การปฏิบัติ

1) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย)

โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัด
ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (กบก.อ่าวไทย) ตามคำสั่ง (คำสั่งกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ที่ 50/2560, 2560)
มีรายละเอียด ดังนี้

โครงสร้าง

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี (หัวหน้ากลุ่มจังหวัด)	ประธานกรรมการ
2. ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	รองประธานกรรมการ
3. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช	รองประธานกรรมการ
4. ผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง	รองประธานกรรมการ
5. ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา	รองประธานกรรมการ
6. ประธานหอการค้ากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	กรรมการ
7. ประธานสภาอุตสาหกรรมกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	กรรมการ
8. เกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
9. ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
10. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
11. นายกเทศมนตรีนครเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
12. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
13. ภาคประชาสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
14. ผู้อำนวยการแขวงทางหลวงชนบทชุมพร	กรรมการ
15. พาณิชย์จังหวัดชุมพร	กรรมการ
16. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร	กรรมการ
17. นายกเทศมนตรีเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร	กรรมการ
18. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลรั้ว อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร	กรรมการ
19. ภาคประชาสังคมจังหวัดชุมพร	กรรมการ
20. ปลัดจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
21. พาณิชย์จังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
22. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
23. นายกเทศมนตรีเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
24. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
25. ภาคประชาสังคมจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
26. เกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง	กรรมการ

27. พัฒนาการจังหวัดพัทลุง	กรรมการ
28. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง	กรรมการ
29. นายกเทศมนตรีตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง	กรรมการ
30. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง	กรรมการ
31. ภาคประชาสังคมจังหวัดพัทลุง	กรรมการ
32. สหกรณ์จังหวัดสงขลา	กรรมการ
33. ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา	กรรมการ
34. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา	กรรมการ
36. นายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	กรรมการ
37. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	กรรมการ
38. ภาคประชาสังคมจังหวัดสงขลา	กรรมการ
39. รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรรมการและเลขานุการ
40. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
41. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดชุมพร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
42. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
43. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดพัทลุง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
44. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสงขลา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

1. วางแผนทางปฏิบัติและอำนวยความสะดวกให้การบริหารงานแบบบูรณาการในกลุ่มจังหวัดเป็นไปตามหลักการ นโยบาย และระบบตามที่คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (กบภ.) กำหนด
2. จัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดเสนอต่อที่ประชุมตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 19 เพื่อรับฟังความคิดเห็น
3. ส่งเสริม ประสานความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชน และแก้ไขปัญหาภายในกลุ่มจังหวัดและระหว่างกลุ่มจังหวัดเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดอย่างยั่งยืน
4. วิเคราะห์ บูรณาการ และให้ความเห็นชอบรายละเอียดการปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่จังหวัดและคำขอของงบประมาณกลุ่มจังหวัด
5. กำกับ ให้คำแนะนำ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและแผนปฏิบัติการประจำปีของกลุ่จังหวัด
6. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่มอบหมาย
7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ กบภ. หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2) คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช (กบจ.นศ.)

โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช (กบจ.นศ.) ตามคำสั่ง (คำสั่งจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ 727/2561, 2561) มีรายละเอียดดังนี้

โครงสร้าง

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช	ประธานกรรมการ
2. รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ทุกคน	กรรมการ
3. ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 41	กรรมการ
4. อัยการจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
5. อธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	กรรมการ
6. ปลัดจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
7. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
8. โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
9. ท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
10. ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
11. เกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
12. คลังจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
13. แรงงานจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
14. ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
15. ผู้อำนวยการโครงการชลประทานนครศรีธรรมราช	กรรมการ
16. ผู้อำนวยการแขวงทางหลวงชนบทนครศรีธรรมราช	กรรมการ
17. ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครศรีธรรมราช	กรรมการ
18. ผู้จัดการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
19. ผู้อำนวยการการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
20. ผู้อำนวยการสำนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
21. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
22. นายกเทศมนตรีนครนครศรีธรรมราช	กรรมการ
23. นายกเทศมนตรีเมืองปากพนัง	กรรมการ
24. นายกเทศมนตรีเมืองทุ่งสง	กรรมการ
25. นายกเทศมนตรีเมืองปากพนัง	กรรมการ
26. นายกเทศมนตรีตำบลชะอวด	กรรมการ
27. นายกเทศมนตรีตำบลฉวาง	กรรมการ
28. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางจาก อำเภอปากพนัง	กรรมการ
29. ประธานหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
30. ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ

31. ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
32. ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีสาขาภาคใต้	กรรมการ
33. นายกพุทธสมาคมนครศรีธรรมราช	กรรมการ
34. ที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการสำนักปลัดนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
35. สมาชิกสโมสรโรตารีจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
36. ประธานเครือข่ายโอท็อปจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
37. ประธานศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนอำเภอชะอวด	กรรมการ
38. ประธานศูนย์ประสานงานเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุอำเภอบางขัน	กรรมการ
39. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการและเลขานุการ
40. ผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนา จังหวัด สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช	ผู้ช่วยเลขานุการ
41. เจ้าหน้าที่กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนา จังหวัด สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้รับมอบหมาย	ผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

1. วางแนวทางปฏิบัติและอำนาจการให้การบริหารแบบบูรณาการในจังหวัดเป็นไปตามหลักการนโยบาย และระบบตามที่ กบภ. กำหนด
2. จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดเสนอต่อที่ประชุมตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 มาตรา 19 เพื่อรับฟังความคิดเห็น
3. ส่งเสริม ประสานความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชน เพื่อสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการลงทุนและชักชวนภาคธุรกิจเอกชนมาลงทุนในจังหวัดและให้มีการพัฒนาให้ เป็นไปตามแผนพัฒนาจังหวัดอย่างยั่งยืน
4. จัดทำบันทึกความเข้าใจกับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการ ดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด
5. วิเคราะห์ บูรณาการ และจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและคำของบประมาณ จังหวัดก่อนนำเสนอต่อ กบภ.
6. กำกับ ให้คำแนะนำ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติ ราชการประจำปีของจังหวัด และรายงาน กบภ.
7. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่มอบหมาย
8. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ กบภ. หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

3) คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจจังหวัดนครศรีธรรมราช (กรอ.นศ.)

โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจจังหวัดนครศรีธรรมราช (กรอ.นศ.) ตามคำสั่ง (คำสั่งจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ 3917/2558, 2558) มีรายละเอียด ดังนี้

โครงสร้าง

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช	ประธานกรรมการ
2. รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช (ที่ได้รับมอบหมาย)	กรรมการ
3. ประธานหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
4. ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
5. รักษาการประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
6. ประธานชมรมธนาคารพาณิชย์จังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
7. คลังจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
8. พาณิชย์จังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
9. อุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
10. เกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
11. ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
12. ท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
13. ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการ
14. นางวานิช พันธุ์พิพัฒน์ (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐกิจ)	กรรมการ
15. ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดนครศรีธรรมราช (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคม)	กรรมการ
16. อธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (ผู้แทนสถาบันการศึกษา)	กรรมการ
17. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการและเลขานุการ
18. หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
19. เลขาธิการหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
20. เลขาธิการสภาอุตสาหกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
21. เลขาธิการสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
22. เลขาธิการชมรมธนาคารพาณิชย์จังหวัดนครศรีธรรมราช	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

1. วางยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจภายในจังหวัดให้เข้มแข็งทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแผนงานโครงการด้านเศรษฐกิจฐานราก วิสาหกิจชุมชน การท่องเที่ยว การสร้างตลาดกลางชุมชนและการส่งเสริมสินค้าโอท็อป เป็นต้น เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช (กบจ.นศ.) และกระทรวงมหาดไทยพิจารณาให้การสนับสนุน

2. ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะแก่ กบจ.นศ. เพื่อการพัฒนาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของจังหวัด เป็นต้น
3. บูรณาการหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น รวมทั้งมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในจังหวัดให้เข้มแข็งและเชื่อมโยงกลุ่มจังหวัด และระดับภาค ตามนโยบายและมาตรการของรัฐบาล
4. ประสานเชื่อมโยงกับกระทรวงมหาดไทย กรอ.ส่วนกลาง และ/หรือ คณะกรรมการร่วมภาคเอกชน (กกร.) ได้ทันทีเพื่อตัดสินใจเชิงนโยบายหรือสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์
5. กำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน และจัดทำรายงานผลความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขเสนอโดยตรงต่อส่วนกลาง
6. เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัดให้ทุกภาคส่วนทราบอย่างทั่วถึง
7. เชิญหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลและให้คำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่ของ กรอ. จังหวัด ได้ตามความจำเป็น
8. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานในการขับเคลื่อนหรือปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์และนโยบายรัฐบาล

**แนวทางในระยะแรกของการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยแนวทาง
การทำเวทีประชาเข้าใจ**

ข้อมูลทั่วไป

วัตถุประสงค์ในการทำเวทีประชาเข้าใจ เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมกัน
ตระหนักในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานของการได้ประโยชน์ร่วมกันของทุก
คน ซึ่งจะสามารถลดปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ทั้งในอดีตที่ผ่านมาและในอนาคต จากนั้นจึงนำความคิดเห็นที่
ได้มาพิจารณาแนวทางดำเนินการ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของชุมชน และสร้างความสุขอย่างยั่งยืน อันจะ
ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงสุด

กระบวนการทำเวทีประชาเข้าใจ

จำนวนผู้เข้าร่วมการทำเวทีประชาเข้าใจ เวทีละ 20-30 คน ใช้ประมาณ 2 ชั่วโมง ตามรายละเอียด
กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรม	วิธีการ	เวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. ละลายพฤติกรรม	ชีวิตที่มีความสุขเริ่มต้น จาก มองตา ยิ้ม หัวเราะ หย่า คำชม (สรุป)	10 นาที	เตรียมความพร้อม ผู้เข้าร่วม
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์	บรรยายชี้แจงวัตถุประสงค์	10 นาที	ผู้เข้าร่วมเข้าใจเป้าหมาย ของการประชุม
3. คิดกว้างสร้างฝัน	ให้ผู้เข้าร่วมฝันว่าอยาก พัฒนารูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แบบไหนแล้วเขาจะมี ความสุข	20 นาที	การเริ่มจากฝัน (คิดบวก) ทุกคนจะมีความสุข (เกิดความรัก ความ เข้าใจ)
4. คิดลึกถึงวิธีการสู่ฝัน	ผู้เข้าร่วมช่วยกันคิดวิธีการที่ จะพัฒนารูปแบบ การจัดการการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ (ทีมวิทยากรเสนอ แนวทางที่เตรียมไว้)	40 นาที	ได้แนวทางการพัฒนา รูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
5. บันได 5 ขั้นสู่ ความสำเร็จ	ช่วยกันกำหนดขั้นตอนโดย ทีมวิทยากรทำเป็นร่าง เสนอ (จากผลที่ประชุม)	40 นาที	ได้แนวทางและขั้นตอน ในการขับเคลื่อนการ พัฒนารูปแบบ การจัดการการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ

เอกสารประกอบการนำผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์

ที่ นศ ๐๐๐๔/๗๕๓๓๓

ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช
ถนนราชดำเนิน นศ ๘๐๐๐๐

๗๕ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญประชุมคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเขาศูนย์จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างยั่งยืน
เรียน ท่านนักกำหนดการ ปริญญาการรับ ศึกษาต่อเทคโนโลยีภาคใต้
สิ่งที่ส่งมาด้วย คำสั่งจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ ๓๑๘ / ๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๑

ด้วยเขาศูนย์ในพื้นที่ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประวัติความเป็นมา
ควรค่าแก่การเผยแพร่ให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวที่สนใจได้ศึกษา อีกทั้งบนยอดเขาศูนย์ยังเป็นจุดชมวิ
ทะเลหมอกที่สวยงาม สามารถชมทะเลหมอกได้ในมุมกว้างและเด่นชัด ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาชม
ความงามของทะเลหมอกในตอนเช้า และพักแรมค้างคืนบนยอดเขาศูนย์เพื่อสัมผัสบรรยากาศยามค่ำคืน
และชมทะเลหมอกในตอนเช้าเป็นจำนวนมาก

เพื่อให้การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดประสิทธิภาพ
สูงสุด จังหวัดนครศรีธรรมราชจึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเขาศูนย์ อำเภอฉวาง จังหวัด
นครศรีธรรมราชอย่างยั่งยืน และขอเชิญประชุมในวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ ห้องประชุม
ศูนย์ปฏิบัติการ ชั้น ๔ ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายชณรเกียรติ รักพานิชณน)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด
โทร/โทรสาร ๐ ๗๕๓๕ ๕๑๖๖
E-mail : nakhonsithammarat@mots.go.th

เอกสารประกอบการนำผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์

ที่ นศ ๐๒๑๘/ ๒๖๑๐

ที่ว่าการอำเภอฉวาง
ถนนกัศิราษฎร์ นศ ๘๐๑๕๐

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมเพื่อการบริหารจัดการชุมชน
เรียน นายอำเภอฉวาง จ.ฉะเชิงเทรา

ตามที่อำเภอฉวาง ได้แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์/เชิงนิเวศแบบยั่งยืนและเพื่อการบริหารจัดการชุมชนมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายที่วางไว้ นั้น

อำเภอฉวาง จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมในวันจันทร์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลไม้เรียง ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จึงเรียนมาเพื่อทราบและเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน

ขอแสดงความนับถือ

ทพ

นายสุพจน์ (สุพจน์พันธุ์)
นายอำเภอฉวาง

นาย ดร. พงษ์ศักดิ์
* กิ่งระวี ๗๖๖๖

ทพ
๒ ม ๖๑

ที่ทำการปกครองอำเภอ
กลุ่มงานบริหารงานปกครอง (สำนักงานอำเภอ)
โทร ๐-๗๕๕๘-๑๒๒๙

เอกสารประกอบการนำผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)

โครงการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในบริเวณพื้นที่สถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง

ระหว่าง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

เทศบาลเมืองทุ่งสง

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ทำขึ้น ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช (ไสใหญ่) เลขที่ ๑๐๙ หมู่ที่ ๒ ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ระหว่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยงยุทธ หนูเนียม รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ซึ่งต่อไปในบันทึกข้อตกลงฯ นี้จะเรียกว่า “มหาวิทยาลัย” ฝ่ายที่หนึ่ง

เทศบาลเมืองทุ่งสง โดย นายทรงชัย วงษ์วัชรดำรง นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองทุ่งสง ตั้งอยู่เลขที่ ๑๐๓ ถนนชนปรีชา ตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๑๑๐ ซึ่งต่อไปในบันทึกข้อตกลงฯ นี้จะเรียกว่า “เทศบาลเมืองทุ่งสง” ฝ่ายที่สอง

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ โดย ศาสตราจารย์ ดร.นิยต์ศรี แสงเดือน อธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๒๔/๑ ตำบลที่วัง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๑๑๐ ซึ่งต่อไปในบันทึกข้อตกลงฯ นี้จะเรียกว่า “วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้” ฝ่ายที่สาม

ประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง โดย นายมรินทร์ ดันติขำนานกุล รองประธานประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง ตั้งอยู่ที่ หอสมุดเทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๑๑๐ ซึ่งต่อไปในบันทึกข้อตกลงฯ นี้จะเรียกว่า “ประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง” ฝ่ายที่สี่

โดยที่ หน่วยงานทั้งสี่มีความประสงค์จะร่วมมือทางวิชาการในการจัดทำโครงการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในบริเวณพื้นที่สถานีรถไฟชุมทางทุ่งสงและพื้นที่เทศบาลเมืองทุ่งสงผ่านกระบวนการจัดทำแผนที่มรดกวัฒนธรรม (Cultural Mapping) ภายใต้ชื่อว่า “วัฒนธรรมขานขาลา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจในพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง และพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง ดังนั้นทั้งสี่ฝ่ายจึงตกลงจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ขึ้น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑. วัตถุประสงค์

๑.๑ เพื่อศึกษาและจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมและแผนพัฒนาในพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง และพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง

๑.๒ เพื่อนำร่องในการจัดกิจกรรมด้านศิลปะ วัฒนธรรม วิจัย และบริการวิชาการ ตลอดจน
นวัตกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่สถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง และพื้นที่ในเขต
เทศบาลเมืองทุ่งสง

๑.๓ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่ส่งเสริม
ด้านเศรษฐกิจในพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง และพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง

๒. แนวทางการดำเนินการความร่วมมือ

หน่วยงานทุกฝ่ายได้กำหนดแนวทางการดำเนินการความร่วมมือ ดังนี้

๒.๑ เอื้อเฟื้อสถานที่ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรมที่ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจในพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง และพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง

๒.๒ สนับสนุนอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และร่วมกิจกรรม
ต่าง ๆ ในการทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Mapping) และจัดทำแผนพัฒนาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวในพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง และพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง

๒.๓ สนับสนุนเครื่องมือ และบุคลากรสำหรับการจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมนานาชาติ
และจัดทำแผนพัฒนาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง และพื้นที่ใน
เขตเทศบาลเมืองทุ่งสง

๒.๔ สนับสนุนอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากร เข้าร่วมกิจกรรมในประเด็นความร่วมมือ
ที่เกี่ยวข้องกับแผนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง และพื้นที่ในเขต
เทศบาลเมืองทุ่งสง

๒.๕ ดำเนินงาน และบริหารจัดการในการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ภายใต้วีความร่วมมือ
ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ความร่วมมือที่ทั้งฝ่ายเห็นชอบร่วมกัน

๒.๖ การดำเนินการตามข้อตกลงฯ ฉบับนี้ มอบ สำนักศิลปวัฒนธรรมศรีวิชัย มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เป็นผู้ประสานงาน

๓. การพัฒนาโครงการและกิจกรรมภายใต้บันทึกข้อตกลง

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ เป็นการดำเนินงานร่วมกันในลักษณะการให้ความสนับสนุน
และช่วยเหลือของแต่ละฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานโครงการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไป
ตามวัตถุประสงค์การดำเนินงานตามบันทึกข้อตกลงฯ นี้ จึงไม่ก่อให้เกิดภาระผูกพันในทางกฎหมาย หรือความ
รับผิดชอบใด ๆ ในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย

๔. ระยะเวลาความร่วมมือ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ให้มีผลตั้งแต่วันที่ลงนามเป็นต้นไป กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
ประสงค์จะยกเลิกความร่วมมือตามบันทึกข้อตกลงฯ นี้ให้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้อีกฝ่ายทราบล่วงหน้า

ไม่น้อยกว่า ๓๐ (สามสิบ) วัน และหากประสงค์ที่จะแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือ เพิ่มเติมบันทึกข้อตกลงฯ นี้ให้สามารถกระทำโดยความเห็นชอบร่วมกันทั้งสองฝ่าย โดยให้จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ทำขึ้นเป็น ๔ ฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน โดยหน่วยงานทุกฝ่ายได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยละเอียดตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานและต่างฝ่ายต่างถือไว้ฝ่ายละ ๑ ฉบับ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ทำขึ้น เมื่อวันที่ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑

ลงชื่อ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุฑุท หนูเนียม)

รักษาการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ลงชื่อ

(นายทรงชัย วงษ์วัชรดำรง)

นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองทุ่งสง

ลงชื่อ

(ศาสตราจารย์ ดร.นิตยศรี แสงเดือน)

อธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ลงชื่อ

(นายมรินทร์ ดันดีชำนาญกุล)

รองประธานประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง

ลงชื่อ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุฑุทนา พงษ์พิริยะเดชะ)

รองอธิการบดีประจำวิทยาเขตนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

พยาน

ลงชื่อ

(นายอนุชา ธนาวุฒิ)

ผู้อำนวยการกองช่าง เทศบาลเมืองทุ่งสง

พยาน

ลงชื่อ

(นายรัฐศวรรณ์ กิ่งแก้ว)

(หัวหน้าสำนักงานบริหารการวิจัย วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้)

พยาน

ลงชื่อ

(ดร.สุดาร์ตน์ สุตสมบุรณ์)

ประธานฝ่ายวิชาการและประเมินผล

ประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง

พยาน